

KUOPIO

KUOPION KAUPUNKI

Tilinpäätös 2018

Sisällysluettelo

1. Toimintakertomus	5
1.1 Olennaiset tapahtumat taloudessa ja toiminnassa	7
1.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus	7
1.1.2 Kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset.....	9
1.1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	12
1.1.4 Olennaiset muutokset Kuopion kaupungin toiminnassa ja taloudessa	15
1.1.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	18
1.1.6 Henkilöstö	20
1.1.7 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista.....	23
1.1.8 Ympäristötekijät	24
1.1.9 Muut ei-taloudelliset asiat.....	25
1.2 Selontekosisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä	26
1.3 Tilikauden tulokset muodostuminen ja toiminnan rahoitus.....	31
1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	31
1.3.2 Toiminnan rahoitus	34
1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset.....	38
1.5 Kunnan kokonaistulot ja menot.....	42
1.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous.....	44
1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	44
1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus	44
1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	44
1.6.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	45
1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	45
1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	46
1.7 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet	53
1.7.1 Tilikauden tuloksen käsittely.....	53
1.7.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet.....	53
2. Talousarvion toteutuminen	54
2.1 Tavoitteiden toteutuminen	55
2.1.1 Strategisten tavoitteiden seuranta.....	56
2.1.2 Liikelaitoksille asetetut sitovat tavoitteet.....	73
2.1.3 Konserniin kuuluvat tytäryhtiöt ja yhteisöt	74
2.2 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen	82
2.2.1 Käyttötalouden toteutuminen.....	83

2.3 Talousarvion toteutumisvertailu	179
2.3.1 Tuloslaskelmaosan toteutuminen	180
2.3.2 Investointien toteutuminen	187
2.3.3 Rahoitusosan toteutuminen	196
2.3.4 Valtuuston hyväksymien sitovien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen	201
3. Tilinpäätöslaskelmat	203
3.1 Tuloslaskelma	204
3.2 Rahoituslaskelma	206
3.3 Tase	208
3.4 Konsernilaskelmat	210
4. Liitetiedot	214
4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	215
4.1.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	215
4.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet	217
4.1.3 Tuloslaskelman liitetiedot	219
4.1.4 Taseen liitetiedot, vastaavaa	223
4.1.5 Taseen liitetiedot, vastattavaa	230
4.1.6 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	233
4.1.7 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot ...	242
5. Eriytetyt tilinpäätökset	245
5.1 Liikelaitosten tilinpäätökset	246
5.1.1 Kuopion Vesi Liikelaitos	246
5.1.2 Kallaveden Työterveys Liikelaitos	256
5.1.3 Kuopion kuntatekniikkaliikelaitos (Mestar)	262
5.2 Muiden eriytettyjen yksiköiden tilinpäätökset	267
5.2.1 Pohjois-Savon pelastuslaitos	267
5.2.2 Tilakeskus	270
5.3 Liikelaitosten vaikutus kunnan talouteen	273
6. Allekirjoitukset ja merkinnät	275
6.1 Tilinpäätöksen allekirjoitus	276
7. Luettelot ja selvitykset	277
7.1 Luettelo käytetyistä kirjanpito kirjoista ja niiden säilytyksestä	278
7.2 Tosittelajit	279

1 Toimintakertomus

1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus

Suomen kansantalouden kehitys jatkui vahvana vuonna 2018. Vaikka talouden positiivinen vire ei suoraan heijastunutkaan kaupungin talouteen, voidaan saavutettuihin tuloksiin olla monilta osin tyytyväisiä.

Palvelutarjontamme vastasi sekä määrällisesti että laadullisesti asetettuja tavoitteita. Näkyvänä osana kehitystä on kärkihankkeidemme, kuten Savilahden ja Asemanseudun, eteneminen. Uudistettu strategia koetaan yhteiseksi tienviitaksi kasvavaan ja hyvinvoivaan tulevaisuuden Kuopioon - Hyvän elämän pääkaupunkiin.

Maan hyvä talouskehitys näkyi erityisesti työllisyyden kasvuna. Jopa niin, että osaavan työvoiman saatavuus on muodostunut yritysten kasvun esteeksi. Huoli Itäisen Suomen väestökehityksestä kasvaa. Kaupunki kokosikin yhteistyötahot edistämään opiskelija- ja työperäistä maahanmuuttoa.

Kuopion työttömyysaste oli 10,5 %. Luku on pääkaupunkiseudun kaupunkien jälkeen vertailujoukossa toiseksi pienin. Työttömyys aleni kaikissa ryhmissä ja uusia työpaikkoja syntyi selvästi enemmän kuin edellisvuonna. Vuonna 2018 pitkäaikaistyöttömiä oli noin 2000, määrä aleni 450 henkilöllä. Pitkäaikaistyöttömyyden kuntaosuuden tavoiteltu yhden miljoonan euron aleneminen saavutettiin. Edellä mainitun lisäksi erityistavoitteena oli kaupungin henkilöstön sairauspoissaolojen merkittävä vähentyminen, jossa ei onnistuttu. Molempien haasteiden osalta töitä jatketaan kunnianhimoisin tavoittein.

Kaupungin väestönkasvu jatkui 518 hengellä. Vuoden lopussa asukasluku oli 118 727 henkilöä. Asuntorakentamisessa koettiin ennätysvuosi, erityisesti keskusta-alueella valmistui ja käynnistettiin lukuisia täydennysrakentamisen kohteita. Uusia asuntoja valmistui 1803 kappaletta. Rakennuslupia myönnettiin noin 1200 asuntoon.

Kuntataloudessa koettiin melkoinen yllätys, kun talouden yleisen vireen tuomat positiiviset odotukset verotulojen kehityksestä kääntyivät syksyn aikana toinen toistaan huonommiksi ennusteiksi. Verotulojen toteuma jäi alkuperäistä talousarviota 16,2 miljoonaa euroa pienemmäksi ja kaupungin saamat verotulot laskivat 2,5 % vuodesta 2017. Tästä huolimatta Kuopion kaupungin talouden toteuma oli vuonna 2018 talousarviota myönteisempi.

Maa-alueiden ja osakkeiden myyntivoitot sekä kaupunkikonsernin omistusten järjestelyjen tuomat kertaluonteiset tulot kattoivat verotuloihin syntynyttä aukkoa. Tilanteeseen ei voi kuitenkaan olla tyytyväinen. Viimeistään tällainen, talouden kannalta poikkeuksellinen vuosi osoitti, että kaupungilla on palvelutuotannon kustannusten ja verorahoituksen kehityksen välillä paljon kiinnikurottavaa. Menokasvun hillitsemiseksi on koko organisaation tehtävä uudistuksia. Kaupungin vuosikate oli 31,6 miljoonaa euroa ja se oli yli 200 euroa/asukas heikompi kuin vuonna 2017. Vuosikate kattoi poistot 66-prosenttisesti. Investointien tulorahoitus jäi olennaisesti vuotta 2017 pienemmäksi.

Kuopion kaupungin, mukaan lukien liikelaitokset ja taseyksiköt, vuoden 2018 talousarvio laadittiin alun perin 13,0 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Tilinpäätöksessä alijäämää syntyi 3,9 miljoonaa euroa. Koko kaupungin toimintakate oli vuonna 2018 yhteensä -620,1 miljoonaa euroa, kasvua edellisvuoteen 3,5 %. Investoinnit olivat noin 30 miljoonaa euroa suuremmat kuin 2018, mikä vastasi valtuuston linjausta. Suurimmat investointikohteet olivat Musiikkikeskuksen peruskorjaus, Maaninnan nuoriso- ja liikuntakeskus sekä Tuomikujan ja Kuikkalammen päiväkodit. Museon peruskorjaus käynnistyi ja jatkuu aina vuoteen 2020, Savilahden alueen rakentuminen on lähtenyt vahvasti liikkeelle. Investointipanostusten kasvusta huolimatta velkaantuminen oli maltillista ja lainamäärä oli vuoden 2018 lopussa 343 miljoonaa euroa, 2889 euroa/asukas, eli 99 euroa/asukas enemmän kuin 2017.

Kuopion omistamat tytäryhtiöt ja muut konserniyhteisöt sisältävän kaupunkikonsernin tulos vuodelta 2018 oli 9,9 miljoonaa euroa ylijäämäinen.

Pitkään valmisteltu - ja kaupungin henkilöstöresursseja sitonut - maakunta- ja sote-uudistus kaatui maaliskuussa 2019. Kaupunki ei ole jäänyt odottamaan pelkästään ulkopuolelta tulevia uudistuksia, vaan olemme aloittaneet palvelutoimintojen sekä hallinnon ja tukipalvelujen uudistustyön. 2020-luvulle tultaessa toimintamallejamme asiakkaan kohtaamisessa, digitalisaation tuomia mahdollisuuksia sekä kumppanuuksia ja verkostoja on tarkasteltava aivan uudella tavalla. Toimintaympäristön ja asiainnoin tapojen muuttuessa myös fyysisen palveluverkoston konaistarkastelu on välttämätöntä.

Vuoden 2018 aikana olen saanut tavata monipuolisesti eri ikäisiä ja eri elämäntilanteissa olevia kuopiolaisia. Mieleenpainuvinta ovat olleet mm. vierailu päiväkodissa, pitäjäraatin ja kyläyhdistysten järjestämät asukastapaamiset, yritystapaamiset sekä osallistumiset veteraanien ja lottien tilaisuuksiin. Yhteisöllisyydessä on Kuopion voima ja kaupunki haluaa mahdollistajana olla sitä edistämässä. Yhtenä kiitoksen arvoisena näyttönä on, että Kuopion kotitaloudet ovat selviytyksen mukaan maan ahkerimpia kierrättäjiä. Saamme nauttia viihtyisästä ja turvallisesta asukasympäristöstä: kansainvälisen tutkimuksen mukaan Kuopion ilmanlaatu on kuudenneksi paras koko Euroopassa!

Kaupungin ja kaupunkikonsernin henkilökunta ja päättäjät ovat jälleen kerran tehneet erinomaista työtä kuntalaisten palveluissa ja tulevaisuuden kannalta merkittäviä ratkaisuja Kuopion elinvoiman vahvistamiseksi. Kiitos kuluneesta vuodesta!

Jarmo Pirhonen
Kaupunginjohtaja

1.1.2 Kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Kaupunginvaltuuston puheenjohtajana toimi Sari Raassina (kok.) ja valtuuston I varapuheenjohtajana Markku Rossi (kesk.) ja II varapuheenjohtajana Tuula Väättäinen (sd.). Kaupunginhallituksen puheenjohtajana toimi Antti Kivelä (kesk.) ja hallituksen I varapuheenjohtajana Pekka Kantanen (kok.) ja II varapuheenjohtajana Jaakko Kosunen (sd.).

Kuopion kaupunginvaltuuston ja – hallituksen poliittiset voimasuhteet olivat vuoden 2018 lopulla seuraavat:

	Valtuusto	Hallitus
Suomen Keskusta	14	3
Kansallinen Kokoomus	12	2
Suomen Sosiaalidemokraattinen puolue	11	2
Vihreä liitto	8	2
Vasemmistoliitto	6	1
Perussuomalaiset	4	1
Suomen Kristillisdemokraatit	3	-
Sininen tulevaisuus	1	
yht.	59	11

Kaupunginhallitus päätti, että palvelualuejohtajien virkanimikkeet muutetaan apulaiskaupunginjohtajien virkanimikkeiksi 1.2.2018 lukien.

Kaupunginhallituksen esittelijänä toimi kaupunginjohtaja Jarmo Pirhonen ja hän hoiti oman viran hoitamisen ohella myös kaupunkiympäristön apulaiskaupunginjohtajan tehtäviä 1.2. – 28.2.2018 välisenä aikana. Kaupunkiympäristöstä vastaavan apulaiskaupunginjohtajan virkaa hoiti viransijaisena Jari Kyllönen 1.3.2018 lukien. Kaupunginhallitus myönsi apulaiskaupunginjohtaja Markku Tervahaudalle virkavapauden 1.2.2018-30.9.2019 väliselle ajalle ja valitsi Jari Saarisen perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueesta vastaavan apulaiskaupunginjohtajan viransijaiseksi 1.4.2018 – 30.9.2019 väliseksi ajaksi. Kasvun ja oppimisen palvelualueen sekä hyvinvoinnin edistämisen palvelualueiden apulaiskaupunginjohtajana toimi Pekka Vähäkangas.

Kaupungin hallintoa, toimintaa, taloutta ja palveluja koskevia keskeisiä päätöksiä

Kaupunginvaltuusto valitsi kokouksessaan 14.5.2018 vs. apulaiskaupunginjohtaja Jari Kyllösen kaupunkiympäristön apulaiskaupunginjohtajan toistaiseksi voimassa olevaan virkasuhteeseen. Samassa valtuuston kokouksessa tarkastustoimen uudeksi tarkastuspäälliköksi valittiin Aleksi Paananen 1.8.2018 alkaen.

Kuopion kaupungilla ja Tuusniemen kunnalla on ollut yhteistoimintasopimus kunnan perusterveydenhuollon palvelujen järjestämisestä vuoden 2009 alusta lukien. Kaupunginvaltuusto hyväksyi Kuopion kaupungin ja Tuusniemen kunnan välisen yhteistoimintasopimuksen perusterveydenhuollon järjestämisestä, joka on voimassa ajalla 1.1.2019 – 31.12.2020 tai enintään Sote- ja maakuntauudistukseen saakka.

Pohjois-Savon Matkojenyhdistelykeskuksen toiminta päätettiin siirtää IS-Hankinta Oy:lle (yhtiön nykyinen nimi on Sansia Oy), mikä mahdollistaa erilaisten kuljetuspalvelujen organisoinnin nykyistä paremmin mahdollisesti perustettavan maakunnan tarpeisiin. Matkojenyhdistyspalvelun tuottaminen käsittää taksi- ja palveluliikenteen.

Vuoden aikana tehtiin merkittäviä kaupungin konsernirakenteeseen vaikuttavia päätöksiä. Kesäkuussa päätettiin Itä-Suomen Huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymä Servican yhtiöittämisestä. Kauppahinta oli 22 miljoonaa euroa, josta oman pääoman ehtoiseksi pääomalainaksi konvertoitiin 7,5 milj. euroa ja sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon 14,5 milj. euroa. Lainan korko on 4 % p.a. ja takaisinmaksuaika 10 vuotta alkaen 1.1.2020. Lisäksi päätettiin liikelaitoskuntayhtymän purkamisesta 31.12.2018.

Talous- ja henkilöstöpalveluyhtiö Kuhilas Oy:n osalta päätettiin yhtiön muuttumisesta Monetra Pohjois-Savo Oy:ksi Kuhilas Oy:n nykyistä omistus pohjaa laajentamalla. Monetra Oy:n (emoyhtiö) perustavat Tampereen kaupunki, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri, Oulun kaupunki sekä Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri. Omistajien keskinäisten omistusjärjestelyjen jälkeen Kuopion kaupungin omistusosuus emoyhtiö Monetra Oy:stä on 4 %. Monetra Pohjois-Savo Oy:n omistus tulee jakaantumaan järjestelyjen jälkeen seuraavasti: Monetra Oy

51 % (emoyhtiö), Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri 36 %, Kuopion kaupunki 12 % ja Muut 1 %. Omistusjärjestelyiden jälkeen Pohjois-Savon alueelle muodostuu merkittävä toiminnan ja osaamisen keskus talous- ja henkilöstöhallinnon alalle.

Vuoden aikana päätettiin myös Kuopion kaupungin, Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin, Varkauden kaupungin ja Siilinjärven kuntien kesken työterveyshuoltotoimintojen yhtiöittämisestä siten, että perustetaan kaksi erillistä yhtiötä. Toisen yhtiön tarkoituksena on tuottaa omistajiensa henkilöstön työterveyshuolto sekä lakisääteinen kuntien velvollisuudeksi säädetty työterveyshuolto (joka mahdollisesti myöhemmin siirtyy maakuntien vastuulle). Toiseen yhtiöön on tarkoitus siirtää ne ulkopuoliset asiakkaat (mm. yritys- ja yrittäjäasiakkaat), jotka valitsevat kokonaisvaltaisen työterveyshuollon palvelut. Edellä mainittuihin järjestelyihin liittyen päätettiin lakauttaa Kallaveden Työterveys Liikelaitos 31.12.2018.

Kuopion kaupunki tulee lähivuosina investoimaan merkittävästi Savilahden alueen kehittämiseen yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa. Osana tätä kokonaisuutta kaupunki päätti vuoden aikana liittyä yhdeksi Kuopio Health osuuskunnan perustajajäseneksi. Muita perustajajäseniä olivat mm. Savonia ammattikorkeakoulu, Itä-Suomen yliopisto, Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri, Kuopion alueen Kauppakamari sekä Savon Yrittäjät.

Merkittävänä toimintaohjelmoina ja suunnitelmina hyväksyttiin mm. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2017-2020. Suunnitelma on lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi kunnan toimintaa koskeva suunnitelma. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman pohjana toimivat hyvinvointikertomuksen hyvinvointitavoitteet jotka koskevat lapsia, nuoria ja lapsiperheitä. Painopisteeksi suunnitelmassa valittiin erityisesti kiusaamisen ennaltaehkäisy ja lapsiperheiden voimavarojen lisääminen; niin sosiaalinen, psyykinen kuin konkreettinen tuki.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi lokakuussa myös ikäystävällinen Kuopio-ohjelman vuosille 2009-2030. Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (28.12.2012/980) 2 luvun 5 §:n mukaan kunnan on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi.

Kaupunginhallitus hyväksyi vuoden aikana mm. Kuopion viherpalveluohjelman, leikkipaikat 2018 – 2024, otettavaksi ohjeellisena huomioon alueiden jatkosuunnittelussa. Lisäksi kaupunginhallitus hyväksyi ohjeellisena myös Kuopion kaupungin meluntorjunnan toimintasuunnitelman 2018 – 2013 sekä Kuopion modernin rakennusperinnön inventoinnin ”Keskeisen kaupunkialueen modernit koulukohteet” pohjatietona hyödynnettäväksi yleis- ja asemakaavoissa ja muussa yksityiskohtaisessa suunnittelussa.

Vuoden aikana päätettiin kaupungin rakennusjärjestyksen uudistamisesta. Uudistettujen määräysten keskeisimmät vaikutukset kohdistuvat ympäristöön. Määräykset tukevat kestävä kehitystä, jätteiden ja päästöjen vähentämistä sekä nykyaikaisen infrastruktuurin rakentamista. Yritys- ja ilmastopoliittiset sekä taloudelliset ja liikenteelliset vaikutukset ovat muutoin entiseen rakennusjärjestykseen nähden vähäisiä.

Tulevaan palvelurakenteeseen liittyen kaupunginhallitus hyväksyi mm. läntisen maaseutualueen koulun ja päiväkodin hankesuunnitelman, minkä mukaisesti Hirvilahden, Kaislastenlahden ja Rytkyn koulut muodostaisivat tulevaisuudessa yhden koulun ja päiväkodin. Uusi lähipalvelukeskus mitoitetaan 160 oppilaalle (lk 0-6) ja 2-3 päiväkotiryhmälle. Sijaintipaikaksi on esitetty nykyisen Kaislastenlahden koulun tonttia tehtyjen selvitysten sekä verkostoselvitystyön ohjausryhmän linjauksen mukaisesti. Tavoitteena uuden lähipalvelukeskuksen suunnittelussa on tarkastella varhaiskasvatus- ja koulutoiminnan ohella myös ilta- ja muun vapaa-ajan käytön tarpeita koko palveluverkosto huomioon ottaen. Vapaa-ajankäyttöön sekä harrastustoimintaan soveltuvien yhteiskäyttötilojen toivotaan olevan tulevaisuudessa alueen asukkaiden kohtaamispaikka. Läntisen maaseutualueen uusi koulu ja päiväkotitoimi voisi aloittaa toimintansa vuoden 2021 alussa. Tavoitehinta-arvion mukainen kokonaiskustannus esitetylle ratkaisulle on 9 milj. euroa (alv. 0%).

Merkittävänä liikuntapaikkarakentamista koskevana aiesopimuksena kaupunginhallitus hyväksyi Puijon urheilualueelle rakennettavaa monitoimihallia sekä Lippumäen liikuntakeskuksen alueelle rakennettavaa jäähallia koskevat sopimukset.

NCC Suomi Oy valittiin kaupunginhallituksen päätöksellä Kuopion museon peruskorjaus ja laajennus –hankkeen palveluntuottajaksi. Hankkeessa toteutusmallina on nk. hybridialianssi, jossa toimintatavan merkittävien ominaispiirre on tilaajan hankeorganisaation ja muun hankeorganisaation yhteistyön laajentamisessa sekä syventämisessä kaikissa hankkeen vaiheissa.

Kaavoitusta koskevia päätöksiä

Keskeisiä yleiskaavoitusta koskevia päätöksiä tehtiin mm. hyväksymällä Neulaniemen osayleiskaava. Kaavaehdotuksessa, jonka pinta-ala on noin 950 ha (vesialuetta n. 390 ha), Neulaniemen alue varataan pääosin asuinalueiksi sekä virkistys- ja suojelualueiksi. Kaavassa määritettiin rakentamisen ja liikenteen perusratkaisut, rakennettavien alueiden rajautuminen, kortteleiden tuleva käyttö sekä alueen liittyminen muuhun kaupunkirakenteeseen. Alueelle on tulossa noin 6 000 asukasta. Neulaniemen osayleiskaava mahdollistaa kaupungin omistaman Neulaniemen itäpuolisen osan rakentamisen asuinalueena. Osayleiskaavalla voidaan vastata kasvavan kaupungin asuntotonttikysyntään tulevaisuudessa.

Lisäksi hyväksyttiin Heinjoen osayleiskaava, jonka tavoitteena on mahdollistaa Heinjoen alueen käyttäminen kaupungin ylijäämämaiden läjitysalueena (maankaatopaikka) seuraavien noin 10–20 vuoden ajan.

Asemakaavoituksen osalta merkittävänä kaavamuutoksina käsiteltiin mm. Niiralan uima- ja jäähallin ympäristöä koskeva kaavamuutos. Asemakaavan muutoksen tavoitteena on mahdollistaa monipuoliset liikuntapalvelut Kuopion keskustan ja olemassa olevien palveluiden läheisyyteen sekä parantaa jalankulun ja pyöräilyn edellytyksiä alueella. Asemakaavan muutoksella alue kaavoitetaan urheilutoimintaa palvelevien rakennusten korttelialueeksi, julkisten lähipalvelurakennusten ja urheilutoimintaa palvelevien rakennusten korttelialueeksi, yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten alueeksi, puistoalueeksi sekä katualueeksi. Asemakaavamuutoksella on positiiviset ilmasto- ja yrityspoliittiset vaikutukset rakentamisen sijoittuessa keskustaan, parantaen keskustan palveluja ja virkistystoimintaa.

Puijonlaakson aluetta koskevalla asemakaavamuutoksella mahdollistetaan tulevaisuudessa 5-kerroksisten asuin- ja palvelutalokien rakentaminen Hiihtäjäntielle 1,5 km Kuopion torilta luoteeseen ja 200 m Puijonlaakson ostoskeskuksesta itään. Täydennysrakentamisen yhteydessä alueen autopaikkainormia pienennetään, mutta vastaavasti pyöräpysäköintivaatimusta kasvatetaan. Muutoksen toivotaan mm. kannustavan valitsemaan joukkoliikenteen tai kevyen liikenteen yksityisautoilun sijaan.

Vuoden aikana hyväksyttiin Puistokadun ja Torikadun kulmakortteleita koskeva asemakaavamuutos. (Torikadun pysäköintilaitos). Suunnittelualue sijaitsee ruutukaavakeskustassa Tulliportinkadun ja Kauppakadun välisellä alueella rajautuen Puistokatuun ja Savonkatuun. Asemakaavan muutoksessa korttelit 4-11 ja 4-22 on kaavoitettu asuin-, liike-, toimisto- ja yleisten rakennusten korttelialueeksi. Joustava käyttötarkoituksmerkintä mahdollistaa tontin jatkokäytön useampaan tarkoitukseen ilman erillistä kaavamuutosta tai kaavasta poikkeamista. Kaupunkikeskustaan sijoittuvat liike- ja toimistotilat tukevat keskustan elinvoimaisuutta sekä lisäävät sen palvelutarjontaa ja tarjoavat uusia työpaikkoja. Ydinkeskustaan sijoittuvat asuintilat puolestaan lisäävät keskustan palvelujen kysyntää.

Merkittävänä asemakaavamuutoksena hyväksyttiin myös Kuopion museon aluetta koskeva kaavamuutos. Kaavamuutos mahdollistaa Kuopion museon laajentamisen kaupunginkirjaston yhteyteen kaupungin omistamalle tontille. Samalla kaavalla suojellaan kaupungin museo ja kirjasto maakuntakaavan ja yleiskaavan tavoitteiden mukaisesti. Asemakaava mahdollistaa museon uudemman osan kahden ylimmän kerroksen purkamisen ja katutasossa olevan palokunnan kalustohallin uudelleen rakentamisen siten, että se vastaa ulkonäöltään entistä hallia. Uudisrakentaminen sijoittuu museon ja kirjaston väliin kolmikerroksisena yleisö-, työ- ja näyttelytilana. Tulliportinkadun puoleiseen kirjaston päätyyn on osoitettu lisärakennusoikeutta myöhemmin toteutettavaa rakentamista varten.

Kuopion kaupungin tilivelvolliset viranhaltijat

Tilivelvolliset viranhaltijat vuonna 2018 olivat:

- kaupunginjohtaja
- palvelualuejohtajat 31.1.2018 saakka, apulaiskaupunginjohtajat 1.2.2018 alkaen
- asiakkuusjohtajat:
 - o Elinvoima- ja konsernipalvelut: strategiajohtaja ja hallintojohtaja
 - o Kaupunkiympäristön palvelualue: kaupunkisuunnittelujohtaja, kaupungininsinööri, kiinteistöjohtaja ja ympäristöjohtaja
 - o Kasvun ja oppimisen palvelualue: opetusjohtaja ja kasvatusjohtaja
 - o Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue: hyvinvoinnin edistämisen johtajat
 - o Perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueet: perusturvajohtaja, kuntoutusjohtaja ja terveysjohtaja
- Savo-Pielisen jätelautakunnan esittelijä
- Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnan esittelijä
- Tilakeskuksen toimitilajohtaja
- Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastusjohtaja
- Kuopion Vesi Liikelaitoksen toimitusjohtaja
- Kallaveden Työterveys Liikelaitoksen työterveyshuollon johtaja.

1.1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Yleinen taloudellinen kehitys

Bruttokansantuotteen volyymin kasvuksi ennustettiin 2,5 % vuonna 2018 valtiovarainministeriön joulukuussa julkaistussa taloudellisessa katsauksessa. Kasvu hidastui edellisvuodesta, mutta oli edelleen nopeaa. Kokonaistuotanto lisääntyi laaja-alaisesti. Nopeimmin kasvoi jalostuksen eli teollisuuden ja rakentamisen arvonlisäys. Palveluiden arvonlisäys lisääntyi vakaasti. Kokonaisarvonlisäyksen taso on kuitenkin edelleen noin puolitoinen prosenttia pienempi kuin ennen finanssikriisiä, koska teollisuustuotanto on yhä selvästi vähäisempää.

Vahvana jatkuva talouskasvu ja voimistunut työvoiman kysyntä nostivat työllisten määrän 2,5 % edellisvuotta korkeammaksi ja työllisyysasteen 71,6 prosenttiin valtiovarainministeriön arvion mukaan. Työttömien määrä on laskenut kaikilla alueilla ja kaikissa ikäryhmissä. Ennuste koko vuoden 2018 työttömyysasteeksi on 7,5 %.

Yksityisen kulutuksen kasvu hidastui selvästi vuonna 2018, vaikka kotitalouksien käytettävissä olevien reaali-tulojen kasvu kiihtyi yli kahteen prosenttiin. Yksityisen kulutuksen kasvuksi valtiovarainministeriö arvioi 1 prosenttia. Julkiset kulutusmenot kääntyivät 1,4 prosentin kasvuun edellisvuoden supistumisen jälkeen. Kasvua aiheuttivat mm. palkankorotukset. Vuoden 2018 aikana inflaatio on kiihtynyt selvästi ja ennuste vuoden 2018 inflaatioksi on 1,2 %. Kuluttajahintoja nostivat erityisesti muutokset energiahinnoissa.

Maailmantalouden kasvu tulee hidastumaan taloudellisen katsauksen mukaan. Tavanomaisen suhdannekieron ohella syynä on myös keskeisten talouksien välisten kauppakonfliktien osittainen toteutuminen. Yhdysvaltojen talous on vahvassa vireessä, mutta talouskasvu hidastuu. Kasvua ylläpitää erityisesti yksityinen kulutus ja työllisyystilanne on erittäin hyvä. Ulkomaankauppaa varjostaa erityisesti jännitteet Kiinan kanssa. Euroalueen näkymät ovat heikentyneet kuluneen vuoden aikana. Erityisesti teollisuuden luottamus talouskehitykseen on laskenut. Euroopan kannalta keskeiset riskit ovat Italian talouspolitiikan suunta ja brexitiin liittyvä epävarmuus.

Suomen talouden hyvä suhdannetilanne on kohentanut julkisen talouden tilaa. Hallituksen päättämät julkisten menojen kasvua hillitsevät toimet ovat myötävaikuttaneet myös alijäämän pienenemiseen. Julkinen velka suhteessa BKT:hen aleni alle 60 prosentin rajan vuonna 2018. Nimellisesti julkinen talous kuitenkin velkaantuu edelleen. Suotuisasta suhdannetilanteesta huolimatta julkinen velkasuhde on alentunut hyvin verkkaisesti. Julkisen talouden puskurit ovat edelleen hyvin ohuet kohtaamaan seuraavaa laskusuhdannetta. Väestö ikääntyy ja se näkyy erityisesti kasvupaineena hoito- ja hoivamenoissa. Valtionhallinto on julkisen talouden sektoreista alijäämäisin.

Tilastokeskuksen kokoamien vuoden 2018 tilinpäätösarvioiden mukaan noin kaksi kolmasosaa (196 kpl) Manner-Suomen kunnista tekee negatiivisen tuloksen, kun niitä vuosi sitten oli 55 kpl. Kuntien yhteenlaskettu vuosikate heikkeni 1,2 miljardia euroa vuonna 2018 eli yli kolmanneksen verrattuna edellisen vuoden tilinpäätöksiin. Toimintakulut kasvoivat 3,4 %, kun samaan aikaan verotulot vähenivät 0,5 % ja valtionosuudet 0,6 %. Valtaosa toimintakulujen kasvusta tulee palvelujen ja materiaalien ostoista, sen sijaan henkilöstömenot kasvoivat maltillisesti. Toimintakuja kasvatti myös ikärakenteen tuomat paineet, päivähoiton kysynnän kasvu, korkealla tasolla pysynyt pitkäaikaistyöttömyys sekä maakuntauudistuksen valmistelu. Verotulojen alentuneen kertymän taustalla oli verovuoden 2017 odotettua heikompi kehitys johtuen kilpailukyky sopimuksesta ja henkilöasiakkaiden suurista ennakonpalautuksista. Valtionosuuksista leikattiin kikyyn liittyviä säästöjä, lisäksi tehtiin muitakin valtionosuusleikkauksia.

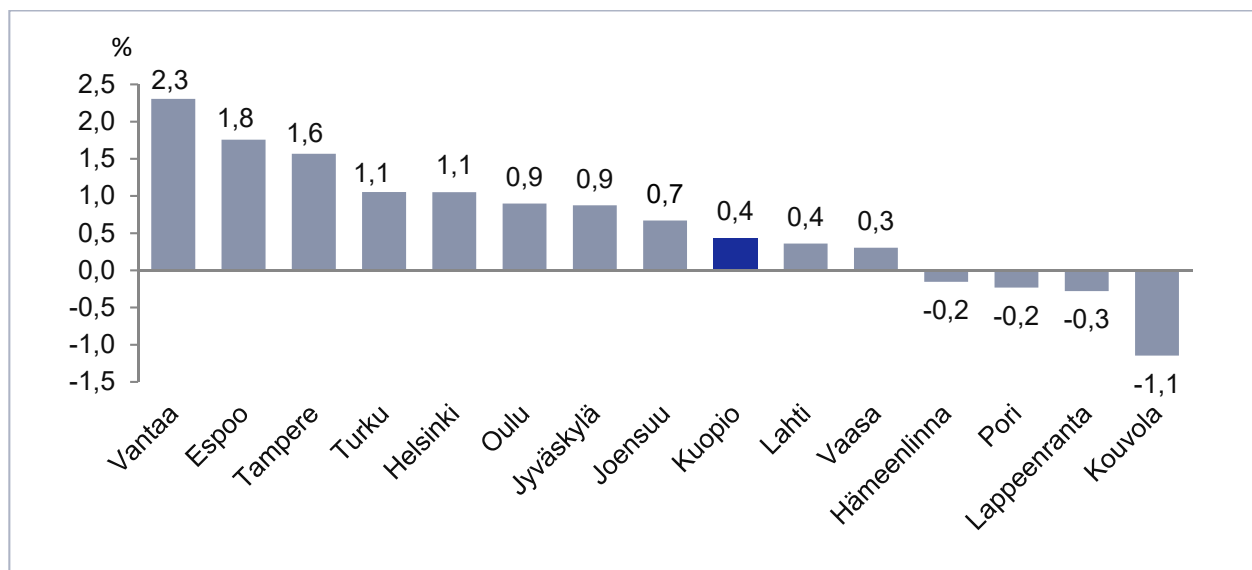
Kuntien lainakanta kasvoi 3,8 prosenttia 16,7 miljardiin euroon, 3.051 euroa/asukas, edellisvuonna se oli 2.933 euroa/asukas. Kuntayhtymien lainakanta kasvoi 11,4 % lukuisten sairaalahankkeiden vuoksi, lainakanta oli 3,9 miljardia euroa.

Kuntien taloudellinen tulos eriytyi voimakkaasti. Helsinki, Espoo ja Vantaa tekivät hyvän tuloksen, kun taas monet muut suuret kaupungit tekivät heikon tuloksen.

Toimintaympäristön kehitys

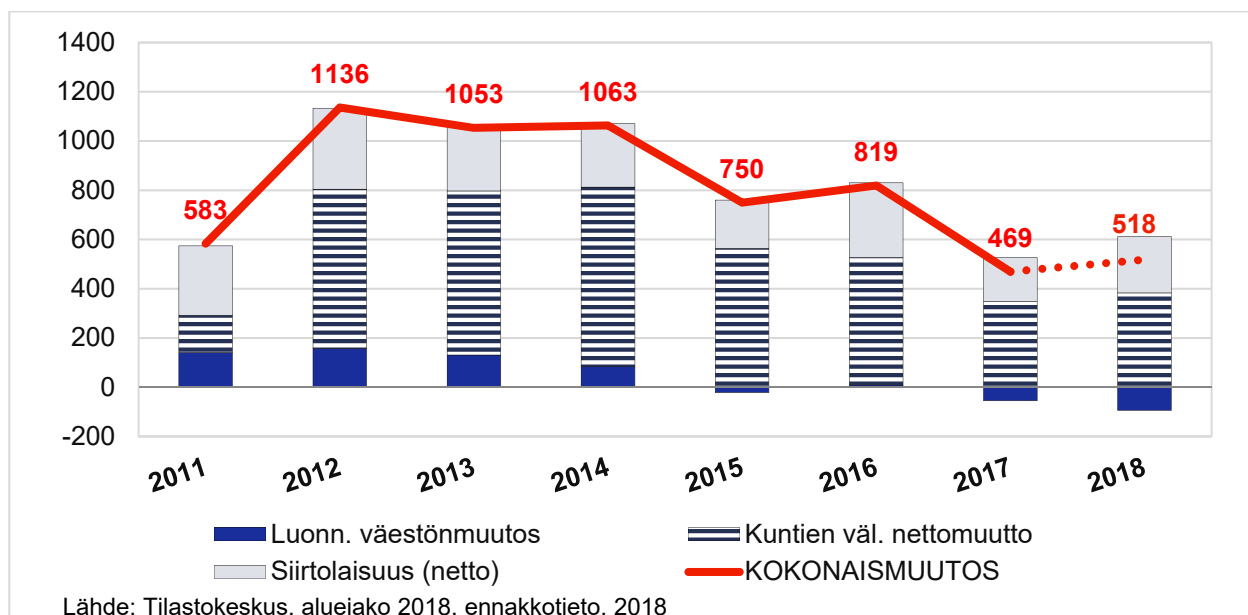
Kuopion väkiluku vuoden 2018 lopussa oli Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan 118 727. Ko. lukua käytetään tilinpäätöslaskelmissä. Vuonna 2018 väestömäärä kasvoi 518 hengellä. Väkiluvultaan Kuopio on Suomen 9. suurin kaupunki.

Väestönmuutokset 15 suurimmassa kaupungeissa 2018, %

Vuonna 2018 syntyi 1040 lasta ja kuoli 1134 henkilöä. Luonnollinen väestönmuutos jäi 94 henkeä negatiiviseksi. Kuopion kuntien välinen muuttovoitto oli 383 henkeä ja nettomaahanmuutto oli 229 henkeä. Kokonaisväestönmuutos, 518 henkeä, oli hieman edellisvuotta suurempi.

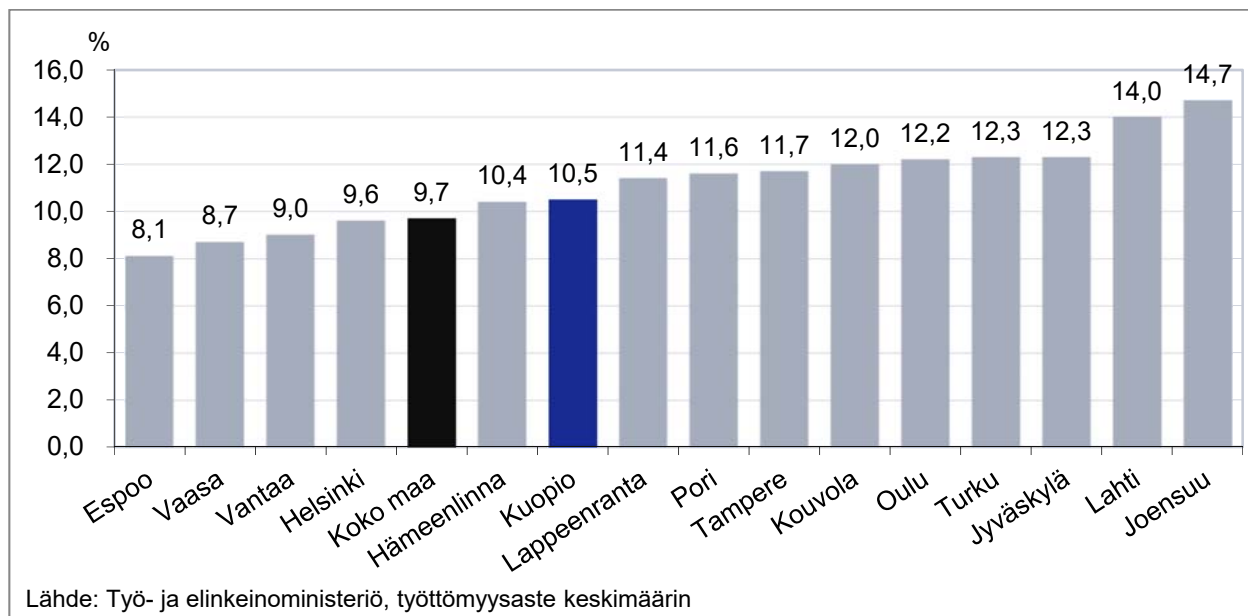
Kuopion väestönmuutokset 2011-2018

Työttömyys

Kuopiossa oli keskimäärin 5900 työtöntä vuonna 2018. Kuopion työttömyys aleni edellisvuodesta 1,6 %-yksikköä, kun koko maassa työttömyys aleni 1,8 %-yksikköä. Kuopion työttömyys aleni kaikissa ryhmissä. Pitkäaikaistyöttömiä oli vuoden aikana keskimäärin 2000, mikä oli noin 450 työtöntä vähemmän kuin vuonna 2017. Avoimia työpaikkoja oli keskimäärin 1500, joka oli noin 300 työpaikkaa enemmän kuin vuosi sitten.

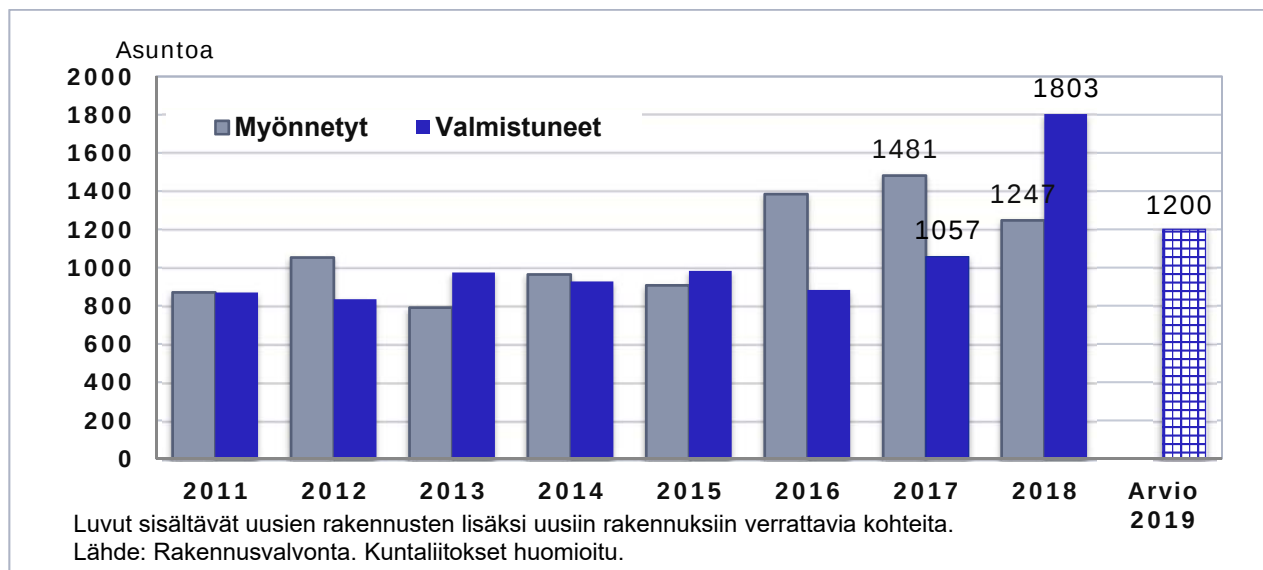
Työttömyysaste 15 suurimmassa kaupungissa vuonna 2018

Työvoima ja työssäkäynti

Kuopion työvoiman määrä oli noin 56300 vuoden 2017 lopulla. (Tilastokeskuksen uusin tieto on vuodelta 2017). Työllisten määrä kasvoi (+ 1050) ja työttömien määrä väheni (- 1000). Kuopion työllisyysaste eli työllisten osuus 18-64 –vuotiaasta väestöstä oli 68,2 (koko maa 71,2). Työvoiman ulkopuolella oli hieman yli puolet väestöstä eli 61 900 henkeä. Työvoiman ulkopuolella olevien määrä kasvoi noin 400 henkeä. Suurimpana muutoksena oli eläkeläisten määrän kasvu noin 600 hengellä. Taloudellinen huoltosuhde eli työttömien ja työvoiman ulkopuolelle jäävien määrä sataa työllistä kohden pieneni edellisvuodesta ja oli 138 vuonna 2017. Vuoden 2017 työssäkäyntitiedot perustuvat Tilastokeskuksen helmikuussa 2019 julkistettuihin tietoihin.

Rakentaminen

Rakentaminen oli ennakoitua vilkkaampaa ja asuntoja valmistui ennätysmäärä. Eniten asuntoja valmistui Puijonlaaksoon, Lehtoniemeen, Rautaniemeen ja Linnanpellolle. Liike- ja palvelurakentamisen kohteista valmistui mm. Karttulan Kissakuusen koulu ja päiväkoteja Päivärantaan, Lehtoniemeen, Maaningalle ja Juankoskelle. Näiden lisäksi valmistui useita hoivapalvelurakennuksia.

1.1.4 Olennaiset muutokset Kuopion kaupungin toiminnassa ja taloudessa

Tuloperusteiden muutokset

Verotulojen kertymä oli 441,3 milj. euroa, 11,5 milj. euroa (2,5 %) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Talousarviomuutoksena verotulokertymää pienennettiin 18,5 milj. eurolla. Verotulojen toteutuma alittui 16,2 milj. euroa (3,5 %) alkuperäisestä talousarviosta, mutta ylittyi 2,3 milj. euroa (0,5 %) muutetusta talousarviosta. Tuloveroprosentti ja kiinteistöveroprosentit olivat vuoden 2017 tasolla.

Kunnallisverotulojen kertymä oli 378,3 milj. euroa, joka oli 10,5 milj. euroa (2,8 %) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kunnallisverotulojen alhaiseen kertymään vaikuttivat poikkeuksellisen suuret ennakonpalautukset, kilpailukysymyspöytä, veroperustemuutokset ja pääomatulojen voimakas kasvu, joka leikkasi kuntien jako-osuutta. Yhteisöverotulojen kertymä oli 24,2 milj. euroa, mikä oli 1,3 milj. euroa (5,4 %) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Edellisvuoden yhteisöverot olivat huomattavan korkealla tasolla, taustalla yksittäinen iso yritys-kauppa. Kiinteistöverotulojen toteutuma oli 38,8 milj. euroa, kasvua 0,3 milj. euroa (0,8 %).

Valtionosuuksien kertymä oli 197,3 milj. euroa, mikä oli saman suuruinen kuin edellisenä vuonna. Talousarviomuutoksena valtionosuuksia korotettiin 1,7 milj. euroa. Valtionosuudet toteutuivat 0,2 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina.

Verotulot ja valtionosuudet eli verorahoitus olivat yhteensä 638,5 milj. euroa. Ne olivat 11,5 milj. euroa (1,8 %) pienemmät kuin edellisenä vuonna. Vähennys aiheutui verotulojen alhaisesta kertymästä edelliseen vuoteen verrattuna.

Toiminnan ja tehtävien muutokset

Kuopion alueen työllisyyskokeilu toteutui suunnitelmien mukaan ja sen loppuessa alettiin suunnitella uutta yhteistyömallia TE-hallinnon kanssa sekä uusia hankkeita pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen. Nuorten kesätyöseteli otettiin käyttöön.

Kaupungin englannin- ja venäjänkieliset verkkosivut uusittiin, samoin kuin viestintä- ja markkinointiohjeistus sekä visuaalinen ilme. Kuntalaisviestinnässä toteutettiin uutena Kohtaamisia-lehden maaseutuliite.

Pitäjäraatitoiminta on vakiintunut, kokouskäytännöt on luotu ja toiminta perustuu toimintasuunnitelmiin. Kaupunginjohtaja toteutti maaliskuussa yhdessä lähidemokratiajaoston puheenjohtajan kanssa vierailukierrokset pitäjäraatien järjestämiin asukasilloihin.

Joukkoliikenteen Vilkun sähköisissä aikataulupalveluissa otettiin käyttöön bussien reaaliaikaiseen paikkatietoon perustuvat aikatauluennusteet. Matkojen yhdistelykeskuksen toiminta siirtyi kaupunkiympäristön palvelualueelta Sansia Oy:lle (aikaisemmin IS-hankinta Oy). Kaupunkipyöräasemien rakentaminen alkoi, keväällä 2019 järjestelmä otetaan käyttöön ja siihen kuuluu 150 sähköistä kaupunkipyörää.

Lasten määrä varhaiskasvatuksessa, oppilaiden määrä perusopetuksessa sekä opiskelijoiden määrä lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa kasvoi strategian mukaisesti. Asiakasmäärä lisääntyi lähes kaikissa hyvinvoinnin edistämisen palveluprosesseissa.

Karttulan koulu- ja lähipalvelukeskus otettiin käyttöön 1.8.2018 lukien Uusi kirjasto toimii omatoimikirjastona. Läntisen maaseutualueen päiväkotia ja kouluhanke eteni, Hatsalan koulun hankesuunnittelu käynnistyi, Pirtin koulun tarveselvitys käynnistyi ja Lumit eteni toteutussuunnitteluun. Perusopetuksen palveluverkoston tarkastelu koillisella maaseutualueella laadittiin, verkostoon ei tehdä muutoksia. Lukion aloituspaikkoja lisättiin 30 paikalla 1.8.2018 lukien.

Kuopioon valmistui kunnallisia päiväkoteja: Karttulaan, Päivärintaan, Maaningalle, Juankoskelle ja Linnanpelolle, metsäpäiväkotia Puijonlaaksoon sekä kaksi yksityistä päiväkotia Kettulanlahteen ja Saaristokaupunkiin.

Perusturvan palvelualueella palveluprosesseja on sujuvoitettu vastaamaan paremmin lisääntyneeseen kysyntään. Kotihoidon asiakastuntien määrä kasvoi 5 % edellisestä vuodesta. Kotihoidon ympärivuorokautisen toiminnan vahvistamiseen liittyvää työtä edistettiin osana SOTE-TIKE kokonaisuutta (sosiaali- ja terveydenhuollon tilannekeskus). Päivitetty Ikäystävällinen Kuopio-ohjelma hyväksyttiin valtuustossa. Pyörön ikäihmisten asumisyksikön suunnittelu eteni.

Ikäihmisten kuntouttavia toimintamalleja kehitettiin (ARVI kuntoutuksen toimintamalli). Tarjoomo-hanke käynnistyi elokuussa 2018 ja jatkuu vuonna 2019. Tavoitteena on koota toimijaverkosto, jotka tuottavat palveluita ikääntyvien ihmisten itsenäisen kotona selviytymisen tukemiseksi ja mallintaa toiminta. Kasarminkadun erityisasumispalveluyksikkö valmistui syyskuun alussa, johon siirtyi ostopalveluista 24 asiakasta.

Lapsiperhepalveluissa painopistettä saatiin vahvistettua peruspalveluihin. Lastensuojelun avohuollon asiakkaiden määrä väheni vuonna 2018. Lastensuojelun systeemistä toimintamallia pilotoitiin onnistuneesti ja se laajenee vuonna 2019 koko lastensuojelun avohuoltoon. Pohjois-Savon sairaanhoitopiiriin kanssa pilotoitiin sosiaalipäivystystä osana laajaa terveydenhuollon päivystystä. Sosiaalisen luottotuksen luottojen määrä nousi n. 200 000 euroon vuositasona. Luottojen takaisin maksussa ei ole todettu maksuhäiriöitä.

Terveyspalveluissa palvelujen kysyntä ja tarjonta ovat keskimäärin hyvässä tasapainossa. Terveystieteiden tutkimuskeskityksen uudistus yhteistyössä sairaanhoitopiiriin kanssa alkoi elokuussa. Suunterveydenhuollossa aloitettiin keskustan ja maaseutualueen kouluilla Pop-Up suun perustutkimukset, joita tehtiin 12 koulussa. Matalan kynnyksen palveluja tarjottiin TerveKuopio kioskissa ja uutena maahanmuuttajille Kompasissa.

Aikuisten mielenterveyspalveluissa hoitotakuu on toteutunut lähetemäärien kasvusta huolimatta. Sen sijaan nuorten mielenterveyspalveluissa ja perheneuvolassa oli hoitotakuun ylittymiä. Loppuvuonna psykiatrinen

sairaanhoitaja aloitti poliisin moniammatillisessa Ankkuri-työryhmässä tarjoten nuorille matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluja.

Tilakeskuksen kiinteistöjen ylläpidon kustannukset ylittyivät mm. runsaslumisen talven sekä lisääntyneiden, kiireellisten ja käyttöä turvaavien sisäilmakorjausten vuoksi. Valtuustotalon katolle asennettiin aurinkosähköä hyödyntävä järjestelmä ja Kuopion kaupunki vaihtoi kaukolämpöenergian puulla tuotetuksi.

Dynaamisen verkostosuunnittelutyökalun (DigiPave) kehitystyö yhdessä FCG-Konsultoinnin kanssa päättyi vuoden 2018 lopussa. Teknisen toteutuksen ja toimintamallin pilotoinnin testiympäristönä toimi Kuopion kaupungin koulu- ja päiväkotiverkostotyö.

Vuoden 2018 alussa hulevesijärjestelmä siirtyi Kuopion Vesi Liikelaitokselta kaupunkiympäristön palvelualueelle.

Savilahden allianssihanke (SALLI) varsinainen toteutus alkaa vuoden 2019 alkupuolella. Allianssissa mm. Savilahdentien saneeraus ja Sarastuskaaren rakentaminen hoidetaan vuosien 2018-2021 aikana. Muita keskeisiä kunnallistekniikan rakentamishankkeita olivat Hiltulanlahden alueen rakentaminen sekä Kauppakadun, Niiralankadun ja Suurmäentien saneeraukset. Hiltulanlahden uuden koulun ja päiväkodin rakentaminen eteni suunnitellusti. Liikuntapaikkarakentamisen osalta on käynnistynyt useita hankkeita mm. uima- ja jäähallin rakennustyöt, Lippumäen alueen rakentaminen, Puijon Urheilualueen rakennustyöt sekä Savilahden kalliotilojen hankekokonaisuus. Kuopion museon peruskorjaus ja laajennus –hanke käynnistyi loppuvuodesta. Keskuskentän jalkapallostadionin tarveselvityksen kaupunginhallitus hyväksyi tammikuussa 2019.

Ulkopuolista kehittämisrahoitusta on vuoden aikana saatu mm. Yhdessä työhyvinvointia Kuopio-Siilinjärvi-hankkeelle, Taitopajat 2020-kehittämissuunnitelmaan pitkäaikaistyöttömyyden torjuntaan ja saavutettavuutta parantaviin investointihankkeisiin kuten Asemanseudun kehittäminen ja Savilahden logistiset yhteydet. Kaupungin rahoittamien hankkeiden painopiste on yritystoiminnan ja Savilahden toimintojen kehittämisessä. Maa-seutualueilla on käynnissä Leader-hankkeita ja kaupungissa Kake-ohjelman järjestöjen osallisuushankkeita.

Maakunta- ja sote-uudistukseen valmistauduttiin yhtiöittämispäätöksillä. Kaupunginvaltuusto päätti kesäkuussa Itä-Suomen huoltopalvelu liikelaitos kuntayhtymän (Servica) yhtiöittämisestä ja Kuhilas Oy muuttui heinäkuussa Monetra Pohjois-Savo Oy:ksi. Syyskuussa kaupunginvaltuusto päätti Kallaveden Työterveys Liikelaitoksen yhtiöittämisestä.

Kuopion kaupungin edustajat ovat osallistuneet Pohjois-Savon maakunta- ja sote-uudistuksen valmisteluun. Valmisteluryhmissä on valmisteltu mm. maakunnan palveluiden järjestämistä ja tuottamista. Koetalousarvio laadittiin syksyn aikana. Kuopion kaupunki on ollut mukana kahdessa Ylä-Savon Soten hallinnoimassa maakunta- ja sote-uudistukseen liittyvässä kokeilussa. Perusturva oli mukana henkilökohtaisen budjetin kokeilussa ja terveydenhuolto vastaanottotoiminnan valinnanvapauskokeilussa.

Kevama Oy:n toiminta on ollut tappiollista useita vuosia ja yhtiölle asetettiin tavoitteeksi talouden kuntoon saattaminen. Yhtiön kannattavuus ei kohentunut ja yhtiö asetettiin konkurssiin 4.4.2018.

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

Tilinpäätösvuoden aikana hyväksytyt määrärahamuutokset heikensivät toimintakatetta 9,1 milj. euroa, kun toimintatuotot lisääntyivät 1,4 milj. euroa ja toimintakulut 10,5 milj. euroa. Merkittävimmät muutokset toimintakatteissa olivat perusturvan, terveydenhuollon, kasvun ja oppimisen sekä kaupunkiympäristön palvelualueilla. Perusturvan toimintakate heikkeni 3,9 milj. euroa, terveydenhuollon 3,3 milj. euroa sekä kasvun ja oppimisen 2,6 milj. euroa. Kaupunkiympäristön palvelualueen toimintakate puolestaan parani 3,8 milj. euroa.

Hyväksytyistä määrärahamuutoksista lähes 6 milj. euroa muodostui palkkojen sopimuskorotuksista ja kasvaneesta henkilöstötarpeesta mm. ikäihmisten palveluissa ja varhaiskasvatuksessa. Kaupunkiympäristön määrärahamuutoksissa huomioitiin myyntivoittojen tuloarvion lisäystä ja Matkojenyhdistelykeskuksen Sansia Oy:lle siirron määräraha vaikutukset.

Talousarviomuutoksissa vähennettiin verotuloja 18,5 milj. euroa ja lisättiin valtionosuuksiin 1,7 milj. euroa. Rahoitustuloja ja –menoja lisättiin 6 milj. eurolla pörssiosakkeiden ja sijoitusarvopapereiden myyntivoittojen ja korkomenojen vähenemisen takia. Satunnaisiin tuloihin lisättiin 13,7 milj. euroa, joka sisältää 9,5 milj. euroa

myyntivoittoa Itä-Suomen huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymän (Servica) purkamisesta ja 4,2 milj. euroa Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n osakkeiden myyntivoittoa.

Talousarviomuutokset heikensivät 6,2 milj. eurolla tilikauden alijäämää, muutosten jälkeen tilikausi oli alijäämäinen 19,2 milj. euroa. Alkuperäisessä talousarviossa tilikausi oli alijäämäinen 13 milj. euroa.

Taseyksiköiden ja liikelaitosten osalta ei hyväksytty käyttötalouden määrärahamuutoksia vuoden aikana.

Tilinpäätöksessä toimintatuottoja kertyi 304,9 milj. euroa, 4,9 milj. euroa muutettua talousarviota enemmän (toteutuma 101,6 %). Alkuperäiseen talousarvioon nähden toimintatuottoja kertyi 6,3 milj. euroa enemmän. Valmistus omaan käyttöön oli 25 milj. euroa, 6,8 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa.

Toimintakulujen toteutuma oli 950 milj. euroa. Toimintakulu toteutuivat lähes muutetun talousarvion mukaisesti, 0,5 milj. euroa pienempinä (toteutuma 99,9 %). Toimintakulut ylittivät alkuperäiseen talousarvioon nähden 10 milj. euroa. Toimintakulut kasvoivat edellisestä vuodesta 31,4 milj. euroa ja 3,4 %.

Alkuperäisessä talousarviossa ei varauduttu palkankorotuksiin. Virka- ja työehtosopimuksien yleiskorotusten kustannusvaikutus henkilösivukuluineen oli 2,7 milj. euroa ja tuloksellisuuserän kustannusvaikutus 2,2 milj. euroa. Tuloksellisuuserä maksettiin tammikuussa 2019, mutta se tuli kirjata kuluksi vuoden 2018 tilinpäätökseen.

Toimintakatteen toteutuma oli -620,1 milj. euroa (toteutuma 98,1 %). Toimintakate toteutui sekä muutettua että alkuperäistä talousarviota parempana. Se oli 12,3 milj. euroa parempi kuin muutetussa talousarviossa ja 3,2 milj. euroa parempi kuin alkuperäisessä talousarviossa. Toimintakate heikkeni edelliseen vuoteen verrattuna 21 milj. euroa (3,5 %).

Lähes kaikkien palvelualueiden toimintakatteet olivat parempia kuin muutetussa talousarviossa, ainoastaan hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen toimintakate oli hieman muutettua talousarviota heikompi. Suurimmat toimintakatteen poikkeamat muutettuun talousarvioon nähden olivat, elinvoima- ja konsernipalvelun 3,5 milj. euroa, kaupunkiympäristön 2,8 milj. euroa ja terveydenhuollon 2,3 milj. euroa parempi kuin muutetussa talousarviossa. Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen toimintakate oli 0,1 milj. euroa muutettua talousarviota heikompi. Tilakeskuksen toimintakate toteutui 1 milj. talousarviota heikompana.

Vuosikate oli 31,6 milj. euroa, se on 15,5 milj. euroa parempi kuin muutetussa talousarviossa, mutta 4,4 milj. euroa heikompi kuin alkuperäisessä talousarviossa.

Poistojen ja arvonalentumisten toteutuma oli 48,1 milj. euroa, kun poistot olivat 47,4 milj. euroa ja arvonalentumiset 0,8 milj. euroa. Ne olivat 1 milj. euroa talousarviota pienemmät. Satunnaiset erät olivat 12,4 milj. euroa. Satunnaiset tuotot olivat 13,3 milj. euroa, siitä 9,1 milj. euroa oli myyntivoittoa Itä-Suomen huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymän (Servica) purkamisesta ja 4,2 milj. euroa myyntivoittoa Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n osakkeiden myynnistä. Satunnaisiin kuluihin on kirjattu 0,9 milj. euroa Kevama Oy:n takaustappiota.

Tilikausi oli alijäämäinen 3,9 milj. euroa, kun alkuperäisessä talousarviossa se oli alijäämäinen 13 milj. euroa. Tilikausi toteutui siten 9 milj. euroa alkuperäistä ja 15,2 milj. euroa muutettua talousarviota paremmin.

Olennot poikkeamat talousarvioon selvitetään tarkemmin käyttötalouden toteutumisvertailussa sekä taseyksiköiden ja liikelaitosten erillistilinpäätöksissä.

1.1.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Tilinpäätöksen toteutumiseen talousarviota parempana vaikutti erityisesti maa-alueiden ja osakkeiden myyntivoitot sekä kaupunkikonsernin omistusjärjestelyistä saadut kertaluonteiset tulot. Nämä tulot kattoivat verotulojen heikkoa kertymää, sillä verotulot toteutuivat 16,2 milj. euroa alkuperäistä talousarviota pienempinä. Verotulokertymä oli 2,5 % heikompi kuin vuonna 2017 siitä huolimatta, että talouskasvu ja työllisyyskehitys jatkuivat vahvana vuonna 2018.

Tilinpäätöksessä toimintakate toteutui 12,3 milj. euroa muutettua talousarviota ja 3,2 milj. euroa alkuperäistäkin talousarviota parempana, joten toimintakatteen osalta talousarvio toteutui varsin hyvin. Toimintakatteen

kasvuprosentti edelliseen vuoteen verrattuna on korkea, 3,5 %, kun sitä verrataan keskeisiin tuloihin, verotuloihin ja valtionosuuksiin. Verotulot laskivat 2,5 % ja valtionosuudet pysyivät edellisen vuoden tasolla. Verorahoitus eli verotulot ja valtionosuudet olivat 11,5 milj. euroa (1,8 %) pienemmät kuin edellisellä vuonna.

Kuluvan vuoden talousarvio on alijäämäinen 13,7 milj. euroa. Toimintakatteen kasvu on 4,7 %, kun sitä verrataan toteutuneeseen vuoden 2018 tilinpäätökseen. Talousarvion laadintavaiheessa ennuste vuoden 2018 toimintakatteesta oli lähes 6 milj. heikompi kuin toteutunut, joten se nostaa toimintakatteen kasvuprosentin vielä korkeammaksi kuin se oli vuoden 2018 tilinpäätöksessä.

Verorahoituksen kasvuksi tulee noin 35 milj. euroa (5,5 %), kun verrataan toteutuneeseen vuoden 2018 tilinpäätökseen. Verotulojen kasvuksi tulee 8,2 %, sillä valtionosuuksissa ei juurikaan ole kasvua. Verotulojen kasvuprosentti nousee korkeaksi, koska vuoden 2019 talousarvion laadintavaiheessa vuoden 2018 verotulojen toteutuma arvioitiin korkeammaksi kuin mitä lopullinen toteutuma oli. Edellä mainittu korkea toimintakatteen kasvu kompensoi verotulojen toteutumaan mahdollisesti sisältyvää riskiä.

Kunta-alan virka- ja työehtosopimusten sopimuskausi on 1.2.2018–31.3.2020. Palkkaratkaisun määrärahavai-
kutukset arvioidaan vuoden 2020 talousarvion laadintavaiheessa.

Kuopion kaupungin kuntarakenne on muuttunut useiden peräkkäisten kuntaliitosten takia. Viimeisimpänä Juankosken kaupunki liittyi vuoden 2017 alusta. Kuntaliitosten myötä Kuopion kaupungin alue on kasvanut maantieteellisesti ja etäisyyksien kasvaessa palvelurakenne hajaantuu. Omaisuusmassa on kasvanut ja lisännyt peruskorjaustarvetta. Kuntaliitoksiin liittyvä työsuhdeturva on kuntarakennelain mukaan voimassa vuoden 2019 loppuun saakka, irtisanomissuoja ei ole kuitenkaan esteenä tehtävien uudelleen järjestelyille.

Kaupungin palvelutoimintojen sekä hallinnon ja tukipalvelujen uudistaminen on käynnistynyt. Digitalisaation mahdollisuuksia sekä kumppanuuksia ja verkostoja tarkastellaan uudistustyössä. Toimintaympäristön ja asiointitapojen muutokset vaikuttavat fyysisen palveluverkon kokonaistarkasteluun.

Vuoden 2018 tilinpäätös ja vuoden 2019 talousarvio ovat alijäämäisiä, joten kaupungin talous ei ole tasapainossa. Talouden saattaminen toiminnallisesti tasapainoon edellyttää menoja hillitseviä toimia, koska tulojen kasvu on vaatimatonta. Väestön ikääntyminen, työllisyyden hoito ja kaupungin kasvu aiheuttavat menopaineita, joihin ei voida vastata alenevilla tulokertymillä. Investointitaso on korkea taloussuunnitelman mukaan ja lainakanta tulee kasvamaan, jos käyttötalouden menojen kasvua ei saada hillittyä. Korkea investointitaso nostaa suunnitelmajoistojen määrää.

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän taseessa 31.12.2018 on katettavaa alijäämä yhteensä 13,7 milj. euroa, jotka aiotaan kattaa lisäkannolla kunnilta 2019 ja 2020. Kuopion osuus lisäkannosta vuonna 2019 on 3,9 milj. euroa ja vuonna 2020 3,7 milj. euroa.

Mahdollinen Kuopion ja Siilinjärven vesihuoltolaitosten yhdistäminen yhdeksi seudulliseksi yhtiöksi on valmistavana.

Hallitusohjelman mukainen maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelu on päättynyt kuluvalle hallituskaudella. Myös kunnissa on tehty laajaa valmistelutyötä. Sosiaali- ja terveys- sekä valtiovarainministeriön mukaan maakunta- ja sote-uudistuksen valmisteluun on vuosina 2017–2019 käytetty noin 200 miljoonaa euroa. Valtaosa rahoituksesta on myönnetty maakuntien liitoille uudistuksen esivalmistelutehtäviin sekä uudistuksessa tarvittavien ICT-muutosten valmisteluihin. Vaikka maakunta- ja sote-uudistus ei nyt edennytkään eduskunnan päätettäväksi, tarve sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistukselle ei ole poistunut. Tarve on sama tai jopa suurempi kuin aiemminkin väestön ikääntymisen, hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamisen ja kustannusten kasvun hillinnän vuoksi.

Syksyn 2018 kuntatalousohjelman mukaan kuntatalouden toimintamenot kasvavat vuosina 2018–2022 ripeämmin kuin muutamina viime vuosina. Tämä johtuu muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen kasvusta ja menojen kasvua hillitsevien kuntatalouden sopeutustoimien hiipumisesta. Lisäksi henkilöstömenot kääntyvät jälleen maltilliseen kasvuun muun muassa ansiotason nousun seurauksena neljän peräkkäisen vuoden supistumisen jälkeen. Nettoinvestoinnit pysyvät lähivuosina korkealla tasolla. Nykyisen rakennuskannan kunnossapito edellyttää edelleen mittavia korjausinvestointeja, ja lisäksi sairaalarakentaminen on vilkasta. Kuntatalouden lainanottotarvetta heijastava toiminnan ja investointien rahavirta pysyy kehitysarviossa negatiivisena vuoteen 2020 saakka.

1.1.6 Henkilöstö

Kertomusvuoden talousarvioon ei sisällynyt määrärahavaroja vuosien 2018 – 2019 virka- ja työehtosopimuksiin sisältyvistä vuodelle 2018 tulevista yleiskorotuksista ja vuodelle 2018 kirjattavasta kertaerästä, koska vuonna 2017 talousarvion laadinnan vaiheessa kunta-alan sopimusneuvottelut olivat kesken, eikä ollut tietoa tulevista sopimuskorotuksista ja niiden kustannusvaikutuksesta. Sen sijaan kilpailukyky sopimukseen sisältyvä 30 prosentin lomarahen vähennys oli huomioitu vuoden 2018 talousarviossa.

Alkuperäisessä talousarviossa ei varauduttu palkankorotuksiin. Kaupunginvaltuusto hyväksyi lisämäärärahat sopimusten mukaisiin korotuksiin. Virka- ja työehtosopimusten yleiskorotusten kustannusvaikutus henkilösivukuluineen oli 2,7 milj. euroa ja tuloksellisuuserän kustannusvaikutus 2,2 milj. euroa.

Kunta-alan virka- ja työehtosopimuksiin sisältyi vuoden 2019 alusta voimaan tuleva järjestelyerä, minkä johdosta paikallisneuvottelut käytiin henkilöstöjärjestöjen edustajien kanssa syksyllä. Järjestelyeräneuvotteluissa saavutettiin kaikilla sopimusaloilla yksimielinen neuvottelutulos. Henkilöstöjärjestöjen kanssa käytiin vuoden aikana 37 paikallisneuvottelua.

Henkilöstökertomuksessa on tarkemmin kuvattu kaupungin henkilöstövoimavaroja, henkilöstöpoliittisia toimenpiteitä ja kehityssuuntia. Henkilöstön määrää, työaikaa ja poissaoloja koskevien tunnuslukujen taustatietojen keruu on uudistettu entistä tarkemmaksi. Siitä syystä myös kertomusvuotta edeltävien vertailuvuosien 2016 ja 2017 aineisto on kerätty ja laskettu vuoden 2018 tilinpäätökseen uudelleen.

Henkilöstöjohtamisen painopistealueita olivat vuonna 2018 työhyvinvoinnin kehittäminen, osaamisen vahvistaminen ja ennakoiva henkilöstösuunnittelu.

Työhyvinvoinnin kehittäminen

Työhyvinvointiin ja henkilöstöhallintoon liittyvät yhteiset toimintamallit ja ohjeet päivitettiin ja uudistettiin ajan tasalle.

Kaupunki sai hakemuksensa mukaisesti ESR-rahoituksen Yhdessä työhyvinvointia Kuopio-Siilinjärvi työhyvinvointihankkeeseen, jonka tavoitteena on työhyvinvoinnin vahvistaminen yksiköissä. Hankkeen kustannusarvio on 496.635 euroa, josta ESR-rahoituksen osuus on 70 prosenttia. Hankkeessa on kaksi kokeilukokonaisuutta: Yksilöllisten ratkaisujen uudet toimintamallit ja Työyhteisön uudet toimintamallit. Hanke ajoittuu ajalle 1.5.2018 – 31.10.2020.

Henkilöstön kehittämisen määrärahoihin varattiin 150.000 euron ylimääräinen panostus työhyvinvoinnin edistämiseen. Työyhteisöt laativat työhyvinvointisuunnitelmat, joissa määriteltiin työyhteisön kehittämisen kohteet, toimenpiteet ja vastuut. Työhyvinvointisuunnitelmiin sisältyviä rahoitushakemuksia saapui 44 kappaletta, yhteensä 494.024 euroa. Määrärahaa jaettiin 29 yksikön kesken ensisijaisesti sairauspoissaolojen määrän perusteella. Määrärahaa käytettiin 93.720 euroa mikä johtui mm. siitä, että haku aikaa jouduttiin jatkamaan talvella, hakemukset käsiteltiin huhtikuussa, työyhteisöt eivät saaneet ulkopuolista kouluttajaa tai työnohjaajaa syksyllä.

Tavoitteena oli vähentää kaupungin sairauspoissaoloja 2 pv/htv verrattuna vuoden 2017 tilinpäätökseen nähden. Vuonna 2017 sairauspoissaolot olivat 17,0 pv/htv. Kertomusvuonna sairauspoissaolot olivat 17,4 pv/htv, kasvua 2,4 %. Toimenpiteistä huolimatta sairauspoissaolojen vähentämistavoite ei toteutunut. Kallaveden Työterveydestä saadun selvityksen mukaan kolme keskeisintä sairauspoissaolon perustetta ovat edelleen tuki- ja liikuntaelinten sairaudet, mielenterveyteen ja käyttäytymiseen liittyvät syyt ja hengityselinten sairaudet.

Vuonna 2017 tapaturmat olivat 0,8 pv/htv. Kertomusvuonna tapaturmia 0,8 pv/htv, kasvua 0 %.

Työsuojeluvaltuutettujen vaali käytiin syksyllä 2017, ja työsuojeluvaltuutetut aloittivat nelivuotiskauden vuoden 2018 alusta lukien. Palvelualueille tuli työhyvinvointitoimikuntien sijaan työsuojelutoimikunnat, joille annettiin ohjeeksi kokoontua vähintään neljä kertaa vuodessa.

SAIRAUS- JA TAPATURMAPOISSAOLOT

Muutos edelliseen vuoteen

Palvelualue pv/henkilötyövuosi	SAIRAUSPOISSAOLOT			TAPATURMAPOISSAOLOT		
	2018 pv/htv	2017 pv/htv	Muutos pv/htv	2018 pv/htv	2017 pv/htv	Muutos pv/htv
Yleishallinto	6,1	3,1	3,0			
Elinvoima- ja konsernipalvelut	21,5	21,5	0,0	2,0	2,6	-0,6
Kaupunkiympäristön palvelualue	10,6	10,7	-0,1	0,3	0,6	-0,3
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	10,8	11,8	-1,0		0,6	-0,6
Kasvun ja oppimisen palvelualue	15,4	15,4	0,0	0,6	0,6	0,0
Perusturvan palvelualue	22,7	21,5	1,2	0,9	0,8	0,1
Terveydenhuollon palvelualue	17,9	18,1	-0,2	0,5	0,2	0,3
Liikelaitokset						
Kallaveden Työterveys	13,1	15,8	-2,7	0,2	0,9	-0,7
Kuopion Kuntatekniikan liikelaitos	16,6	15,7	0,9	1,6	1,8	-0,2
Kuopion Vesi	15,8	6,8	9,0	0,2	0,7	-0,5
Taseyksiköt						
Pohjois-Savon Pelastuslaitos	15,9	15,4	0,5	2,0	1,2	0,8
Isäntäkuntapalvelut	21,9	23,7	-1,8	0,3	0,1	0,2
Poissaolot keskim. kaupungissa	17,4	17,0	0,4	0,8	0,8	0

Osaamisen vahvistaminen

Henkilöstön kehittämistä toteutettiin koulutusohjelman mukaisesti. Helmikuussa käynnistyivät kaikkia esimiehiä velvoittavat esimiesseminaarit, joita järjestettiin kertomusvuonna suunnitelman mukaisesti kolme. Esimiesseminaarin osallistumisprosentti oli erittäin korkea ollen 80 %, koska jokaiseen seminaariin osallistui keskimäärin 300 esimiestä. Seminaarien teemoina olivat mm. työhyvinvointi ja työsuojelu. Kevään aikana keskityttiin EU:n voimaan tulevan tietosuoja-asetuksen koulutuksiin ja muihin ajankohtaisiin lakikoulutuksiin. Palvelualueilla toteutuivat henkilöstön lakisääteiset täydennyskoulutukset palvelualueiden koulutussuunnitelmien mukaisesti.

Ennakoiva henkilöstösuunnittelu

Palvelualueiden ennakoivaa henkilöstösuunnittelua on vaikeuttanut epävarmuus maakunta- ja sote-uudistuksen voimaantulosta.

Henkilöstön sosiaalinen hyvinvointi

Lähtökohtana ovat kaupungin strategiset tavoitteet, työlaissäädännön veloitteet, virka- ja työehtosopimusten määräykset ja kaupungin omat ohjeet ja toimintamallit henkilöstön sosiaalisen hyvinvoinnin huolehtimisessa.

Hyvällä henkilöstöjohtamisella ja työyhteisötaidoilla voidaan parantaa ja edistää organisaation työhyvinvointia, motivaatiota ja vahvistaa työyhteisön sosiaalista pääomaa ja sitoutumista yhteiseen kaupungin strategiseen arvopohjaan. Kaupungin tavoitteena on tuloksellisesti toimiva työpaikka, jossa henkilöstö voi hyvin ja sillä on kyky oppia ja kehittää jatkuvasti omaa toimintaansa ja itseään asiakkaan parhaaksi.

Yhtenä kaupungin menestystekijänä on kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen. Esimiesten henkilöstöjohtamistaitoja vahvistetaan jatkuvalla esimiestyötä tukevalla koulutustarjonnalla. Myös työntekijöille järjestetään monipuolista koulutusta työssä selviytymisen tueksi.

Sisäilma-asioihin on kiinnitetty entistä enemmän huomiota. Kaupungissa toimii sisäilmaryhmä, joka kokoontuu säännöllisesti ja raportoi vuosittain yhteistyötoimikunnalle. Lisäksi on tapauskohtaisesti perustettuja sisäilman tarkastusryhmiä. Työergonomiaan on panostettu hankkimalla sähkökäyttöisiä työpöytiä ja uusimalla työtuoleja.

Tasa-arvovaltuutettu on antanut 23.1.2018 lausunnon Kuopion kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta. Lausunnossaan tasa-arvovaltuutettu on todennut, että kaupungin suunnitelma ei nykyisellään täytä kaikilta osin tasa-arvolain vaatimuksia ja antanut ohjeita seuraavaa tasa-arvosuunnitelmaa varten. Suunnitelman tarkistaminen aloitettiin vuoden 2018 syksyllä erillisen työryhmän toimesta. Työryhmä kokoontui seitsemän kertaa vuoden 2018 aikana ja suunnitelma esitetään hyväksyttäväksi vuoden 2018 henkilöstökertomuksen yhteydessä.

Kuopion kaupungin liikelaitos Kallaveden Työterveys tuotti henkilöstön työterveyshuoltopalvelut. Lisäksi Terveyspalvelu Verso Oy tuotti työterveyshuoltopalveluja mm. pelastuslaitokselle ja lomituspalvelulle. Kaupunki tarjoaa henkilöstölle lakisääteistä työterveyshuoltoa laajemmat palvelut, eli myös sairaanhoidon. Lakisääteiseen työterveyshuoltoon kuuluvat mm. terveystarkastukset, työkykyarviot ja työkykyneuvottelut. Työterveyshuollon kokonaiskustannukset olivat 3,5 milj. euroa.

Henkilöstön työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen on kiinnitetty huomiota lainsäädännön velvoitteiden lisäksi kaupungin omilla ohjeilla ja linjauksilla. Henkilökunnan psykososiaaliseen kuormittumiseen on kiinnitetty huomiota mm. työsuojelutoimikuntien kokouksissa.

Kannustavasta palkkauksesta ja palkitsemisesta on tehty kaupunkitasoiset linjaukset.

Henkilökuntakerho KalakukkoSpurtti järjestää vapaa-ajan virkistystoimintaa ja tapahtumia, johon koko henkilöstö on oikeutettu osallistumaan. Työyhteisöt järjestävät tyhy-toimintaa.

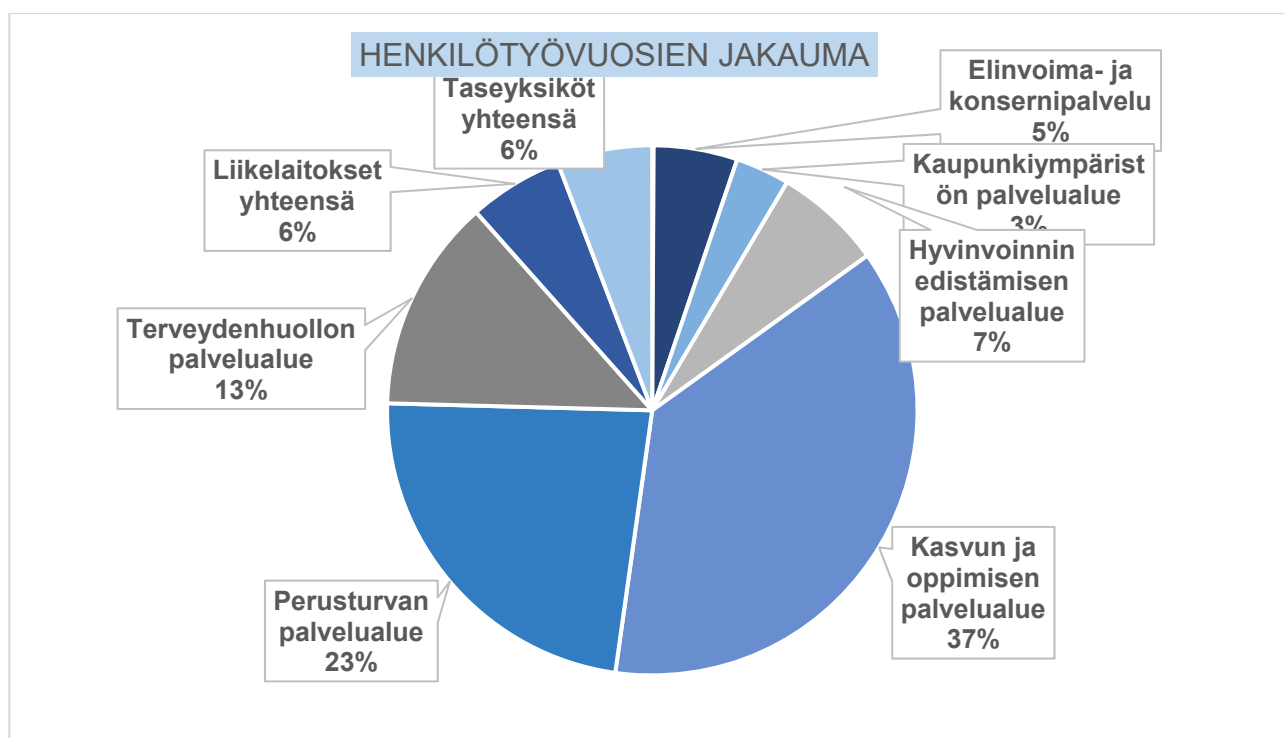
Työhyvinvointikysely toteutettiin koko henkilöstölle syksyllä 2017. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely toteutettiin vuonna 2018.

Kertomusvuonna järjestettiin useita yhteistoiminnallisia neuvotteluja, joissa henkilökunta kuultiin mm. työtehtävien ja toimintatapojen muutosten johdosta. Henkilökunnan kuulemiskulttuuria on lisätty kaupungin työyksiköissä. Työpaikkakokouksia on sovittu pidettäväksi vähintään kaksi kertaa vuodessa ja lisäksi yhteistoiminta-asioiden sitä vaatiessa.

HENKILÖTYÖVUODET

Vertailu edellisen vuoden tilinpäätökseen

Palvelualue	2017	2018	Muutos	Muutos %
Keskusvaalilautakunta	0,5	0,2	-0,3	
Tarkastustoimi	2,0	2,0	0,0	
Yleishallinto	3,5	3,8	0,3	
Elinvoima- ja konsernipalvelu	345,8	339,8	-6,0	
Kaupunkiympäristön palvelualue	218,4	219,7	1,3	
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	431,0	437,4	6,4	
Kasvun ja oppimisen palvelualue	2438,6	2471,8	33,2	
Perusturvan palvelualue	1464,0	1543,4	79,4	
Terveystarkastukset	864,9	865,8	0,9	
Ydinkaupunki yhteensä	5768,7	5883,9	115,2	2,0 %
Liikelaitokset				
Kallaveden Työterveys	42,5	44,9	2,4	
Kuntateknikkaliikelaitos	238,2	248,9	10,7	
Kuopion Vesi	89,7	89,6	-0,1	
Liikelaitokset yhteensä	370,4	383,4	13,0	3,5 %
Taseyksiköt				
Pohjois-Savon Pelastuslaitos	288,1	293,4	5,3	
Tilakeskus	45,6	47,8	2,2	
Isäntäkuntapalvelut	43,1	44,5	1,4	
Taseyksiköt yhteensä	376,8	385,7	8,9	2,4 %
Kuopion kaupunki yhteensä	6515,9	6653,0	137,1	2,1 %

1.1.7 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Riskienhallinnan kokonaisuus muodostuu eri hallinnonalojen riskikartoituksista, valmiussuunnitelmista ja vahinkoriskien hallinnasta. Kuopiossa on vuodesta 2016 toiminut riskienhallintatyöryhmä, joka mm. valmistelee konsernitason riskianalyysin.

Viimeisin konsernitason riskianalyysi (riskimatriisi) on tarkistettu lokakuussa 2018. Riskimatriisissa on tunnistettu 21 kaupunkitasoista riskiä, joista kolmen kärki (todennäköisyys x seuraukset) on seuraava: kiinteistöjen korjausvelasta aiheutuvat ongelmat, elintärkeisiin ICT-palveluihin kohdistetut hyökkäykset ja haittaohjelmat sekä pitkäkestoinen sähkökatko.

Riskienhallintatyön jalkauttaminen toteutui suunnitellusti lähinnä perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueille. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan yhtenä painopisteenä oli tietosuoj- ja tietoturvariskien hallinta EU:n tietosuojasetuksen myötä sekä kansallisen TAISTO-valmiusharjoituksen myötä. EU:n tietosuojasetuksen vaatimia toimenpiteitä on tehty ja osaamista vahvistettu.

Talousarviossa mainitut riskit olivat lähinnä talouteen ja toimintaan liittyviä riskejä. Talouden osalta riskejä toteutui, mutta muut toteutetut toimet ja järjestelyt ovat osaltaan vaikuttaneet talousarviota ja ennusteita parempaan vuoden 2018 tulokseen. Talouden hallintaa vaikeutti vaikea ennustettavuus, kuten verotulokehityksen arvioinnissa tapahtui vuonna 2018.

Valtiontalouden tasapainottamisen toimenpiteillä, kuten valtionosuuksien leikkauksilla, on suora vaikutus kaupungin talouteen. Lainsäädännön muutokset ja kuntien velvoitteiden lisäykset vaikuttavat kaupungin talouteen ja toimintaan. Lainsäädäntömuutosten kustannusvaikutukset arvioidaan pääsääntöisesti liian alhaisiksi, mikä hankaloittaa kuntien taloussuunnittelua. Muutokset tulevat usein voimaan niin nopeasti, että niihin ei ole talousarvion valmistelussa mahdollista varautua.

Maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelun päätyminen aiheuttaa kunnissa epävarmuutta. Uudistuksen valmisteluun on käytetty kunnissa voimavaroja, usein oman työn ohessa ja siten ollut pois omasta toiminnasta. Uudistuksen valmistelu on myös vienyt resursseja pois omasta kehittämistyöstä.

Tiukan taloustilanteen ja toimintaympäristön muutosten vuoksi palvelutuotannon prosesseja ja rakenteita on tarkasteltava entistä tarkemmin. Kaupungin kasvu aiheuttaa investointipaineita. Tulorahoitus ja menokehitys

tulee olla tasapainossa tai se johtaa palvelutason heikkenemiseen, verojen ja maksujen korotuksiin ja velkaantumiseen.

Kaupungin velkaantumisen kasvuun liittyy korkoriski. Velkarahoituksen korkoriskejä on rajattu sitomalla yksittäisiä lainoja yli vuoden mittaisiin viitekorkoihin tai kiinteisiin korkoihin. Lisäksi korkorisikiltä suojautumiseen on käytetty koronvaihtosopimuksia. Tilinpäätöshetkellä kaupungin lainakannasta n. 64 % oli suojattu mainituilla menetelmillä siten, että pitkiin viitekorkoihin on sidottu lainakannasta noin 18 % ja koronvaihtosopimuksilla on suojattu noin 46 %.

Rahoitusmarkkinoiden tilanne on vakaa, joten tällä hetkellä kaupunki ei ole kohdannut lainarahoituksen saatavuusriskiä. Myös jälleenrahoitusriskin todennäköisyys on tällä hetkellä pieni ja sekin on hallinnassa laina-aikojen hajautuksen kautta.

Toiminnallisissa riskeissä keskeisiä ovat palvelutuotantoon liittyvät riskit ja talouden hallintaan liittyvät riskit. Palvelutarpeen ja asiakasmäärien ennakointi on haasteellista. Asiakasmäärien lisääntyminen vaikeuttaa palveluun pääsyä, aiheuttaa säädettyjen käsittelyaikojen ylittymistä ja ostopalveluiden kasvua. Kuluneena vuotena asiakasmäärät ovat kasvaneet erityisesti varhaiskasvatuksessa ja perusturvan palveluissa.

Sään ääri-ilmiöt voivat aiheuttaa häiriötilanteita. Kuopion kotihoidon turvapalvelussa oli laaja toimintahäiriö elokuun alussa. Toimintahäiriön syynä oli verkon ylikuormittuminen. Häiriön aikana kotihoidossa oli käytössä häiriötilanteiden varasuunnitelma ja kotihoidon henkilöstö teki lisäkäyntejä asiakkaiden luona.

Kaupungin henkilöstön ikärakenne on sellainen, että lähivuosina jää henkilöstöä eläkkeelle varsin runsaasti. Toimintaan liittyvä riski on, että pois lähtevien tilalle ja sijaisiksi ei saada osaavaa henkilöstöä. Kaupungin hyvällä työnantajakuvalla voidaan pienentää riskiä. Tilinpäätösvuonna on ollut vaikeuksia ammattitaitoisten sijaisten rekrytoinnissa erityisesti perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueilla.

Yhteiskunnan perustoimintojen kuten vesi- ja energiahuollon häiriöt saattavat aiheuttaa palvelutuotannon katkoksia ja korvausvaatimuksia. Näillä häiriöillä voi palvelun saajien lisäksi olla haittavaikutuksia myös kaupungin talouteen ja julkisuuskuvaan. Kuopion Vesi Liikelaitoksen Verkostosaneeraus aiheutti lokakuussa 2017 laajan vedenlaatuhäiriön keskeisen kaupunkialueen verkostossa. Häiriön seurauksena Kuopion Vedelle esitettiin viisi korvausvaatimusta yhteissummaltaan noin 30.000 euroa, kaikki korvausvaateet hylättiin. Vuonna 2018 vahingonkorvausvaatimuksia käsiteltiin 10 kappaletta ja niistä tehtyihin päätöksiin perustuen Kuopion Vesi maksoi korvauksia 1.060 euroa.

Valmiussuunnitelmien ajantasaisuutta on tarkasteltu vuosittain ja suunnitelmat ovat pääosin ajantasaiset. Kaupungin valmiussuunnitelman yleinen osa liitteineen päivitettiin marraskuussa. Kaupunkitasoisesti puutteita on etenkin kriittisten tietojärjestelmien jatkuvuussuunnittelun osalta. Elinvoima- ja konsernipalvelun palvelualueiden ja kuntatekniikkaliikelaitos Mestarin osalta on tarve valmiussuunnitelmien ajantasaistamiselle.

Keskeiset ja merkittävimmät kaupungin omaisuus- ja toimintariskit on vakuutettu. Kunnossapidon puutteista aiheutuvia vahinkoja korvataan vuosittain.

Metsäyhtiöiden kilpailurajoituslain vastaista toimintaa koskeva oikeusprosessi päättyi. Päätöksessä kunnat veloitettiin korvaamaan metsäyhtiöiden oikeudenkäyntikulut.

1.1.8 Ympäristötekijät

[Kuopion strategian 2030](#) yhtenä neljästä päätavoitteesta on Resurssiviisas Kuopio. Resurssiviisaudella tarkoitetaan kykyä käyttää erilaisia resursseja (luonnonvarat, raaka-aineet, energia, tuotteet, palvelut, tilat ja aika) harkitusti ja hyvinvointia sekä kestävää kehitystä edistävällä tavalla. Resurssiviisauden keskeiset tavoitteet ovat jätteettömyys, hiilineutraalisuus ja kestävä kulutuksen taso, joita Kuopio tavoittelee vuoteen 2050 mennessä.

Tavoitteisiin pääsemiseksi kaupunki on yhdessä sidosryhmien kanssa laatinut [Kuopion resurssiviisautusohjelman](#), jonka kaupunginvaltuusto hyväksyi joulukuussa 2017. Kuopio on vuonna 2016 liittynyt resurssiviisaiden edelläkävijäkuntien [FISU-verkostoon](#) (Finnish Sustainable Communities), jossa on mukana kymmenen muuta kuntaa. Resurssiviisaat kunnat pyrkivät vahvistamaan aluetaloutta ja työllisyyttä, luomaan yrityksille uusia liiketoimintamahdollisuuksia sekä parantamaan asukkaiden hyvinvointia samalla kun ympäristön tila kohenee.

Ympäristötekijöissä ei vuoden 2018 aikana ollut sellaisia poikkeavia tapahtumia, jotka olisivat vaikuttaneet merkittävästi kaupungin taloudelliseen tulokseen, asemaan tai toiminnan kehitykseen. Ympäristönsuojeluun liittyvät investoinnit olivat samaa luokkaa kuin vuonna 2017, tulot olivat n. 10 % ja menot 4 % suuremmat vuonna 2018 kuin vuonna 2017. Ympäristövahinkoja ei vuonna 2018 tapahtunut.

Kuopion luonto on rikas ja monipuolinen, mikä luo hyvät lähtökohdat, mutta myöskin vastuun monimuotoisuuden vaalimiseen. Luonnonsuojelualuiden osuus maa-alasta on pysynyt viime vuodet ennallaan. Kuopion alueen kasvihuonekaasupäästöt ovat laskeneet 2000-luvulla 32 %, mutta tieliikenteen kasvihuonekaasupäästöt ovat nousseet. Päästöt ilmaan ovat vähentyneet 1990-luvulta lähtien. Ilmanlaatuun vaikuttavat nykyisin eniten tieliikenteen päästöt ja katupöly. Kuopiossa tieliikenteen melualueilla asuu noin 35 000 asukasta ja raideliikenteen melualueilla noin 2 000 asukasta.

Yhdyskunnan jätevesikuormitus on pysynyt lähes ennallaan viime vuodet. Kuopion alueella sijaitsevien suurten järvien ekologinen tila on suurimmaksi osaksi hyvä. Kaupunkialueen pienvesistä heikoimmassa tilassa ovat pienet matalat lammet. Kotitalousjätteen kierrätysaste on noussut ja tullee nousemaan entisestään muovipakkausten keräyksen laajentumisen myötä. Loppusijoitettavan sekajätteen määrä on vähentynyt merkittävästi, loppusijoitukseen menee 3 % jätteistä.

Tulevien vuosien ympäristöhaasteina ovat erityisesti luonnon monimuotoisuuden varmistaminen kaupungin metsä- ja vesialueilla sekä mikromuovien talteenotto, jotta muovit eivät pääsisi vesistöihin ja maaperään.

Erillisessä Kuopion ympäristökertomuksessa 2018 on päivitettyä tietoa Kuopion ympäristön tilasta ja kerrottu tiivistetysti niistä toimenpiteistä ja hankkeista, joita Kuopiossa on vuonna 2018 toteutettu. Ympäristökertomus auttaa myös ymmärtämään ympäristöasioiden hoidon merkittävyyttä. Vuonna 2018 julkaistuun [Kuopion ympäristökatsaukseen](#) on koottu laajasti tietoa Kuopion ympäristön nykytilasta ja sen kehityksestä.

1.1.9 Muut ei-taloudelliset asiat

Kirjanpitolain 3a luvun mukaan toimintakertomuksessa tulee antaa tiedot siitä, miten kunta huolehtii korruption ja lahjonnan torjunnasta sekä ihmisoikeusasioista. Tiedot annetaan siinä laajuudessa kuin se on tarpeen kirjanpitovelvollisen toiminnan vaikutusten ymmärtämiseksi.

Sisäisen valvonnan yleisohjeen tarkoituksena on varmistaa, että yhteisesti sovittuja ja hyväksyttyjä toimintatapoja ja ohjeita noudatetaan Kuopion kaupungin toiminnassa. Sisäisen valvonnan yleisohje koskee kaikkia kaupungin toimielimiä, ylintä johtoa ja muita esimiesasemassa olevia sekä laajassa mielessä koko henkilöstöä. Palvelualueet, taseyksiköt ja liikelaitokset antavat vuosittain selonteon sisäisen valvonnan toteutumisesta. Sisäinen tarkastus omalta osaltaan varmistaa, että organisaation toiminta on tavoitteiden, päämäärien ja toimintaperiaatteiden sekä säädösten ja määräysten mukaista.

Konsernin toiminnanohjaus ja valvonta toteutetaan kaupunginvaltuuston (27.8.2012) hyväksymän ja (4.1.2017) päivitetyn Konserniohje -asiakirjan sekä (19.5.2014) hyväksytyn Kuopion kaupunkikonsernin omistajapolitiittiset linjaukset -asiakirjan periaatteiden mukaisesti. Omistajaohjausjaosto vastaa kaupungin liikelaitosten ja niiden kuntayhtymien, yhtiöiden, yhdistysten ja säätiöiden sekä muiden yhteisöjen omistajaohjauksesta, toiminnan ohjaamisesta sekä valvonnasta.

Kuopion kaupungilla on ohje vieraanvaraisuudesta, edustuskäytännöstä ja menettelytapaohjeista. Ohjeisto linjaa kaupungin vieraanvaraisuuden osoittamisen yleiset perusteet ja menettelytavat, joita käytetään ohjeina päätettäessä vieraanvaraisuuden myöntämisestä. Lisäksi on ohje edustamisesta, vieraanvaraisuuden tarjoamisesta ja vastaanottamisesta sekä niihin liittyvien laskujen selvittämisestä. Ohjeen mukaan edustamisen ja erityisesti vastaanotetun vieraanvaraisuuden tulee kestää hyvän hallinnon ja oikeusperiaatteiden vaatimukset sekä hallinnon uskottavuus.

Kaupungin viestinnän tulee antaa kuntalaisille, joukkoviestimille, viranomaisille ja eri sidosryhmille riittävät tiedot päätöksenteosta ja palveluista. Kaupunginhallitus on vuonna 2018 hyväksynyt Kuopion kaupungin viestintä- ja markkinointiohjeen. Ohjeen mukaan Kuopion kaupungin viestintä on avointa, aktiivista, keskustelevaa ja ymmärrettävää. Onnistumisten lisäksi kerrotaan myös epäkohdista ja siitä, miten ongelmat aiotaan ratkaista. Kaupunki viestii aktiivisesti ja viestinnän pääkanavat ovat kaupungin verkkosivut, sosiaalisen median kanavat Facebookissa ja Twitterissä sekä henkilöstön intranet, Santra.

Kaupunki noudattaa omassa toiminnassaan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Toiminnan periaatteet määritellään kaupunginvaltuuston vuonna 2017 hyväksymässä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa. Ihmisoikeuksien toteutumista tukevat yhdenvertaisuussuunnitelma ja maahanmuuttajien kotoutumisohjelma sekä Kuopion aktiivinen toiminta WHO:n Euroopan terveiden kaupunkien verkostossa. Kuopio osallistui oikeusministeriön Rainbow rights-hankkeeseen, jossa käsiteltiin yhdenvertaisuussuunnitelman jalkauttamista. Yhdenvertaisuussuunnitelman kokonaisseuranta tarvitsee vielä jäsentämistä. Vuonna 2018 allekirjoitettiin Kuopion valtuuston tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden julistus.

Kuopion kansalaislähtöisen kehittämisen Kake-ohjelman kautta on rahoitettu useita uusia järjestöjen kokeiluja, joista saadaan uusia toimintamalleja väliinputoajaryhmien, kuten maahanmuuttajien osallisuuden vahvistamiseen.

Luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden sidonnaisuusilmoitukset on julkaistu kaupungin verkkosivuilla kuntalain mukaisesti.

Kaupungin toiminnan avoimuutta ja läpinäkyvyyttä on edistetty julkaisemalla Kuopion kaupungin ostolaskuaineistot avoimena datana kaupungin verkkosivuilla. Vuoden 2018 ostolaskuaineisto julkaistaan kevään aikana.

1.2 Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Kuntalain (410/2015) 14 §:n 2 momentin 7 kohdan mukaan valtuusto päättää kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Kaupunginhallituksen tehtävänä on Kuntalain 39 §:n mukaan huolehtia kaupungin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä. Liikelaitoksissa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä vastaavat kuntalain 67 §:n nojalla johtokunnat.

Sisäinen valvonta on osa kunnan johtamisjärjestelmää sekä kunnan johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Kunnan konsernijohton tehtävä on varmistaa konsernivalvonnan avulla, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta on hoidettu asiaankuuluvalla tavalla. Konserniyhteisöissä sisäinen valvonta ja riskienhallinta kuuluvat konsernin yhteisöjen hallitusten ja toimitusjohtajien vastuulle. Sisäisen valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskienhallintaa ja toiminnan tuloksellisuuden arviointia. (Hallituksen esitys kuntalaiksi, HE 268/2014 vp. s.145)

Kuopion kaupunginvaltuusto on vahvistanut konsernitasoiset sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet 10.3.2014, jonka mukaan sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa kaupunkikonsernin johtamis- ja hallintojärjestelmää, strategista ja operatiivista toiminnan suunnittelua, seuranta, poikkeamiin reagoimista sekä suoriutumisen arviointia, jota tehdään kaikilla organisaation tasoilla. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tarkoituksena on tukea kaupungin niin järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvien kuin harkinnanvaraisten tehtävien toteuttamista. Tavoitteena on varmistaa kaupungin strategian ja muiden tavoitteiden mukaisten toimintojen laatu sekä turvata kuntalaiset, henkilöstö sekä kaupungin omaisuus erilaisilta riskeiltä. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan niitä sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joilla pyritään varmistamaan toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus. Sisäisen tarkastus on osa kaupunkikonsernin ohjaus- ja johtamisjärjestelmää, jota kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja käyttävät valvontatoimissaan. Esimiesten ja henkilöstön tehtävänä on omalta osaltaan huolehtia toimintojen tuloksellisuudesta ja riskienhallinnasta. (Riskienhallintapolitiikka, KV 10.3.2014/22§)

Kunkin palvelualueen, liikelaitoksen ja taseyksikön on toiminnan suunnitelmallisuuden edistämiseksi laadittava sisäisen valvonnan suunnitelma joko osana käyttösuunnitelmaa tai erillisenä asiana vuosittain helmikuun loppuun mennessä. Sisäisen valvonnan suunnitelmat, periaatteet ja tavoitteet perustuvat sekä toimialojen omiin että kaupunkitason painopisteisiin. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä ja toimivuutta valvotaan kaupunginhallituksessa, johtokunnissa sekä muissa toimivaltaisissa toimielimissä muun muassa osavuosikatsausten ja toimintakertomusten yhteydessä. Sisäistä valvontaa tukee omalla työllään sisäinen tarkastaja, joka selvittää tarvittaessa erilaisia toimintaan liittyviä asioita sekä tukee yksiköitä valvontahavaintojen perusteella käynnistettävissä kehittämistoimissa.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kaupunkitason painopisteet 2018

Kaupunkitasoisiksi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan painopisteiksi vuodelle 2018 määriteltiin: Hyvän elämän pääkaupunki -kaupunkistrategian etenemisen varmistaminen, EU:n tietosuoja-asetuksen voimaan tulon valmistautuminen sekä maakunta- ja soteuudistuksen valmisteluun liittyvien muutosten ja riskien hallinta. Palvelualueet, liikelaitokset ja taseyksiköt arvioivat ja raportoivat painopisteiden toteutumista nyt ensimmäistä kertaa osavuosisiraportin ja toimintakertomuksen yhteydessä. Raportoinnista selviää, että kaupunkistrategiaa on edistetty sisäisen ja ulkoisen strategiaviestinnän, strategian käsittelyn ja strategiaa edistäviä toimenpiteitä käynnistämällä. Myös verkostojen ja sidosryhmien merkitystä strategian toteuttajina pidettiin tärkeänä. Kaupunkistrategian etenemisen seuranta jatkuu konkreettisten toimenpiteiden ja tuotosten arvioinnilla. EU-tietosuoja-asetuksen voimaantulon valmistautumista ohjattiin konsernitason tasolta, mutta palvelualueilla oli keskeinen rooli toteuttajina. Tietosuojaselosteiden tarkistaminen, osaamisen ja koulutuksen lisääminen sekä asetuksen mukaisten prosessien dokumentointi olivat keskeistä uudistustyössä. Henkilöstön osaamisen varmistaminen tietoturvatestein (Navisec) ja asiakkaan henkilötietojen tarkistamisoikeuden käytännön menettelytavat edellyttävät vielä tekemistä. Maakunta-sote-valmistelun osalta voidaan todeta, että lisääntyneen alueellisen verkostotyöskentelyn on todettu vieneen resursseja muulta kehittämiseltä ja osin lisänneen henkilöstön kuormittavuutta. Maakuntauudistukseen liittyen on toteutettu useita tukipalvelujen yhtiöittämisä.

Riskienhallinnan kokonaisuuteen sisältyy eri hallinnonalojen riskikartoitukset, valmiussuunnittelu ja vahinkoriskien hallinta. Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Kuopiossa on toiminut vuodesta 2016 alkaen riskienhallintatyöryhmä, jonka tehtävänä on muun muassa valmistella konsernitason riskianalyysi. Riskianalyysi (riskimatriisi) tarkistettiin viimeksi lokakuussa 2018. Sen perusteella tunnistettiin 21 kaupunkitasoista riskiä, joista merkittävimpiä ovat kiinteistöjen korjausvelasta aiheutuvat ongelmat, ICT-palveluihin kohdistuvat hyökkäykset ja häiriöohjelmat sekä pitkäkestoiset sähkökatkot. Vuonna 2018 riskienhallinnan keskeiset painopisteet olivat tietosuoja- ja tietoturvariskien hallinta, kansallinen TAISTO-valmiusharjoitus ja riskienhallintatyön kohdistaminen perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueelle. Helmikuussa 2018 järjestettiin poikkeusoloihin liittyvä valmiusharjoitus. Riskienhallinnan kehittämistarvetta on edelleen muun muassa tietojärjestelmien jatkuvuus-suunnittelussa, ja elinvoima- ja konsernipalvelun palvelualueen ja kuntatekniikkaliikelaitos Mestarin valmiussuunnittelussa. Muilta osin valmiussuunnitelmien voidaan todeta olevan pääosin ajan tasalla.

Sisäisen tarkastuksen avulla on arvioitu ja seurattu sisäisen valvonnan painopisteiden toteutumista, toteutettu tarkastuksia sovitussa tarkastuskohteissa sekä seurattu ja arvioitu tarkastuskohteissa havaittujen korjaavien toimenpiteiden etenemistä. Tarkastusten toteuttamisessa hyödynnetään kansainvälistä sisäisen tarkastuksen standardia, ja tarkastushavainnoista on raportoitu kaupungin johdolle ja tarkastuslautakunnalle.

Palvelualueiden, taseyksiköiden ja liikelaitosten sisäisen valvonnan selonteot

Palvelualueet, liikelaitokset ja taseyksiköt ja ovat antaneet selvityksensä sisäisen valvonnan järjestämisestä vuoden 2018 osalta. Keskeiset huomiot palvelualueiden sekä liikelaitosten selonteista ovat seuraavat:

Elinvoima- ja konsernipalvelujen palvelualueen katsauksessa todetaan, että kaupungin velkaantumisen kasvuun liittyy korkoriski. Velkarahoituksen riskejä on rajattu sitomalla yksittäisiä lainoja yli vuoden mittaisiin viitekorkoihin tai kiinteisiin korkoihin. Lisäksi korkorisikiltä suojautumiseen on käytetty koronvaihtosopimuksia. Tilinpäätöshetkellä kaupungin lainakannasta noin 64 % oli suojattu mainituilla menetelmillä siten, että pitkiin viitekorkoihin on sidottu lainakannasta noin 18 % ja koronvaihtosopimuksilla on suojattu noin 46 %. Rahoitusmarkkinoiden tilanne on vakaa, joten tällä hetkellä kaupunki ei ole kohdannut lainarahoituksen saatavuusriskiä. Myös jälleen rahoitusriskin todennäköisyys on tällä hetkellä pieni ja sekin on hallinnassa laina-aikojen hajautuksen kautta.

Oikeudellisissa asioissa on tuettu palvelualueita mahdollisten oikeudellisten riskien minimoimiseksi. Palvelualueita on ohjattu oikeudellisissa asioissa ja tarpeen mukaan avustettu kantelu- ja oikeudenkäyntiasioissa. Lisäksi lakipalvelussa on tuettu konserniyhteisöjä sekä omistajaohjausta konsernin oikeudellisiin asioihin liittyen. Lakiasioissa ovat lisääntyneet erilaiset työoikeuden alaan liittyvät konsultaatiot, selvitykset sekä riita-asiat, joita on hoidettu yhdessä palvelualueiden kanssa. Kotikuntaa vaihtaneiden Niuvan sairaalan potilaiden laskutusta koskeva hallintoriita-asia on käsitelty korkeimmassa hallinto-oikeudessa siten, että potilaiden entiset kotikunnat veloitettiin korvaamaan kotikuntaa vaihtaneiden potilaiden hoidosta Kuopion kaupungille aiheutuneet kustannukset. Raakapuukartellissa kaupunki peruutti valituksen ja asian tuomioistuinkäsittely on päättynyt.

Palvelualueella on todettu olevan kehittämistarvetta muun muassa projektihenkilöstön kilpailutus- ja pienhankintaosaamisessa sekä sopimushallinnassa.

Kaupunkiympäristön palvelualueella taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden seuranta on systemaattista ja niitä käsitellään määräajoin kaupunkirakennelautakunnassa. Talousarvion toteutumista on seurattu kuukausittain palvelualueen johtoryhmässä, ja poikkeamiin reagoidaan välittömästi. Tavoitteiden saavuttamista seurataan osavuositarkastuksissa ja toimintakertomuksissa. Palvelualueen taloudellinen tulos on riippuvainen maanomaisuuden myyntivoitoista, maankäyttö- ja kehittämiskorvauksista sekä maanvuokratuloista, jotka vuoden 2018 osalta toteutuivat hyvin. Savilahden allianssi-hankkeen kehitysvaiheen rahoitustarve on ollut suurempaa kuin mihin osattiin varautua. Tätä on kompensoitu muiden hankkeiden osalta.

Tuottavuustavoitteita tarkastellaan taloustoteutumien ja mittareiden avulla, ja tuottavuusohjelman tavoitteet on huomioitu työohjelmissa. Sähköisiä palveluja on kehitetty järjestelmällisesti ja uusi maanvuokrasopimusten hallinta- ja laskutusjärjestelmä on käyttöön otettu. EU-tietosuoja-asetuksen vaatimat tietosuojaselosteet on laadittu kaikista henkilörekistereistä, ja asiakkailta on mahdollisuus tarkistuttaa tietonsa netistä löytyvien lomakkeiden avulla. Uusiutuvan energian kuntakatselmuksesta tehtiin sopimus ulkopuolisen palveluntuottajan kanssa. Sopimus jouduttiin purkamaan, koska palveluntuottaja ei täyttänyt sopimusvelvoitteita.

Kuopio oli yhtenä kantajana noin 35 kunnan yhteisessä puukauppakartellin oikeudenkäynnissä. Kantajat hävisivät oikeudenkäynnin näytön puutteesta kantajille aiheutuneesta vahingosta. Kantajat veloitettiin maksamaan kahdelle metsäyhtiölle noin 131 000 euroa oikeudenkäyntikuluja. Lisäksi yhden metsäyhtiön kanssa neuvoteltiin sovintoratkaisu. Vuoden 2018 aikana markkinaoikeudessa on käsitelty kaksi asiaa, joista molemmista kaupunki joutui maksamaan oikeudenkäyntikuluja yhteensä noin 6600 euroa. Lisäksi markkinaoikeudessa on vireillä Lippumäen tekojäärädan rakentamista koskeva asia.

Palvelualueen mukaan varojen käytön valvontaa on tehty sisäisen valvonnan suunnitelman mukaisesti eikä esille ole tullut puutteita tai väärinkäytöksiä. Tilikauden aikana ei ole raportoitu tapahtumista, joista olisi aiheutunut vahinkoa tai menetystä toiminnalle. Myöskään hankinnoissa, omaisuuden luovutuksessa tai käyttöarvossa ei ole todettu merkittäviä menetyksiä tai arvon alennuksia, eikä ole jouduttu korvausvastuuseen tai muuhun oikeudelliseen vastuuseen. Vahingonkorvauksia on maksettu lähinnä liukastumistapauksista. Kaupunkiympäristön palvelualueen riskienhallintasuunnitelman päivittäminen on käynnistynyt.

Hyvinvoinnin edistämisen ja kasvun ja oppimisen palvelualueiden sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa ohjaa lautakunnissa hyväksytyt vuosisuunnitelmat. Vuonna 2018 tavoitteita olivat henkilöstön työhyvinvoinnin parantaminen, alle kouluikäisten ja perusopetusikäisten lasten määrän vaikutukset toimintaan ja talouteen, sekä häiriötilanneviestinnän kehittäminen ja tietosuoja-asetuksen edellyttämät toimintamuutokset. Palvelualueiden toimintasääntöä on tarkistettu vastaamaan muuttunutta organisaatiota ja vastuita. Talousarvion toteutumia on seurattu kuukausittain, ja toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta tai poikkeamista on raportoitu talouden ja toiminnan seurantaraporteissa.

Lasten ja oppilasmäärien ennusteet tarkistetaan vuosittain ja muutosten vaikutuksia arvioidaan talousarviossa. Palveluverkostotyö on jatkuvaa toimintaa, jota ohjaa ohjausryhmä. Varhaiskasvatuspalveluissa tarveselvitykset ovat edenneet koilliselle kaupunkialueelle, ja keskusta-alueen päiväkotien hankesuunnittelu on käynnistymässä. Koulujen ja päiväkotien sisäilmaongelmista aiheutuu sairastumisriskejä lapsille ja aikuisille. Kustannuksia aiheutuu myös sairauspoissaoloista ja siirroista väistötiloihin. Kasvun ja oppimisen palvelualueella on toteutettu ICT-laiterekisteriin ja laskutukseen liittyvä sisäisen tarkastuksen jälkitarkastus, jonka perusteella korjaavien toimenpiteiden seurantarive tältä osin todettiin päättyneeksi.

Työhyvinvoinnin parantamiseksi on laadittu yksikkökohtaiset suunnitelmat ja haettu rahoitusta työhyvinvointitoimenpiteisiin. Myös sairauspoissaoloseurantaa on tehostettu. Tietosuoja-asetuksen voimaan astumisen myötä molemmilla palvelualueella toteutettiin kaupunkitasolla annettuja toimeksiantoja kuten henkilörekistrien kartoitusta, verkkolevyjen henkilötietoskannauksia sekä tietosuojaselosteiden uusimisia. Esimiehille järjestettiin tietosuoja-asetukseen liittyvää koulutusta.

Häiriötilanneviestinnän ohjeistus uusittiin ja erilaisiin häiriötilanteisiin liittyvää viestintää kehitettiin. Yksiköiden pelastus- ja turvallisuussuunnitelmat tarkistetaan vuodenvaihteessa 2018–2019. Palvelualueiden selonteossa todetaan vielä, että asioiden valmistelussa halutaan korostaa yhteistyötä ja vuorovaikutusta, ja ettei säännösten ja määräysten noudattamisessa ole havaittu oikeusseuraamuksia aiheuttaneita ongelmia.

Perusturvan palvelualueen selonteon mukaan sisäistä valvontaa on toteutettu vuoden 2018 aikana arviomalla toimintaa ja riskejä sekä kehittämällä seuranta- ja raportointimenetelmiä. Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa toteutetaan lautakunnan hyväksymän vuosisuunnitelman pohjalta. Perusturvan riskeistä keskeisimmät

ovat palvelutarpeiden ennakoitua suuremmat tai nopeammat vaihtelut, ja niiden vaikutukset palvelujärjestelmään ja henkilöstöresursseihin. Palvelutarpeiden ennakoinnin todetaan olevan hankalaa eikä siihen ole olemassa päteviä laskentatapoja. Riskien toteutuessa asiakkaiden pääsy palveluun viivästyy tai ostopalvelut li sääntyvät.

Aikuissosiaalityön ja lapsiperhepalvelut ovat toteutuneet lakisääteisissä määrärajoissa, mutta ikääntyvien asumis- ja palveluissa palveluun pääsy on viivästynyt eikä kysynnän kasvuun ole aina pystytty vastaamaan. Kotiin annettavia palveluja on lisätty, mutta asumis- ja palvelua ei ole tarjolla palvelutarpeiden vaatimalla tasolla. Vapautuvien paikkojen ilmoittamista ja asiakkaiden sijoittamisesta on otettu käyttöön ns. SBM-järjestelmä. Perustoi-
meentulotuen käsittelyn siirtyminen Kelalle vuoden 2017 alussa aiheuttaa edelleen painetta aikuissosiaalityöhön mm. harkinnanvaraisten toimentulotukianomusten ja –päätösten muodossa.

Ostopalveluina on hankittu sekä asiantuntijapalveluja että asumis-, hoiva- ja kuntoutuspalveluja. Eri palveluntuottajien erilaiset laskutuskäytännöt, virheelliset laskut ja viivästyneet aikataulut ovat vaikeuttaneet menojen kirjautumista ja ennustettavuutta. Hankintoihin liittyviä riskejä huomioidaan sopimusvaiheessa. Ostopalvelusopimusten tallentamista asiakirjahallintoon on vielä parannettava. Myös laskujen oikeellisuuteen ja tiliöinnin tarkkuuteen on jouduttu kiinnittämään huomiota, hankkeiden hallinnointia ja talousseurantaa on tehostettu, ja esimiesten hankintakoulutuksia jatkettiin. Lastensuojelun kilpailutus alkoi 2018 lopussa ja jatkuu edelleen vuoden 2019 ajan.

EU-tietosuoja-asetuksen voimaantuloon varauduttiin niin asiakastietojärjestelmien kuin asianhallintajärjestelmän näkökulmista sekä kannustamalla henkilöstöä Navisec-tietoturvatesteihin. Asiakas- ja potilasturvallisuutta on parannettu mm. hälyttimillä ja vartijapalveluilla sekä kehittämällä läheltäpiti-tilanteiden raportointia HaiPro-järjestelmän avulla. Myös asiakastietojen kirjaamiseen on kiinnitetty huomiota. Työntekijöiden suuri vaihtuvuus lisää haasteita perehdyttämiselle. Perehdyttämisen taso vaihtelee ja perehdytys suunnitelma vaatii päivitystä. Myös päättyneiden palvelussuhteiden ilmoittamisesta on todettu ajoittain viivettä. Tulkkauks-
palveluihin tehtiin sekä sisäinen että ulkoinen tarkastus, joissa todettujen havaintojen perusteella palveluprosessi uudistettiin aiemmin voimaantulleen alueellisen hankintasopimuksen mukaiseksi.

Palvelualueen raportointikäytännöt ovat selonteon mukaan systemaattisia ja noudattavat kaupungin raportointiperiaatteita. Raportoinnin tuloksia käsitellään johtoryhmissä ja lautakunnassa mm. osana talouden ja toiminnan kuukausi-, osavuosi- ja toimintakertomusraportointia. Myös potilas- ja sosiaaliasiamiesten sekä valvontatarkastajan raportoinnit ovat systemaattisia. Riskien ja poikkeamien raportoinnissa on edistytty, ja sisäisen valvonnan ohjaukseen kiinnitetty huomiota mm. esimiesvaihdoksissa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n Kuopion perusturvaa koskevien tilastotietojen luotettavuutta selvitetään, koska tiedot poikkeavat kaupungin omista tiedoista.

Terveystieteiden palvelualueen selonteon mukaan palvelutuotannon olennaisin riski liittyy palvelutarpeiden muutoksiin. Muita riskejä ovat henkilöstöresurssien saatavuus ja resurssien suhde hoidon tarpeeseen. Palvelutoiminnan joustavuus suhteessa palvelutarpeen muutoksiin on haasteellista. Hankintoihin liittyviä riskejä huomioidaan sopimusvaiheessa ja ostopalvelujen seurannan avulla. Terveystieteiden palvelualueen riskienhallintaa toteutetaan lautakunnan hyväksymän sisäisen valvonnan suunnitelman pohjalta. Sisäinen valvonta on edistynyt ja raportoinnissa kiinnitetään huomiota riskien ja poikkeamien arviointiin. Sisäinen valvonta otetaan entistä paremmin huomioon myös johtamis-, päällikkö- ja esimiestehtävään perehdyttämisessä.

Terveystieteiden toimintaa on kehitetty mm. vakiinnuttamalla tiimitoimintaa, uudistamalla perehdytystä, audittoimalla potilastietojen kirjaamista sekä lisäämällä henkilöstön tietoturva- ja tietosuoja osaamista (ml. Navisec-tietoturvatestit). Hoitoon pääsyn seuranta ja tietojohdantamisen SoTeDW-tietovarantoa hyödynnetään johtamisessa. Hoitotakuun ja palveluun pääsyn seuranta toimii, mikä on nopeuttanut tilanteeseen reagoimista. Hoitoon pääsyn viivettä on ollut ajoittain lasten mielenterveyspalveluissa, puheterapiassa ja suun terveystieteidenhuollossa. Nuorten mielenterveyspalveluissa hoitotakuu aika on ylittynyt usean nuoren kohdalla muutamasta päivästä viikkoihin. Hoitoon pääsyä hoitotakuun puitteissa on turvattu lisätyöllä, ostopalveluilla ja tilapäisresurssein.

Terveystieteidenkeskussairaalalla on ollut vaikeuksia ottaa potilaita jatkohoitoon erikoissairaanhoidosta tai omista palveluista, koska eritasoisin asumisen palveluihin pääsy on ruuhkautunut. Jatkohoitopaikkaa odottavien potilaiden määrän kasvu on vaikuttanut myös asiakasmaksukattojen täyttymiseen ja maksutulosten ennakoitua suurempaan vajeeseen. Myös ulkopaikkakuntalaisten osastokäytön väheneminen on vähentänyt tuloja. Erikoissairaanhoidon kalliin hoidon tasaukset ja erilaiset laskennalliset erät tekevät kustannusten arvioimisesta vaikeaa, ja asiakkaiden vastaanottoaikojen siirrot ja peruutukset voivat aikaa varsinaiselta asiakastyöltä.

Asiakas- ja potilasturvallisuutta on edistetty HaiPro-järjestelmän käytön, kirjaamisen ja raportoinnin avulla sekä kehittämällä toimintatapoja läpikäymällä läheltäpiti-tilanteita yhdessä henkilöstön kanssa. Ostopalveluissa on todettu mm. käyttöönoton viiveitä tai tavarantoimittaja ei ole pystynyt toimittamaan tarjouksen mukaista tuotetta. Hoitajakutsu- ja henkilöturvajärjestelmän käyttöönotto viivästyi ja tuotantokäyttöön siirtymisessä oli vaikeuksia. Terveystietojen huollossa on tehty työn tuottavuuden ja vaikuttavuuden mittausta toimintavuoden aikana, ja kehittäminen jatkuu vielä vuoden 2019. Hankintaosaamista on vahvistettu pienhankinnoissa ja hankintapäätökset on kirjattu sopimusrekisteriin. Hankkeiden hallinnointiin ja talousseurantaan sekä laskujen oikeellisuuteen ja tiliöinnin tarkkuuteen on jouduttu kiinnittämään huomiota.

Terveystietojen palvelualueen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista seurataan kuukausittain, ja tavoitteiden saavuttamisesta raportoidaan osavuosi- ja toimintakertomuksissa. Tilastoinnin merkitystä korostetaan ja oikeellisuutta seurataan. SoTeDW-järjestelmä on käytössä käytössä ja sitä hyödynnetään seurannassa. AvoHilmoista tai SoTeDW:stä huolimatta kaikkea tarvittavaa tietoa ei ole saatavilla tai tieto ei ole ollut riittävän laadukasta. Tiedon kirjaamista järjestelmiin on ohjeistettu. Terveystietojen ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n Kuopiota koskevien tilastotietojen luotettavuutta selvitetään. Toimintaa on kehitetty CAF-laatu-järjestelmän mukaisesti, osallistamalla työntekijöitä sekä hyödyntämällä potilailta kerättyä palautetta. Sairaala-palvelujen osastopalvelut ovat valmistautumassa ulkoiseen CAF-laadunarviointiin.

Tilakeskuksessa sisäinen valvonta perustuu riskiarviointeihin, jotka on päivitetty lokakuussa 2018. Vuokra-valvonnan seurannassa ja perinnässä on käyttöönotettu uusi toimintatapa. Tilakeskuksen hallinnoimissa tiloissa on tapahtunut yksittäisiä putkirikoja johtuvia vesivahinkoja, joihin on saatu vakuutuskorvaukset. Vahingoista on aiheutunut tilojen käyttörajoituksia tai väistötilajärjestelyjä. Sisäilma-asioiden hoidossa Tilakeskus noudattaa Kuopion kaupungin ohjeistusta.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen sisäilmaongelmia ja tilojen käytettävyyttä seurataan edelleen säännöllisesti ja korjaavia toimenpiteitä toteutetaan suunnitelmallisesti. Pelastuslaitoksen työn kuormittavuutta seurataan niin tehollisen työajan kuin varallaolon osalta jatkuvasti. Tehollisen työajan ylitykset ovat olleet satunnaisia, ja työterveyshuolto seuraa ja arvioi varallaolon kuormittavuutta.

Kuopion Vesi Liikelaitoksen selonteon mukaan verkostosaneeraukseen liittyvä vesijohtolinjojen sulkeminen aiheutti vedenlaatuhäiriön keskeisen kaupunkialueen verkostossa lokakuussa 2017, kun rauta- ja magneetisaostumien irtoaminen värjäsi veden laajalla alueella. Häiriön seurauksena on esitetty viisi korvausvaatimusta, jotka kaupunginlakimies ja Kuopion Veden johtokunta ovat hylänneet. Talousveden laatuun vaikuttavien riskien tunnistamisen WSP-riskienhallintatyökalun (water safety plan) käyttöönottoa jatkettiin, ja sen avulla on laadittu riskienhallintasuunnitelmia. Kuopion Veden toimintaan kohdistui kuluttajariitalautakuntaan edennyt puhdasvesiliittymän liitostyön hinnoittelua koskevan valitus, joka ratkesi Kuopion Veden hyväksi. Asiakkaan eduskunnan oikeusasiamiehelle tekemä selvityspyyntö kiinteistökohtaisen pumppaamon rakentamisen kustannuksista on vielä kesken.

Kuntatekniikkaliikelaitos Mestar toteaa selonteossaan toiminnallisten ja vahinkoriskien olevan riskeistä merkittävimpiä. Myös suuriin volyymivaihteluihin on vaikea sopeutua. Häiriötilanteisiin ja jatkuvuuden hallintaan varaudutaan. Sisäisen valvonnan on arvioitu olevan pääosin tyydyttävällä tasolla.

Kallaveden Työterveys Liikelaitoksessa on valmistauduttu palvelujen yhtiöittämiseen. Toimintavuoden aikana ei ole havaittu riskejä, joista olisi aiheutunut vahinkoa tai menetystä toiminnalle. Työterveyshuoltopalvelujen hinnoittelun markkinaehtoisuutta valvoneen kuluttaja- ja kilpailuviraston mukaan virastoon jätetyn toimenpidepyynnön käsittelyä ei työterveyshuollon selvityksen jälkeen ole ollut perusteita jatkaa.

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tilinpäätös sisältää tuloksen muodostumista kuvaavan tuloslaskelman. Tuloslaskelman tehtävänä on osoittaa, riittääkö tuottoina kertynyt tulo-rahoitus palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kulujen kattamiseen. Kustakin tuloslaskelman erästä esitetään vastaava tieto edelliseltä tilikaudelta (vertailutieto).

Tuloslaskelmalla ovat mukana ydinkaupungin, liikelaitosten ja muiden taseyksiköiden ulkoiset tulot ja menot tuloslaskelmariveittäin yhdisteltyinä. Tuloslaskelmalla sisäiset erät eliminoidaan.

Toimintatuotot, valmistus omaan käyttöön ja toimintakulut

Toimintatuotot olivat yhteensä 185,3 milj. euroa. Toimintatuottojen kertymä oli 2,5 milj. euroa (1,4 %) suurempi kuin edellisenä vuonna. Toimintatuotot kattoivat toimintakuluista 22,3 %, kun edellisenä vuonna tunnusluku oli 22,8 %.

Valmistus omaan käyttöön oli 25 milj. euroa, kun se oli edellisenä vuonna 18,9 milj. euroa. Valmistus omaan käyttöön on tuloslaskelman oikaisua, jolla omaan käyttöön valmistuksen vaikutus eliminoidaan tilikauden tulokseen silloin, kun taseeseen kirjatun hyödykkeen valmistuksen menoja sisältyy tuloslaskelman menoihin.

Toimintakulujen toteutuma oli 830,4 milj. euroa, missä oli kasvua 29,6 milj. euroa (3,7 %) edelliseen vuoteen verrattuna. Toimintakulujen suurimmat erät olivat palvelujen ostoissa ja henkilöstökuluissa. Toimintakuluista eniten käytettiin palveluiden ostoihin, toteutuma oli 393,4 milj. euroa. Palvelujen ostoihin käytettiin 13,5 milj. euroa (3,5 %) enemmän kuin edellisenä vuonna. Erikoissairaanhoidon kulut olivat 168,7 milj. euroa, 2,5 milj. euroa (1,5 %) edellisvuotta enemmän.

Henkilöstökulut olivat yhteensä 327,2 milj. euroa, joista palkkojen ja palkkioiden toteutuma on 256,9 milj. euroa, eläkekulujen 59,3 milj. euroa ja muiden henkilösivukulujen 10,9 milj. euroa. Henkilöstökulut kasvoivat 10 milj. euroa (3,2 %) edellisestä vuodesta. Alkuperäisessä talousarviossa ei varauduttu palkankorotuksiin. Virka- ja työehtosopimuksien yleiskorotusten kustannusvaikutus henkilösivukuluineen oli 2,7 milj. euroa ja tuloksellisuuserän kustannusvaikutus 2,2 milj. euroa. Tuloksellisuuserä maksettiin tammikuussa 2019, mutta Kuntajaoston lausunnon mukaan se tuli kirjata kuluksi vuoden 2018 tilinpäätökseen.

Toimintakate

Toimintakate eli toimintatuottojen ja -menojen erotus osoittaa paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Toimintakate oli -620,1 milj. euroa, se on heikentynyt edellisestä vuodesta 21 milj. euroa (3,5 %).

Verotulot ja valtionosuudet

Verotulot vähenivät 11,5 milj. euroa (2,5 %) edelliseen vuoteen verrattuna. Valtionosuudet olivat edellisvuoden tasolla, 197,3 milj. euroa. Tarkemmat erittelyt verotulojen ja valtionosuuksien kertymistä ja kehityksestä on esitetty edellä kohdassa 1.1.4.

Verotulot ja valtionosuudet eli verorahoitus olivat yhteensä 638,5 milj. euroa. Ne olivat 11,5 milj. euroa (1,8 %) pienemmät kuin edellisenä vuonna. Vähennys aiheutui verotulojen alhaisesta kertymästä edelliseen vuoteen verrattuna.

Rahoitustuotot ja -kulut

Korkotuotot olivat 7,5 milj. euroa, samalla tasolla kuin edellisenä vuonna. Muita rahoitustuottoja kertyi 9,6 milj. euroa, 6 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Pörssiosakkeiden ja sijoitusrahasto-osuuksien myyntivoittoja kertyi 3,2 milj. euroa sekä osinkotuottoja ja takausprovisioita 2,4 milj. euroa edellisvuotta enemmän.

Korkokuluja kirjattiin 3,9 milj. euroa, 0,8 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna alhaisesta korkotasosta johtuen. Muut rahoituskulut jäivät hyvin vähäisiksi ollen 0,05 milj. euroa.

Vuosikate, poistot ja arvonalentumiset sekä satunnaiset erät

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen välitulos arvioitaessa tulorahoituksen riittävyttä lyhyellä aikavälillä.

Vuosikatetta kertyi tilikaudella 31,6 milj. euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna vuosikate heikkeni 25,9 milj. euroa. Vuosikate on 15,8 milj. euroa poistoja pienempi. Vuosikate kattaa poistoista 65,6 %, kun edellisenä vuonna luku oli huomattavasti suurempi, 119 %, Kunnan tulorahoituksen voidaan katsoa olevan riittävä, jos poistot kattavat pitkällä aikavälillä keskimääräiset poistonalaiset investoinnit. Asukaskohtainen vuosikate oli 266 euroa, se heikkeni 221 euroa edellisestä vuodesta.

Suunnitelman mukaiset poistot olivat 47,3 milj. euroa, ne ovat samalla tasolla kuin edellisenä vuonna. Arvonalentumisia kirjattiin 0,8 milj. euroa kuten edellisenäkin vuonna. Satunnaiset tuotot olivat 13,3 milj. euroa. Ne kertyivät Itä-Suomen huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymän (Servica) purkamisesta 9,1 milj. euroa ja käyttöomaisuuden myyntivoitoista 4,2 milj. euroa. Satunnaisiin kuluihin on kirjattu 0,9 milj. euroa Kevama Oy:n taustappiota. Vuonna 2017 satunnaisia eriä ei ollut lainkaan.

Tilikauden tulos ja tilikauden alijäämä

Tilikaudelle kohdistuvien tulojen ja menojen erotuksesta muodostuu tilikauden tulos. Vuoden 2018 tilikauden tulos oli alijäämäinen 4,2 milj. euroa. Vuonna 2017 tilikauden tulos oli ylijäämäinen 9,2 milj. euroa.

Tuloslaskelmassa tilikauden tuloksen jälkeiset tuloksen käsittelyerät ovat poistoeron sekä varausten ja rahastojen muutoksia. Poistoeron vähennyksiä kirjattiin tilikaudelle 0,2 milj. euroa. Täten vuoden 2018 tilikauden alijäämäksi muodostui 3,9 milj. euroa. Vuonna 2017 tilikausi oli ylijäämäinen 9,6 milj. euroa.

TULOSLASKELMA

Sisältää liikelaitokset ja muut taseyksiköt, sisäiset eliminoitu

	2018 1000 €	2017 1000 €
Toimintatuotot	185 338	182 845
Valmistus omaan käyttöön	24 986	18 860
Toimintakulut	-830 448	-800 818
Toimintakate	-620 123	-599 114
Verotulot	441 274	452 739
Valtionosuudet	197 256	197 311
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	7 506	7 635
Muut rahoitustuotot	9 615	3 660
Korkokulut	-3 892	-4 663
Muut rahoituskulut	-51	-47
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	13 178	6 585
Vuosikate	31 586	57 522
Poistot ja arvonalentumiset	-48 135	-48 339
Satunnaiset erät	12 386	0
Tilikauden tulos	-4 163	9 183
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	216	389
Tilikauden yli- tai alijäämä	-3 948	9 572
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot / Toimintakulut, % = 100 * Toimintatuotot / Toimintakulut	22,3 %	22,8 %
Vuosikate / Poistot, % = 100 * Vuosikate / Poistot ja arvonalentumiset	65,6 %	119,0 %
Vuosikate, €/asukas	266	487
Asukasmäärä	118 727	118 209

1.3.2 Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana kuvataan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelman ja sen tunnuslukujen tehtävänä on osoittaa rahoituksen riittävyyttä. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen toiminnan rahoituksen ja investointien nettomäärä ja rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden nettomäärien erotus osoittaa kunnan rahavarojen muutoksen tilikaudella.

Eri yksiköiden väliset sisäiset erät on rahoituslaskelmassa eliminoitu.

Toiminnan ja investointien rahavirta

Vuosikate oli 31,6 milj. euroa, se lähes puolittui edellisestä vuodesta. Vuosikatetta oikaistaan toiminnan rahavirtaa laskettaessa satunnaisilla erillä ja tulo-rahoituksen korjauserillä, joista pääosa koostuu käyttöomaisuuden myyntivoitoista. Satunnaisia erä kertyi 12,4 milj. euroa, kun edellisenä vuonna niitä ei kertynyt lainkaan. Satunnaiset erät kertyivät Itä-Suomen huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymän (Servica) purkamisesta 9,1 milj. euroa, Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n osakkeiden myyntivoitoista 4,2 milj. euroa ja Kevama Oy:n takaustappiosta 0,9 milj. euroa. Tulorahoituksen korjauserät ovat -12,6 milj. euroa, kun ne edellisenä vuonna olivat -1,3 milj. euroa. Tulorahoituksen korjauserät ovat käyttöomaisuuden myyntivoitot 8,6 milj. euroa ja -tappiot 0,2 milj. euroa sekä Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n osakkeiden myyntivoitot 4,2 milj. euroa.

Toiminnan rahavirta oli 31,3 milj. euroa ja se heikkeni 24,9 milj. euroa edellisestä vuodesta. Se osoittaa, paljonko varsinainen toiminta on tuottanut tilikauden aikana rahavaroja käytettäväksi investointeihin ja lainan lyhennyksiin.

Investointimenot olivat 86,5 milj. euroa, kun ne vuotta aikaisemmin olivat 57,1 milj. euroa. Ydinkaupungin bruttoinvestointien määrä oli 52,4 milj. euroa, Tilakeskuksen 24,2 milj. euroa ja Kuopion Vesi Liikelaitoksen 12,6 milj. euroa. Investointikohteista sekä investointimenojen ja -tulojen toteutumisesta on kerrottu tarkemmin muualla tilinpäätöksessä (mm. investointiosan toteutumisvertailussa sekä taseyksiköiden ja liikelaitosten tilinpäätöksissä). Rahoitusosuuksia investointimenoihin saatiin eri viranomaisilta 1,6 milj. euroa, 0,6 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustuloja eli omaisuuden myyntituloja kirjattiin 18,6 milj. euroa. Luovutustulot kertyivät mm. osakkeiden ja osuuksien, maa- ja vesialueiden sekä kiinteistöjen myynneistä. Vuonna 2017 ko. luovutustulot olivat selvästi pienemmät, 7,1 milj. euroa.

Investointien rahavirta oli negatiivinen 66,3 milj. euroa, kun se edellisenä vuonna oli negatiivinen 49,1 milj. euroa. Investointien rahavirta kuvaa investointeihin käytetyn ja omaisuuden myynnistä saatujen tuottojen vaikutusta rahavaroihin.

Investointien vuoden 2018 tulorahoitusprosentiksi, joka lasketaan vuosikatteen ja investointien omahankintamenon suhteesta, muodostui 37,2 %. Tunnusluku kertoo, että investointien omahankintamenosta on kyetty rahoittamaan tulorahoituksella reilu kolmannes ja loppu on rahoitettu omaisuuden myynnillä, kassavaroiden ja lainanotolla. Edellisenä vuonna tunnusluku oli selvästi parempi, 102,4 %.

Toiminnan ja investointien rahavirta oli yhteensä negatiivinen 35 milj. euroa, kun se vuotta aikaisemmin oli positiivinen 7,1 milj. euroa. Toiminnan ja investointien rahavirran negatiivinen määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta on 12,1 milj. euroa, edellisenä vuonna se oli 22,1 milj. euroa. Tunnusluvun avulla voidaan seurata investointien omahankituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omahankitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilikautena on positiivinen. Siten Kuopion kaupungin osalta omahankitusvaatimus täyttyi. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi. Negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Rahoituksen rahavirta

Uusia antolainoja annettiin 3,9 milj. euroa ja kaupungille maksettiin takaisin antolainoja 4,5 milj. euroa. Antolainauksen muutokset olivat siten 0,5 milj. euroa. Antolaina myönnettiin Servica Oy:lle.

Uutta pitkäaikaista lainaa nostettiin 83 milj. euroa ja lyhennettiin 44,8 milj. eurolla. Lyhytaikaisia lainoja lyhennettiin 25 milj. eurolla. Lainakannan nettolisäys oli siten 13,2 milj. euroa, kun edellisenä vuonna lainakannan nettovähennys oli 9,8 milj. euroa.

Lainanhoitokate oli 0,7 ja se heikkeni edellisestä vuodesta, jolloin se oli 1,1. Lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä, kun tunnusluku on 1-2 ja heikko, kun tunnusluku on alle 1. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Tunnuslukua tulee tarkastella useamman vuoden jaksolla ja vuotta 2018 edeltävinä viitenä edellisenä vuonna tunnusluku on vaihdellut 0,8:sta 1,5:ään. Siten Kuopion lainanhoitokyky on ollut tyydyttävä tai heikko.

Taseen oman pääoman erän muutoksia ei ole ollut. Edellisenä vuonna muutoksia oli -1,7 milj. euroa, kun oman pääoman erään Edellisten tilikausien yli-/alijäämä oli kirjattu Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kunnilta laskutamaa kattamatonta alijäämää 1,7 milj. euroa.

Muut maksuvalmiuden muutokset olivat yhteensä 11,2 milj. euroa, kun ne edellisenä vuonna olivat 3 milj. euroa. Saamisten määrä kasvoi 6,6 milj. euroa, kun se kasvoi edellisenä vuonna 0,8 milj. euroa. Korottomat velat kasvoivat 17,8 milj. euroa, vuotta aikaisemmin 3,7 milj. euroa. Korottomien velkojen kasvu aiheutui saaduista ennakoista, ostoveloista, muista veloista sekä siirtoveloista, jotka kasvoivat eniten, 11,3 milj. euroa.

Rahavarojen muutos

Rahoituksen rahavirta oli yhteensä 25 milj. euroa, kun se vuotta aikaisemmin oli -8,9 milj. euroa. Rahavarat vähenivät vuoden aikana 10 milj. euroa ollen vuoden 2018 lopussa 40,5 milj. euroa. Kassan riittävyys vuoden lopussa oli 15 päivää, vuotta aikaisemmin se oli 5 päivää enemmän.

RAHOITUSLASKELMA**Sisältää liikelaitokset ja muut taseyksiköt, sisäiset eliminoitu**

	2018 1000 €	2017 1000 €
Toiminnan ja investointien rahavirta		
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	31 586	57 522
Satunnaiset erät	12 386	0
Tulorahoituksen korjauserät	-12 636	-1 263
Toiminnan rahavirta yhteensä	31 335	56 259
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-86 502	-57 109
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 551	913
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	18 639	7 076
Investointien rahavirta yhteensä	-66 311	-49 120
Toiminnan ja investointien rahavirta yhteensä	-34 976	7 139
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-3 911	-554
Antolainasaamisten vähennykset	4 460	156
Antolainauksen muutokset yhteensä	549	-398
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	83 000	35 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-44 781	-52 089
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-25 000	7 300
Lainakannan muutokset yhteensä	13 219	-9 789
Oman pääoman muutokset		
Oman pääoman muutokset	0	-1 676
Oman pääoman muutokset yhteensä	0	-1 676
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-181	172
Vaihto-omaisuuden muutos	115	14
Saamisten muutos	-6 587	-842
Korottomien velkojen muutos	17 840	3 653
Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	11 188	2 997
Rahoituksen rahavirta yhteensä	24 956	-8 867
Rahavarojen muutos	-10 020	-1 727
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	40 495	50 515
Rahavarat 1.1.	50 515	52 242
Muutos	-10 020	-1 727

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2018	2017
INVESTOINNIT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	12 134	22 095
Investointien tulorahoitus, % = 100 * Vuosikate / Investointien omahankintameno	37,2 %	102,4 %
LAINANHOITO		
Lainanhoitokate = (Vuosikate + Korkomenot) / (Korkomenot + Lainanlyhennykset)	0,7	1,1
MAKSUVALMIUS		
Rahavarat 31.12., 1000 € = Rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset	40 495	50 515
Kassastamaksut / vuosi, 1000 €	969 584	915 281
Toimintamenot	830 448	800 818
Korkomenot	3 892	4 663
Muut rahoitusmenot	51	47
Investointimenot	86 502	57 109
Antolainojen lisäys	3 911	554
Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)	44 781	52 089
Kassan riittävyys, pv = 365 pv * Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella	15	20
Asukasmäärä	118 727	118 209

1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Tase sisältää myös taseyksiköiden ja liikelaitosten vastaavat erät. Sisäiset erät on eliminoitu.

Kuopion kaupungin taseen loppusumma oli 1 004 milj. euroa 31.12.2018, mikä on 26,7 milj. euroa suurempi kuin vuotta aikaisemmin.

Vastaavaa

Taseen vastaavaa puolen pysyvien vastaavien tasearvo oli 921,9 milj. euroa 31.12.2018, kun se oli 891,6 milj. euroa vuotta aikaisemmin. Lisäys pysyvien vastaavien tasearvossa oli 30,3 milj. euroa. Pysyvien vastaavien merkittävien omaisuuksien aineelliset hyödykkeet, 535,4 milj. euroa ja se kasvoi 27,4 milj. euroa. Aineellisissa hyödykkeissä rakennusten tasearvo kasvoi 7,4 milj. euroa 227,2 miljoonaan euroon sekä kiinteiden rakenteiden ja laitteiden tasearvo 13,5 milj. eurolla 152,6 milj. euroon kunnallistekniikan investointien vuoksi. Sijoitusten tasearvo oli 383,4 milj. euroa, se lisääntyi 2,9 milj. eurolla, kun osakkeiden ja osuuksien tasearvo kasvoi 3,4 milj. eurolla.

Vaihtuvien vastaavien tasearvo oli 81,4 milj. euroa, vähennystä 3,5 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Saamiset olivat 39,7 milj. euroa, ne lisääntyivät 6,6 milj. euroa. Rahat ja pankkisaamiset puolestaan vähentyivät 9,2 milj. euroa ollen 40,5 milj. euroa.

Vastattavaa

Taseen vastattavaa puolen oma pääoma oli 535,7 milj. euroa tilikauden lopussa, se väheni 3,9 milj. euroa. Omaa pääomaa pienensi tilikauden alijäämäisyys. Kertynyt ylijäämä oli 102,1 milj. euroa, kun se oli 106,1 milj. euroa vuotta aikaisemmin. Asukasta kohden laskettuna kertynyt ylijäämä oli 860 euroa, tunnusluku heikkeni 37 euroa.

Kaupungin omavaraisuusaste oli 53,7 % heikentyen lähes 2 prosenttiyksikköä edellisestä vuodesta. Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääristä 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Vieraan pääoman tase-arvo oli 462,3 milj. euroa, se kasvoi 31,1 milj. euroa. Muutos johtuu pääosin pitkäaikaisen vieraan pääoman kasvulla, kun lainojen määrä lisääntyi 32,5 milj. eurolla. Lyhytaikainen vieraan pääoman muutos oli vähäinen, se vähentyi 1,5 milj. euroa. Joukkovelkakirjalainoja ei ollut enää vuoden 2018 lopussa, kun edellisen vuoden lopussa niitä oli 25 milj. euroa. Muut lyhytaikaisen vieraan pääoman erät kasvoivat, eniten siirtovelat 11,3 milj. euroa.

Kaupungin lainakanta oli vuoden 2018 lopussa 343 milj. euroa. Lainakanta kasvoi 13,2 milj. euroa edellisvuodesta. Lainamäärä asukasta kohden kasvoi 99 eurolla ollen 2 889 euroa vuoden 2018 lopussa.

Suhteellinen velkaantuneisuus heikkeni ja se oli 55,5 %. Tunnusluku kertoo, kuinka paljon käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisin maksuun. Mitä pienempi tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Velat ja vastuut olivat 68,2 % käyttötuloista, kun tunnusluku oli 63,5 % edellisessä tilinpäätöksessä. Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun, silloin kun vieraaseen pääomaan rinnastetaan myös vuokravastuut.

Muut taseen vastattavaa puolen erät, poistoero- ja vapaaehtoiset varaukset, pakolliset varaukset ja toimeksiantojen pääomat, ovat säilyneet lähes ennallaan tai muuttuneet vain vähän edellisestä vuodesta.

Kuopion lainakannan kehitys 2014 - 2018

Lainakannan kehitys	TP 2014*	TP 2015	TP 2016**	TP 2017	TP 2018
Lainakanta, milj. €	311,6	314,1	339,6	329,8	343,0
Lainamäärän muutos, milj. €	62,9	2,5	25,5	-9,8	13,2
Lainamäärän muutos, %	25,3	0,8	8,1	-2,9	4,0
Lainat, € /as	2 800	2 802	2 884	2 790	2 889
Lainamäärän muutos, €/as	461	2	82	-94	99

* sisältää Maaningan lainakannan (avaava tase 1.1.2015)

** sisältää Juankosken lainakannan (avaava tase 1.1.2017)

TASE**Sisältää liikelaitokset ja muut taseyksiköt, sisäiset eliminoitu**

VASTAAVAA	31.12.2018 1000 €	31.12.2017 1000 €
A PYSYVÄT VASTAAVAT		
I Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	2	0
Tietoliikenneohjelmat	278	483
Muut pitkävaikutteiset menot	2 815	2 600
	<u>3 096</u>	<u>3 083</u>
II Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	127 026	124 292
Rakennukset	227 223	219 820
Kiinteät rakenteet ja laitteet	152 566	139 070
Koneet ja kalusto	15 940	15 187
Muut aineelliset hyödykkeet	2 167	1 991
Ennakkomaksut ja keskener. hank.	10 462	7 651
	<u>535 384</u>	<u>508 012</u>
III Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	246 229	242 780
Muut lainasaamiset	135 416	135 943
Muut saamiset	1 796	1 818
	<u>383 441</u>	<u>380 542</u>
Pysyvät vastaavat yhteensä	921 921	891 636
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiantojen varat	239	250
Lahjoitusrahastojen varat	327	327
	<u>566</u>	<u>576</u>
C VAIHTUVAT VASTAAVAT		
I Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	1 246	1 361
II Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	42	51
Lainasaamiset	744	871
Muut saamiset	1 508	67
	<u>2 295</u>	<u>989</u>
Lyhytaikaiset		
Myyntisaamiset	9 722	10 363
Lainasaamiset	184	187
Muut saamiset	9 518	7 088
Siirtosaamiset	17 942	14 448
	<u>37 367</u>	<u>32 086</u>
Saamiset yhteensä	39 662	33 075
III Rahoitusarvopaperit		
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	0	773
	<u>0</u>	<u>773</u>
IV Rahat ja pankkisaamiset	40 495	49 741
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	81 402	84 950
VASTAAVAA	1 003 889	977 163

VASTATTAVAA	31.12.2018 1000 €	31.12.2017 1000 €
A OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	432 412	432 412
Arvonkorotusrahasto	68	68
Muut omat rahastot	1 075	1 075
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	106 091	96 519
Tilikauden yli-/alijäämä	-3 948	9 572
	535 697	539 645
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	1 086	1 302
	1 086	1 302
C PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	231	241
Muut pakolliset varaukset	847	817
	1 078	1 057
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	435	351
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 150	1 262
Muut toimeksiantojen pääomat	2 152	2 316
	3 738	3 929
E VIERAS PÄÄOMA		
I Pitkäaikainen		
Lainat vakuutus- ja rahoitusl.	294 294	262 028
Ostovelat	0	800
Muut velat ja liittymismaksut	16 614	15 565
	310 908	278 393
II Lyhytaikainen		
Joukkovelkakirjalainat	0	25 000
Lainat rahoitus- ja vakuutusl.	48 734	42 781
Saadut ennakot	5 171	3 612
Ostovelat	30 996	27 475
Muut velat	12 246	11 076
Siirtovelat	54 234	42 893
	151 382	152 837
Vieras pääoma yhteensä	462 289	431 230
VASTATTAVAA	1 003 889	977 163
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	53,7 %	55,6 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	55,5 %	51,3 %
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, %	68,2 %	63,5 %
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	102 143	106 091
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	860	897
Lainakanta 31.12., 1000 €	343 028	329 809
Lainakanta 31.12., €/asukas	2 889	2 790
Lainasaamiset, 1000 €	135 416	135 943
Asukasmäärä	118 727	118 209

Omavaraisuusaste, %

= 100 x (Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= 100 x (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, %

= 100 x (Vieras pääoma - Saadut ennakot + Vuokravastuut) / Käyttötulot

1.5 Kunnan kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat ja joissa liikelaitokset ja muut taseyksiköt on yhdistelty rivi riviltä. Kokonaistulo ja -meno -käsitteet kattavat laskelmassa varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

Vuoden 2018 kokonaistulot olivat 949,1 milj. euroa ja ne olivat 56,5 milj. euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna. Suurimmat tulojen lisäykset edelliseen vuoteen verrattuna olivat pitkäaikaisten lainojen lisäys 48 milj. eurolla, satunnaiset tuotot 13,3 milj. eurolla ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot 11,6 milj. eurolla. Vastaavasti suurin tulojen vähennys oli verotulojen vähennys 11,5 milj. eurolla.

Kokonaismenot olivat 970,3 milj. euroa, 73 milj. euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna, mistä toimintamenojen kasvu oli 29,6 milj. euroa ja investointimenojen kasvu 29,4 milj. euroa. Suurin menojen vähennys oli pitkäaikaisissa lainoissa, kun ko. lainojen takaisinmaksut olivat 7,3 milj. euroa pienemmät kuin edellisenä vuonna.

Kokonaistulojen ja -menojen erotus oli -21,2 milj. euroa, kun kokonaismenot olivat -tuloja suuremmat. Kokonaistulojen ja -menojen erotus kasvoi edellisestä vuodesta, tuolloin kokonaismenot olivat 4,7 milj. euroa kokonaistuloja suuremmat.

KUNNAN KOKONAISTULOT JA -MENOT

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat ja joissa liikelaitokset ja muut taseyksiköt on yhdistelty rivi riviltä. Kokonaistulo ja -meno -käsitteet kattavat laskelmassa varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

Sisältää liikelaitokset ja muut taseyksiköt, sisäiset eliminoitu

TULOT	2018		2017	
	1000 €	%	1 000 €	%
Toiminta				
Toimintatulot	185 338	19,5	182 845	20,5
Verotulot	441 274	46,5	452 739	50,7
Valtionosuudet	197 256	20,8	197 311	22,1
Korkotulot	7 506	0,8	7 635	0,9
Muut rahoitustulot	9 615	1,0	3 660	0,4
Satunnaiset tuotot	13 284	1,4	0	0,0
Tulorahoituksen korjauserät				
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-12 856	-1,4	-2 038	-0,2
Investoinnit				
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 551	0,2	913	0,1
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	18 639	2,0	7 076	0,8
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten vähennykset	4 460	0,5	156	0,0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	83 000	8,7	35 000	3,9
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0	0,0	7 300	0,8
Oman pääoman lisäykset	0	0,0	0	0,0
Kokonaistulot yhteensä	949 069	100,0	892 597	100,0
MENOT	2018		2017	
	1 000 €	%	1 000 €	%
Toiminta				
Toimintamenot	830 448	83,0	800 818	87,1
- Valmistus omaan käyttöön	-24 986		-18 860	
Korkomenot	3 892	0,4	4 663	0,5
Muut rahoitusmenot	51	0,0	47	0,0
Satunnaiset menot	899	0,1	0	0,0
Tulorahoituksen korjauserät				
+/- Pakollisten varausten muutos	-21	0,0	-52	0,0
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	-198	0,0	-723	-0,1
Investoinnit				
Investointimenot	86 502	8,9	57 109	6,4
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten lisäykset	3 911	0,4	554	0,1
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	44 781	4,6	52 089	5,8
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	25 000	2,6		0,0
Oman pääoman vähennykset	0	0,0	1 676	0,2
Kokonaismenot yhteensä	970 277	100,0	897 322	100,0
Erotus	-21 208		-4 724	

Täsmäytys v.2018:

Kokonaistulot - Kokonaismenot =

949 069 - 970 277 = -21 208

Rahavarojen muutos - Muut maksuvalmiuden muutokset =

-10 020 - 11 188 = -21 208

1.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous

1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty 23 osakeyhtiötä ja viisi kuntayhtymää. Viisi tytäryhteisöä muodostaa alakonsernin, joissa on yhteensä kahdeksan tytäryhteisöä. Lisäksi tilinpäätökseen on yhdistelty yksi osakkuusyritys. Konkurssiin 4.4.2018 asetetun tytäryhtiön, Kevama Oy:n, konkurssihetken tuloslaskelma on yhdistelty konsernitilinpäätökseen.

Yksityiskohtainen luettelo konsernitilinpäätökseen yhdistellyistä ja yhdistelemättä jätetyistä yhteisöistä on tilinpäätöksen liitetiedoissa.

1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Kuntalain 46 §:n mukaan omistajaohjauksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla kunta omistajana tai jäsenenä aktiivisesti myötävaikuttaa yhtiön tai muun yhteisön hallintoon ja toimintaan. Konsernin johdon muodostavat kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus, kaupunginhallituksen omistajaohjausjaosto, kaupunginjohtaja, kaupunkiympäristön apulaiskaupunginjohtaja ja talousjohtaja. Konsernin johdon eri toimielinten tehtävistä on säädetty kuntalaissa ja määrätty kaupungin hallintosäännössä.

Konsernin toiminnanohjaus ja valvonta toteutetaan kaupunginvaltuuston 27.8.2012 hyväksymän ja 4.1.2017 päivitetyn Konserniohje -asiakirjan sekä 19.5.2014 hyväksymän Kuopion kaupunkikonsernin omistajapoliittiset linjaukset -asiakirjan periaatteiden mukaisesti. Päivitetty konserniohje ja omistajapoliittiset linjaukset tuodaan kaupunginvaltuuston päätettäväksi kevään 2019 aikana.

Konserniohjeiden tavoitteena on tehostaa kaupunkikonsernin johtamisen edellytyksiä siten, että kaupunkikonsernia ja kaupungin muuta toimintaa voidaan johtaa kokonaisuutena yhtenäisin periaattein ja kaupunkikonsernin kokonaisuus huomioon ottaen. Kaikki kaupunkikonserniin kuuluvat tytäryhteisöt noudattavat toiminnassaan konserniohjetta. Osakkuusyhteisöissä kaupungin edustajien tulee pyrkiä siihen, että konserniohjeen periaatteita noudatetaan myös näissä yhteisöissä. Kuntayhtymien omistajaohjauksesta annetaan tarvittaessa erillisiä ohjeita.

1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Työhön kuntouttavia ja valmentavia palveluja tuottanut Kevama Oy asetettiin konkurssiin 4.4.2018 yhtiön hallituksen päätöksellä. Palvelutuotannon lakkauttaminen toteutettiin hallitusti. Kevama Oy:n velkojainkokouksessa 8.2.2019 päätettiin asettaa Kevama Oy:n 100 %:sti omistama kiinteistöyhtiö KSH Kiinteistö Oy vapaaehtoiseen selvitystilaan yhtiön purkamiseksi. Samalla päätettiin myydä yhtiön omistama vuokraoikeus rakennuksineen Kuopion kaupungille 550.000 eurolla. Kuopion kaupunginhallitus päätti 14.1.2019, § 4 luopua valvomastaan noin 900.000 euron saatavasta konkurssipesältä. Saatava perustui kaupungin takausvastuun perusteella pankille maksamaan Kevama Oy:n lainaan. Kuntouttavaa työtoimintaa Kuopion kaupungille Kevama Oy rinnalla järjestänyt AmaveK ry purettiin vuonna 2018.

Yhtiöjärjestelyjen myötä talous- ja palkkahallinnon palveluja tuottavan Kuhilas Oy:n nimi muutettiin Monetra Pohjois-Savo Oy:ksi ja samalla päätettiin osakaspohjan laajentamisesta. Yhtiö kuuluu Monetra-konsortioon. Kuopion kaupungin omistusosuus Monetra Pohjois-Savo Oy:ssä 31.12.2018 oli 97,4 %. Omistusosuus laskee sopimuksen mukaan omistusjärjestelyjen myötä 12 %:iin kevään 2019 aikana (KV 11.6.2018, § 51), kun kaupunki myy omistamia osakkeita mm. Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle.

Ateria-, laitos- ja välinehuollon, kiinteistö- sekä logistiikan palveluja ja muita huollon tukipalveluja tuottava Itä-Suomen huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymä Servica purettiin 31.12.2018 ja sen toiminta siirrettiin liiketointakaupalla Kuopion kaupungin ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän yhdessä perustamalle Servica Oy:lle, jonka toiminta alkoi 1.1.2019 (KV 11.6.2018, § 52). Kuopion kaupungin omistusosuus säilyi muutoksessa ennallaan 51,5 %:na.

Kuopion kaupungin työterveyshuollon palveluja tuottava Kallaveden Työterveys Liikelaitos purettiin 31.12.2018. Liikelaitoksen työterveyshuollon palveluista Kuopion kaupungin henkilöstön ja lakisääteinen työterveyshuollon palvelu siirrettiin liikkeenluovutuksena Kuopion kaupungin, Siilinjärven kunnan, Varkauden kaupungin ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän yhdessä perustamaan Järviseudun Työterveys Oy:öön. Ulkoisille asiakkaille tuotettava kokonaisvaltainen työterveyshuollon palvelu siirrettiin Kallaveden

Työterveys Oy:öön 1.1.2019 lukien (KV 17.9.2018, § 58). Kuopion kaupungin omistusosuus Järvisseudun Työterveys Oy:stä on 60,8 % ja Kallaveden Työterveys Oy:stä 14 %.

Kuopion Energia Oy siirsi sähkönmyyntiliiketoimintansa Savon Voima Oyj:n, Jyväskylän Energia Oy:n ja Lappeenrannan Energia Oy:n kanssa yhdessä perustamaansa yhteistoimintayritykseen Väre Energia Oy:öön 1.1.2019 lukien (Omistajaohjausjaosto 21.5.2018, § 35).

Asunto Oy Ruukkimäki myytiin 1.1.2019 lukien Niiralan Kulma Oy:lle (Kaupunginvaltuusto 22.10.2018, § 84).

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän taseessa on kattamatonta alijäämää 13,7 miljoonaa euroa, josta Kuopion osuus on 7,7 miljoonaa euroa. Kuntayhtymän tilinpäätöksessä esitetään, että alijäämä kate-taan lisälaskutuksella kunnilta. Vuonna 2019 lisälaskutus on 7,0 miljoonaa euroa ja vuonna 2020 6,7 miljoonaa euroa. Kuopion osuus vuonna 2019 on 3,9 miljoonaa euroa ja vuonna 2020 3,7 miljoonaa euroa.

1.6.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Konsernissa on valmistauduttu hyvin toimintaympäristön muutoksiin mm. yhtiö- ja omaisuusjärjestelyin. To-teutetut yhtiöittämiset ja yritysjärjestelyt parantavat konserniyhteisöjen toimintaedellytyksiä ja turvaavat siten entistä kilpailukykyisemmän ja ajanmukaisemman palvelutuotannon niin kuntalaisille, asiakkaille kuin omista-jille. Konserniyhteisöjen taloudellisen aseman arvioidaan pysyvän vakaana myös tulevana vuosina.

1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Toimivallan ja vastuunjako konserniohjauksessa

Kaupunginvaltuusto määrittelee ja hyväksyy kaupungin tavoitteet ja sen mukaiset omistajapolitiikan linjauk-set ja omistajapolitiikan. Kaupunginvaltuusto päättää omistajapolitiikan periaatteista ja hyväksyy konsernioh-jeet. Kaupunginvaltuusto hyväksyy vuosittain talousarviossa merkittävimmille kaupunkikonserniin kuuluville yhteisöille toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

Kaupunginhallitus johtaa kaupunkikonsernia ja valvoo, että konserniin kuuluvat yhteisöt toimivat asetettujen tavoitteiden ja omistajapolitiikan linjausten mukaisesti. Kaupunginhallitus antaa konsernihallintoa koskevia ohjeita.

Kaupunginhallituksen omistajaohjausjaosto ohjaa ja valvoo kaupungin liikelaitosten ja omistamien tai mää-räysvallassa olevien yhteisöjen toimintaa. Jaosto nimeää kaupungin edustajat yhteisöjen yhtiö-, yhtymä- ja vuosikokouksiin ja valitsee kaupungin edustajat kaupungin organisaation ulkopuoliseen hallintoon. Se päät-tää kaupungin kannanotoista yhtiökokouksissa ja muissa vastaavissa kokouksissa käsiteltäviin merkittäviin asioihin ja ohjeiden antamisesta kaupunkia yhteisöissä ja säätiöissä edustaville henkilöille.

Kaupunginjohtaja huolehtii konsernin toiminnan ja talouden suunnittelusta ja seuraa konsernin toimivuutta ja tekee ehdotuksia konsernirakenteen kehittämisestä. Kaupunginjohtaja huolehtii kaupungin edunvalvomises-ta niissä yhteisöissä, joissa kaupungilla on määräysvalta. Kun omistajaohjausjaosto ei ole nimennyt kaupun-gin edustajia yhteisöjen kokouksiin tai päättänyt kaupungin kannanotoista yhteisöjen kokouksissa käsiteltä-viin merkittäviin asioihin tai antanut ohjeita kaupunkia edustaville henkilöille, tekee sen kaupunginjohtaja. Näitä tehtäviä hoitaa myös kaupunkiympäristön apulaiskaupunginjohtaja ja talousjohtaja.

Konsernin johto (kaupunginjohtaja, kaupunkiympäristön apulaiskaupunginjohtaja ja talousjohtaja) voi antaa myös yksityiskohtaisempaa ohjausta konserniohjeessa mainituista asioista.

Ohjeiden anto kunnan edustajille tytäryhteisöissä

Kaupunginhallituksen omistajaohjausjaosto tai kaupunginjohtaja on nimennyt kaupungin edustajat konser-niyhteisöjen yhtiö-, yhtymä- ja vuosikokouksiin sekä kaupungin organisaation ulkopuoliseen hallintoon. Jaos-to tai kaupunginjohtaja on päättänyt kaupungin kannanotoista yhtiökokouksissa ja muissa vastaavissa ko-kouksissa käsiteltäviin merkittäviin asioihin ja antanut ohjeita kaupunkia yhteisöissä edustaville henkilöille.

Tytäryhtiöt ovat konserniohjetta noudattaen jo valmisteluvaiheessa hakeneet omistajan ennakkokäsityksen tehdessään päätöstä omistajan kannalta merkittävästä asiasta. Pääsääntöisesti ohjeet ovat olleet riittäviä ja omistajapoliittisia linjauksia on noudatettu. Poikkeamista ei ole raportoitu.

Konsernitavoitteiden asettamista ja toteutumista koskeva arviointi

Kaupunginvaltuusto on asettanut vuoden 2018 talousarviossa 14 keskeiselle Kuopio-konserniin kuuluvalla yhteisöllä yhteensä 74 tavoitetta, joista 55 toteutui, 4 toteutui osittain ja 15 jäi toteutumatta. Tavoitteiden toteutumisesta on tarkempi selvitys luvussa 2.2.7. Yhteisöt ovat raportoineet toiminnastaan ja taloudestaan kaksi kertaa osavuositarkastuksen yhteydessä ja tilinpäätöksessä kaupunginhallitukselle, joka on edelleen raportoinut kaupunginvaltuustolle.

Lisäksi kaikille yhteisöille asetettiin yhteisiksi tavoitteiksi resurssiviisas toimintatapa ja toimintatavan mahdollistaminen muille, osallistuminen pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen ja ennaltaehkäisyyn sekä työhyvinvoinnin parantaminen. Tytäryhteisöt ovat huomioineet omassa toiminnassaan asetetut tavoitteet ja toimineet sen mukaisesti. Työhyvinvoinnin arvioidaan parantuneen sairauspoissaolojen vähennyttä.

Konsernitavoitteet ovat toteutuneet pääsääntöisesti omistajan asettamien tavoitteiden mukaisesti. Tulevien vuosien talousarvioissa kaupunginvaltuuston tytäryhteisöille asettamien tavoitteiden määrään ja mitattavuuteen tullaan kiinnittämään aikaisempia vuosia enemmän huomiota. Konsernitavoitteiden toteutumista selvitetään erillisessä tavoitteiden toteutumista koskevassa luvussa.

Tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi

Tytäryhteisöjen toiminnan ja talouden seuranta toteutetaan huhti- ja elokuussa kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle laadittavan Kuopion kaupungin osavuositarkastuksen yhteydessä sekä tilinpäätöksessä. Raportointi sisältää talousarviossa tytäryhteisöille asetettujen tavoitteiden toteumaseurannan sekä yhteenvedon kunkin yhteisön toiminnan ja talouden kehittymisestä. Raportoinnin katsotaan olevan riittävää.

Omistajaohjausjaosto on lisäksi perehtynyt kokouksissaan keskeisten konserniyhteisöjen toimintaan ja talouteen yhtiökohtaisten esittelyjen yhteydessä. Konsernijohtolla on ollut säännöllisiä yhteistapaamisia mm. liikelaitosten ja vuokratilayhtiöiden toimitusjohtajien kanssa, joissa on käyty läpi yhteisökohtaisia ja yhteisiä ajankohtaisia asioita.

Sisäisen valvonnan riskienhallinnan järjestämistä ja toteuttamista koskeva raportointi

Konserniohjeen mukaan yhteisön hallituksen velvollisuus on huolehtia, että yhteisön toimintaan liittyvät riskit tunnistetaan, arvioidaan ja niitä seurataan ja että riskienhallinnan periaatteet on määritelty. Kokonaisvastuu yhtiön riskienhallinnasta kuuluu sen hallitukselle. Hallituksen edellytetään säännöllisesti arvioivan riskienhallinnan tarkoituksenmukaisuutta. Sisäinen tarkastus ja tilintarkastaja arvioivat niitä prosesseja, joilla organisaatiossa varmistetaan, että merkittävät riskit on ymmärretty ja että niitä hallitaan asianmukaisesti.

Sisäinen tarkastus ja tilintarkastajat ovat arvioineet tytäryhteisöjen toimintaa ennalta laatimiensa työohjelmien mukaisesti. Lisäksi tytäryhteisöt ovat raporteissaan tilivuoden aikana selostaneet riskienhallinnan tilaa. Pääsääntöisesti riskienhallinnassa on onnistuttu kohtalaisen hyvin eikä konserniyhteisön toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden ole realisoitunut merkittäviä menetyksiä. Keskeiset ja merkittävimmät toiminnan riskit on vakuutettu.

Keskitettyjen konsernitoimintojen ja –palvelujen käyttö

Tytäryhteisöt ovat pääsääntöisesti keskittäneet rahaliikenteensä kaupungin konsernitilille. Tytäryhteisöt ovat neuvottelleet rahoitukseen liittyvistä asioista talousjohtajan kanssa. Yhteisöt ovat esittäneet lainoitustarpeensa kaupungille talousarvion valmistelun yhteydessä ja sopineet talousjohtajan kanssa lainoituksen järjestämisestä. Kaupunki on antanut tytäryhteisöille takauksia, joista peritään takauspalkkio.

Konserniohjeen mukaan yhteisöjen tulee tukipalveluja hankkiessaan ensisijaisesti selvittää kaupungin tai muiden konserniyhteisöjen tarjoamat palvelut ja kilpailukykyisyys muihin käytettävissä oleviin vaihtoehtoihin nähden. Näitä palveluja ovat mm. toimitila- ja kiinteistöpalvelut, hankintapalvelut, talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut, vakuutusten hankkiminen, tietohallinnon palvelut, tarkastuspalvelut, lakipalvelut ja arkistointi sekä monistus- ja painatuspalvelut. Käytetyimpiä konsernipalveluja ovat hankintapalvelut, ateriala- ja laitoshuollon palvelut sekä talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut.

1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Konsernitilinpäätöksessä esitetään kuntakonsernin tulos ja taloudellinen asema siten kuin konserniyhteisöt olisivat yksi kirjanpitovelvollinen. Kunnan konsernitilinpäätös käsittää konsernituloslaskelman, konsernitaseen, konsernin rahoituslaskelman sekä niiden liitetiedot.

Konserni tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

Konsernin tuloslaskelmalla liitetietoineen osoitetaan kaupunkikonsernin tulorahoituksen riittävyys ja toiminnan taloudellinen tulos. Tuloslaskelmassa on vähennetty konserniyhteisöjen väliset sisäiset tuotot ja kulut sekä sisäinen voitonjako. Ulkopuolisten omistus tytäryhteisöjen tuloksesta on omana eräänään nimikkeellä Vähemmistöosuudet. Konsernin osuus osakkuusyhteisöjen tuloksesta on omalla rivillään nimikkeellä Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta). Lisäksi saadut osingot ja muut vastaavat voitto-osuudet on vähennetty konsernituloslaskelmasta.

Konsernin tilikauden tulos oli 9,9 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Tulos on 22,8 miljoonaa euroa heikompi kuin edellisenä vuonna.

Kuopio-konsernin toimintatuotot olivat tilikaudella 663 miljoonaa euroa ja toimintakulut 1.232 miljoonaa euroa. Toimintatuotot kasvoivat 8 % eli enemmän kuin toimintakulut, jotka kasvoivat 5 %. Toimintatuotot kattivat 54 % konsernin toimintamenoista. Emokaupungin vastaava tunnusluku oli 22,3 %. Konsernin toimintakate oli – 569 miljoonaa euroa, joka on 14 miljoonaa euroa heikompi kuin edellisenä vuonna.

Konsernin verotulot olivat 441 miljoonaa euroa (kaupungin tulovero, kiinteistövero ja osuus yhteisöveron tuotosta). Verotulot olivat 11 miljoonaa euroa pienemmät kuin edellisenä vuonna. Valtionosuudet olivat 257 miljoonaa euroa. Konsernin valtionosuus muodostuu Kuopion kaupungin saamasta valtionosuudesta 197 miljoonaa euroa sekä kaupungin osuudesta Savon koulutuskuntayhtymän valtiolta saamasta opiskelijoiden yksikköhintarahoituksesta ja Savonia-ammattikorkeakoulu oy:n valtiolta saamasta perusrahoituksesta, yhteensä 60 miljoonaa euroa. Valtionosuudet olivat miljoona euroa pienemmät kuin edellisenä vuonna. Muutos aiheutui koulutuskuntayhtymien edellisvuotta pienemmästä opiskelijoiden yksikköhintarahoituksesta.

Konsernin rahoitustuotot olivat 7 miljoonaa euroa ja rahoituskulut 14 miljoonaa euroa. Rahoitustuotot kasvoivat 4 miljoonaa euroa ja rahoituskulut laskivat miljoona euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Rahoitustuottojen kasvuun vaikutti emokaupungin arvopapereiden myynnistä saama myyntivoitto.

Konsernin vuosikate oli 123 miljoonaa euroa, joka on 21 miljoonaa euroa heikompi kuin edellisenä vuonna. Muutoksesta 11 miljoonaa euroa aiheutui emokaupungin alentuneista verotuloista. Vuosikate kattoi tilikauden poistot tunnusluvun ollessa 116 %, kun se edellisenä vuonna oli 139 %. Vuosikate asukasta kohden oli 1.038 euroa, joka on 15 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Emokaupungin vastaavat tunnusluvut olivat 66 % ja 266 euroa/asukas.

Konsernin suunnitelman mukaiset poistot olivat 106 miljoonaa euroa ja ne kasvoivat 2 % edellisestä vuodesta.

Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

Konsernin rahoituslaskelmalla osoitetaan varojen hankinta ja niiden käyttö tilivuoden aikana. Laskelmassa otetaan huomioon tuloslaskelmaan ja taseeseen tehty eliminointi- ja yhdistelykirjaukset. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulorahoituksen ja investointien nettomäärä ja rahoitustoiminnan eli anto- ja otto-lainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden nettomäärän erotus tai summa osoittaa konsernin rahavarojen muutoksen tilikaudella.

Konsernin varsinaisen toiminnan rahavirta eli tulorahoitus oli 96 miljoonaa euroa, joka on lähes 40 miljoonaa euroa (29 %) edellisvuotta pienempi. Tulorahoituksen korjauserät olivat -27 miljoonaa euroa. Korjauserillä oikaistaan vuosikatetta kaupunkikonsernin saamien pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoittojen ja – tappioiden, osakkuusyhteisöjen tulososuuksien ja pakollisten varausten muutosten osalta.

Kaupunkikonsernin investoinnit olivat 239 miljoonaa euroa, joka on 20 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Kaupunkikonsernin suurimmat investoijat Kuopion kaupungin lisäksi olivat Niiralan Kulma Oy 45 miljoonaa euroa, Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat 24 milj. euroa ja Kuopion Energia Oy 21 miljoonaa euroa. Konsernin osuus Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän investoinneista oli 25 miljoonaa euroa.

Toiminnan ja investointien yhteenlaskettu rahavirta oli 26 miljoonaa euroa negatiivinen eli rahavirrat eivät kattaneet konsernin nettoinvestointeja. Tulorahoituksen riittävyttä kuvaava investointien tulorahoitusprosentti oli 52,2 %, kun se edellisenä vuonna oli 66,5 %. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viimeisen viiden vuoden ajalta on voimakkaasti negatiivinen, - 114 miljoonaa euroa. Negatiivinen määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Konsernin rahoituksen rahavirta oli 39 miljoonaa euroa positiivinen. Kaupunkikonsernissa pitkäaikaisia uusia lainoja nostettiin 121 miljoonaa euroa ja vanhoja lainoja lyhennettiin 96 miljoonaa euroa.

Konsernin rahavarat lisääntyivät 14 miljoonaa euroa ja ne olivat vuoden lopussa 172 miljoonaa euroa. Konsernin maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa konsernin rahavaroilla. Konsernin kassan riittävyys oli 40 päivää, kun se edellisenä vuonna oli 38 päivää.

Konsernin lainanhoitokate oli 1,3. Lainanhoitokate kertoo konsernin tulo-rahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoituksen katsotaan riittävän lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Edellisen vuoden lopussa tunnusluku oli 1,1.

Konsernin tase ja sen tunnusluvut

Konsernitaseella ja sen liitteillä osoitetaan kuntakonsernin taloudellinen asema selvittämällä konserniyhteisöjen varat, velat ja vastuut ulkopuolisille. Konserniyhteisöjen keskinäiset saamiset ja velat sekä omistukset on eliminoitu. Konsernitilinpäätökseen yhdisteltujen yhteisöjen taseisiin aktivoitujen sisäisten katteiden muutokset tilikauden aikana otetaan huomioon.

Konsernitaseen loppusumma oli 1.770 miljoonaa euroa, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen verrattuna 65 miljoonaa euroa (4 %). Taseen vastaavista 1.485 miljoonaa euroa (84 %) on pysyvien vastaavien hyödykkeitä ja 171 miljoonaa euroa (10 %) rahaa ja pankkisaamisia. Pysyvät vastaavat kasvoivat 43 miljoonaa euroa (3 %). Suurimmat rahavarat olivat Kuopion kaupungin 40 miljoonaa euroa, Kuopion Energia Oy:n 26 miljoonaa euroa ja Kuopion Opiskelija-asunnot Oy:n 23 miljoonaa euroa.

Konsernin oma pääoma oli 455 miljoonaa euroa. Oman pääoman osuus taseesta on 26 %. Konsernitaseeseen kertynyt ylijäämä on 11 miljoonaa euroa. Asukasta kohden laskettuna ylijäämä oli 92 euroa.

Konsernin ulkoinen lainakanta vuoden lopussa oli 956 miljoonaa euroa. Lainakanta kasvoi edellisvuodesta 8 miljoonalla eurolla, Asukaskohtainen tunnusluku nousi 36 euroa edellisvuodesta olleen 8.049 euroa. Konsernin ulkoisesta lainakannasta suurimmat velat olivat Kuopion kaupungin 343 miljoonaa euroa, Niiralan Kulma Oy:n 180 miljoonaa euroa ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri kuntayhtymän velkojen konserniosuus 177 miljoonaa euroa.

Konsernin omavaraisuusasteeksi muodostui 28 %. Omavaraisuusaste mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Alle 50 %:n omavaraisuusaste merkitsee kuntakonsernissa merkittävää velkarasitetta. Emokaupungin omavaraisuusaste oli 53,7 %.

Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus oli 90 %. Tunnusluku kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Emokaupungin vastaava tunnusluku oli 55,5 %.

Kuopio konserni
TULOSLASKELMA

	2018 1000 €	2017 1000 €
Toimintatulot	662 764	614 581
Toimintamenot	-1 232 300	-1 170 587
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	952	1 068
TOIMINTAKATE	-568 584	-554 938
Verotulot	441 274	452 739
Valtionosuudet	257 328	258 004
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotulot	372	390
Muut rahoitustulot	6 467	2 501
Korkomenot	-12 448	-14 107
Muut rahoitusmenot	-1 202	-714
Rahoitustulot ja -menot	-6 811	-11 930
VUOSIKATE	123 207	143 875
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-105 996	-103 565
Omistuksen eliminointierot	-7	39
Arvonalentumiset	-60	-30
Poistot ja arvonalentumiset	-106 063	-103 555
Satunnaiset erät	1 379	0
TILIKAUDEN TULOS	18 524	40 320
Tilinpäätössiirrot	-961	23
Tilikauden verot	-1 549	-2 434
Laskennalliset verot	-5 088	-2 510
Vähemmistöosuus	-989	-2 623
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	9 938	32 776
KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatulot / Toimintamenot, %	53,8 %	52,5 %
Vuosikate / Poistot, %	116,2 %	138,9 %
Vuosikate, € / asukas	1 038	1 217
Asukasmäärä	118727	118209

Kuopio konserni

RAHOITUSLASKELMA

	2018 1000 €	2017 1000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	123 207	143 875
Satunnaiset erät	1 379	0
Tilikauden verot	-1 549	-2 434
Tulorahoituksen korjauserät	-26 614	-5 486
Toiminnan rahavirta yhteensä	96 424	135 955
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-238 526	-218 638
Rahoitusosuudet investointimenoihin	2 632	2 399
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	113 870	55 790
Investointien rahavirta yhteensä	-122 023	-160 449
Toiminnan ja investointien rahavirta	-25 599	-24 494
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-562	-825
Antolainasaamisten vähennykset	225	18
Antolainauksen muutokset yhteensä	-336	-806
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	121 417	84 002
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-95 646	-123 419
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-24 013	42 570
Lainakannan muutokset yhteensä	1 757	3 153
Oman pääoman muutokset		
Oman pääoman muutokset	3 755	-580
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-157	114
Vaihto-omaisuuden muutos	-319	1 194
Saamisten muutos	-1 648	-22 130
Korottomien velkojen muutos	36 339	11 172
Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	34 215	-9 649
Rahoituksen rahavirta	39 391	-7 883
Rahavarojen muutos	13 792	-32 377
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	171 985	158 193
Rahavarat 1.1.	158 193	190 571
Rahavarojen muutos	13 792	-32 377

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2018	2017
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, euroa	-114 408	-177 177
INVESTOINNIT		
Investointien tulorahoitus, % = 100 * Vuosikate / Investointien omahankintameno	52,2 %	66,5 %
Pääomamenojen tulorahoitus, % = 100 * Vuosikate / (Investointien omahankintameno + Antolainojen nettolisäys + Lainanlyhennykset)	37,2 %	42,5 %
LAINANHOITO		
Lainanhoitokate = (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)	1,3	1,1
Kassan riittävyys, pv	40	38
Asukasmäärä	118 727	118 209

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, euroa

Toiminnan ja investointien rahavirta välituloksen viiden vuoden kertymän avulla seurataan investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä.

Investointien tulorahoitus

100*Vuosikate / Investointien omahankintameno

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman pysyvien vastaavien lisäyksiä, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Lainanhoitokate

(Vuosikate+Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Lainanlyhennyksillä tarkoitetaan rahoituslaskelman mukaisia pitkäaikaisten lainojen lyhennyksiä

Kassan riittävyys, pv

365 * Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Kuopio konserni

TASE	2018 1000 €	2017 1000 €
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	9 951	8 652
Muut pitkävaikutteiset menot	9 615	8 539
Ennakkomaksut ja keskeneräiset aineettomat hyödykkeet	278	392
Aineettomat hyödykkeet	19 845	17 582
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	139 989	135 207
Rakennukset	832 233	799 323
Kiinteät rakenteet ja laitteet	224 688	200 972
Koneet ja kalusto	158 204	165 778
Muut aineelliset hyödykkeet	5 647	4 305
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	55 346	70 386
Aineelliset hyödykkeet	1 416 106	1 375 971
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	12 611	9 657
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeiden arvonorotukset	32 819	35 404
Joukkovelkakirjasaamiset	243	0
Muut lainasaamiset	501	510
Muut saamiset	2 388	2 285
Sijoitukset	48 563	47 857
PYSYVÄT VASTAAVAT	1 484 514	1 441 409
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	2 808	2 676
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	1 602	1 489
Muut toimeksiantojen varat	1 285	1 344
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	5 695	5 509
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	13 476	12 102
Keskeneräiset tuotteet	164	215
Valmiit tuotteet	0	16
Muu vaihto-omaisuus	8	8
Vaihto-omaisuus	13 649	12 341
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	42	51
Lainasaamiset	260	184
Muut saamiset	899	87
Siirtosaamiset	1	8
Pitkäaikaiset saamiset	1 202	330
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	48 738	30 775
Lainasaamiset	100	80
Muut saamiset	18 470	24 268
Siirtosaamiset	25 519	32 077
Lyhytaikaiset saamiset	92 827	87 200
Saamiset	94 029	87 531
Rahoitusarvopaperit		
Osakkeet ja osuudet		
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	0	773
Muut arvopaperit	1 017	1 263
Rahoitusarvopaperit	1 017	2 036
Rahat ja pankkisaamiset	170 968	156 157
VAIHTUVAT VASTAAVAT	279 663	258 065
VASTAAVAA	1 769 871	1 704 983

Kuopio konserni

TASE	2018	2017
	1000 €	1000 €
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	432 412	432 412
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	23	14
Ylikurssirahasto	93	2
Arvonkorotusrahasto	68	68
Muut omat rahastot	11 454	11 580
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	937	-30 599
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	9 938	32 776
OMA PÄÄOMA	454 925	446 252
VÄHEMMISTÖOSUUDET	42 924	39 063
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	231	241
Muut pakolliset varaukset	14 181	12 246
PAKOLLISET VARAUKSET	14 411	12 486
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	3 049	2 829
Lahjoitusrahastojen pääomat	2 436	2 427
Muut toimeksiantojen pääomat	3 448	3 669
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	8 933	8 925
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	823 153	788 263
Pääomalainat	1 605	0
Lainat julkisyhteisöiltä	43 911	51 630
Saadut ennakot	1 000	231
Ostovelat	0	800
Liittymismaksut ja muut velat	53 489	52 232
Laskennallinen verovelka	17 401	13 586
Pitkäaikainen vieras pääoma	940 559	906 741
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Joukkovelkakirjalainat	0	25 000
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	79 920	75 420
Lainat julkisyhteisöiltä	7 070	6 907
Saadut ennakot	17 909	8 488
Ostovelat	59 391	56 848
Muut velat	33 144	27 371
Siirtovelat	104 885	86 953
Laskennalliset verovelat	5 800	4 529
Lyhytaikainen vieras pääoma	308 119	291 516
VIERAS PÄÄOMA	1 248 679	1 198 257
VASTATTAVAA	1 769 871	1 704 983
Tase-ero	0	0
KONSERNIN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	28	29
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	90	90
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, %	13	10
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	10 875	2 176
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), € / asukas	92	18
Konsernin lainat, € / asukas	8 049	8 013
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	955 659	947 219
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	744	510
Kunnan asukasmäärä	118 727	118 209
Konsernin henkilöstön lukumäärä keskimäärin	9 985	8 383

Konsernin omavaraisuusaste, %

= 100 x (Oma pääoma + Vähemmistöosuus + Konsernireservi + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus, %

= 100 x (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, %

= 100 x (Vieras pääoma - Saadut ennakot + Vuokravastuut) / Käyttötulot

1.7 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

1.7.1 Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden tulos ennen tuloksenkäsittelyä on – 4.163.261,76 euroa alijäämäinen.

Kaupunginhallitus esittää tilikauden tuloksen käsittelystä seuraavaa:

- Tuloutetaan tehtyjä poistoeroja suunnitelman mukaan seuraavasti: ydinkaupunki 13.436,56 euroa, Tilakeskus 41.923,08 euroa, Kuopion Vesi liikelaitos 37.649,87 euroa ja Pohjois-Savon pelastuslaitos 122.726,50 euroa, yhteensä 215.736,01 euroa.
- Katetaan tilikauden alijäämä – 3.947.525,75 euroa edellisten tilikausien ylijäämästä kuluvan vuoden (2019) kirjanpidossa.

1.7.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi (Kuntalaki 115 §).

Esitystä talouden tasapainottamisesta ei tarvita, koska taseessa on aikaisemmilta tilikausilta kertyneitä ylijäämiä 106.090.789,33 euroa ja tilikauden 2018 alijäämän – 3.947.525,75 euroa vähentämisen jälkeen taseessa on kertynyttä ylijäämää yhteensä 102.143.263,58 euroa.

2 Talousarvion toteutuminen

2.1 Tavoitteiden toteutuminen

2.1.1 Strategisten tavoitteiden seuranta

Vuoden 2018 talousarviossa oli yhteensä 24 valtuustoon nähden sitovaa kaupunkitason strategiaa toteuttavaa tavoitetta. Tavoitteista 18 (75 %) on edennyt suunnitellusti. Kaikkien asetettujen tavoitteiden suuntaan on edetty, sillä täysin toteutumattomia tavoitteita ei ole. Asetetuista tavoitteista kuudessa (25 %) on edetty odotettua hitaammin. Näiden tavoitteiden toteutumista on ovat hidastaneet mm. kaupungista itsestään johtumattomat syyt ja resurssihaasteet. Osa hitaasti toteutuneista tavoitteista vaatii myös pitkäjänteisiä, yli tilikausien ulottuvia toimenpiteitä toteutuakseen.

Taulukko: Tavoitteiden toteutuminen strategian näkökulmittain vuonna 2018

Tavoitteen toteutuminen		Strategian näkökulma				Yhteensä	% -osuus
Symboli	Selite	Kasvava Kuopio	Hyvinvoiva Kuopio	Resurssiviisas Kuopio	Uudistuva Kuopio		
	valmis / etenee suunnitellusti	5	5	3	5	18	75 %
	etenee osittain tai hitaasti	-	1	3	2	6	25 %
	ei etene	-	-	-	-	-	0 %
Tavoitteita yhteensä		5	6	6	7	24	100 %

1. KASVAVA KUOPIO

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite		Seuranta 31.12.	Vastuutaho
1.1. Kilpailukykyinen yrittäjyysympäristö	Alkavien yritysten alkuvaiheen rahoituksen turvaamiseksi varten perustetaan pääomasijoitusrahasto. Tuetaan yritysten osaavan työvoiman saatavuutta. Alueelle saadaan houkuteltua uusia investointeja ja pääomia.		(etenee suunnitellusti) Pääomasijoitusrahaston valmistelua on edennyt. YritysKuopion ja Business Center -hankkeen yhteistyötä on kehitetty. Invest and Grow in Kuopio Region (INGROW) -hanke ja yritysten työvoiman saatavuutta edistävä Future Savo -hanke ovat käynnistyneet. Puijon kehittämistyö on aloitettu. Pienen Neulamäen laajennusalueen esirakentaminen on käynnistynyt ja Kumpusaaren kunnallistekniikan suunnittelu käynnissä. On edistetty Finnpulpin hankkeen etenemistä.	Elinvoima- ja konsernipalvelut

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite		Seuranta 31.12.	Vastuutaho
1.2. Vetovoimainen innovaatio- ja oppimisympäristö sekä laadukas koulutusketju	Tuetaan Savilahden innovaatioympäristön uuden toimintamallin syntymistä ja innovaatioista syntyvien yritysten perustamista. Jatketaan tulevaisuuden kouluverkoston kehittämistä Toteutetaan koulutuspoliittista ohjelmaa.	●	(etenee suunnitellusti) Savilahden avoimen ICT-infran perustamistoimenpiteet ovat käynnissä. KuopioHealth -terveysteknologian avointa innovaatioekosysteemiä on valmisteltu ja toimintamalli (osuuskunta) on päätetty, toiminta käynnistyy 2019. On osallistuttu Savonia-AMK:n Business Center hankkeeseen, jossa edistetään Savilahden osaamiskeskittymän innovaatiotoimintaa ja innovaatioiden kaupallistamista. Oppilas- ja opiskeluterveydenhuollon vastaanottopalveluissa sekä ilmanlaatu- ja meluasioissa on käynnissä yhteistyöhankkeita alueen yritysten, oppi- ja tutkimuslaitosten kanssa. Kuopion tulevaisuuden koulutusverkoston kokonaistarkastelu on edennyt suunnitellusti. Vuoden 2018 aikana ei tehty palveluverkostomuutoksia. Tarveselvitykset käynnistettiin eteläisellä alueella (Pirtti), keskustan alueella (Rajala ja Länsi-Puijo) ja Riistaveden alueella (Melalahti, Riistavesi) sekä Hatsalassa Kuopion koulutuspoliittisen ohjelman toteuttaminen on edennyt suunnitellusti. Perusopetuksen kolmiportaisen tuen kehittämissuunnitelma 2018 – 2025 on hyväksytty. Lumit-lukion rakennushankkeen suunnittelun ensimmäinen vaihe on valmistelussa. Kansainvälisen koulupolun selvitys- ja suunnittelutyö on aloitettu.	Elinvoima- ja konsernipalvelut; Kaupunkiympäristön palvelualue; Kasvun ja oppimisen palvelualue; Terveystieteiden palvelualue
1.3. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	Tehdään aktiivista vaikuttamista Kuopion saavutettavuuden parantamiseksi (lento- ja asemaseutu, tiehankkeet) ja kansallisen aseman vahvistamiseksi.	■	(etenee suunnitellusti) Tiivistyvää edunvalvontaa on tehty yhdessä eri toimijoiden kanssa ja vaikuttamalla kansallisissa verkostoissa (mm. Nopeat itäradat). Edunvalvonta Kriisinhallintakeskuksen säilyttämiseksi Kuopiossa ei päätynt myönteiseen ratkaisuun. Päätökset pelastuskoulutuksen keskittämisestä Kuopioon kompensoivat menetystä. Valtatie 5:n kehittämissuunnitelma on valmistunut. Asemaseudun hanke on käynnissä ja saatu rahoitusta liikenneviraston kanssa yhteistyössä toteutettavalle Kuopion Asemaseudun kehittämisellätysten vahvistaminen liikenteellisenä solmukohtana -hankkeelle (EAKR) eli ns. asematunnelihankkeelle. Vahvistettu Kuopio-kuvaa viestinnän ja markkinoinnin keinoin, mm. lisätty kansainvälistä viestintää sekä uusittu viestintä- ja markkinointiohjeistus ja visuaalinen ilme. Laadittu yhtenäistä työssäkäynti-, asuin- ja opiskelualueen markkinointimateriaalia maakunnallisen markkinointiohjelman toimesta.	Elinvoima- ja konsernipalvelut; Kaupunkiympäristön palvelualue

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite		Seuranta 31.12.	Vastuutaho
	Työssäkäyntialueen yhteistyötä laajennetaan ja tiivistetään alueen elinvoiman vahvistamiseksi.	●	(etenee suunnitellusti) Toiminnallisen kaupunkiseudun yhteistyön tiivistämistä on aloitettu, mm. käynnistetty maankäyttö-, asuminen- ja liikenneyhteistyö (MAL) ja pidetty Kuopion kaupunkiseudun kunnanhallitusten seutuseminaari syyskuussa. Iisalmen kaupungin, SavoGrown Oyn, Navitas Oyn ja Kuopion kaupungin yhteinen työssäkäyntialueen vetovoimaa ja pitovoimaa edistävä Future Savo –hanke käynnistyi elokuussa. Kuopion alueen (Kuopio, Siilinjärvi, Tuusniemi) työllisyyskokeilu toteutui suunnitellusti ja päättyi 31.12.2018.	Kaikki palvelualueet
1.4. Rohkea kaupunkikehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri	Savilahden rakentaminen ja muut kärkihankkeet etenevät suunnitellusti.	●	(etenee suunnitellusti) Savilahden asemakaavatyöt ovat edenneet suunnitellusti ja yliopistonrannan kaavoitukseen liittyvät neuvottelut ovat käynnissä. Savilahden Allianssihanke (SALLI) on saatu käyntiin suunnittelun ja erilaisten selvitysten osalta. Niiralankadun saneeraus Suokadulta Viestikadulle on tehty. Savilahden alueen logististen yhteyksien parantaminen -hankkeelle (EAKR) on saatu rahoitus. Vahvistettu Savilahden alueen tunnettuutta viestinnän keinoin, mm. Savilahti-julistus ja –blogisarja. Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskuksen toteutussuunnittelu on aloitettu. Kuntolaakson ja Puijon urheilualueen rakentaminen etenevät suunnitellusti. Asemanseudun rakentaminen on alkanut. Mölymäen rakentaminen on alkanut. Keskuskentän jalkapallostadionin hankesuunnitelma on valmis. Kuopionlahden kokous- ja kongressikeskuksen valmistelu etenee. Musiikkikeskuksen perusrakennus on lähes valmis. Kuopion museon peruskorjaus- ja laajennushanke käynnistyi syksyllä 2018. Museon ja pääkirjaston tilallisesti yhdistävän uudisrakennuksen suunnittelu on aloitettu. Matkustajasataman laajennukseen liittyvät täyttö-, ruoppaus- ja purkutööt ovat alkaneet.	Elinvoima- ja konsernipalvelut; Kaupunkiympäristön palvelualue; Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue; Kasvun ja oppimisen palvelualue

Mittari	2012	2013	2014	2015	2016	2017	TP 2018
Väestö	114 055	115 108	116 171	116 921	117 740	118 209	118 727*
Työpaikat	52 213	51 596	50 571	50 347	50 877	..	..
Työllisyysaste (%), 18 - 64-vuotiaat	67,2	66,3	65,3	65,1	65,9	67,5	
Yrityskanta (kpl), keskimäärin vuodessa	..	5 697	5 732	5 806	5 888	5 991	..
Uudet yritykset (kpl)	..	453	429	472	482	505	476**
Liikevaihdon muutos (%), Kuopio	3,2	3,1	-0,9	1,1	3,9	4,6	..
Palkkasumman muutos (%), Kuopio	4,0	5,2	1,0	0,8	4,0	2,9	..
Viennin muutos, (%) Kuopion seutu	5,8	0,5	-8,4	10,1	-3,5	9,9	..
Yhteisöveron tuotto tilinpäätöksen mukaan (milj. €)	14,8	17,1	19,2	21,8	20,5	25,5	24,2
Yöpymiset majoitusliikkeissä (kpl), Kuopio ***	578 439	572 838	539 244	527 824	551 306	542 103	533 836

*) Väestö 2018 ennakkotieto

**) Viimeisen vuosineljänneksen tiedot puuttuvat

***) Majoitusliikkeet, joissa vähintään 20 vuodepaikkaa

2. HYVINVOIVA KUOPIO

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite		Seuranta 31.12.	Vastuutaho
2.1. Aktiivisuuteen innostava arki	Kehitetään toimintamalli, jossa kaupungin tilat olisivat paremmin asukkaiden ja järjestötoiminnan käytettävissä.		(etenee hitaasti tai osittain) Maksu- ja avustuspolitiikan kehittämistyö on käynnistetty syksyllä hyvinvoinnin edistämisen palvelualueella osana suunnitelmia koulutilojen maksuttomasta käytöstä kylä- ja asukasyhdistyksille.	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue; Tilakeskus

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Seuranta 31.12.	Vastuutaho
	Tuetaan aktiivista elämäntapaa luomalla edellytyksiä omatoimiselle aktiivisuudelle. Aktivoidaan erityisesti tukea tarvitsevia lapsia ja nuoria sekä ikäihmisiä liikkumaan ja harrastamaan sekä terveellisiin elämäntapoihin.	 (etenee suunnitellusti) Jatkettu hyvinvointimarkkinointia ja viestintää. Hyvinvoinnin palvelumuotoilun kehittäminen on aloitettu. Tapahtumatiedottamisen Kuopion Seinä-portaali on otettu käyttöön. Pyöräilyn edistämishjelma on lausuntovaiheessa. Satama- ja venepaikkaohjelman laatiminen on käynnissä. Viherpalveluohjelma, leikkipaikat 2018-2024 on valmistunut. Viherpalveluohjelman laatiminen uimarannoille ja -paikoille on aloitettu. Koulujen ja päiväkotien lähiluontokohteiden kartoitus on tehty. On edistetty luonnossa tapahtuvaa ulkoilua ja retkeilyä. Lasten ja nuorten Liikkiskortti oli käytössä 2.5.-31.8.2018. Eläkeläisille käytössä ollut hyvinvointikortti on otettu käyttöön myös työttömillä. Testamenttivaroilla on palkattu v. 2018-2019 liikunnanohjaaja, jonka päävastuu on nuorten 15-29-vuotiaiden liikunta-neuvonta. Perusopetukseen on palkattu tuntiopettaja edistämään toiminnallisten työtapojen käyttöä oppitunneilla. Voimaa vanhuuteen -ohjelmaa on toteutettu. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2017-2020 on hyväksytty. Mielen-terveys- ja päihdesuunnitelman väliarviointi on valmistunut. Ikäystävällinen Kuopio -ohjelma on päivitetty ja hyväksytty valtuustossa 22.10.2018. Järjestetty laajasti erilaisia tapahtumia, koulutuksia ja osallistavaa toimintaa kohde-ryhminä erityisryhmät, lapset, nuoret, lapsiperheet, työikäiset, ikääntyneet ja heidän omaiset sekä vertaisohjaajat. Lisäksi toteutettu elintapaneuvontaa mm. päihde-, tupakka- ja rahapelihaittojen vähentämiseksi.	Kaikki palvelualueet

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite		Seuranta 31.12.	Vastuutaho
2.2. Varhainen tuki	Lapsiperheet saavat tarvittaessa varhaista ja avohuollon tukea. Kaikki peruskoulusta valmistuvat saavat jatko-opiskelupaikan. Tuetaan ikäihmisten kotona pärjäämistä ja hyvää elämää.	●	(etenee suunnitellusti) Varhaisen tuen osuus on vahvistunut: palvelujen piirissä olevista perheistä 55 % sosiaalihuoltolain ja 45 % lastensuojelun piirissä. Lapsiperhepalvelujen ARVO-korttia on pilotoitu. Lastensuojelun systemisen mallin pilotointi on tehty ja se laajenee koko lastensuojelun avohuoltoon 2019. Erityisopetuksen uudistus varhaiskasvatuksessa on toteutettu. Kolmiportaisen tuen toimenpiteitä toteutetaan. Lapsiperheiden varhaiseen tukeen on kehitetty toimintamalli, pilotointi 2019. Peruskoulusta keväällä 2018 valmistuneista 1086 nuoresta 2. asteen koulutukseen jatkoi 95,5%, valmentavassa koulutukseen 3,7 % ja perusopinnot muualla loppuun suorittaa 0,7 %. Lukion aloituspaikkoja lisätty 30 kpl. Opinto-ohjausta on tehostettu. Nuorten starttipaja -kokeilua on toteutettu perintövaroin. Etsivä nuorisotyö yritti tavoittaa 381 nuorta, joista oli saatu yhteydenottopyyntö, heistä tavoitettiin 191 ja käynnisti tukea tarvitsevien nuorten äitien ryhmän. Kouluterveydenhuollossa on pilotoitu 3X10D-elämänlaatumittaria ja huolen tunnistamisen monitoimijaisen toimintamallin kehittämistyö jatkuu. Lasten ja nuorten suun terveydenhuollossa on käytössä Oda-huolimalli. Maahanmuuttajien matalan kynnyksen terveyspalvelut on aloitettu Kompassissa. Kotihoidon kysyntä on lisääntynyt. Jaetun hoivavastuun mallinnus on valmis ja kilpailutus tehty. Sähköisen oven avauksen tuotantokäyttö on lähes valmis. Turvateknologisten palvelujen peittävyttä ja monipuolistumista on edistetty. Tarjoomo-hanke on käynnistynyt 1.6.2018. Hankkeessa toteutetaan sähköinen markkinapaikka julkisten toimijoiden, yritysten, yhdistysten sekä järjestötoimijoiden tuottamista palveluista ikäihmisten tarpeisiin. Määräaikainen kuntouttava arviointijakso (ARVI) -projekti on käynnistynyt. Arjen aktivoiva tuki (AATU)-kuntoutusmalliin kuuluville tehdään ehkäisevä käynti ja suun terveyden suunnitelma.	Kaupunkiympäristön palvelualue; Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue; Kasvun ja oppimisen palvelualue; Perusturvan palvelualue; Terveystieteiden palvelualue

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite		Seuranta 31.12.	Vastuutaho
2.3. Työllistyminen ja toimeentulo	Toteutetaan aktiivisia toimenpiteitä (henkilöstöpolitiikka, hankintapolitiikka, yritysyhteistyö, eläkeselvittelyt jne.) pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi ja työmarkkinatuen kunta-osuusmaksun pienentämiseksi.		(etenee suunnitellusti) Työllisyyspalvelussa on lisätty resursseja kohdennettuun työnantajayhteistyöhön ja tiivistetty yhteistyötä yritysten suuntaan. Alueellinen työllisyyskokeilu päättyi 31.12.2018. Perusturvan palvelualueella on käynnistynyt työ- ja eläkeselvitysten projekti. Kasvupalvelu-uudistukseen varautumiseksi on käynnistetty Tulevaisuuden työllisyyspalvelu -hanke, jonka tavoitteena on kaupungin työllisyyttä edistävän toiminnan uudistaminen elinvoimatehtäviä tukevaksi kokonaisuudeksi. On valmisteltu Taitopajat 2020-hanke (ESR), jossa luodaan uudenlaista työllistymiseen tarvittavia taitoja vahvistavaa taitopajatoimintaa yhdessä Servican, Niiralan Kulman, Tukevan sekä yritysten kanssa. Hanke käynnistyi 1.1.2019. Kuopion hankinnoilla työllistämisen mallin tekeminen on aloitettu. Työllisyysnäkökulma on huomioitu investointihankkeiden kilpailutuksessa. Hyvinvoinnin edistämisen sekä kasvun ja oppimisen palvelualueilla on tehty kahden kuukauden työllistämisen jatkosopimuksia (6+2 kk). Asukastuvilla on sijoittunut uutena työntekijäryhmänä 6 kuukauden veloitteepalkkatyöllistettyjä. Maahanmuuttajille on tarjottu työkokeilupaiikkoja sekä työhön ohjausta mahdollistaen suomen kielen opiskelun. Kesätyöllistämässä oli käytössä nuorten kesätyöseteli, max. 300 €.	Kaikki palvelualueet
2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	Kehitetään uudenlaisia monipuolisia lähipalvelualueita ja lähipalvelukonsepteja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa (vrt. Män-nistö,Jynkkä). Tuetaan asuinalueiden oma-toimisuutta ja omaleimaisuutta (pitäjäraadit, talkoo-raha, yms.).		(etenee suunnitellusti) Karttulan uusi monipalvelukeskus (yhtenäiskoulu, päiväkotia ja kirjasto) avattiin 1.8.2018. Pyörön palvelukorttelin suunnittelu on käynnistynyt. Talkoorahan käyttöä on lisätty. Nuorisopalveluja on viety harvaan asutuille alueille liikkuvan nuorisotila-auton (Wau-ton) avulla. Nuorisopalveluiden ja humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisessä hankkeessa on kehitetty erityisesti Jynkän koulun ja sen lähialueen yhteistoimintaa. Pitäjäraatitoiminta on vakiintunut, kokouskäytännöt on luotu ja toiminnan suunnitel-mallisuutta on lisätty. Viestintäsuunnitelma on tehty ja kysely pitäjäraatien toimin-nasta toteutettu. Lisäksi on työstetty asukastupaverkoston ja pitäjäraatien yhteistä toimintakulttuuria ja toimintatapoja. Kaupunkitasoisia lähidemokratia-asioita on viety eteenpäin erilaisten kokeilujen avulla. Asuinalueilla on järjestetty erilaisia vuorovaikutustilaisuuksia mm. alueiden tulevaan suunnitteluun ja rakentamiseen liittyen.	Kaikki palvelualueet

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Seuranta 31.12.	Vastuutaho
	Parannetaan yleisesti Kuopion turvallisuutta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Hyödynnetään asiakas- ja asukastietoa turvallisen elinympäristön kehittämisessä.	(etenee suunnitellusti) Kaupunginhallitus on hyväksynyt valmiussuunnitelman yleisen osan 26.11.2018. Riskienhallintaohjeistuksen päivitystä ei ole käynnistetty. Kuopion monialainen turvallisuustyöryhmä on aloittanut kuukausittaiset turvallisuustilastit ja tuottanut turvallisuuskalenterin jaettavaksi asukkaille. Turvallisuus on sisällytetty osaksi hyvinvointikertomuksen vuosiraporttia 2017 ja päivitettyä ikäystävällinen Kuopio-ohjelmaa. Tiivistetty yhteistyötä poliisin Ankkuriryhmän kanssa. Kouluilla ja nuorisotaloilla järjestetty päihdevalistusta nuorille ja huoltajille. Esteettömyys on huomioitu mm. keskustan katusaneerauksissa ja joukkoliikenteen järjestelyissä. Tarkastettu katujen talvikunnossapitoluokitusta. Keskusta-alueen kameravalvontajärjestelmän toimija on vaihdettu ja valaistuksen ohjausjärjestelmä on otettu käyttöön. Neljän uuden hissien valmistuminen on toteutunut. Turvallisuutta on parannettu lisäksi mm. toteuttamalla asukastuvilla turvallisuustapahtumia yhdessä poliisin, terveydenhuollon ja kotipalvelun henkilöstön kanssa sekä puuttamalla kiusaamiseen kouluterveyskyselyn perusteella valituissa kouluissa. Pelastuslaitos on osallistunut kyläturvallisuustapahtumiin ja maahanmuuttajakoulutukseen. Oma-valvonta-aineiston tietoa on hyödynnetty turvallisuuskoulutuksissa.	Kaikki palvelualueet

Mittari	2012	2013	2014	2015	2016	2017	TP 2018
Kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiskerroin (0-100)	..	..	..	..	..	..	72
Vapaa-ajan liikuntaa harrastavien osuus (%)	..	72,6	75,0	76,4	..	..	..
Pitkäaikaistyöttömien osuus (%), työttömistä	25,0	24,8	26,5	27,5	33,0	35,7	33,3
Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, (%) vastaavan ikäisestä väestöstä	91,7	92,1	92,3	93,1	93,9	92,7	93,6
Lapsiperheiden perhetyön käynnit (lastensuojelun oma tuotanto)						2 919	4 877
Vanhusten hoivapalvelut, asiakkaan luona tapahtuva työ (tuntia)					388 835	409 610	430 430
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, (%) 8. ja 9. luokan oppilaista	..	6,5	..	..	..	4,9	..
Katuturvallisuusindeksi		82,63	96,93	94,75	104,07	95,32	102,17

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite		Seuranta 31.12.	Vastuutaho
3.1. Viisas liikkuminen	Edistetään pyöräilyä ja jalan-kulkua sekä joukkoliikenteen käyttöä sekä kulkuneuvojen yhteiskäyttöä. Laaditaan pyöräilyn kehittämissuunnitelma. Kehitetään maaseutualueen liikkumismahdollisuuksia palveluihin.		(etenee suunnitellusti) Pyöräilyn edistämissuunnitelman laatiminen on käynnissä. Kaupunkipyöräjärjestelmän pyöräasemien rakentaminen on aloitettu ja otetaan käyttöön keväällä 2019. Yhteiskäyttöisiä sähköpyöriä on hankittu lähiliikkumiseen kaupunkiympäristön palvelualueelle, kotihoitoon ja lastensuojeluun. Käyttäjien kokemukset ovat olleet myönteisiä. Fiksusti kouluun Kuopiossa –hankkeen kautta on edistetty kävelyn, pyöräilyn, joukkoliikenteen ja kimpakyytien käyttöä koulumatkoilla. Henkilöstöä on kannustettu käyttämään joukkoliikennettä ja pyöräilemään työ- ja työasiointimatkoilla. Työsuhdematkalipputuen määräraha ylittyi 22.350 € budjetoidusta, mutta toteutui 32 831 € pienempänä kuin 2017. Kuopion seudun joukkoliikenteen käyttäjämäärä kasvoi 3,6 % ja paikallisliikenteessä 4,1 % edellisestä vuodesta. Matkoja tehtiin lähes 6,8 miljoonaa. Joukkoliikenteen sähköisissä aikataulupalveluissa on otettu käyttöön reaaliaikainen paikkatietoon perustuvat aikatauluennusteet ja viisaan liikkumisen hankkeen reaaliaikainen informaatiojärjestelmä on valmistunut. Maaseutualueilta on järjestetty yhteiskuljetuksia keskusta-alueen nuoriso- ja kulttuuritapahtumiin.	Kaikki palvelualueet
3.2. Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö	Edistetään lähiruuan, luonnon, kasvisruuan ja kasvuseosonkien huomioimista elintarvikkeiden hankinnassa.		(etenee hitaasti tai osittain) Kasvun ja oppimisen palvelualueella on käyty Servican kanssa sopimusneuvotteluita ja asia on nostettu esille. Lähi- ja luomuruuan osuudesta päättää käytännössä Servica mahdollisuuksien mukaan.	Kaikki palvelualueet
	Otetaan käyttöön sähköinen kokouskäytäntö hallituksessa, lautakunnissa ja valtuustossa.		(etenee hitaasti tai osittain) Sähköiseen kokouskäytäntöön siirtymiseen tähtäävää valmistelutyötä on tehty mm. uusimalla laitekantaa ja palkkaamalla tietohallintoon työntekijä antamaan koulutusta ja lähitukea sähköisen kokouskäytännön (Cloud Meeting) käytön sekä videokokousten (Skype) käytön edistämiseen. Sähköinen kokouskäytäntö on otettu käyttöön lähidemokratiajaostossa, tarkastus-, ympäristö- ja rakennus- ja kaupunkirakennelautakunnissa sekä Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnassa. Käyttöönotto on edistynyt myös kaupunginhallituksessa sekä hyvinvoinnin edistämisen ja kasvun ja oppimisen lautakunnissa.	Kaikki palvelualueet

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite		Seuranta 31.12.	Vastuutaho
	Parannetaan tilojen monikäyttöisyyttä ja tehostetaan tilankäyttöä.	●	(etenee suunnitellusti) Kaikissa uusissa hankkeissa on huomioitu tilankäytön tehokkuus sekä tilojen yhteis- ja monikäyttöisyys. Esimerkkinä 1.8.2018 otettu käyttöön Karttulan Kissakuusen koulu, joka toimii alueen monipalvelukeskuksena sisältäen koulun lisäksi päiväkodin, kirjaston, nuorisopalvelut ja kansalaisopiston. Dynaamisen verkostosuunnittelutyökalun (DigiPAVe) kehitystyö yhdessä FCG-Konsultoinnin kanssa päättyi 31.12.2018. Etätyön tekemistä on mahdollistettu laajasti mm. uusimalla laitekantaa ja selvittämällä etäyhteyshmahdollisuuksia.	Kaikki palvelualueet
	Uusiomateriaalien käyttö ja suunnittelu sisällytetään maankäytön suunnitteluun ja rakentamiseen. Selvitetään keinot vähentää kaupungin rakentamisen ja rakennusten ympäristökuormitusta, mm. sertifiointin avulla.	■	(etenee hitaasti tai osittain) Uusiomateriaaleja on voitu käyttää vähäisessä määrin maarakentamisessa mm. Puijolla, Hiltulanlahdessa ja Jynkässä. Liikunta- aluerakentamisessa on otettu talteen alueiden saneerausten yhteydessä mm. aitaelementtejä jatkokäyttöä varten. Uudelle maankaatopaikalle Heinjoella on saatu ympäristölupa. Rakennusjätteiden lajittelun toteutumista ja esteitä kartoittava selvitys on siirtynyt vuodelle 2019.	Kaupunkiympäristön palvelualue; Tila-keskus
3.3. Energiatehokkuus ja uusiutuva energia	Edistetään energiatehokkuutta ja uusiutuvan energian käyttöä kaupungin kiinteistöissä Korvataan diesel- ja bensiinikäyttöisen ajoneuvoja sähkö- ja biokaasujoneuvoilla.	●	(etenee suunnitellusti) Kuopion kaupungin ensimmäinen aurinkosähköjärjestelmä otettiin käyttöön valtuustotalolla kesällä 2018. Uusien aurinkosähköjärjestelmien tulevia sijoituspaikkoja on selvitetty. Tavoitteena on toteuttaa kaupungin rakennuksiin vähintään yksi aurinkosähköjärjestelmä vuodessa. Keskeisellä kaupunkialueella olevien kohteiden kaukolämpösopimukset on vaihdettu Kuopion Energia Oy:n uusiutuvia biopolttoaineita käyttävään ns. puukaukolämpöön. Toimenpiteellä puolitetaan kaupungin omasta toiminnasta aiheutuvat hiilidioksidipäästöt. Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikenteessä on laadittavana selvitys linja-autojen vaihtoehtoisista käyttövoimista. Uusi valaistuksen ohjausjärjestelmä on hankittu. Katujen sulanapitojärjestelmän käyttöä optimoidaan talvikauden aikana. Uusiutuvan energian hyödyntämisen mahdollisuuksia on selvitetty ja viestintää energiatehokkuutta edistävästä toimenpiteistä on lisätty.	Kaupunkiympäristön palvelualue; Tila-keskus

Mittari	2012	2013	2014	2015	2016	2017	TP 2018
Kasvihuonekaasupäästöt ilman teollisuutta (ktCO ₂ -ekv) yht.	744,5	708,6	628,3	588,9	628,2	603,1	..
Kasvihuonekaasupäästöt ilman teollisuutta (tCO ₂ -ekv) /asukas	6,5	6,2	5,4	5,0	5,3	5,1	..
Uusiutuvan energian osuus (%) tuotannosta					55,0	61,0	..
Pyöräilyn ja jalankulun osuus (%) tehdyistä matkoista							34,0
Kaupunkiliikenteen matkustajamäärä, 1 000 matkustajaa	4 460	4 641	4 750	4 909	5 660	6 196	6 448
Syntyvän jätteen määrä, kg /asukas						420	..
Syntyvän jätteen kierrätysaste (%) / Hyötykäyttöön mennyt jäte (%)						62 /97	..
Julkisten tilojen käyttöaste							..

4. UUDISTUVA KUOPIO

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite		Seuranta 31.12.	Vastuutaho
4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	Jalkautetaan uutta kaupunkistrategiaa. Tuetaan hankinta- ja omistajapolitiikalla kaupunkistrategian toteutumista.		(etenee suunnitellusti) Strategian jalkauttamista palvelualueille ja sidosryhmiin on tehty. Palvelualueet ovat jalkauttaneet strategiaa edelleen henkilöstölle ja omille sidosryhmille ja suunnitelleet sen pohjalta toimintaa ja palveluja. Strategian toiminnallistaminen toimenpiteiksi ja strategiaa toteuttavien toimenpideohjelmien (Hyvinvoiva Kuopio, Kasvava Kuopio ja Uudistuva Kuopio) valmistelu on käynnissä. Aiemmin valmistuneen Resurssiviisausohjelman päivitys käynnistyy 2019 ilmastopoliittisten tavoitteiden ja kiertotalouden osalta. Järjestetty pohjoissavolaisten hankintayksikköjen Hankintatreffit pienhankinnoista 15.3.2018 yhdessä Savon Yrittäjien kanssa. Hankintojen kehittäminen on edennyt hitaasti resurssihaasteiden takia.	Kaikki palvelualueet

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Seuranta 31.12.	Vastuutaho
	Kehitetään päätöksenteon avoimuutta ja viestintää.	(etenee suunnitellusti) On osallistettu laajasti asukkaita, asiakkaita ja henkilöstöä jo päätöksenteon valmisteluvaiheessa mm. museon palvelujen suunnitteluun (MuseoLab), kirjaston lapsi- ja perhepalveluiden, coworking-tilojen ja aukioloaikojen suunnitteluun, Ikäystävällinen Kuopio ohjelman kommentointiin, Lippumäen uima- ja jäähallin peruskorjaussuunnitelman kommentointiin ja Puijonlaakson keskustan asemakaavatyöhön Osallistamista on edistetty myös Fiksusti kouluun-hankkeessa ottamalla koulut, oppilaat ja järjestöt mukaan toiminnan suunnitteluun, nuorisopalvelujen Kuopion nuoret vaikuttajat –hankkeessa, vammaispalveluissa asiakasraatitoiminnan kautta, Kohtaamossa sekä erilaisten asiakaskyselyiden kautta, mm. varhaiskasvatusverkoston muutokset. Kaupunginjohtaja, lähidemokratiajaoston puheenjohtaja ja ao. virkamiehet osallistuivat kevään aikana asukasiltoihin kaikilla pitäjäraatialueilla. Viestintää on kehitetty ottamalla käyttöön kaupungin englannin- ja venäjänkieliset verkkosivut, uusi viestintä- ja markkinointiohjeistus sekä visuaalinen ilme. Lisäksi on käynnistetty intranetin uudistaminen	Kaikki palvelualueet

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Seuranta 31.12.	Vastuutaho
	Toteutetaan henkilöstön työhyvinvointia parantavia toimenpiteitä. Henkilöstön sairauspoissaolot vähenevät 2 kalenteripäivää/henkilötyövuosi. Sairauspoissaolojen sijaisjärjestelyt turvataan.	■ (etenee hitaasti tai osittain) Koko kaupungin sairauspoissaolot olivat 17,4 päivää/ htv, kasvua 0,4 pv/ htv edelliseen vuoteen verrattuna. Tapaturmapoissaolot olivat 0,8 päivää/ htv eli pysyivät vuoden 2017 tasolla. Järjestetty kolme kaikkia esimiehiä velvoittavaa esimiesseminaaria: Työhyvinvoinnin mittaaminen ja työelämän laadun yhteys tuottavuuteen, Kokonaisvaltainen hyvinvointi ja Työsuojelu ja turvallisuus. Kaupunkitasoisia työhyvinvointia edistäviä ja tukevia ohjeistuksia ja toimintamalleja on päivitetty ja uudistettu. Työterveyden kanssa on järjestetty kuukausittain tilaaja-palaveri, jossa on käsitelty sairauspoissaoloihin ja työhyvinvoinnin kehittämiseen liittyviä asiakokonaisuuksia. Henkilöstölle toteutettiin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely. Yhdessä työhyvinvointia – kokeiluilla uusia toimintamalleja – hanke (ESR) käynnistyi 1.5.2018. Pilottikohteina ovat erikseen valitut koulut sekä kotihoidon ja varhaiskasvatuksen yksiköt. Työhyvinvointia on pyritty edistämään palvelualueilla mm. laatimalla työyksikkökohtaisia työhyvinvointisuunnitelmia ja seuraamalla niiden toteutumista, seuraamalla henkilöstön työhyvinvointia yhteistyössä työterveyshuollon kanssa, kiinnittämällä aiempaa enemmän huomioita työn kuormittavuustekijöihin, ergonomiaan, tehtävänjakoihin, työkiertoon, työprosessien sujuvuuteen, varahenkilöjärjestelmiin sekä työyhteisötaitojen, vuorovaikutuksen ja tiedottamisen edistämiseen. Lisäksi on lisätty henkilöstön osallistamista sekä järjestetty työyhteisötoimintaa ja työhyvinvointia tukevaa koulutusta, mm. työsuojelu-, työturvallisuus- ja ensiapukoulutusta.	Kaikki palvelualueet

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite		Seuranta 31.12.	Vastuutaho
4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta	Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja.		(etenee suunnitellusti) On käynnistetty OstaVerkossa-projekti, jonka tavoitteena on kaupungin eri palvelujen ostaminen joko verkkokaupasta tai toimipisteriippumattomasti ja tuottaa ratkaisuja mobiilimaksamiseen. Suomi.fi -palvelun viranomaisten sähköisen tiedoksiantoviestinnän Viestit-palvelun käyttöönotto ei ole edistynyt. Sähköisen hankintajärjestelmän käyttö on lisääntynyt. Yritys- ja toimitilarekisteri on uudistettu. Työllisyyspalveluun on toteutettu asiakkuuden hallinta- ja valmennusjärjestelmä. Kaupunkiympäristön palvelualueella työistetty kaupunkimallia. Rakennuksista on mallinnettu 80 %. Tietomallikoordinaattori on rekrytoitu. Valmisteltu ympäristöterveydenhuollon tietojärjestelmän (VATI) käyttöönottoa v. 2019. Kuopion seudun joukkoliikenteen Vilkun sähköisissä aikataulupalveluissa on otettu käyttöön bussien reaaliaikaiseen paikkatietoon perustuvat aikatauluennusteet ja viisaan liikkumisen hankkeen reaaliaikainen informaatiojärjestelmä on valmistunut. Kasvun ja oppimisen palvelualueella varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen sähköistäminen etenee suunnitellusti. Huoltajien sähköistä asiointia on lisätty (mm. A2-kielen opiskeluun ilmoittautuminen, toissijainen haku). Koulun viranhaltijapäätöksissä on siirrytty sähköiseen arkistointiin ja tehtävienhoitoilmoitusten sähköistäminen on aloitettu. Nuoriin suuntautuvaa tiedotusta ja neuvontaa on edistetty läksytuki chat-palvelulla ja kehittämällä nuorisopalveluissa chat- ja botti-palveluja. Ylioppilastutkinnon digitalisointi on osittain toteutettu ja langattoman yo-tutkintoverkon suunnittelu on käynnistynyt. Hyvinvoinnin palvelualueella on kehitetty verkkokirjastoa ja e-aineistotarjontaa sekä otettu Teatteriappi käyttöön. Sähköinen käsiohjelma ja pääsylippu ovat valmistelussa. Perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueilla on valmisteltu VideoVisit –kokeilua, hyödynnetty omaishoidontuen prosessissa sähköisiä e-lomakkeita, otettu käyttöön avustajakeskuksessa loppukäyttäjän palvelu, jossa loppukäyttäjä itse syöttää toteutuneet henkilökohtaisen avun tunnit järjestelmään ja osallistuttu sairaanhoitopiiriin digihoitopolku-hankkeeseen.	Kaikki palvelualueet

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Seuranta 31.12.	Vastuutaho
	Osallistutaan maakunta- ja soteuudistuksen valmisteluun ja varaudutaan omassa toiminnassa tulevaan muutokseen, jotta muutos toteutuisi mahdollisimman sujuvasti asiakkaille ja henkilöstölle.	(etenee suunnitellusti) Konsernirakenteen selvitystyö on käynnistetty. Maakunta- ja soteuudistukseen on valmistauduttu yhtiöittämispäätöksillä: Itä-Suomen Liikelaitoskuntayhtymä (Servica) yhtiöitettiin kesäkuussa, Kuhilas Oy muuttui Monetra Pohjois-Savo Oy:ksi heinäkuussa ja Kallaveden Työterveys Liikelaitos yhtiöitettiin syyskuussa. Matkojen yhdistelykeskuksen toiminta on siirtynyt Sansia Oy:lle. Palvelualueilta on osallistuttu lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelman (LAPE) työryhmiin, Hyte-työryhmiin ja Omat digiajan hyvinvointipalvelut (ODA) –hankkeeseen. LAPE-ohjelman mukainen systeminen toimintamalli on otettu lastensuojelussa enakoivasti edistettäväksi. Osallistuttu alueellisen hyvinvointikertomuksen vuosiraportin valmisteluun. Palkattu sivistyskunta-agentti (OKM:n rahoitus) kasvun ja oppimisen palvelualueelle edistämään kuntien ja maakunnan välistä yhteistyötä toimintamallien ja rakenteiden luomisessa. Perusturvan palvelualueella on valmisteltu koetalousarviota ministeriön ja maakunnan välisiin rahoitusneuvotteluihin. Ympäristöterveydenhuolto on osallistunut maakuntauudistuksen valmisteluun ja varautunut tulevaan muutokseen. Tilakeskus on osallistunut Maakuntien Tilakeskus Oy:n kanssa kiinteistöasioiden valmisteluun. Pelastuslaitos on osallistunut valmisteluun mm. pelastustoimen ja ensihoidon järjestämisestä ja tuotannosta, varautumisesta, riskienhallinnasta, yhteistyöstä 3. sektorin turvallisuustoimijoiden kanssa sekä kuntien toiminnan tukemisesta. Kuopio on ollut mukana STM:n rahoittamassa ja Ylä-Savon Soten hallinnoimassa valinnanvapauskokeilussa 9.4.2018 alkaen.	Kaikki palvelualueet

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Seuranta 31.12.	Vastuutaho
	Uudistetaan ja kehitetään toimintaa mm. erilaisten kokeilujen avulla ja ottamalla käyttöön hyviä toimintatapoja.	(etenee suunnitellusti) Kuopion alueen työllisyyskokeilu päättyi 31.12.2018. Kokeilussa kehitetyt hyvät käytännöt ja toimintamallit vakiinnutetaan osaksi työllisyyspalvelun perustoimintaa. Uusien hankkeiden suunnittelu on käynnistetty. Talousarvio- ja raportointiprosessien kehittämistä on jatkettu. Kaupunki on mukana FCG:n tietojohdaminen kunnassa –verkostohankkeessa. Kaupunkiympäristön palvelualueella valmistelussa on nettihuutokaupan kokeilu uutena markkinointi- ja myyntikanavana kiinteistön myyntitoiminnassa. OstaVerkoissa -projektin myötä on kokeiltu skeittihallin ja ensilumenladun mobiilimaksamista. Kirjastopalveluissa on otettu käyttöön ns. kelluva kokoelma sekä verkkokirjaston chat-palvelu ja Viddla-elokuvapalvelu. Sosiaali- ja terveystieteiden tilannekeskuksen (SOTE-tike) kehittämistä ja virkaajan ulkopuolisen päivystyksen uudistamista on tehty yhteistyössä KYS:n kanssa. Jonon purkua ”kerralla kuntoon” periaatteella on kokeiltu suun terveydenhuollossa. Monihuonemalli oikomishoidossa on otettu käyttöön. Psykiatrin sairaanhoitaja on nimetty poliisin Ankkuri-toimintaan. Lapsiperhepalveluja tuottavien toimijoiden kanssa on suunniteltu palveluja yhteen sovittavia kokeiluja – toteutus alkaa 2019. Pelastuslaitoksen johtokeskus on lähettänyt häiriötilanteista ennakko- viestit kuntien varautumisen yhteyshenkilöille.	Kaikki palvelualueet
4.3. Kestävä talous	Toimitaan taloudellisesti ja parannetaan tuottavuutta, jotta kaupungin taloudellinen tulos on suunnitellun mukainen ja tasapainossa valtuustokauden aikana. Myydään ja luovutaan palvelutuotannon kannalta tarpeettomista tiloista ja samalla vähennetään kaupungin korjausvelkaa. Toteutetaan laajempaa strategian mukaista investointiohjelmaa.	(etenee hitaasti tai osittain) Kuopion kaupungin vuoden 2018 tilikauden tulos on 3,95 milj. € alijäämäinen. Vuosikate on 31,6 milj. € (266 €/asukas) ja se kattaa 65,6 % poistoista. Investointien tulorahoitusprosentti on 37,2 %. Lainanhoitokate on 0,7. Konserniyhteisöjen tuottamien tukipalvelujen kustannusten hallinnan, tuottavuustavoitteiden ohjauksen ja konsernitasoisen tavoiteasetannan kehitystyö on aloitettu. Työmarkkinatuen kuntaosuudelle asetettu miljoonan euron säästötavoite toteutui. Säästöjä on etsitty mm. hakemalla investointeihin ja toiminnan kehittämiseen ulkopuolista kehittämisrahoitusta, hyödyntämällä automaatiota ja digitalisaatiota sekä resurssien optimoinnilla ja yhteissuunnittelulla.	Kaikki palvelualueet

Mittari	2012	2013	2014	2015	2016	2017	TP 2018
Vuosikate % poistoista	50,2	84,5	86,6	72,8	86,3	119,0	65,6
Lainat €/asukas	2 010	2 339	2 844	2 802	2 884	2 790	2 889
Lainanhoitokate	0,7	1,5	1,4	0,9	0,8	1,1	0,7
Henkilöstön sairauspoissaolot, kal.pv/htv	16,3	15,3	15,8	16,2	17,0	17,0	17,4
Henkilöstön kehittämisaloitteiden määrä	..	..	..	60	59	16	23

Strategian läpileikkaavien teemojen toteutuminen

Digitalisaatio	Kansainvälisyys	Kumppanuus
Katso kriittinen menestystekijä 4.2.	Kansainvälisen toiminnan resursseja vahvistettiin. Kansainvälisyistyöryhmän kokoonpanoa uudistettiin ja vetovastuu siirtyi kaupunginjohtajalle. Kansainvälisyysseminaari järjestettiin kesäkuussa ensimmäistä kertaa kaupungin kumppanitoimijoille. Ystävyyskaupunkiyhteistyön uudistaminen aloitettiin mm. tiivistämällä yhteistyötä pohjoismaisten ystävyyskaupunkien kanssa elinkeinoelämän kehittämisasioissa. Norjan ystävyyskaupungin Bodön kanssa järjestettiin molemmien puoleiset vierailut ja osallistuttiin ISOCARP-konferenssiin. Kumppanitahoille järjestettiin Kuopio Goes Shanghai –seminaari. Shanghai Pudongin ystävyyskaupunki lähetti Kuopio Tanssii ja Soi –viikoille Shanghai Empireast Culture Group –ryhmän. Syksyllä järjestettiin Unkarin kulttuuriviikot ja juhlistettiin 40-vuotista yhteistyötä. Kuopiossa vieraili useita kulttuuri- ja opetusdelegaatioita ja opiskelija- ja opettajavaihto oli vilkasta. Kansainvälisten osaajien ja ammattilaisten työllistymisasiota pohdittiin erillisessä työryhmässä sekä Future Savo –hankkeessa. WHO:n Healthy Cities –verkoston yhteistyö jatkui aktiivisena, osallistuttiin verkoston vuosikokoukseen Belfastissa ja apulaiskaupunginjohtaja Pekka Vähäkangas valittiin jäseneksi WHO:n neuvoantavaan komiteaan (Advisory Committee). Tuettiin yhdessä Joensuun kaupungin kanssa Itä-Suomen yliopiston osallistumista eurooppalaiseen yliopistoaloitteeseen osana Young Universities for the Future of Europe (YUFE) -allianssia.	Osallistuttiin valtakunnalliseen edunvalvonnalliseen yhteistyöhän C21- ja Lahti-Jyväskylä-Kuopio –verkostoissa. Tiivistettiin Itä-Suomi-yhteistyötä mm. raideliikenteen kehittämisessä. Käynnistettiin Pohjois-Savon vetovoiman kehittämisen johtoryhmä. Kaupunkiseudun kuntien yhteistyötä tiivistettiin maankäyttö- asuminen- ja liikenneasioissa (MAL) sekä käynnistettiin hallitusten vuosittaiset seutuseminaarit. Yhteistyö yli kuntarajojen on jatkunut myös rakennusvalvonnassa, ilmanlaadun seurannassa, kiertotalouden ja resurssiviisauden toteuttamisessa (KierRe), viisaassa liikkumisessa (Vilkku), kirjasto-, museo- ja kansalaisopistopalveluissa, nuorten tiedotuksessa ja neuvonnassa (Po1nt), työllisyyden kuntakokeilussa ja pitkäaikaisyöttömyyden ehkäisyssä sekä maakunnallisessa markkinoinnissa. Käynnistetty kumppanien kanssa useita hankkeita (mm. Ingrow, Future Savo, Living lab, Business center) ja tiivistetty sidosryhmäyhteistyötä Savilahden kehittämisasioissa (mm. Salli-allianssi, KuopioHealth-innovaatioekosysteemi ja Savilahti-foorumi). Kumppanuusyhteistyötä järjestöjen ja yhdistysten kanssa toteutettiin laajasti palvelualueilla mm. liikunta-, kulttuuri-, nuoriso- ja terveyspalveluissa ja hankkeissa (mm. Kansalaistoimijalähtöisen kehittämisen uudet kumppanuudet (Kake) –hanke).

2.1.2 Liikelaitoksille asetetut sitovat tavoitteet

Liikelaitosten yhteisenä tavoitteena oli tukea toiminnallaan konsernin tuottavuutta parantavia toimenpiteitä. Yhteensä liikelaitosten tilikauden tulos ylijäämä oli 2,8 milj. euroa, joka on 1,5 milj. euroa talousarviota parempi. Kuopion Kuntateknikkaliikelaitoksen tilikauden ylijäämä toteutui 1,2 milj. euroa, Kuopion Vesi Liikelaitoksen tilikauden ylijäämä toteutui 1,0 milj. euroa ja Kallaveden työterveys liikelaitoksen ylijäämä 0,6 milj. euroa talousarviota parempana.

Liikelaitos	Mittari	Tavoite 2018	Toteuma 2018
Kuopion Vesi Liikelaitos	Vuosikate / poistot, %	Vuosikate kattaa poistot	Vuosikate 9,1 milj. euroa, poistot 8,1 milj. euroa, 111,8 %, tavoite toteutui.
	Korvaus peruspääomasta	3 780 000 euroa	3 780 000 euroa, korvaus peruspääomasta toteutui tavoitteen mukaisesti.
	Pitkäaikaisten lainojen lisäys kunnalta	6 000 000 euroa	Loppuvuoden aikana lainoja nostettiin 5 milj. euroa.
	Pitkäaikaisten lainojen lyhennys kunnalle	940 000 euroa	Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 820 333 euroa eli asetettua tavoitetta vähemmän
	Nettoinvestoinnit	14 200 000 euroa	7 377 015 euroa, lukuun sisältyy myyntinä 5.205.991 euroa hulevesitaseen siirrosta ydinkaupungin taseeseen. Ilman ko. siirtoa nettoinvestoinnit olivat 12.583.006 euroa.
Kallaveden Työterveys Liikelaitos	Vuosikate / poistot, %	Vuosikate kattaa poistot	Vuosikate 0,6 milj. euroa, poistot 0,02 milj. euroa, 2990 %, tavoite toteutui.
	Korvaus peruspääomasta	50 000 euroa	Korvaus peruspääomasta oli 50 000 euroa.
	Ennaltaehkäisevän työterveyshuollon määrä suhteessa sairaanhoitoon	Ennaltaehkäisevän työterveyshuollon osuus kasvaa suhteessa sairaanhoitoon	Ennaltaehkäisevän työterveyshuollon osuus oli 41 % ja sairaanhoidon osuus 59 %. Vuoden 2017 tilinpäätökseen verrattuna osuus ei ole kasvanut.
Kuopion Kuntateknikkaliikelaitos Mestar	Vuosikate / poistot, %	Vuosikate kattaa poistot	Vuosikate 1,9 milj. euroa, poistot 0,7 milj. euroa. 268%, Tavoite toteutui.
	Korvaus peruspääomasta	255 000 euroa	Korvaus peruspääomasta oli 255 000 euroa.
	Nettoinvestoinnit	669 000 euroa	741 860 euroa, tavoite ylittyi 72.860 eurolla.

2.1.3 Konserniin kuuluvat tytäryhtiöt ja yhteisöt

Konserniyhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Kaupunginvaltuuston konserniyhteisöille asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuivat pääsääntöisesti. Kevama Oy:n toiminta on ollut tappiollista useita vuosia ja yhtiölle asetettiin tavoitteeksi talouden kuntoon saattaminen. Yhtiön kannattavuus ei kohentunut ja yhtiö asetettiin konkurssiin 4.4.2018. Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tilikauden tulos muodostui liki 10 milj. euroa alijämäiseksi, kun tavoitteena oli 2 milj. euron ylijäämä. Kuntayhtymän hoitopäivät ja –jaksot toteutuivat tavoitteita alhaisempina. Yhtiöiden raportoimat poikkeamat tavoitteiden toteutumisessa eivät ole merkittäviä.

Valtuusto edellytti talousarviossa, että kaikki konserniyhteisöt ottavat toiminnassaan huomioon resurssiviisaan toimintatavan ja mahdollistavat sen muille. Konserniyhteisöiltä edellytettiin myös osallistumista pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen ja ennaltaehkäisyyn tarjoamalla työpaikkoja pitkäaikaistyöttömille tai pitkäaikaistyöttömyysuhan alaisille henkilöille. Lisäksi konserniyhteisöiden edellytettiin kiinnittävän huomiota työhyvinvoinnin parantamiseen.

Yhteisöt ovat raportoineet huomioineensa resurssiviisauden mm. tekemissään tila- ja energiaratkaisuissa sekä jätteiden kierrätyksessä. Kiinteistö-KYS Oy on mukana Ekokompassi ympäristöohjelmassa ja Kuopion Opiskelija-asunnot Oy Kuopion kaupungin hallinnoimassa Kierre-hankkeessa.

Pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen konserniyhteisöt ovat osallistuneet oman toimintansa sallimissa puitteissa. Niiralan Kulma Oy on mukana Kuopion kaupungin koordinoimassa Taitopajat 2020 – hankkeessa. Hankkeen avulla haetaan ratkaisuja pitkäaikaistyöttömyyden alentamiseen ja ehkäistään valmistuvien nuorten putoamista työttömyyteen. Niiralan Kulma valmistautuu ottamaan kaksi valmennettavaa työkokeiluun vuoden 2019 aikana.

Konserniyhteisöjen raporttien mukaan työhyvinvointi on parantunut edellisestä vuodesta, kun mittarina käytetään sairauspoissaolojen vähenemistä.

Tavoitteiden toteutumisesta kerrotaan tarkemmin yhtiökohtaisesti alla olevassa taulukossa.

Kuopion Energia Oy konserni

Tehtävä: Sähkön ja kaukolämmön myynti, sähkön ja lämmön tuotanto sekä sähkön siirto

Kaupungin omistus: 100 %

Mittari	Tavoite 2018	Toteuma 31.12.
Alueen kaukolämmityksen kannattavuusselvityksen raja-arvo	Uusien pientaloalueiden liittymisaste on vähintään kullekin alueelle tehdyn kannattavuusselvityksen raja-arvon mukainen.	Liittymisasetavoite uusille pientaloalueille >75 %. Hiltulalahden alueen toteutuma vuonna 2018 oli 74 % (OK)
Kaukojäähdytyslaitoksen käyttöönotto Savilahti – Harjula -alueella	Kaukojäähdytyslaitoksen rakentaminen (rakennusurakat) on käynnistetty ensimmäisellä vuosineljänneksellä 2018. Prosessin päälaitetoimitajat ja urakoitsijat on valittu. Vesistöputken asennusurakka on kilpailutettu. Käyttöönotto kesään 2019 mennessä.	Laitoksen rakentaminen on alkanut elokuussa. Käyttöönoton aikataulua siirretty vuoden 2020 keväälle (KYSin tämän hetkinen tarve sekä Savilahti-allianssin verkostojen rakentamisaikataulu).
Fennovoima Oy:n osakeomistus	Fennovoima Oy:n osakeomistuksesta luovutaan.	Osakkeet ovat aktiivisessa myynnissä.
Keskijänniteverkon kaapelointiaste	Kuopion Sähköverkko Oy:n toimitusvarmuusinvestointien toteuttaminen siten, että vuoden 2018 loppuun mennessä kaapelointiaste keskijänniteverkossa on 78,5 % (2017 76,5 %). Kaapelointiasteen kokonaistavoite on 90 % ja asema-kaava-alueella 100 %.	Kaapelointiaste vuoden lopulla oli 81 % eli tavoite ylitettiin.

Mittari	Tavoite 2018	Toteuma 31.12.
Sähkökaupan budjetoitu myyntivolyymi ja asiakasmäärä pysyy vähintään 1.1.2017 tasolla.	Menestyminen sähkökaupan muuttuvassa kilpailuympäristössä. Määräaikaisten sopimusten uusimisprosentti on vähintään 80 %. Toteutetaan monipuolisia markkinointitoimenpiteitä ja aktiivista uusiasiakashankintaa.	Tavoitteet saavutettiin. Sähkökauppa siirtyi vuoden 2019 alusta uuteen yhteisyyhtiöön.
Sähkön toimitusvarmuuden paraneminen valtakunnan verkon häiriötilanteissa	Selvitetään saarekekäyttömahdollisuutta ja varavoimakoneen hankintaa. Osallistutaan puolustusvoimien järjestämään valmiusharjoitukseen 2018. Parannetaan poikkeusolojen valmiutta.	Projekti siirtyi vuodelle 2019 projektin vastuullisen (Fingrid) resurssipulan takia.
Tilikauden tulos- ja luottokelpoisuuden varmistava omavaraisuusaste.	Vähintään budjetin mukainen tulos ja omavaraisuusaste.	Kuopion Energia -konsernin vuoden 2018 liikevaihto oli 102,3 milj. euroa ja liikevoitto oli 21,6 milj. euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna liikevaihto on 5,0 prosenttia ja liikevoitto 2,9 prosenttia enemmän. Budjetoitu liikevoitto ylittyi 7,5 milj. euroa. Sähkö – ja lämpöenergian kulutuksen lisäyksellä ja sähkökaupan hyvällä tuloksella positiivinen tulosvaikutus. Kuopion Energia -konserni ei budjetoitasetta, mutta tavoitteena on nostaa omavaraisuusastetta vuosittain. Kuopion Energia Oy:n vuoden 2018 omavaraisuusaste on 25,5 % (2017 24,2 %) ja Kuopion Sähköverkko Oy:n 28,7 % (2017 27,4 %).
Tulorahoitus kattaa rahoituskustannukset ja Energia-konsernin tulos mahdollistaa pääoman palautuksen omistajalle.	Tuloutus omistajalle korkoina ja pääoman palautuksena vähintään yhteensä 9 milj. euroa. Lisäksi sovitaan yhdessä omistajan kanssa osingonmaksupolitiikasta siten, että se myös turvaa yhtiön oman pääoman säilymisen. Perusteita sovelletaan jo vuoden 2017 tilinpäätökseen.	Sovitun mukaisesti omistajalle on maksettu 1,6 milj. euroa pääomapalautuksena. Lisäksi osinkoina maksettiin vuoden 2017 tuloksesta 1,5 milj. euroa. Myös ensimmäiseen yhtiöittämiseen otetusta lainasta maksetaan lyhennystä 4,0 miljoonaa euroa. Korko- ja takausprovisioidina on tuloutettu omistajalle 7,7 milj. euroa. Osingonmaksun mahdollisuus vuoden 2018 tuloksesta on selvitetty yhdessä omistajan kanssa.

Istekki Oy

Tehtävä: ICT-tukipalvelujen tuottaminen Kuopion kaupungille, Pohjois-Savon Sairaanhoidopiirille ja Pirkanmaan Sairaanhoidopiirille.
Kaupungin omistus: 32 %

Mittari	Tavoite 2018	Toteuma 31.12.
Toiminnanohjausjärjestelmän tuotantokäyttö	Efecte-järjestelmä on tuotantokäytössä toiminnanohjauksen ja sisäisen laskennan osalta.	Efecten vaiheistetun käyttöönoton viimeinen vaihe toteutui 1.11 ja talouden toiminnanohjaus D365 otettiin käyttöön 1.10. Tavoite toteutui.

Mittari	Tavoite 2018	Toteuma 31.12.
Tuntihintojen pitäminen vuoden 2017 tasolla.	Toiminnan tehostaminen mm. tuottamalla yhteisiä ratkaisuja asiakasomistajillemme. Perustajaosakkaiden ulkopuolisen liikevaihdon määrätietoinen ja kannattava kasvattaminen yli 50 %:iin liikevaihdosta kuitenkin niin, että asema julkisista hankinnoista annetun lain mukaisena hankintayksikön sidosyksikönä säilyy.	Tuntihintoja ei ole muutettu. Perustajaosakkaiden osuus liikevaihdosta on yhteensä 36 %. Yhteisiä ratkaisuja tuotetaan kasvavassa määrin asiakasomistajille.
Myyntikate per htv.	Asiantuntijaryhmien projekteille, palvelupyynnöille ja jatkuville palveluille kirjattavan työn osuus on vähintään 70 %.	Myyntikate per htv vuonna 2017 oli 82.864,74 euroa ja myyntikate per htv vuonna 2018 oli yhteensä 79.749,01 euroa. Kirjausaste vaihtelee mm. lomakausista johtuen kuukausittain, on ollut keskimäärin yli 70 %.
Asiakkaina olevien maakuntien määrä	Istekin roolin säilyminen ja vahvistuminen maakuntaudistuksessa. Valmistellaan vähintään kolmen maakunnan asiakkuutta Pohjois-Savo, Keski-Suomi ja Pirkanmaa.	Tavoite on toteutunut 1-12/2018 ja suunnittelussa & toteutuksissa on päästy hyvin eteenpäin asiakkaiden kanssa.
Asiakas- ja loppukäyttäjätyytyväisyyden arviointitulokset	Asiakastytyytyväisyys on parantunut vuoden 2017 tasosta.	Loppukäyttäjätyytyväisyys on säilynyt hyvällä tasolla. Asiakastytyytyväisyys tutkitaan vuositason ja tulokset valmistuvat seuraavan vuoden alkupuolella.
Palvelujen laadun arviointitulokset	Tuotamme sovittuja palvelutasoja asiakkaillemme.	Tuotamme sovittuja palvelutasoja asiakkaillemme.
Tilikauden tulos ja maksettu osinko	Tilikauden liikevoitto >3 % Yhtiö jakaa omistajilleen osinkoa.	Liikevoiton toteuma oli 1,0% eli tavoitetta ei saavutettu. Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että osinkoa jaetaan.

Kiinteistö-KYS Oy

Tehtävä: Asuntojen rakennuttaminen, omistaminen ja hallinta sekä niiden vuokraaminen ensisijaisesti KYS:in ja Kuopion kaupungin työntekijöille sekä elinkeinopoliittisin perustein.
Kaupungin omistus: 51 %

Mittari	Tavoite 2018	Toteuma 31.12.
Asuntokannan käyttöaste	99 % (vuonna 2017 99,9 %)	99,55%
Asuntojen peruskorjaus	Toteutetaan peruskorjausohjelman mukaisesti	Toteutuu
Rahoitustulos vähennettynä lainan lyhennyksillä ja peruskorjausinvestointien omarahoitusosuudella.	Tunnusluku on positiivinen	-292 209,65 euroa
Tilikauden tulos	Positiivinen tilikauden tulos.	0,00 euroa.
Asuinneliövelka €/asm ²	Enintään 708 euroa/asm ²	572,71 euroa/asm ²
Omarahoitusosuus perusparannusinvestoinneissa (% perusparannusten kokonaiskustannuksista)	100 %	Toteutuu

Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat

Tehtävä: Ylläpitää omistamiaan koulu- ja päiväkotirakennuksia

Kaupungin omistus: 100 %

Mittari	Tavoite 2018	Toteuma 31.12.
Kiinteistöpalvelusopimuksen ehdot	Sopimuksiin kuuluvat kiinteistöpalvelut toteutuvat sopimuksen mukaisesti, laatu ja hinta/tehokkuus. Karttulan koulun rakentaminen on käynnissä ja valmistuu heinäkuussa 2018.	Toteutunut tavoitteen mukaisesti. Karttula käyttöönotettu aikataulun mukaisesti.
Tilikauden tulos	Nollatulos	Toteutunut.

Kiinteistö Oy Kuopion Luukas

Tehtävä: Ylläpitää omistamiaan päiväkotirakennuksia

Kaupungin omistus: 87 %

Mittari	Tavoite 2018	Toteuma 31.12.
Kiinteistön kunto	Kiinteistöt pidetään kohtuullisessa kunnossa.	Tavoite toteutunut
Tilikauden tulos	Nollatulos	Tulos 31.12.2018 -1.412,16 euroa.

Kuopion Pysäköinti Oy

Tehtävä: Harjoittaa pysäköintiliiketoimintaa ja liiketilojen vuokrausta.

Kaupungin omistus: 100 %

Mittari	Tavoite 2018	Toteuma 31.12.
Toripysäköinnin asiakasmäärät	Toripysäköinnin kävijämäärän kasvattaminen 10% vuoden 2017 tasosta. Se merkitsee 720 000 – 750 000 kävijää vuodessa. (vuonna 2017 n. 650 000 kävijää)	Toteutunut kasvu Toriparkissa 40 000 käyntiä. Vuoden lopussa käyntien määrä 690 000. Tavoitteesta 720 000 käyntiä jäätin, mutta kuitenkin kävijämäärien kehitys jatkoi kasvuaan.
Liiketilojen käyttöaste	Kauppakeskus Apajan liiketilojen vuokrausaste on vähintään 90 %. (vuonna 2017 vuokrausaste 90 %)	Kauppakeskus Apajan liiketilojen vuokrausaste 90%. Liiketiloi- loista 1 kpl POP UP myymälä ja yksi liiketila on tyhjillään.
Tilikauden tulos	Tilikauden tulos paranee 20 % vuoteen 2017 nähden.	Tilikauden tulos on tappiollinen 398 638 euroa. Kehitys on kuitenkin myönteinen, koska vuonna 2017 tulos oli tappiollinen 684.000 euroa. Kasvu perustui liikevaihdon kasvuun, kasvua oli vuonna 2018 408.000 euroa. Huomioitavaa on, että suunnitelman mukaiset poistot olivat 1.449.010 euroa.
Tilikauden kassavirta	Liiketoiminnan kassavirta on positiivinen 250 000 euroa ennen lainanlyhennyksiä.	Rahat ja pankkisaamiset ovat 1.675.781 euroa. Kasvua 578.771 euroa.

Kiinteistö Oy Kuopion Keskuskenttä

Tehtävä: Ylläpitää kiinteistöä

Kaupungin omistus: 100 %

Mittari	Tavoite 2018	Toteuma 31.12.
Kiinteistön kunto	Noudatetaan kiinteistön kunnossapidossa pitkältähtäimen suunnitelmaa.	Toteutuu suunnitelman mukaisesti.
Taloudellinen tulos	Nollatulos	Ei toteutunut riittämättömän poistopohjan johdosta. Tulos ennen veroja 16.503,72 euroa.

Monetra Pohjois-Savo Oy

Tehtävä: Palkka-, henkilöstö- ja taloushallinnon palveluiden tuottaminen asiakkailleen sekä niihin liittyvien toimistopalveluiden, asiantuntijapalveluiden ja koulutustoiminnan antaminen.

Kaupungin omistus: 97 %

Mittari	Tavoite 2018	Toteuma 31.12.
Päivitetyt talous- ja palkkahallinnon prosessikuvaukset	Prosessien ja tietojärjestelmien käytön kehittäminen	Prosessikuvaukset laaditaan kevään 2019 aikana.
Robottiikan käyttö	Ohjelmistorobotiikan käyttö on aloitettu sekä talous- että palkkahallinnossa	Robottiikkaa on otettu käyttöön taloushallinnossa täsmäytysissä ja toimittajien perustamisessa. Palkkahallinnossa robottia käytetään tarkastuslistojen käsittelyssä. Kehitystyö jatkuu vuonna 2019.
Sopimus kahden uuden asiakkaan kanssa talous- ja palkkahallintopalvelujen tuotannon käynnistämisestä vuoden 2019 alusta	Kahden uuden asiakkaan kanssa on allekirjoitettu talous- ja palkkahallinnon palvelusopimus 30.9.2018 mennessä.	Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän mukana uusiksi asiakkaiksi ovat tulleet Perusterveydenhuollon liikelaitos Kysteri, Itä-Suomen laboratorokeskuksen liikelaitoskuntayhtymä ISLAB ja Sakupe Oy. Lisäksi liikelaitosten yhtiöittämisen yhteydessä asiakkaiksi ovat tulleet Servica Oy, Kallaveden Työterveys Oy ja Järvi-seudun Työterveys Oy. Uusi asiakas Pohjois-Savon Liitto-Maakuntayhtymä.
Maakuntauudistus-suunnitelma	Monetra Pohjois-Savo Oy toimii aktiivisesti maakuntauudistuksen talous- ja henkilöstöhallinnon valmistelussa tavoitteena olla osana maakunnan talous- ja henkilöstöhallinnon palvelutuotantoa.	Valmistelu on edennyt suunnitelman mukaisesti.
Taloushallintopalvelujen kokonaishinta.	Kokonaispalvelun hinta nousee enintään yhden %:n vuodesta 2017.	Palvelujen hintoja ei ole nostettu kuluneen vuoden aikana. Yksikköhinnoiteltujen tuotteiden (ostolaskut, palkkalaskelmat) ostovolyymistä päättää asiakas.
Nettotulos	Tulos on positiivinen	Tulos on 5.000 euroa.
Omavaraisuusaste	Omavaraisuusaste > 30	31 %

Kuopion Opiskelija-asunnot Oy

Tehtävä: Asuntojen rakennuttaminen, omistaminen ja hallinta sekä niiden vuokraaminen Kuopiossa opiskeleville

Kaupungin omistus: 100 %

Mittari	Tavoite 2018	Toteuma 31.12..
Asuntokannan käyttöaste	93 % (2017 87,6 %)	93,5 %
Kiinteistöjen peruskorjaussuunnitelma	Toteutetaan PTS korjaussuunnitelmaa	Kyllä
Rahoitustulos vähennettynä lainan lyhennyksillä ja peruskorjausinvestointien omarahoitulososuudella.	Tunnusluku on positiivinen	Kyllä
Tilikauden tulos	Positiivinen tulos	Kyllä
Asuinneliövelka €/asm ²	Enintään 532 euroa/asm ²	657 euroa/asm ² -Samoilija valmistunut vuoden etuajassa. 10 kohdetta myyty.

Niiralan Kulma Oy

Tehtävä: Asuntotuotannon harjoittaminen Kuopion alueella sekä omistamiensa kiinteistöjen hallinta, ylläpito ja vuokraaminen

Kaupungin omistus: 100 %

Mittari	Tavoite 2018	Toteuma 31.12.
Asuntokannan käyttöaste	98,1 % (2017 98,4 %)	Ei toteudu: 97,5% (ilman Juankoskea) 97,0 % (koko yhtiö, Juankosken kohteet mukana)
Asuntojen rakennuttaminen	Rakennutetaan asuntoja vuosille 2017 – 2023 laaditun päivitetyn rakennuttamisohjelman mukaisesti.	Toteutuu: Linnanpelto II-vaihe valmis, Kumpukatu 8 valmis, Neulamäentie 20 työt käynnissä, Untamonkatu 6 urakoit-sijavalinnat tehty, Hatsalankatu 37 urakat laskennassa, Ravi-radantie 8 rakennuslupa käsittelyssä
Eritysryhmien käytössä olevien asuntojen määrä.	Toteutetaan erityisryhmille asuntoja omistajan kanssa yhteistyössä asiakkaiden tarpeen mukaisesti.	Toteutuu: Kasarmikatu 6 valmistunut (27 kpl), Killisenkadun erityisryhmäasunnot valmistunut (22 kpl), Pyörön vanhusten tehostetun asumisen hankesuunnitelma valmis
Rahoitustulos vähennettynä lainan lyhennyksillä ja peruskorjausinvestointien omarahoitulososuudella.	Tunnusluku on positiivinen	Toteutuu, 6.309.506 euroa
Tilikauden tulos	Positiivinen tulos	Toteutuu, 0,00 euroa.

Mittari	Tavoite 2018	Toteuma 31.12.
Asuineliövelka €/asm ²	Enintään 557 euroa/asm ²	Toteutuu, 475 euroa/asm ²
Omarahoitusosuus peruskorjausinvestoinneista (% peruskorjausten kokonaiskustannuksista).	15 %	Toteutuu, 20%

Savonia-ammattikorkeakoulu oy

Tehtävä: ammattikorkeakoululaissa määriteltyjen tehtävien hoitaminen
Kaupungin omistus: 51 %

Mittari	Tavoite 2018	Toteuma 31.12.
Nuorten tutkinto-opiskelijoiden ensisijaiset hakijat / aloituspaikat	Tavoite 3 ensisijaista hakijaa per aloituspaikat	2,88
Opintojen keskeyttäneiden määrä	Keskeyttäneiden määrä enintään 10 %	8,8 % (523)
Suoritetut perustutkinnot	1050	1224
Suoritetut YAMK-tutkinnot	70	125
55 opintopistettä suorittaneiden osuus	60 %	66%
Toiminnan siirtymisen kustannukset ja toiminnan jatkuminen keskeytyksettä.	Taloudellinen ja onnistunut siirtyminen Savilahden kampukselle, siirtymisestä ei aiheudu arvioitua suurempia kustannuksia ja toiminta jatkuu sujuvasti keskeytyksettä.	Savilahtikampuksen uudistilojen rakentaminen on edennyt suunnitellussa aikataulussa ja vuonna 2018 tehdyt muutokset olemassa olevissa tiloissa on pystytty toteuttamaan niin, että opetus on voitu aloittaa muu- tostiloissa. Savonian tilamäärä ja sitä kautta myös toimitilakustannukset vähenevät.
Tilikauden tulos	Tilikauden tulos 1 milj. euroa.	Tilikauden tulos 1 milj. euroa.

Itä-Suomen huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymä (Servica)

Tehtävä: Tukipalvelujen tuottaminen Kuopion kaupungille ja P-S Sairaanhoidopiirille
Kaupungin omistus: 52 %

Mittari	Tavoite 2018	Toteuma 31.12.
Asiakastyytyväisyys	Asiakastyytyväisyys paranee 0,2 % vuodesta 2017.	Tilaaja-asiakkaiden asiakastyytyväisyys vuonna 2018 on 3,6 (vuonna 2017 tulos oli 3,5), toteutuu.
Sairas- ja tapaturmapoissaolo-%	2 poissaolopäivää / hlö pienempi kuin vuonna 2017.	Sairauspoissaolot vähentyneet 3 kalenteripäivää/hlö edelliseen vuoteen verrattuna
Liikevaihto / henkilöstökustannukset	Henkilöstökustannukset suhteessa liikevaihtoon enintään 51,5 % (toteuma 9/2017 51,5 %).	Henkilöstömenot suhteessa liikevaihtoon ovat 50,4 % (51,3% vuonna 2017)

Mittari	Tavoite 2018	Toteuma 31.12.
Sopimuslaadun toteutuminen	Palvelujen laatupoikkeamien väheneminen.	Tilaaja-asiakkaiden tyytyväisyys palvelun sopimuksen mukaisuuteen oli 3,6, joka on sama kuin vuonna 2017.
Päättävien sopimusten tilalle uudet allekirjoitetut puite- ja palvelusopimukset	Puitesopimukset vuosille 2019-2023 neuvotellaan keväällä 2018 ja palvelusopimukset syksyllä 2018.	Uudet puite- ja palvelusopimukset neuvoteltu ja sovittu vuosille 2019-23.
Toimintakate-%	Toimintakate on vähintään 7 % liikevaihdosta. (oikaistu toteuma 9/2017 7,0 %).	Toimintakate vuonna 2018 oli tavoitteen mukainen eli 7%
Liikevaihto per tehty työpanos (HTV3 = tunnusluku, jossa kokonaistyöajasta on vähennetty kaikki poissaolot, sairaudet, lomat koulutuspäivät, työlomat, vuoroteluvapaat yms.)	Liikevaihto per tehty työpanos 99 000 euroa (parannusta vuodesta 2017 noin 1,5 %).	Liikevaihto per tehty työpanos on 94.312 euroa, joka oli 4% parempi kuin vuoden 2017 toteutuma.
Liikevaihdon kasvu omistajille (lisäpalvelut)	Uutta liikevaihtoa omistajille, tavoite 800 000 euroa.	Uutta liikevaihtoa omistajille 2,4 milj. euroa.

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Tehtävä: Tukipalvelujen tuottaminen Kuopion kaupungille ja muille jäsenkunnille
Kaupungin omistus: 56 %

Mittari	Tavoite 2018	Toteuma 31.12.
Tilikauden ylijäämä	2.000.000 euroa.	-9.939.849,70 euroa.
Hoitojaksot	45 000 – 48 000 hoitojaksoa	43 136 hoitojaksoa
Hoitopäivät	171 000 – 175 000 hoitopäivää	167 660 hoitopäivää
Leikkaukset	21 000 – 23 000 leikkausta	22 540 leikkausta
Avohoidon käynnit	495 000 – 520 000 avohoidon käyntiä	517 471 avohoidon käyntiä

2.2 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

2.2.1 Käyttötalouden toteutuminen

Elinvoima- ja konsernipalvelu

Kaupunginjohtaja Jarmo Pirhonen

Toiminta

Kaupunki oli aktiivisesti mukana suurissa yritysten kehittämishankkeissa, kuten Finnpulpin biotuotetehdas ja yritysten toimintaympäristöä parantavissa kehityshankkeissa (mm. Savilahti ja Bellanranta ja Kuopionlahti). Kuopio osallistui useisiin yritystoiminnan kehittämiseen liittyviin tapahtumiin. SLUSHin yhteyteen Kuopio järjesti oman oheistapahtuman yhdessä kumppaneiden kanssa. Savilahden innovaatioympäristöä rakennettiin yhdessä kumppaneiden kanssa. Loppuvuodesta kaupunki teki päätöksen osallistua perustajajäsenenä Kuopio Health osuuskuntaan.

Kuopion työllisyystilanne parani ja vuodelle 2018 asetettu työmarkkinatuen kuntaosuuden miljoonan euron pienentämistavoite toteutui lähes täysin. Työllisyystilanteen paraneminen johtui paitsi elinkeinoelämän kasvaneesta työvoimatarpeesta myös valtion sekä kaupungin työllisyyttä edistävästä toimenpiteistä, kuten esim. Kuopion alueen työllisyyskokeilusta. Kokeilu toteutui suunnitelmien mukaan ja sen loppuessa alettiin suunnitella uutta yhteistyömallia TE-hallinnon kanssa sekä uusia hankkeita pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen. Alueen kasvavaan työvoimatarpeeseen vastaamiseksi käynnistettiin myös yhteishanke Future Savo, jonka keskeinen tavoite on edistää Pohjois-Savon vetovoimaa ja työvoiman saatavuutta.

Maataloudelle vuosi 2018 oli haasteellinen mm. sääolosuhteiden takia. Maatalousyrittäjien tiukka taloustilanne vähensi niiden lomitusten käyttöä, joista yrittäjältä peritään tuntimaksua. Lomitusten järjestäminen oli välillä haasteellista, sillä myös työntekijöiden määrä väheni eläköitymisten sekä irtisanoutumisten kautta, koska hyvä työllisyystilanne houkutteli ammatinvaihtamiseen.

Kaupungin tapahtumatukea myönnettiin yhteensä 56 tapahtumalle, joissa kävi n. 257.000 kävijää. Kaupunki toteutti erilaisia yhteistyömalleja tapahtumajärjestäjien kanssa, mm. Sunset, Hurja-mäkiautoralli sekä lasten ja nuorten Power Cup-lentopalloleiri. Kuopioon haettiin suunnistuksen MM-kisoja yhteistyössä Suunnistusliiton kanssa. Lisäksi käynnistettiin TapahtumaKuopio-verkkoalustan ja verkoston yhteinen kehittämistyö.

Kaupungin englannin- ja venäjänkieliset verkkosivut uusittiin, samoin kuin viestintä- ja markkinointi ohjeistus sekä visuaalinen ilme. Kuntalaisviestinnässä toteutettiin uutena Kohtaamisia lehden maaseutuliite. Markkinoinnin ja viestinnän kautta tuettiin aktiivisesti kaupungin tavoitteiden ja kärkihankkeiden etenemistä (mm. Savilahti, työllisyys, hyvinvoinnin edistäminen).

Vuoden aikana vietiin eteenpäin sähköisiä palveluita ja digitalisaatiota useiden hankkeiden kautta. Yhtenä esimerkkinä käynnistettiin M365-projekti, joka jatkuu elokuun loppuun 2019. Projektin jälkeen on tarkoitus siirtää kaikki hallintoverkon Microsoft-tuotteisiin perustuvat palvelut Microsoftin O365-pilvipalveluun. Siirrettäviin palveluihin sisältyy myös sähköposti. Kyseessä on merkittävästi kaikkiin käyttäjien toimintatapoihin ja keskinäiseen vuorovaikutukseen vaikuttava, syvälinen muutos, joka mahdollistaa Kuopion käyttäjäkunnalle modernien työvälineiden, kuten Yammer ja Teams, käyttämisen.

Sähköiseen kokouskäytäntöön siirtymiseen tähtäävää valmistelutyötä jatkettiin vuoden aikana ja osassa toimitelmista on jo siirretty kokonaan sähköisiin kokousaineistoihin. Käyttöönotto jatkuu vuoden 2019 aikana. Loppuvuodesta käynnistyi merkittävänä ICT-hankkeena myös henkilökunnan käyttövaltuuksien hallintajärjestelmän käyttöönotto, minkä tavoitteena on käyttövaltuuksien hallinnan keskittäminen.

Kuntatilastointi uudistuu ja asettaa muutostarpeita myös kaupungin toiminta- ja taloustiedon tuotannolle ja järjestelmäympäristöille (Kuntatieto-ohjelma). Kuntatieto-ohjelman projekti käynnistettiin alkuvuoden aikana, mutta projekti jäi odottamaan kansallisen tason suositusten valmistumista. Palvelualueen henkilöstöä osallistui Tietojohdaminen kunnassa -verkostohankkeeseen. Hanke antoi valmiuksia talousraportoinnin muutoksen valmisteluun. OstaVerkossa -projektikokonaisuuden tuloksena asiakkaille tarjotaan mahdollisuus erilaisten kaupungin palvelujen ostamiseen verkossa. Projektikokonaisuus eteni suunnitellusti.

Vuoden aikana laadittiin ja uudistettiin useita kaupunkitasoisia henkilöstöhallintoon ja työhyvinvointiin liittyviä ohjeita ja toimintamalleja esimiesten, henkilöstön ja työyhteisön toiminnan ja kehittämisen tueksi. Uudet virka-

ja työehtosopimukset tulivat voimaan 1.2.2018. Uudet sopimukset sisältävät mm. muutoksia työaikamääräykseen sekä palkantarkistuksia. Sopimukseen sisältyvien 1.1.2019 maksettavien järjestelyerien paikallisneuvottelut käytiin syksyn aikana ja kaikilla seitsemällä sopimusallalla saavutettiin yksimielinen neuvottelutulos.

Työhyvinvoinnin vahvistamiseksi käynnistettiin Siilinjärven kunnan kanssa ”Yhdessä työhyvinvointia – kokeilulla uusia toimintamalleja”- ESR-hanke.

Sote- ja maakuntauudistukseen valmistauduttiin mm. yhtiöittämis päätöksillä. Kaupunginvaltuusto päätti vuoden aikana Itä-Suomen huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymän (Servica) ja Kallaveden Työterveys Liikelaitoksen yhtiöittämisistä. Kuhilas Oy muuttui Monetra Pohjois-Savo Oy:ksi ja IS-Hankinta Oy Sansia Oy:ksi.

Kaupunginjohtaja toteutti yhdessä lähidemokratiajaoston puheenjohtajan kanssa vierailukierrokset pitäjäraati-alueille raatien järjestämiin asukasilloihin.

Olenaiset poikkeamat talousarvioon

Toimintakatteen toteutuma oli 3,5 milj. euroa parempi kuin talousarviossa. Merkittävimmät toimintakatteen poikkeamat olivat työllisyyspalvelussa, yrityspalvelussa ja lomituspalvelussa. Työllisyyspalvelun toimintakate oli 2,5 milj. euroa, yrityspalvelun 0,4 milj. euroa ja lomituspalvelun 0,3 milj. euroa talousarviota parempia.

Työllisyyspalvelussa palvelujen ostot toteutuivat 1,9 milj. euroa talousarviota pienempinä, koska asiakkaita voitiin ohjata poikkeuksellisesti kokeilulain perusteella suoraan TE-hallinnon järjestämiin julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin. Henkilöstökulut toteutuivat 0,5 milj. euroa budjetoitua pienempinä, kun pitkäaikaistyöttömien työllistäminen ei toteutunut suunnitellusti. Työmarkkinatuen kuntaosuus toteutui lähes talousarvion mukaisesti, ylitys 39.100 euroa (toteutuma 100,3 %).

Yrityspalvelussa elinkeinopoliittisten hankkeiden avustukset toteutuivat 0,3 milj. euroa talousarviota pienempinä. Lomituspalvelun käyttö oli arvioitua vähäisempää, henkilöstökulut ja palvelujen ostot toteutuivat talousarviota pienempinä.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Kaupungin strategian jalkauttamista ja toiminnallistamista tehtiin kevään aikana kaikissa yksiköissä työpaikka-palavereissa ja yhteisissä kehittämispäivissä. Strategia ohjasi vuoden 2019 talousarvion laatimista. Strategian toteuttamisohjelmien valmistelu alkoi ja ohjelmien on tarkoitus valmistua aikataulun mukaan keväällä 2019, siten että ohjelmatyö palvelee seuraavan vuoden talousarviovalmistelua.

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen soveltaminen henkilötietojen käsittelyssä alkoi 28.5.2018. Asetuksen voimaantuloa on kaupunkitasolla edistetty koulutuksin, ohjeistuksin sekä prosesseja kehittämällä ja dokumentoimalla. Palveluyksiköissä on saatettu rekisterit ja tietosuojaselosteet ajan tasalle.

Maakunta- ja sote-uudistukseen valmistautuminen työllisti erityisesti alkuvuodesta henkilöstöä monella tavoin. Osana uudistusta valmisteltiin mm. kasvupalvelupilotteja ja sopimuksellista yhteistyötä. Uuden lomituspalvelulain valmistelun lykkäntyminen ja ennakoitu liikelaitosmalliin siirtyminen haastoi tulevan lomituspalvelun suunnitteluun.

1. KASVAVA KUOPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
1.1. Kilpailukykyinen yrittäjisyysympäristö	Kehitetään aktiivisesti elinkeinoalueita Yrityspalveluja kehitetään Alkavien yritysten alkuvaiheen rahoituksen turvaamiseksi varten perustetaan pääomasijoitusrahasto. Tuetaan yritysten osaavan työvoiman saatavuutta. Alueelle on saatu houkuteltua uusia investointeja ja pääomia.	Osallistutaan aktiivisesti elinkeinoalueiden suunnitteluun. Kehitetään edelleen alkavien ja pienten yritysten palvelukokonaisuutta (YRITYSKUOPIO) yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Osallistutaan pääomasijoitusrahaston valmisteluun. Tuetaan markkinoinnin ja viestinnän avulla yrityksiä osaavan työvoiman houkuttelussa. Houkutellaan kotimaisia ja ulkomaisia investointeja alueelle.	●	(etenee suunnitellusti) Puijon kehittämistyö on aloitettu. Pienen Neulamäen laajennusalueen esirakentaminen on käynnistynyt ja Kumpusaaren kunnallistekniikan suunnittelu käynnissä. On edistetty Finnpulpin hankkeen etenemistä. YritysKuopion ja uuden Business Center -hankkeen yhteistyötä kehitetään. On vedetty pääomasijoitusrahaston valmistelua. InvestGrow -hanke saatu hyvin käyntiin. Future Savo -hanke käynnistynyt elokuussa. Hankkeen keskeisenä tavoitteena tukea osaavan työvoiman houkuttelua. Alueen vetovoimaa edistetään kumppanuusrakenteissa mm. maakunnallinen yhteismarkkinointi. Luotu konsepti paluumuuttajien houkuttelemiseksi. Viestintä välittää osaajatarinoita monikanavaisesti.	Kasvava Kuopio -ohjelma
1.2. Vetovoimainen innovaatio- ja oppimisympäristö sekä laadukas koulutusketju	Tuetaan Savilahden innovaatioympäristön uuden toimintamallin syntymistä ja innovaatioista syntyvien yritysten perustamista.	Osallistutaan uuden toimintamallin valmisteluun.	●	(etenee suunnitellusti) On osallistuttu Kuopio Health-innovaatioekosysteemin valmisteluun. Päätökset ekosysteemin toimintamallista (osuuskunta) tehty joulukuussa 2018 ja toiminta käynnistyy keväällä 2019. On osallistuttu Savonian Business Center-hankkeeseen, jossa kehitetään yhteistyössä eri toimijoiden kanssa yrittäjyyttä palvelevaa toimintaympäristöä Savilahteen. Käynnistetty avoimen ICT-infran perustamistoimenpiteet. Maakunnallisessa yhteismarkkinoinnissa edistetään opiskelijakaupunki-imagoa ja tehdään toimenpiteitä opiskelijahakuun.	Kasvava Kuopio -ohjelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
1.3. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	Tehdään aktiivista vaikuttamista Kuopion saavutettavuuden parantamiseksi (lentovuorot, asemanseutu, tiehankkeet) ja kansallisen aseman vahvistamiseksi.	Tuetaan kaupungin ylintä johtoa edunvalvonnassa. Tiivistetään yhteistyötä vaikuttamisessa. Vahvistetaan Kuopio -kuvaa viestinnän ja markkinoinnin kautta.	●	(etenee suunnitellusti) Tiivistyvää edunvalvontaa on tehty yhdessä eri toimijoiden kanssa ja vaikuttamalla kansallisissa verkostoissa. Edunvalvonta Kriisinhallintakeskuksen säilyttämiseksi Kuopiossa ei päätnyt myönteiseen ratkaisuun. Päätökset pelastuskoulutuksen keskittämisestä Kuopioon kompensoivat menetystä. Uusi viestintä- ja markkinointiohjeistus sekä visuaalinen ilme valmistui. Isännöitiin kesällä kahden kansainvälisen tv-ryhmän kuvausmatkaa Kuopioon.	Kasvava Kuopio -ohjelma
	Työssäkäyntialueen yhteistyötä laajennetaan ja tiivistetään alueen elinvoiman vahvistamiseksi.	Tehdään omalta osalta yhteistyötä työssäkäyntialueen toimijoiden kanssa.	●	(etenee suunnitellusti) Elokuun alussa alkoi Iisalmen kaupungin, SavoGrow Oy:n, Navitas Oy:n ja Kuopion kaupungin yhteinen hanke Future Savo, jonka tavoitteena on yhdessä kehittää työssäkäyntialueen vetovoimaa ja pitovoimaa. Kuopion alueen työllisyyskokeilu toteutui suunnitellusti Kuopion, Siilinjärven ja Tuusniemen yhteisenä kokonaisuutena. Toiminnallisen kaupunkiseudun yhteistyön tiivistämistä on aloitettu. Kuopion kaupunkiseudun kunnanhallitusten seutuseminaari pidettiin syyskuussa. Yhteistyön kehittämisen painopisteitä on hahmotettu kunnanjohtajien tapaamisissa.	Kasvava Kuopio -ohjelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
1.4. Rohkea kaupunkikehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri	Savilahden rakentaminen ja muut kärkihankkeet etenevät suunnitellusti.	Tuetaan hankkeiden etenemistä.	●	(etenee suunnitellusti) On tuettu Savilahteen liittyvien uusien rakennerahastohankkeiden valmistelua. Rahoitusta (1 M€) on saatu Savilahden liikenteellisen saavutettavuuden parantaminen hankkeelle. On edistetty Kuopionlahden kokous- ja kongressikeskuksen toteutumista. Tuetaan keskustan kehittämisyhdistyksen toimintaa sekä omaleimaisen kaupunkikulttuurin syntymistä.	Kasvava Kuopio -ohjelma
2. HYVINVOIVA KUOPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.1. Aktiivisuuteen innostava arki	Tuetaan aktiivista elämäntapaa luomalla edellytyksiä omatoimiselle aktiivisuudelle. Aktivoidaan erityisesti tukea tarvitsevia lapsia ja nuoria sekä ikäihmisiä liikkumaan ja harrastamaan sekä terveellisiin elämäntapoihin.	Tuetaan markkinoinnilla ja viestinnällä kaupungin hyvinvointitavoitteiden toteutumista.	●	(etenee suunnitellusti) Hyvinvointimarkkinointi ja -viestintä edistää jatkuvasti hyvinvointipalveluiden tunnettuutta ja houkuttelevuutta. Osallistutaan hyvinvoinnin palvelualueen hankkeja ohjelmatyöskentelyyn.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.3. Työllistyminen ja toimeentulo	Toteutetaan aktiivisia toimenpiteitä (henkilöstöpolitiikka, hankintapolitiikka, yritys yhteistyö, eläkeselvittelyt jne.) pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi ja työmarkkinatuen kunta-osuusmaksun pienentämiseksi.	Tiivistetään yhteistyötä työnantajien kanssa, jotta pitkäaikaistyöttömiä saadaan sijoittumaan enemmän avoimille työmarkkinoille. Tehostetaan projektiluonteisesti 1000 päivää työttöminä olleiden selvittelyä (palvelutarpeen arviointi ja ohjaus, työkykykartoitukset ja ammatillinen kuntoutus, eläkeselvittelyt, työelämäkokeilut, työllistäminen 3.sektorille.	●	(etenee suunnitellusti) Kohdennettuun työnantajayhteistyöhön on lisätty resurssia ja yhteistyötä yritysten suuntaan on tiivistetty. Alueellinen työllisyyskokeilu toteutui suunnitellusti ja päättyi vuoden lopussa. Varautuen kasvupalvelu-uudistukseen, käynnistettiin Tulevaisuuden työllisyyspalvelu –kehityshanke, jonka tavoitteena on kaupungin työllisyyttä edistävän toiminnan uudistaminen elinvoimatehtäviä tukevaksi kokonaisuudeksi. Työkyky- ja eläkeselvittelyyn on myös lisätty resurssia työllisyyspalvelusta ja se toteutetaan aikuissosiaalityön vetovastuun kautta. Valmisteltiin Taitopaja-hanke, jossa luodaan uudenlaista työllistymiseen tarvittavia taitoja vahvistavaa taito-pajatoimintaa yhdessä Servican, Niiralan Kulman, Tukevan sekä yritysten kanssa. Hanke sai myönteisen rahoituspäätöksen helmikuussa 2019. Aloitettu Kuopion hankinnoilla työllistämisen mallin tekeminen.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
3. RESURSSIVIISAS KUOPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
3.1. Viisas liikkuminen	Edistetään pyöräilyä ja jalankulkua sekä joukkoliikenteen käyttöä sekä kulkuneuvojen yhteiskäyttöä. Laaditaan pyöräilyn kehittämisohjelma. Kehitetään maaseutualueen liikkumismahdollisuuksia palveluihin.		●	(etenee suunnitellusti) Henkilöstöä kannustetaan käyttämään julkista liikennettä työmatkoilla. Työsuhdematkalipputuen määräraha ylittyi 22.350 € budjetoidusta, mutta toteutui 32 831 € pienempänä kuin 2017.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
3.2. Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö	Otetaan käyttöön sähköinen kokouskäytäntö hallituksessa, lautakunnissa ja valtuustossa.			(etenee hitaasti tai osittain) Tietohallinnon työntekijä on edelleen laajalti kouluttanut käyttäjäkuntaa Skypen käyttöön sekä myös antanut lähitukea. Luottamushenkilöiden toivomuksen mukaisesti Cloud Meeting -järjestelmästä on otettu koekäyttöön asennusversio, jota voidaan käyttää luottamushenkilön omalla työasemalla (ns. BYOD-malli). Ratkaisua kehitetään edelleen käyttäjäpalautteen perusteella.	Resurssivii- sas Kuopio -ohjelma
	Parannetaan tilojen monikäyttöisyyttä ja tehostetaan tilankäyttöä.	Tilat suhteutetaan henkilöstömäärään. Hyödynnetään etätyömahdollisuuksia.		(etenee suunnitellusti) Tilojen käyttö on niin tehokasta, kuin se voi olla nykyisten tilojen puitteissa. Etätyömahdollisuutta hyödynnetään aktiivisesti.	Resurssivii- sas Kuopio -ohjelma
4. UUDISTUVA KUOPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	Jalkautetaan uutta kaupunkistrategiaa. Tuetaan hankinta- ja omistajapolitiikalla kaupunkistrategian toteuttamista.	Valmistellaan strategiaa toteuttavat toimenpideohjelmat yhdessä kumppaneiden kanssa. Aktivoidaan hankinnoista vastaavia ja päättäviä käyttämään hankinnoissa strategian toteuttamista edistäviä kriteerejä ja menetelmiä.		(etenee suunnitellusti) Strategian jalkauttamista palvelualueille ja sidosryhmiin on tehty keväällä. Strategian toiminnallistaminen toimenpiteiksi ja toimenpideohjelmien valmistelu on käynnissä.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

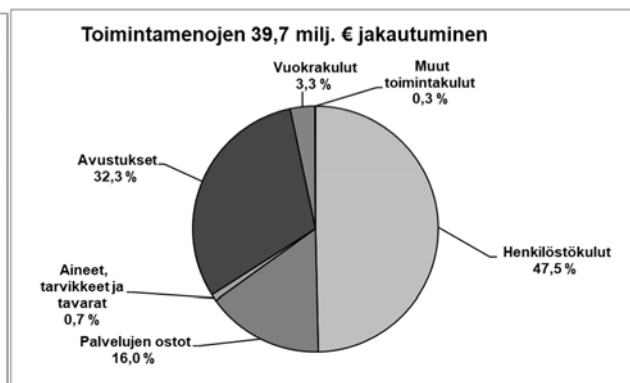
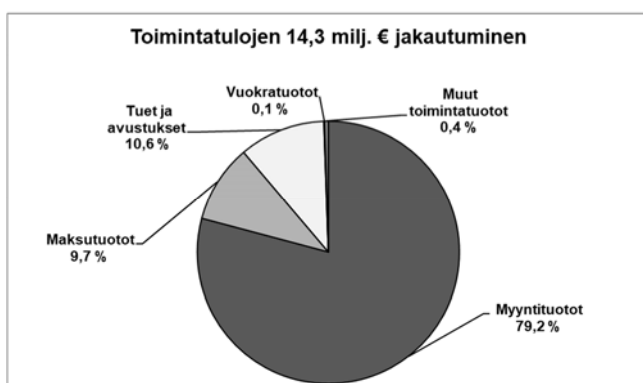
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
	Kehitetään päätöksenteon avoimuutta ja viestintää.		 (etenee suunnitellusti) Kaupungin englannin- ja venäjänkieliset verkkosivut, uusi viestintä- ja markkinointiohjeistus sekä visuaalinen ilme valmistuivat. Uusi ilme otettiin käyttöön vaihteittain vuoden aikana. Kohtaamisia-julkaisu ilmestyi kolmesti ja kesäkuussa ilmestyneen lehden liitteeksi laadittiin erityinen maaseutuliite ja jakelu ulotettiin myös kesäasukkaille. Myös lehden verkkojulkaisu uudistettiin. Uudistettiin kaupungin kuvapankki ja toteutettiin yli 50 videota, joiden katselukertoja oli vuoden aikana lähes 300.000. Kuopio Infon kävijämäärät kasvoivat 25 %. Vaikuttavuusviestinnän projekti käynnistettiin ja toteutettiin kolmen kansainvälisen ja yhden kotimaisen toimittajavierailujen järjestely.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

	Valtuustoon nähden sitova ta- voite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
	Toteutetaan henkilöstön työhyvinvointia parantavia toimenpiteitä. Henkilöstön sairauspoissaolot vähenvät 2 kalenteripäivää/henkilötyövuosi. Sairauspoissaolojen sijaisjärjestelyt turvataan.	Henkilöstön työhyvinvointiin ja työympäristöön kehitetään uudenlaisia toimintamalleja yhteistyössä henkilöstön ja työterveyshuollon kanssa.		(etenee hitaasti tai osittain) Henkilöstön sairauspoissaolot ovat pysyneet edellisen vuoden tasolla ja olivat 21,5 pv/htv. Tapaturmapoissaolot ovat vähentyneet 0,6 pv/htv, ollen 2,0 pv/htv. Kaupunkitasoisesti työnantajapalvelu on yhdessä henkilöstöjärjestöjen ja työsuojeluvaltuutettujen kanssa päivittänyt ja uudistanut lukuisan määrän työhyvinvointia edistäviä ja tukevia ohjeita ja toimintamalleja. Elinvoima- ja konsernipalvelujen palvelualueen muutamalle yksikölle myönnettiin rahoitusta työhyvinvoinnin edistämiseen. Palvelualueen työsuojelutoimikunta on kokoontunut 4 kertaa vuoden aikana. Työsuojelupäällikkö on osallistunut aktiivisesti AVI:n työsuojelutarkastuksiin. Kallaveden Työterveyden kanssa on järjestetty kuukausittain tilaajapalaveri, jossa on käsitelty sairauspoissaoloihin ja työhyvinvoinnin kehittämiseen liittyviä asiakokonaisuuksia.	Uudistuva Kuopio -ohjelma; Työhyvinvointisuunnitelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova ta- voite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta	Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja.	Kehitetään edelleen alkavien ja pienten yritysten palvelukokonaisuutta (YRITYSKUOPIO) yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Kehitetään keskitettyä asiakaspalvelua ja tiivistetään yhteistyötä Kuopio Infon ja puhelinpalvelukeskuksen välillä . Kehitetään sähköisiä palvelukantavia ja maksamisen käytänteitä.		(etenee suunnitellusti) On uudistettu yritys- ja toimitilarekisteri. Toteutettu työllisyyspalveluun laaja-alainen asiakkuuden hallinta- ja valmennusjärjestelmä lisäämään sähköisiä palveluja sekä helpottamaan asiakastiedon hallintaa, tiedolla johtamista ja tiedonkulkua. Tietojohtaminen kunnissa -projektissa valmisteltiin talousraportoinnin muutosta (Kuntatieto-ohjelma). OstaVerkoissa-projekti eteni suunnitellusti. Valmisteltiin maksuliikenteen siirtoa Monetra Pohjois-Savon Oy:n hoidettavaksi, siirto tapahtui 1.1.2019 alkaen. Käynnistettiin projekti, jossa hallintoverkon palvelut (mm. sähköposti) siirretään Microsoftin O365-pilvipalveluun ja samalla otetaan käyttöön O365:n tarjoamat modernit vuorovaikutusvälineet, kuten Teams ja Yammer. Käyttöönotto tapahtuu vaiheittain huhti - elokuussa 2019.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
	Osallistutaan maakunta- ja soteuudistuksen valmisteluun ja varaudutaan omassa toiminnassa tulevaan muutokseen, jotta muutos toteutuisi mahdollisimman sujuvasti asiakkaille ja henkilöstölle.	Osallistutaan valmisteluun ja käydään vuoropuhelua mm. kasvupalvelujen valmistelun osalta. Sote- ja maakuntauudistus otetaan huomioon organisaatio- ja henkilöstörakenteessa.		(etenee hitaasti tai osittain) Konsernirakenteen selvitystyö on käynnistetty. Sote- ja maakuntauudistukseen valmistauduttu mm. yhtiöittämis päätöksillä. Kaupunginvaltuusto päätti kesäkuussa Itä-Suomen huoltopalvelu liikelaitos kuntayhtymän (Servica) yhtiöittämisestä ja Kuhilas Oy muuttui heinäkuussa Monetra Pohjois-Savo Oy:ksi. Syyskuussa kaupunginvaltuusto päätti Kallaveden Työterveys Liikelaitoksen yhtiöittämisestä.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
	Uudistetaan ja kehitetään toimintaa mm. erilaisten kokeilujen avulla ja ottamalla käyttöön hyviä toimintatapoja.	Toteutetaan kokeiluja pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi.		(etenee suunnitellusti) Kuopion alueen työllisyyskokeilu toteutui suunnitellusti. Kokeilussa kehitetyt hyvät käytännöt ja toimintamallit vakiinnutetaan osaksi työllisyyspalvelun perustoimintaa. Uusia työllisyyttä edistäviä hankkeita suunniteltiin ja käynnistettiin.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
4.3. Kestävä talous	Toimitaan taloudellisesti ja parannetaan tuottavuutta, jotta kaupungin taloudellinen tulos on suunnitellun mukainen ja tasapainossa valtuustokauden aikana. Myydään ja luovutaan palvelutuotannon kannalta tarpeettomista tiloista ja samalla vähennetään kaupungin korjausvelkaa. Toteutetaan laajempaa strategian mukaista investointiohjelmaa.	Pyritään erityisesti toteuttamaan toimenpiteitä, joilla vähennetään pitkäaikaistyöttömyydestä kaupungille syntyviä kuluja. Toimitaan omassa toiminnassa taloudellisesti ja hyödynnetään kehittämisessä mahdollisimman hyvin ulkopuolista rahoitusta.		(etenee suunnitellusti) Työmarkkinatuen kuntaosuudelle asetettu miljoonan euron säästötavoite toteutui ollen -1,0 milj. euroa, verrattuna vuoden 2017 toteutumaan. Ulkopuolista kehittämisrahoitusta on saatu vuoden 2018 aikana mm. työhyvinvoinnin edistämiseen, investointien hankintaan, alueen vetovoiman ja osaan työvoiman saatavuuden edistämiseen, Living Lab toimintaan, liikenneinvestointeihin.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

Elinvoima- ja konsernipalvelu 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Myyntituotot	11 582		11 582	11 409	-174	98,5 %
Maksutuotot	1 366		1 366	1 392	27	102,0 %
Tuet ja avustukset	1 746		1 746	1 533	-212	87,8 %
Vuokratuotot	6		6	15	9	238,8 %
Muut toimintatuotot	11		11	65	54	608,5 %
TOIMINTATULOT	14 710		14 710	14 414	-297	98,0 %
Henkilöstökulut	-20 141		-20 141	-19 395	746	96,3 %
Palvelujen ostot	-8 399		-8 399	-6 038	2 360	71,9 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-293		-293	-345	-53	118,0 %
Avustukset	-12 624		-12 624	-12 002	622	95,1 %
Vuokrakulut	-1 278		-1 278	-1 265	13	99,0 %
Muut toimintakulut	-161		-161	-31	130	19,0 %
TOIMINTAMENOT	-42 895		-42 895	-39 077	3 818	91,1 %
TOIMINTAKATE	-28 184		-28 184	-24 663	3 521	87,5 %
Suunnitelman mukaiset poistot	-445		-445	-594	-149	133,4 %

Mittaristo

Elinvoimapalvelu

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos TP18/17
Työllisyyspalvelu	Bruttokustannukset, €	-6 322 154	-5 850 321	-8 284 333	-5 942 288	-91 967
	Työllistymispalvelujen asiakasmäärä	2 611	4 337	3 500	4 575	238
	Positiivisten jatkopolkujen suhteellinen osuus, % *		47 %	50 %	53 %	6 %
	Työmarkkinatukea yli 300 päivää saaneet, kuukausittainen keskiarvo *		2 492	2 320	2 368	-124
	Työmarkkinatuen kuntaosuus, €	-11 577 983	-12 291 648	-11 250 000	-11 289 083	1 002 565
Lomituspalvelu	Lomituspäivät/vuosi	58 331	53 561	50 000	49 000	-4 561
	Kustannus €/ netto/lomituspäivä	179,93	182,3	172	170	-12,3
	Lomitettavia yrittäjiä kpl	1 178	1 103	1 010	1 025	-78

*Tietoa ei saada järjestelmistä tällä hetkellä.

		TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos TP18/17
Elinvoimapalvelu						
Henkilöstömittarit	Säännöllinen työaika (ei sisällä lomituspalvelua)	32,6	70,9	68,0	80,1	9,2
	Sairauspoissaolot kalenteripv / htv	10,1	16,4	12,3	15,5	-0,9
	Kokonaistyöaika / lomituspalvelut	230,7	213,3	245,0	196,4	-16,9
	Sairauspoissaolot kalenteripv / htv / lomituspalvelu	25,4	29,1	30,4	28,6	-0,5
Tilankäyttö	Tilojen määrä m ²	533	1 608	1 608	1 608	0
	Tilojen määrä m ² /htv	16,3	22,8	23,6	22,6	-0,2
	Tilojen määrä m ² /lomituspalvelu	240	240	240	240	0

Vuoden 2016 tiedot eivät ole vertailukelpoisia myöhempään vuosiin verrattuna palvelualueuudistuksen, Juankosken kuntaliitoksen ja Kuopion Innovation Oy:n henkilöstön siirron vuoksi. Vuoden 2016 tiedot ovat vetovoimaisuuden palvelualueen tietoja.

Konsernipalvelu

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos TP18/17
Henkilöstömittarit	Säännöllinen työaika (ilman työllistämistä)	76,6	61,6	61,0	63,3	1,7
	Sairauspoissaolot kalenteripv / htv	9,7	11,7	10,4	12,5	0,8
Tilankäyttö*	Tilojen määrä m ²	2 773	2 898	2 930	2 930	33
	Tilojen määrä m ² /htv	36,2	47,0	48,0	48,0	1,0

* Sisältää Juankosken kaupungilta siirtyneet arkistotilat.

Vuoden 2016 tiedot eivät ole vertailukelpoisia myöhempään vuosiin verrattuna palvelualueuudistuksen, Juankosken kuntaliitoksen ja Kuopion Innovation Oy:n henkilöstön siirron vuoksi. Vuoden 2016 tiedot ovat konsernipalvelun palvelualueen tietoja.

Kaupunkiympäristön palvelualue

Apulaiskaupunginjohtaja Jari Kyllönen

Toiminta

Kaupunkiympäristön palvelualueen toiminta on edennyt suunnitelmien mukaisesti sekä toiminnan että talouden osalta. Strategisen maankäytön suunnittelutyöt, Kuopion kasvutavoitteiden toteutumisen edellyttämät asemakaavatyöt sekä kunnallistekniikan suunnittelutyöt ovat edenneet pääosin ohjelman mukaisesti. Perustontti-varanto kerrostalo- ja rivitalotonttien osalta on käynyt vähiin ja vaatii nopeita toimenpiteitä perustonttituotannon lisäämiseksi.

Täydennysrakentamisen painopiste on siirtynyt keskustaan, jossa on lukuisia yksityisten kiinteistönomistajien kiinteistökehityshankkeita. Asemanseudun ensimmäinen rakennushanke käynnistyi kesän aikana. Mölymäeltä allekirjoitettiin ensimmäisen vaiheen määräalojen luovutussopimus Savon koulutuskuntayhtymän kanssa. Maljalahden kerrostalotonteista pidettiin tarjouskilpailu ja kilpailun voittaneen kanssa on kauppakirjat allekirjoitettu.

Rakentaminen oli edelleen vilkasta ja vuoden aikana valmistui ennätyselliset 1803 uutta asuntoa, joista suurin osa oli kerrostaloasuntoja. Tuotannosta n. 570 asuntoa rakennettiin valtion korkotuella eli ovat ns. kohtuuhintaista tuotantoa. Vilkas rakentaminen on näkynyt myös rakennusvalvonnassa, jossa lupamäärä oli edellisen vuoden tasoa.

Strategian kannalta tärkein investointihanke on vuoden 2017 lopussa alkanut Savilahden allianssihanke (SALLI), joka eteni kehitysvaiheeseen. Allianssissa mm. Savilahdentien saneeraus ja Sarastuskaaren rakentaminen hoidetaan vuosien 2018-2021 aikana integroituna projektitoimituksena. Vuoden 2018 aikana allianssihankkeen suunnittelu eteni niin pitkälle, että varsinainen toteutus voidaan aloittaa vuoden 2019 alkupuolella.

Muita keskeisiä rakentamishankkeita olivat Hiltulanlahden alueen rakentaminen sekä Kauppakadun, Niiralankadun ja Suurmäentien saneeraukset. Liikuntapaikkojen osalta merkittävin hanke oli Lippumäen tekojääradan rakentaminen. Nilsissä ja Juankoskella tehtiin katujen saneerauksia ja Nilsien Pajulahdessa toteutettiin kevyen liikenteen parantamistyöt kantatie 75:n varrella yhdessä ELY-keskuksen kanssa. Investointien osalta vuosi oli erittäin haastava niin rakennuttamisen kuin suunnittelun osalta, koska investointitaso nousi edellisvuodesta 50 %:lla.

Maanhankintaa jatkettiin aktiivisesti kaupungin tulevilla kasvualueilla ja neuvottelujen kohteena ovat olleet Vanuvuoren alueella ja Ranta-Toivalassa sijaitsevat maa-alueet. Suomen valtiolta ostettiin jäähallin päädyssä oleva pysäköintitontti Kuntolaakso-hankkeen toteuttamista varten.

Merkittävin muutos tapahtui hulevesijärjestelmän hallinnassa, kun vuoden 2018 alussa hulevesijärjestelmä siirtyi kokonaisuudessaan kaupungin vastuulle. Ulkovalaistuksen ohjausjärjestelmä otettiin käyttöön.

Resurssiviisauteen perustuen Savilahden alueen osalta on oltu mukana tekemässä alueen massojen logistiikkaselvitystä. Uusiomateriaaleja hyödyntävän Uuma 3-hankkeen osallistumista selvitettiin. Hiltulanlahdessa ja Puijolla hyödynnettiin betonimurskeita väylien rakentamisessa.

Rakennusvalvonnassa otettiin vuoden 2018 alussa käyttöön sähköinen pysyväisarkisto ja rakennusjärjestyksen uudistaminen saatettiin päätökseen kuluneen vuoden aikana. Jätehuollon viranomaispalveluissa määriteltiin palvelutaso yhteistyössä alueen 16 kunnan ja kunnallisen jäteyhtiön kanssa. Ympäristöterveyden huollon osalta maakuntauudistuksen on valmistelu edennyt ja tarkentunut.

Joukkoliikenteen käyttäjämäärä kasvoi 4,1 % edellisten vuosien tavoin ja matkoja tehtiin noin 6,8 miljoonaa. Kuopion seudun joukkoliikenteen Viikun sähköisissä aikataulupalveluissa otettiin käyttöön bussien reaaliaikaiseen paikkatietoon perustuvat aikatauluennusteet ja viisaan liikkumisen hankkeen reaaliaikainen informaatiojärjestelmä valmistui ja mm. aikataulutiedot ovat nyt käytössä. Kaupunkipyöräasemia suunniteltiin 15 kohteeseen ja ensi vaiheessa keväällä 2019 järjestelmään kuuluu 150 sähköistä kaupunkipyörää. Myös kiertotalouteen liittyvä KierRe- hanke eteni hyvin.

Olenaiset poikkeamat talousarvioon

Kaupunkiympäristön palvelualueen taloudellinen tulos riippuu merkittävästi maaomaisuuden myyntivoittojen sekä maankäyttö- ja kehittämiskorvausten toteutumisesta, jotka kuluneena vuonna toteutuivat hyvin alkupe-
räiseen talousarvioon nähden. Myyntivoittojen osalta tehtiin talousarviomuutos. Muita tärkeitä tulonlähteitä ovat maanvuokratulot, joiden kehitys on kaupungin kasvun ja kaupungin maapoliittisten linjausten ansiosta vakaata ja nousujohteista. Myös maanvuokrien osalta tehtiin talousarviomuutos. Säästöä syntyi palvelujen ostoissa sekä henkilöstömenoissa.

Lippumäen tuplajäiden osalta kaupunginhallitus myönsi lisärahoituksen elinkeinoalueiden myöntövaltuutuksesta. Savilahden allianssihankeeseen osalta menot ylittivät budjetoidut menot. Ylittyneet menot kompensoitiin muista investointikohteista. Täysin uutena hankkeena mukaan tuli asematunnelin saneeraus ja jatkaminen Asemanseudun alueella. Tähän hankkeeseen saadaan kuitenkin merkittävästi EU-tukea.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

EU:n tietosuoja-asetuksen edellyttämät tietosuojaselosteet on tehty ja toiminta on asetuksen mukaista. Palveluhankintojen sopimusten mukaisuutta on valvottu. Riskejä on arvioitu ja hallintasuunnitelman päivittäminen odottaa tarkempia ohjeita

Sähköisen hankintajärjestelmän käyttöönottoa on ajettu sisään yhteistyössä Sansia Oy:n kanssa. Uusi maanvuokrasopimusten hallinta- ja laskutusjärjestelmä otettiin käyttöön, järjestelmä mahdollistaa e-laskutuksen.

Talouden seuranta ja ennustettavuutta pystyttiin parantamaan, mutta markkinatilanteen vaihtelut luovat epävarmuutta ennusteisiin jatkossakin. Strategiset tavoitteet johdettiin vuotuisiksi toimenpiteiksi, joiden toteutusta seurattiin osavuositarkastusten yhteydessä.

Asiakkailla on mahdollisuus tarkistuttaa rekisterissä olevat tietonsa netistä löytyvien lomakkeiden avulla. Tietoturvatarkastus otettiin käyttöön koko vastuualueella.

Kuopion kaupunki oli yhtenä kantajana n. 35 muun kunnan kanssa puukauppartellioikeudenkäynnissä. Markkinaoikeuden kartellituomiosta huolimatta kunnat hävisivät oikeudenkäynnin Helsingin käräjäoikeudessa riittävän näytön puuttuessa ja kantajat veloitettiin maksamaan kahden metsäyhtiön oikeudenkäyntikulut. Myös muut oikeutta hakeneet, kuten metsähallitus ja yksityisten maanomistajien muodostama "Suuri Savotta" hävisivät omat oikeusprosessinsa puukauppartelliasasiassa.

1. KASVAVA KUOPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova ta-voite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
1.2. Vetovoimainen innovaatio- ja oppimisympäristö sekä laadukas koulutusketju	Tuetaan Savilahden innovaatioympäristön uuden toimintamallin syntymistä ja innovaatioista syntyvien yritysten perustamista. Jatketaan tulevaisuuden kouluverkoston kehittämistä.	Savilahden alueen suunnittelu ja toteutus etenevät. Edistetään palveluverkoston toimivuutta.	●	(etenee suunnitellusti) Yliopistonrannan ja Tekniikkakadun asemakaava etenevät ohjelmoidusti ja SALLI eli Savilahden Allianssihanke on käynnissä. Yliopistonrannan kaavoitukseen liittyvät maankäytösopimusneuvottelut ovat käynnissä. Ilmanlaatu- ja meluasioissa jatkettu yhteistyötä Itä-Suomen yliopiston ja Terveystien ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa.	Kasvava Kuopio -ohjelma
1.3. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	Tehdään aktiivista vaikuttamista Kuopion saavutettavuuden parantamiseksi (lentovuorot, asemanseutu, tiehankkeet) ja kansallisen aseman vahvistamiseksi. Työssäkäyntialueen yhteistyötä laajennetaan ja tiivistetään alueen elinvoiman vahvistamiseksi.	Aktiivinen vaikuttaminen maakunnallisissa ja valtakunnallisissa verkostoissa.	●	(etenee suunnitellusti) Vt 5 kehittämissuunnitelma on valmistunut. Asemanseudun hanke on käynnissä. Kaupunki osallistuu tällä hetkellä asematunnelihankkeeseen. Tälle hankkeelle on myös haettu ja saatu EAKR-tukea. Siilinjärven, Suonenjoen ja Leppävirran kanssa on pidetty vuosittaisia seutupalavereja (tiedonvaihto). Ilmanlaadun seurannan yhteistyö Siilinjärven, Varkauden ja Jyväskylän kanssa jatkuu. On tehty yhteistyötä alueellisesti mm. KierRe-hankkeessa Varkauden, Iisalmen ja Pro Agrian kanssa. Lisäksi tehdään yhteistyötä oppilaitosten kanssa.	Kasvava Kuopio -ohjelma
1.4. Rohkea kaupunkikehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri	Savilahden rakentaminen ja muut kärkihankkeet etenevät suunnitellusti.	Savilahden alueen sekä muiden kärkihankkeiden (mm. Kuntolaakso, Kuopionlahti, Asemanseutu, Mölymäki) suunnittelu ja toteutus etenevät.	●	(etenee suunnitellusti) Savilahden sekä muiden kärkihankkeiden asemakaavatytöt etenevät suunnitellusti ja yliopistonrannan kaavoitukseen liittyvät neuvottelut ovat käynnissä. SALLI-hanke etenee suunnitellusti, Niiralankadun saneeraus etenee ja Mölymäen sekä Asemanseudun rakentaminen on alkanut.	Kasvava Kuopio -ohjelma

2. HYVINVOIVA KUOPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova ta-voite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.1. Aktiivisuuteen innostava arki	Tuetaan aktiivista elämäntapaa luomalla edellytyksiä omatoimiselle aktiivisuudelle. Aktivoidaan erityisesti tukea tarvitsevia lapsia ja nuoria sekä ikäihmisiä liikkumaan ja harrastamaan sekä terveellisiin elämäntapoihin.	Edistetään kävelyä ja pyöräilyä, rakennetaan erilaisia ulkoilu- ja lähiliikuntapaikkoja. Kiinnitetään erityistä huomiota esteettömyyteen ja turvallisuuden suunnittelussa, rakentamisessa ja kunnossapidossa.		(etenee suunnitellusti) Pyöräilyn edistämishjelma on lausuntovaiheessa, satama- ja venepaikkaohjelman laatiminen on käynnissä. Leikkipaikkaverkosto ja viherpalveluohjelma ovat valmistuneet. Esteetön ympäristö on huomioitu rakentamisessa ja keskustan kunnossapitoluokitus on tarkistettu alkuvuonna. Koulujen ja päiväkotien lähiluontokohteiden kartoitus on tehty.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
2.2. Varhainen tuki	Tuetaan ikäihmisten kotona pärjäämistä ja hyvää elämää.	Esteettömyyden ja turvallisuuden huomioiminen suunnittelussa, rakentamisessa ja kunnossapidossa.		(etenee suunnitellusti) Esteettömyys on huomioitu suunnittelussa ja rakentamisessa. Vuoden 2018 aikana on toteutunut neljän uuden hissien valmistuminen, joille on tehty päätökset kaupungin hissiavustuksesta.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
2.3. Työllistyminen ja toimeentulo	Toteutetaan aktiivisia toimenpiteitä (henkilöstöpolitiikka, hankintapolitiikka, yritysysteistyö, eläkeselvitteilyt jne.) pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi ja työmarkkinatuen kunta-osuusmaksun pienentämiseksi.	Otetaan työllisyysnäkökulma huomioon investointeja suunniteltaessa, kilpailuttaessa ja ajoitettaessa.		(etenee suunnitellusti) Työllisyysnäkökulma on huomioitu investointihankkeiden kilpailutuksessa.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	Kehitetään uudenlaisia monipuolisia lähipalvelualueita ja lähipalvelukonsepteja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa (vrt. Mänistö, Jynkkä). Tuetaan asuinalueiden omatoimisuutta ja omaleimaisuutta (pitäjäraadit, talkooraha, yms.).	Edistetään palvelukumppanuutta, tuetaan pitäjäraatien hankkeita.		(etenee suunnitellusti) Asukkaiden vuorovaikutusta suunnittelussa on lisätty mm. asukasyhdistysten ja pitäjäraatien osalta. Talkoorahan käyttöä on lisätty ja toimittu yhdessä kyläyhdistysten kanssa. On tehty yhteistyötä ulkoilun ja retkeilyn palveluverkoston rakentamisessa sekä ylläpidossa kyläyhdistysten, seurojen ym. kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
	Parannetaan yleisesti Kuopion turvallisuutta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Hyödynnetään asiakas- ja asukastietoa turvallisen elinympäristön kehittämiseksi.	Parannetaan keskustan ja muiden alueiden turvallisuutta yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa.	●	(etenee suunnitellusti) Keskustan kameravalvontajärjestelmän toimija on vaihdettu ja valaistuksen ohjausjärjestelmä on otettu käyttöön. Suunnittelussa on mukana turvallisuuden eri toimijat. Kävelykeskustan sulanapitojärjestelmän toiminnan takaamiseksi on sopimusta tarkennettu. Lupakäsittelyissä on otettu huomioon ympäristön pilaantumisen ehkäisy sekä riskien arviointi ja hallinta.	Hyvinvoiva Kuopio - ohjelma
3. RESURSSIVIISAS KUOPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
3.1. Viisas liikkuminen	Edistetään pyöräilyä ja jalankulkua sekä joukkoliikenteen käyttöä sekä kulkuneuvojen yhteiskäyttöä. Laaditaan pyöräilyn kehittämisohjelma. Kehitetään maaseutualueen liikkumismahdollisuuksia palveluihin.	Edistetään pyöräilyä ja jalankulkua sekä joukkoliikenteen käyttöä sekä kulkuneuvojen yhteiskäyttöä. Laaditaan pyöräilyn kehittämisohjelma. Kehitetään maaseutualueen liikkumismahdollisuuksia palveluihin.	●	(etenee suunnitellusti) Pyöräilyn edistämishojelman laatiminen on käynnissä ja on tulossa helmikuussa 2019 lautakunnan käsittelyyn. Kaupunkipyöräjärjestelmän pyöräasemien rakentaminen on aloitettu, järjestelmä otetaan käyttöön keväällä 2019. Palvelualueelle on hankittu yhteiskäyttöisiä sähköpyöriä. Työasioinnissa käytetään mahdollisuuksien mukaan joukkoliikennettä.	Resurssiviisas Kuopio - ohjelma
3.2. Kiertotalous ja resursien viisas käyttö	Otetaan käyttöön sähköinen kokouskäytäntö hallituksessa, lautakunnissa ja valtuustossa.	Otetaan käyttöön sähköinen kokouskäytäntö lautakunnissa.	●	(etenee suunnitellusti) Sähköinen kokouskäytäntö on otettu käyttöön kaupunkirakennelautakunnassa, ympäristö- ja rakennuslautakunnassa sekä Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnassa.	Resurssiviisas Kuopio - ohjelma
	Parannetaan tilojen monikäyttöisyyttä ja tehostetaan tilankäyttöä.	Edesautetaan etätöiden tekemistä.	●	(etenee suunnitellusti) Etätöiden tekeminen on mahdollistettu ja etätöitä on lisätty.	Resurssiviisas Kuopio - ohjelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
	Uusiomateriaalien käyttö ja suunnittelu sisällytetään maankäytön suunnitteluun ja rakentamiseen. Selvitetään keinot vähentää kaupungin rakentamisen ja rakennusten ympäristökuormitusta, mm. sertifioinnin avulla.	Uusiomateriaalien käyttö kaupungin infrarakentamisen kohteissa, joka huomioidaan suunnittelussa ja selvityksissä. Selvitetään mm. sertifiointimahdollisuuksia.	●	(etenee suunnitellusti) Uusiokäyttömateriaaleja on käytetty maarakentamisessa, mm. Puijolla, Hiltulanlahdessa ja Jynkässä. Liikunta-alue rakentamisessa on otettu alueiden saneerausten yhteydessä mm. aitaelementtejä varastoon jatkokäyttöä varten.	Resurssi- viisas Kuopio - ohjelma
3.3. Energiatehokkuus ja uusiutuva energia	Edistetään energiatehokkuutta ja uusiutuvan energian käyttöä kaupungin kiinteistöissä Korvataan diesel- ja bensiinikäyttöisen ajoneuvoja sähkö- ja biokaasuajoneuvoilla.	Edistetään kaupungin ajoneuvojen toimivuutta sähkö- ja biokaasutoimiviksi ja huomioidaan kilpailutuksissa.	●	(etenee suunnitellusti) Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikenteessä on laadittavana selvitys linja-autojen vaihtoehtoisista käyttövoimista. Uusi valaistuksen ohjausjärjestelmä otetaan käyttöön. Viestintää energiatehokkuutta edistävästä toimenpiteistä on lisätty.	Resurssi- viisas Kuopio - ohjelma

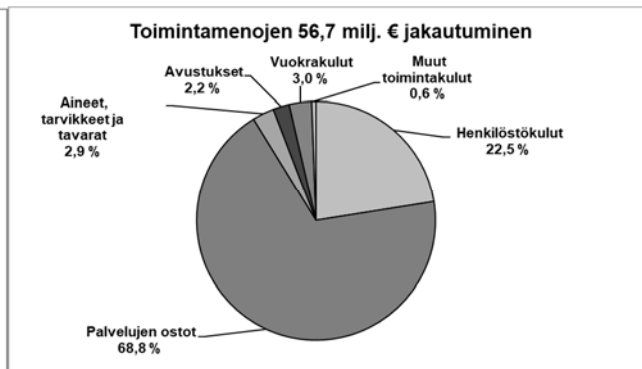
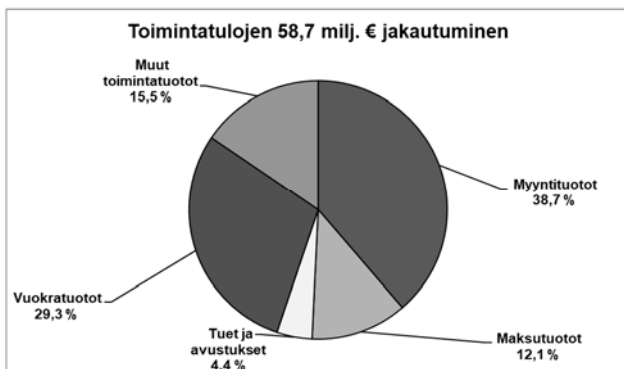
4. UUDISTUVA KUPIO

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	Jalkautetaan uutta kaupunkistrategiaa.	Strategia viedään henkilöstöta- solle.	●	(etenee suunnitellusti) Strategiaa on käyty läpi työpaikkakokouksissa sekä yksikköpalaverissa ja strategia on huomioitu työohjelmissa. Kaupunkistrategian toteutuminen on huomioitu hankintakäytännöissä.	Uudistuva Kuopio - ohjelma
	Tuetaan hankinta- ja omistajapolitiikalla kaupunkistrategian toteutumista.	Hankintakäytäntöjä kehitetään.			
	Kehitetään päätöksenteon avoimuutta ja viestintää.	Asukkaiden osallistaminen jo valmisteluvaiheessa, erityisesti uudessa Kohtaamossa.	●	(etenee suunnitellusti) Asukkaiden osallistaminen jo valmisteluvaiheessa on otettu huomioon mm. suunnittelussa.	Uudistuva Kuopio - ohjelma
	Toteutetaan henkilöstön työhyvinvointia parantavia toimenpiteitä. Henkilöstön sairauspoissaolot vähenevät 2 kalenteripäivää/henkilötyövuosi. Sairauspoissaolojen sijaisjärjestelyt turvataan.	Edistetään työhyvinvointia erilaisin keinoin sekä palvelu- aluetasolla että työyksiköissä. Ideoidaan toimenpiteitä yhdessä henkilöstön kanssa.	●	(etenee suunnitellusti) Työhyvinvoinnin ylläpidon ja parantamisen keinoista on keskusteltu henkilöstön kanssa aiempaa enemmän. Työhyvinvointia on lisätty jämäkämällä tehtävän- jaolla, varahenkilöjärjestelmän parantamisella, oikea-aikaisella tiedottamisella ja vuorovaikutuksen lisäämisellä sekä työ- ohjauksella.	Uudistuva Kuopio - ohjelma; Työhyvin- vointi- suunni- telma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta	Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja.	Kehitetään edelleen sähköisiä palveluja. Ollaan mukana maakunnan digitalisaatiohankkeessa. Tietomallien edistäminen ja hyödyntäminen koko palvelualueella.		(etenee suunnitellusti) Sähköisen hankintajärjestelmän käyttäminen on lisääntynyt. Kaupunkimallia (3D-mallintaminen) on työstetty, 80% rakennusten osalta on mallinnettu. Sekä tietomallikoordinaattori on rekrytoitu. Digi-Paven valmistelu on käynnissä. Rakennuslupahakemukset saapuvat pääosin Sähköisen lupapistepalvelun kautta. Kaikki 2018 alusta tehdyt rakennusvalvonnan lupapäätökset ja lupa-asiakirjat menevät sähköiseen pysyväisarkistoon. Ympäristönsuojelun luissa ja ilmoituksissa on otettu aktiivisesti Lupapiste-palvelu käyttöön.	Uudistuva Kuopio - ohjelma
	Osallistutaan maakunta- ja soteuudistuksen valmisteluun ja varaudutaan omassa toiminnassa tulevaan muutokseen, jotta muutos toteutuisi mahdollisimman sujuvasti asiakkaille ja henkilöstölle.	Ollaan mukana maakuntauudistuksen valmistelussa.		(etenee suunnitellusti) Valmistelu etenee ympäristöterveydenhuollon osalta. Matkojen yhdistelykeskuksen toiminta on siirtynyt Sansia Oy:lle.	Uudistuva Kuopio - ohjelma
	Uudistetaan ja kehitetään toimintaa mm. erilaisten kokeilujen avulla ja ottamalla käyttöön hyviä toimintatapoja.	Otetaan käyttöön uusia toimintatapoja.		(etenee suunnitellusti) Nettihuutokaupan kokeilemistä uutena markkinointi- ja myyntikanavana ollaan valmistelemassa kiinteistön myyntitoiminnassa.	Uudistuva Kuopio - ohjelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.3. Kestävä talous	Toimitaan taloudellisesti ja parannetaan tuottavuutta, jotta kaupungin taloudellinen tulos on suunnitellun mukainen ja tasapainossa valtuustokauden aikana. Myydään ja luovutaan palvelutuotannon kannalta tarpeettomista tiloista ja samalla vähennetään kaupungin korjausvelkaa. Toteutetaan laajempaa strategian mukaista investointiohjelmaa.	Vähennetään kaupungin korjausvelkaa. Kiinteistökehitysryhmän toiminta jatkuu. Toteutetaan laajempaa investointiohjelmaa.		(etenee suunnitellusti) Hankintoja ja sopimuksia on tehty suunnitelmallisesti. Laajempaa investointiohjelmaa on toteutettu resurssien puitteissa.	Uudistuva Kuopio - ohjelma

Kaupunkiympäristön palvelualue 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Myyntituotot	22 920	-2 086	20 835	22 716	1 881	109,0 %
Maksutuotot	6 345	200	6 545	7 086	540	108,3 %
Tuet ja avustukset	2 280	-2	2 278	2 599	321	114,1 %
Vuokratuotot	16 498	2 200	18 698	17 211	-1 487	92,0 %
Muut toimintatuotot	7 312	700	8 012	9 098	1 086	113,6 %
TOIMINTATULOT	55 355	1 013	56 368	58 710	2 342	104,2 %
Henkilöstökulut	-13 283	361	-12 922	-12 751	171	98,7 %
Palvelujen ostot	-41 439	2 376	-39 063	-39 003	59	99,8 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 803	3	-1 800	-1 668	132	92,7 %
Avustukset	-1 507		-1 507	-1 255	252	83,3 %
Vuokrakulut	-1 503	16	-1 487	-1 717	-229	115,4 %
Muut toimintakulut	-380	1	-379	-337	42	88,8 %
TOIMINTAMENOT	-59 915	2 757	-57 158	-56 730	428	99,3 %
TOIMINTAKATE	-4 561	3 770	-791	1 979	2 770	350,4 %
Suunnitelman mukaiset poistot	-16 694		-16 694	-16 366	328	98,0 %

Mittaristo

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos TP18/17
Asemakaavoitus	Kaavoitetut rivi- ja kerrostalotontit, k-m2	113 500	16 850	131 400	32 500	15 650
	Kaavoitetut omakotitontit, kpl	233	12	0	0	-12
	Kaavoitetut yritystontit, k-m2	580 000	4 000	196 500	17 000	13 000
	Asemakaavojen valmistumisaika, kk	23	25	20	20	-5
Joukkoliikenteen järjestäminen	Paikallisliikenteen matkustajamäärä 1000 matkustajaa / v	5 660	6 196	6 400	6 450	254
Rakentaminen	Kadunrakentaminen km	4	4	4	4	-1
	Viherrakentaminen ha	2	2	2	2	0
Liikenneväylien kunnossapito	Kunnossapidettävät liikenneväylät km	792	874	842	879	5
	Kadun hoito, ajoradat I-luokka €/ km	11 000	12 000	13 000	10 555	-1 445
	Kadun hoito, ajoradat II-luokka €/ km	9 000	9 500	10 000	6 788	-2 712
	Kadun hoito, ajoradat III-luokka €/ km	3 000	3 200	4 000	2 826	-374
	Kadun hoito, klv I-luokka €/ km	9 000	9 100	9 500	7 272	-1 828
	Kadun hoito, klv II-luokka €/ km	2 000	2 200	3 000	1 930	-270
	Kadun hoito, klv III-luokka €/ km		1 000	1 500	2 516	1 516
	Asukastytyytyväisyys katujen kunnossapidosta (1-5)	3	3	4	3	0
Puistojen ja yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapito	Kunnossapidettävät puistot ja katuviheralueet, ha	570	680	580	511	-169
	Yleisten alueiden hoito luokittain €/ ha	3 200	3 300	3 400	3 700	400

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos TP18/17
Jätehuollon viranomaispalv	Asuin- ja vapaa-ajan kiinteistöjen liittymisaste järjestettyyn jätehuoltoon (%)		99	97	98	0
	Jätehuoltoa koskevien hakemusten käsittelyaika (vko)		4	4	5	1
Tonttipalvelut	Rakennuskelpoiset valmistuneet riv- ja kerrostalotontit k-m2	41 000	62 000	17 000	17 150	-44 850
	Rakennuskelpoiset valmistuneet omakotitontit kpl	84	16	36	41	25
	Rakennuskelpoiset valmistuneet yritystontit k-m2	3 000	30 000	0	3 000	-27 000
	Tonttivaranto, luovutusvalmiit liiketontit, k-m2 / kpl	141 000/35	141 000/36	160 000/37	154 000/41	13 000/5
	Tonttivaranto, luovutusvalmiit teollisuus ja varastot, k-m2 / kpl	118 000/40	98 000/35	95 000/37	104 000/30	6 000/-5
	Tonttivaranto, luovutusvalmiit omakotitontit, kpl	69	40	20	33	-7
	Tonttivaranto, luovutusvalmiit rivitalotontit, k-m2 / kpl	77 000/34	66 000/32	62 000/32	54 000/27	-12 000/-5
	Tonttivaranto, luovutusvalmiit kerrostalotontit, k-m2 / kpl	85 000/24	90 000/26	64 000/17	77 000/21	-13 000/-5
Asuntotoimi	Alkava asuntotuotanto	1 400	1 400	1 000	1 200	-200
Ympäristöterveydenhuolto	Luvan ja ilmoituksen käsittelyaika kk	1	1	1	0	-1
Rakennusvalvonta	Lupapäätökset kpl, sis. Suonenjoen	1 293	1 205	1 300	1 216	11
	Rakennuslupien käsittelyaika, pv	18	20	19	22	2
Henkilöstömittarit	Kokonaistyöaika (ilman työllistämistä) htv	192	212	219	220	7
	Sairauspoissaolot kalenteripv / htv	11	11	10	11	0
	Tilojen määrä m2 / htv	16	16	15	15	-1

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue

Apulaiskaupunginjohtaja Pekka Vähäkangas

Toiminta

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen toiminta ja talous on toteutunut suunnitellusti.

Vuoden 2018 yhtenä toiminnan painopisteenä oli asiakasmäärän lisääminen kaikissa palveluissa. Tämä tavoite toteutui lähes kaikissa palveluprosesseissa. Kirjastokäyntien määrä kasvoi. Museoiden näyttelyt ja tapahtumat olivat suosittuja ja asiakasmäärät olivat edelleen kasvussa, Kuopion museon remontista huolimatta. Liikuntapaikkojen käyttö säilyi hyvällä tasolla. Musiikkikeskuksen osalta remonttien vaikutus näkyi kävijämäärissä, kaupunginorkesterin kuulijoiden määrä tosin kasvoi remontista huolimatta. Myös kaupunginteatterin kävijämäärä kasvoi erityisesti vuokraustoiminnan osalta. Kulttuuri- ja liikuntaryhmiin osallistuneiden määrä kasvoi, kuten myös kansalaisopiston opiskelijamäärä.

Hyvinvoiva Kuopio –ohjelman valmistelu sekä avustus- ja maksupolitiikan uudistamistyö käynnistettiin. Osallistuttiin kaupunkitasoiseen palveluverkoston kehittämistyöhön (DigiPave) sekä palveluverkostotyöryhmän työhön.

Karttulan kirjasto avattiin uusissa tiloissa sekä Nilsin kirjaston peruskorjaus valmistui. Kuopion museon peruskorjaus ja laajennus –hankkeen palveluntuottajaksi valittiin NCC Suomi Oy allianssisopimuksella. Rakentaminen alkoi marraskuussa 2018 ja kohde valmistuu vuoden 2020 aikana rakennustöiden osalta, jonka jälkeen alkaa näyttelyiden rakentaminen.

Liikuntapaikkarakentamisen osalta on käynnissä useita hankkeita mm. uima- ja jäähallin rakennustyöt, Lippumäen alueen rakentaminen sekä Puijon Urheilualueen rakennustyöt, myös Savilahden kalliotilojen hankesuunnitelma on hyväksytty ja menossa on toteutussuunnitteluvaihe. Maaningan urheilu- ja nuorisotalon peruskorjaus käynnistyi, peruskorjaukseen myönnettiin 0,75 milj. euroa OKM:n erityisavustusta. Lippumäen ylipainehallin urakkasopimus on tehty ja rakennustyöt aikataulutettu vuodelle 2019.

Keskuskentän jalkapallostadionin tarveselvitys on hyväksytty, hankeselvitys oli lautakunnan käsittelyssä kaksi kertaa ja asia palautettiin uudelleen valmisteluun. Kaupunginhallituksen puheenjohtaja käytti asiassa otto-oikeutta ja kaupunginhallitus hyväksyi 21.1.2019 kokouksessa hankesuunnitelman UEFA:n kategorian 4 mukaisena 8 000 katsomopaikan areenana, mahdollistaen 20 000 henkilön yleisötapahtumien järjestämisen.

Kuopion Musiikkikeskus oli suljettuna remontin takia 1.1.2018 alkaen ja avautui osittain 1.9.2018 alkaen. Remontti rajoitti vielä syyskauden aikana talon vuokraustoimintaa ja orkesteri harjoitteli väistötiloissa alkusyksyn ajan, syyskuusta lähtien konsertit voitiin pitää Musiikkikeskuksessa.

Liikunnan aktivoinnissa alkuvuoden uutena toimintona on testamenttivaroin palkatun ohjaajan työnkuvaan kuuluvan nuorten (15-29 v) liikuntaneuvontatoiminnan aloittaminen. Voimaa Vanhuuteen-ohjelman myötä uusia toimintoja on käynnistetty Puijonlaakso – keskusta – alueelle.

Tapahtumatiedottamiseen on suunniteltu ja käyttöön otettu Kuopio Seinä –portaali, joka on tarkoitettu yhteisölistien, ei kaupallisten tapahtumien markkinointiin. Kohderyhmänä on lapset, nuoret sekä perheet.

Valtuustoaloite kylätalolinjausten laatimisesta eteni kh:n käsittelyyn ja siellä päätettiin, että hyvinvointiryhmä laatii kaupungin hyvinvointitilojen hallinnointi- ja toimintamallin elokuun 2019 loppuun mennessä osana vuoden 2020 talousarvion valmistelua.

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen toimintakate ylittää talousarvion 0,1 milj. euroa (toteutuma 100,3 %).

Vuonna 2018 myönnettiin 0,3 milj. euron lisämääräraha yksityisen tennishallin rakentamiseen muita talousarviomuutoksia ei esitetty, vaikka talousarviosta puuttuivat palkankorotusvaraukset (-0,3 milj. euroa). Palkankorotukset, museohankkeen käynnistämiskulut (-0,1 milj. euroa) sekä muut budjetoimattomat menot saatiin melkein katettua liikuntapaikkapalveluiden vuokrien alittumisella (Jäähallin vuokra aleni remontin vuoksi ja Lippumäen ylipainehallin valmistuminen siirtyi vuodelle 2019).

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Työhyvinvoinnin parantamisen osalta on laadittu yksikkökohtaiset suunnitelmat ja sairauspoissaolojen seurantaa on tehostettu. Kaupungin uutta strategiaa on käsitelty työpaikkakokouksissa sekä kehittämisspäivissä. Maakunta-sote-valmistelutyöhön on osallistuttu olemalla mukana kokoamassa maakunnan alueen yhteistä hyvinvointikertomusta yhteistyössä kuntien kanssa. Kuopion hyvinvointikoordinaattori on koordinoanut maakunnan hyvinvointikertomustyötä toimien alueellisen hyvinvointikertomustyöryhmän puheenjohtajana. Uuden EU-tietosuoja-asetuksen mukaiset tietoturvaselosteet on laadittu ja koulutuksiin on osallistuttu tarpeen mukaan.

1. KASVAVA KUOPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
1.3. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	Työssäkäyntialueen yhteistyötä laajennetaan ja tiivistetään alueen elinvoiman vahvistamiseksi.	Palveluita tuotetaan yli kuntarajojen ja palvelut ovat kaupungin vetovoimatekijä.		(etenee suunnitellusti) Hyvinvoinnin palvelut palvelevat jo nyt valtakunnallisesti ja esim. Musiikkikeskuksen remontti ja uudet valmistuvat liikuntapaikkakohteet lisäävät kävijämääriä entisestään. Kuopion kaupungin kirjasto toimii yhtenä yhdeksästä alueellisen kehittämissihtävän kirjastosta alueenaan Etelä- ja Pohjois-Savo sekä valtakunnallisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä. Kansalaisopisto tuottaa opistopalveluita Kuopion lisäksi kolmelle sopimuskunnalle. Kuopion kaupungin museot ovat Pohjois-Savossa maakunnallisia museoita ja vahvoja toimijoita koko museoalalla. Museoiden näyttelyt, tapahtumat ja kohderyhmille suunnatut palvelut ovat suosittuja ja asiakasmäärät ovat olleet kasvussa.	Kasvava Kuopio -ohjelma
1.4. Rohkea kaupunkikehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri	Savilahden rakentaminen ja muut kärkihankkeet etenevät suunnitellusti.	Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskuksen & alueellisen väestönsuojan toteutus-, omistus-, operointi- ja rahoitusmallista päätetään ja hankkeen toteutus etenee.		(etenee suunnitellusti) Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskuksen toteutussuunnittelu on aloitettu ja kokonaisuuteen valmistellaan hanke- rahoitushakemusta yhteistyössä yliopiston kanssa.	Kasvava Kuopio -ohjelma

2. HYVINVOIVA KUOPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.1. Aktiivisuuteen innostava arki	Kehitetään toimintamalli, jossa kaupungin tilat olisivat paremmin asukkaiden ja järjestötoiminnan käytettävissä.	Päivitetään mm. koulutilojen käyttömaksuja siten, että ko. tilat ovat tehokkaasti asukkaiden ja muiden toimijoiden käytössä.	●	(etenee suunnitellusti) Maksu- ja avustuspolitiikan kehittämisen aloitettiin syksyllä.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
	Tuetaan aktiivista elämäntapaa luomalla edellytyksiä omatoimiselle aktiivisuudelle. Aktivoidaan erityisesti tukea tarvitsevia lapsia ja nuoria sekä ikäihmisiä liikkumaan ja harrastamaan sekä terveellisiin elämäntapoihin.	Pyritään saamaan lisää asiakkaita hyvinvoinnin palveluiden piiriin. Palvelut segmentoidaan asiakastarpeiden mukaisesti.	●	(etenee suunnitellusti) Palveluiden markkinointia ja palvelumuotoilua on aloitettu kehittämään. Lapsille ja nuorille oli käytössä edullinen liikkiskortti ajalle 2.5. - 31.8.2018. Liikuntapaikkapalveluilla on käytössä edullinen eläkeläisten hyvinvointikortti. Kouluissa käytössä kulttuuri- ja liikuntapolkutoimintaa. Kaupunginorkesterilla on vuonna 2017 syntyneet lapset ns. kummilapsia, joille järjestettiin ensimmäiset konsertit toukokuussa. Kansalaisopisto järjesti yht. 665 taidekurssia (kuvataide, musiikki, tanssi, teatteritaide, sanataide, taidekäsityö, taitteen perusopetus), johon osallistui 7 831 opiskelijaa (vauvasta senioreihin).	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
2.2. Varhainen tuki	Lapsiperheet saavat tarvittaessa varhaista ja avohuollon tukea. Tuetaan ikäihmisten kotona pärjäämistä ja hyvää elämää.	Palveluilla edistetään lapsiperheiden ja ikäihmisten jaksamista, toimintakykyä ja pärjäämistä.	●	(etenee suunnitellusti) Testamenttivaroilla on palkattu vuoden alusta kahdeksi vuodeksi liikunnanohjaaja, jonka päävastuu on nuorten 15-29 vuotiaiden liikuntaneuvonta. Voimaa Vanhuuteen ohjelmaa toteutettu (mm. yhdistetty erityisesti kulttuuria ja liikuntaa, edistetty taloyhtiöjumppia sekä muita jumppatuokioita).	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

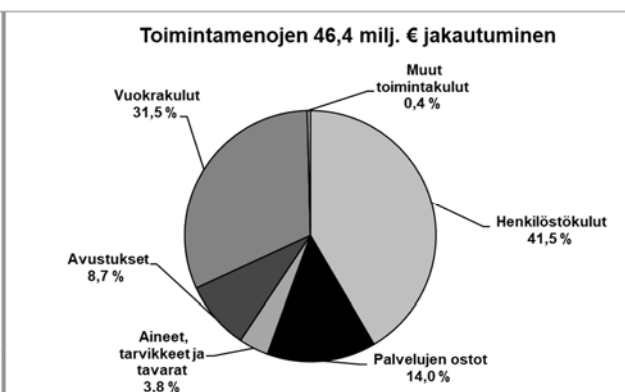
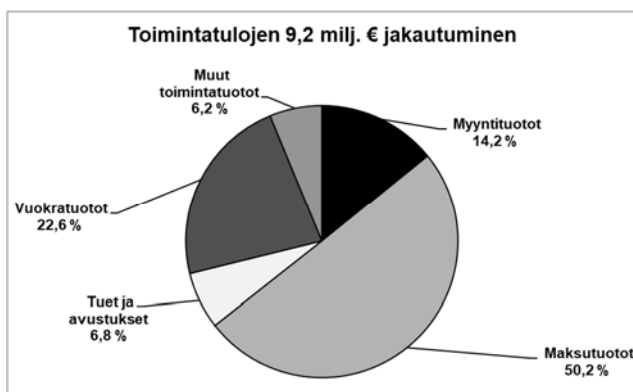
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähtävä tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.3. Työllistyminen ja toimeentulo	Toteutetaan aktiivisia toimenpiteitä (henkilöstöpolitiikka, hankintapolitiikka, yritysysteistyö, eläkeselvittelyt jne.) pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi ja työmarkkinatuen kunta-osuismaksun pienentämiseksi.	Työllistetään pitkäaikaistyöttömiä mahdollisuuksien mukaan palvelualueen eri toiminnoissa.	●	(etenee suunnitellusti) On tehty kahden kuukauden työllistämisen jatkosopimuksia (6+2 kk) kaupunginvaltuuston tahtotilan mukaisesti. Asukastuvilla on sijoittunut uutena työntekijäryhmänä 6 kuukauden veloitte-palkkatyöllistettyjä Kuopion Työllisyyskokeilualueen kanssa laaditun sopimuksen mukaisesti. Maahanmuuttajien osalta asukastuvilla on tarjottu runsaasti työkokeilu paikkoja sekä työhön ohjausta mahdollistaen suomenkielen käytännön opiskelun.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	Kehitetään uudenlaisia monipuolisia lähipalvelualueita ja lähipalvelukonsepteja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa (vrt. Männistö, Jynkkä). Tuetaan asuinalueiden omatoimisuutta ja omaleimaisuutta (pitäjäraadit, talkooraha, yms.).	Palveluverkostosuunnittelussa huomioidaan palvelujen monipuolisuus ja tilojen monipuolinen ja tehokas käyttö. Pitäjäraatien toiminta vakiintuu.	●	(etenee suunnitellusti) Osallistutaan palveluverkoston kokonaistarkasteluun, Karttussa avattiin 1.8.2018 lukien koulu- palvelukeskus, jossa toimii myös kirjasto. Liikuntapaikkaverkoston suunnittelussa on huomioitu tilojen muuntojoustavuus ja monipuolisuus. Pitäjäraatitoiminta on vakiintunut, kokouskäytännön on luotu ja toiminta perustuu toimintasuunnitelmiin.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
	Parannetaan yleisesti Kuopion turvallisuutta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Hyödynnetään asiakas- ja asukastietoa turvallisen elinympäristön kehittämisessä.	Yhteisöllisyys vahvistaa elinympäristön turvallisuutta.	●	(etenee suunnitellusti) Kuopion monialainen turvallisuustyöryhmä on edennyt suunnitelmien mukaisesti ja työstänyt turvallisuuskalenteria sekä turvallisuustekopalkinto asian markkinointia.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
3.1. Viisas liikkuminen	Edistetään pyöräilyä ja jalankulkua sekä joukkoliikenteen käyttöä sekä kulkuneuvojen yhteiskäyttöä. Laaditaan pyöräilyn kehittämisohjelma. Kehitetään maaseutualueen liikkumismahdollisuuksia palveluihin.	Kehitetään mm. lähiliikunta-alueiden olosuhteita turvallisen liikumisen näkökulmasta.	●	(etenee suunnitellusti) Vuosittain valmistuu yksi lähiliikunta-alue eri puolille Kuopiota. Suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan käyttäjätarpeet ja kehitystrendit.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma
3.2. Kiertotalous ja resursien viisas käyttö	Otetaan käyttöön sähköinen kokouskäytäntö hallituksessa, lautakunnissa ja valtuustossa.	Otetaan käyttöön sähköinen kokouskäytäntö lautakunnan kokouksissa.	●	(etenee suunnitellusti) Laitteet on saatu ja koulutukset järjestetty. Sähköinen kokouskäytäntö aloitetaan kokonaisuudessaan maaliskuussa 2019.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma
	Parannetaan tilojen monikäyttöisyyttä ja tehostetaan tilankäyttöä.	Palveluverkostosuunnittelussa huomioidaan tilojen monikäyttöisyys ja niiden tehokas käyttö mm. Karttulan koulukeskus.	●	(etenee suunnitellusti) Palveluverkoston suunnittelussa huomioidaan tilojen monikäyttöisyys. Kirjasto-tiloja on jo sijoitettu monipalvelukeskuksiin (Jynkkä ja Karttula).	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma
4. UUDISTUVA KUOPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	Jalkautetaan uutta kaupunkistrategiaa. Tuetaan hankinta- ja omistajapolitiikalla kaupunkistrategian toteuttamista.	Strategia viedään käytäntöön toimintatasolle. Hankinnat toteutetaan hankintaohjelman mukaisesti ja avustukset kohdistetaan strategian tavoitteiden mukaisesti.	●	(etenee suunnitellusti) Strategiaa on käsitelty työpaikkakokouksissa. Hankinnat on toteutettu hankintaohjelman mukaisesti ja avustukset kohdistettu strategian tavoitteiden mukaisesti.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
	Kehitetään päätöksenteon avoimuutta ja viestintää.	Osallistetaan henkilöstö/asukkaita/asiakkaita päätöksenteon valmisteluvaiheessa. Luodaan toimintamalleja osallistamisprosessiin, koulutetaan esimiehet ja henkilöstö toimintamallin toteuttamiseen.	●	(etenee suunnitellusti) Asioiden valmisteluvaiheessa kuullaan asiakkaita, asukkaita ja henkilöstöä. Asiakkaat ja asukkaat on otettu mukaan mm. uudistuvan Kuopion Museon palveluiden suunnitteluun MuseoLab-hankkeen avulla. Liikuntapaikkapalveluilla on käytössä asiakastyytyväisyyskyselylaitteet liikuntahalleissa, joilla on osallistettu asiakkaita ja asukkaita esim. Lippumäen uima- ja jäähallin peruskorjaussuunnitelman luonnosten kommentointiin.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
	Toteutetaan henkilöstön työhyvinvointia parantavia toimenpiteitä. Henkilöstön sairauspoissaolot vähenvät 2 kalenteripäivää/henkilötyövuosi. Sairauspoissaolojen sijaisjärjestelyt turvataan.	Esimiesten/henkilöstön koulutus ja vastuutus. Työyhteisötaitojen ja työmenetelmien kehittäminen. Poissaolojen seurannan kehittäminen ja varhaisen puuttumisen malli. Vahva yhteistyö työterveydenhuollon kanssa ennaltaehkäisevään toimintaan.	●	(etenee suunnitellusti) Sairauspoissaoloja seurataan. Yksikkökohtaiset työhyvinvointisuunnitelmat on laadittu. Kallaveden työterveyden kanssa toimitaan yhteistyössä. Sairauspoissaolojen määrä väheni edelliseen vuoteen verrattuna 1,1 kal.pv/htv. Sairauspoissaoloja yhteensä 10,7 kal.pv/htv. Esimiehiä ja henkilöstöä on koulutettu ja pyritty painottamaan työyhteisötaitojen kehittämistä.	Uudistuva Kuopio -ohjelma; Työhyvinvointisuunnitelma
4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta	Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja.	Kehitetään edelleen sähköisiä palveluja (mm. omatoimikirjasto, sähköinen maksaminen). Ollaan mukana Tulevaisuuden kuntien ICT-yhteistoiminnan toteuttamishankkeessa.	●	(etenee suunnitellusti) OstaVerkoissa projektin myötä palveluiden digitalisaatiota tarkastellaan erittäin aktiivisesti laajalla rintamalla.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähteen sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
	Osallistutaan maakunta- ja soteuudistuksen valmisteluun ja varaudutaan omassa toiminnassa tulevaan muutokseen, jotta muutos toteutuisi mahdollisimman sujuvasti asiakkaille ja henkilöstölle.	Ollaan mukana maakuntauudistuksen valmistelussa (mm. maakunnallinen Lape-hanke).	●	(etenee suunnitellusti) Osallistuttu hyte-ryhmään, huomioitu alueellisen ja paikallisen hyvinvointikertomuksen yhteys.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
	Uudistetaan ja kehitetään toimintaa mm. erilaisten kokeilujen avulla ja ottamalla käyttöön hyviä toimintatapoja.	Kehitetään toimintaympäristön ja asiakkaiden tarpeiden mukaisia toimintatapoja ja palveluita.	●	(etenee suunnitellusti) Palveluiden digitalisoituessa osallistutaan eri hankkeisiin, OstaVerkossa projektin myötä syksyllä oli kokeilussa mm. ensilumen ladun mobiilimaksaminen.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
4.3. Kestävä talous	Toimitaan taloudellisesti ja parannetaan tuottavuutta, jotta kaupungin taloudellinen tulos on suunnitellun mukainen ja tasapainossa valtuustokauden aikana. Myydään ja luovutaan palvelutuotannon kannalta tarpeettomista tiloista ja samalla vähennetään kaupungin korjausvelkaa. Toteutetaan laajempaa strategian mukaista investointiohjelmaa.	Toimitaan taloudellisesti ja tehokkaasti.	●	(etenee suunnitellusti) Toiminnan lähtökohtana on taloudellinen ja kustannustehokas toiminta. Vuoden 2018 toimintakate ylittyi hieman n. 0,1 M€ (100,3 %). Palveluita kehitetään automaation ja digitalisaation avulla.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Myyntituotot	1 300		1 300	1 311	11	100,8 %
Maksutuotot	4 883		4 883	4 652	-231	95,3 %
Tuet ja avustukset	400		400	626	226	156,4 %
Vuokratuotot	1 966		1 966	2 096	130	106,6 %
Muut toimintatuotot	439		439	576	137	131,1 %
TOIMINTATULOT	8 989		8 989	9 261	272	103,0 %
Henkilöstökulut	-18 861		-18 861	-19 285	-424	102,2 %
Palvelujen ostot	-6 160		-6 160	-6 504	-343	105,6 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 597		-1 597	-1 783	-186	111,7 %
Avustukset	-3 729	-300	-4 029	-4 056	-27	100,7 %
Vuokratulot	-15 261		-15 261	-14 608	652	95,7 %
Muut toimintakulut	-145		-145	-185	-39	127,1 %
TOIMINTAMENOT	-45 753	-300	-46 053	-46 421	-368	100,8 %
TOIMINTAKATE	-36 764	-300	-37 064	-37 159	-96	100,3 %
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 978		-1 978	-2 585	-607	130,7 %

Mittaristo

Avainprosessi: **Omatoinnin hyvinvoinnin palvelut**

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos tp18/17
Kirjastopalvelut 1)	Fyysiset kirjastokäynnit	1 278 722	1 246 123	1 350 000	1 384 764	138 641
	Verkoasiointitapahtumat (kirjaston ulkopuolella tapahtunut asiointi)	554 013	478 468	525 000	521 385	42 917
	Kirjaston aukiolotunnit	24 396	24 442	29 000	29 701	5 259
	Lainojen kokonaismäärä	2 045 805	2 030 769	2 055 000	2 082 540	51 771
	Nettokustannukset/laina	2,7	2,8	2,8	2,8	0,0
Museopalvelut	Kirjastojen tilojen määrä m ²	10 387	11 136	10 372	10 055	-1 081
	Museokohteiden kävijämäärä	69 623	75 172	70 000	78 139	2 967
	Museokohteiden aukiolotunnit	5 194	5 135	5 000	4 782	-353
	Järjestetty kokoelma-aineisto kpl	1 961 080	1 964 334	1 992 300	2 014 677	50 343
	Nettokustannus €/as	25,4	25,6	27,2	27,3	1,7
Liikuntapaikkapalvelut	Museoiden tilojen määrä m ²	9 560	9 691	9 691	9 700	9
	Liikuntapaikkojen käyntikerrat 2)	1 265 410	1 313 944	1 400 000	1 280 118	-33 826
	Liikuntapaikkojen tilojen määrä m ²	51 291	52 700	64 532	64 532	11 832

1) Luvut sisältävät Kuopion lisäksi Kaavin ja Tuusniemen kirjastojen tunnusluvut.

2) Liikuntapaikkojen käyntikerrat sisältää sisä- ja ulkoliikuntapaikkojen sekä kaupallisten tilaisuuksien kävijät

Avainprosessi: Ohjatun hyvinvoinnin ja omaehtoisen oppimisen palvelut

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos tp18/17
Kansalaistoiminnan aktivointi	Kulttuuri- ja liikuntaryhmiin osallistuneet 1)	87 275	107 395	90 500	94 137	-13 258
	Kino-Kuvakukon ja Nilsin Mantun kävijöiden lukumäärä	27 668	39 447	31 000	28 663	-10 784
	Yleis- ja erityisavustukset €/as	26,2	25,7	27,07	27,51	1,81
	Asukastupaverkosto, asukastupien lukumäärä	12	10	12	11	1
	Asukastupien kävijämäärä	69 991	79 888	70 000	79 718	-170
	Asukastupien työllistämisaikutus (henkilöä / htv) 2)	74/22	125/27	110/20	159/21	34/-6
	Kansalaistoiminnan aktivoinnin tilojen määrä m ²	1 977	2 836	3 127	3 127	291
Kansalaisopisto 3)	Kansalaisopiston opiskelijamäärä (brutto)	25 263	24 335	24 000	24 538	203
	Kansalaisopiston opetustuntien lukumäärä	45 469	45 306	44 000	44 257	-1 049
	Kansalaisopiston nettokustannus €/h (ilman valt.osuuksia ja työll.)	64,5	66,30	72,71	72,72	6,42
	Kansalaisopiston tilojen määrä m ²	3 535	3 484	3 658	3 528	44

1) Kulttuuriin - ja liikuntaan aktivointiin lasketaan em. ryhmiin osallistuneet sekä liikunta- ja kulttuuripolkuun osallistuneet

2) Asukastupatoiminta: palkkatukityöllistetyt, työharjoittelijat, työvalmennuksessa olevat sekä kuntouttavassa työtoiminnassa olevat.

3) TA-2018 opetustuntien lukumäärän pieneminen johtuu työvoimapolitiittisen maahanmuuttajakoulutuksen loppumisesta. K-opiston mittarit ovat vuositason mittareita.

Avainprosessi: Taidepalvelut

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos tp18/17
Kaupunginteatteri	Teatterissa kävijöiden lukumäärä	74 530	76 116	65 000	81 502	5 386
	Nettokustannukset / katsoja	61,8	63,01	73,08	60,9	-2,11
	Näytäntöjen lukumäärä	313	372	240	366	-6
	Kaupunginteatterin tilojen määrä m ²	7 982	7 982	7 982	7 982	0
Musiikkikeskus *	Kävijöitten lukumäärä	111 150	114 176	45 000	45 775	-68 401
	Tapahtumien lukumäärä	666	720	200	148	-572
	Nettokustannukset / kävijät	2,0	2,7	10,4	9,2	6,5
	Musiikkikeskuksen tilojen määrä m ²	5 760	5 760	3 036	5 760	0
Kaupunginorkesteri	Konserttien kokonaislukumäärä	196	185	85	169	-16
	Kuulijoiden kokonaislukumäärä	45 847	46 646	45 000	50 568	3 922
	Nettokustannukset / kuulijat	61,8	62,5	68,6	61	-1,5

* Musiikkikeskus oli suljettu remontin takia 1.1.-31.8.2019.

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue		TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos tp18/17
Henkilöstömittarit	Kokonaistyöaika (ilman työllistämistä)	430,5	431,0	412	437,4	6,4
	Sairauspoissaolot kalenteripv / htv	10,2	11,8	11	10,7	-1,1

Kasvun ja oppimisen palvelualue

Apulaiskaupunginjohtaja Pekka Vähäkangas

Toiminta

Kasvun ja oppimisen palvelualueen toiminta ja talous on toteutunut vuoden 2018 aikana suunnitellusti.

Koulutuspoliittisen ohjelman mittaristo laadittiin ja hyväksyttiin kasvun ja oppimisen lautakunnassa toukokuussa. Perusopetuksen palveluverkoston tarkastelu koillisella maaseutualueella laadittiin, verkostoon ei tehdä muutoksia. Riistaveden alueen koulun ja mahdollisen palveluverkoston tarveselvitys päätettiin käynnistää välittömästi. Varhaiskasvatuksen osalta käynnistyi hankesuunnittelu keskusta-alueen ja koillisen kaupunkialueen (Linnanpelto, Männistö) tarveselvitysten pohjalta. Palveluverkostotyötä kehitetään edelleen mm. Digipave-työkalun avulla.

1.8.2018 on otettu käyttöön Koillisella alueella Linnanpellon koulukiinteistön piha-alueelle rakennettu väliaikainen päiväkotikoti, jossa on neljän lapsiryhmän tilat sekä Puijonlaakson päiväkodin yhteyteen rakennettu metsäpäiväkotikoti 16 lapsen ryhmälle. Vuorelankatu 5-7 tiloihin remontoitiin neljän päiväkotiryhmän tilat ja ne saatiin käyttöön 1.11.2018.

Karttulan koulu- ja palvelukeskus otettiin käyttöön 1.8.2018 lukien ja Hiltulanlahden uuden koulun ja päiväkodin rakentaminen etenee suunnitelmien mukaisesti. Läntisen maaseutualueen hankesuunnitelma hyväksyttiin elokuun lautakunnassa, Hatsalan koulun tarveselvitys hyväksyttiin ja hankesuunnittelutyö käynnistyi. Kuopion taidelukio Lumitin toteutussuunnittelu käynnistyi loppuvuodesta. Särkiniemen koulun lk 5-6 siirtyivät Neulamäkeen 1.8.2018 alkaen, jolloin myös koulujen hallinto yhdistettiin.

Kevään 2018 yhteishaussa Kuopion lukioissa oli haettavana 30 aloituspaikkaa enemmän kuin aiemmin. Ensimmäisiä hakijoita oli 108 enemmän kuin aloituspaikkoja.

Sairauspoissaoloihin on kiinnitetty huomiota. Perusopetus on mukana kaupunkitasoisessa ESR-hankkeessa sekä innovatiivisessa ”johtamispalveluiden” pilotoinnissa. Kaikilla kouluilla on työhyvinvointisuunnitelmat ja koulujen lukuvuosisyrytmin mukaisesti ne päivitetään lukuvuosisuunnitelmatyön yhteydessä. Varhaiskasvatus valittiin myös mukaan ESR-hankkeeseen ja rahoitusta saatiin esimiesten työnohjausryhmään sekä erityislapsiin liittyvään koulutukseen ja työnohjaukseen. Kaikille päiväkodeille on kevään aikana laadittu työhyvinvointisuunnitelmat.

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

Kasvun ja oppimisen palvelualueen toimintakatteen toteutuma alittaa n. 780 000 eurolla talousarvion, toteutuma 99,6 %.

Kasvun ja oppimisen palvelualueella jouduttiin tekemään talousarviomuutos, joka johtui suurimmalta osalta siitä, että kunta-alan palkankorotuksia (yleiskorotus ja kertaerä) ei huomioitu vuoden 2018 talousarviossa. Talousarviomuutoksen vaikutus toimintakatteeseen -2,6 milj. euroa (1,4 %). Lopulliseen määrärahojen alittumiseen vaikutti suurimmaksi osaksi koulukuljetussopimuksen hyvitys (0,3 milj. euroa), josta saatiin tieto tilinpäätösvaiheessa sekä sisäisten vuokrien alittuminen (0,3 milj. euroa) budjetoidusta. Avustuksissa ylittyi mm. kelan korvaukset työterveyshuollon kustannuksiin.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Työhyvinvoinnin parantamisen osalta on laadittu yksikkökohtaiset suunnitelmat sekä on saatu kaupunkitasoisista hankerahaa työhyvinvointitoimenpiteitä varten. Sairauspoissaolojen seurantaa on myös tehostettu. Alle kouluikäisten lasten määrän kasvu on aiheuttanut päivähoidossa lisäryhmien perustamisia kesken vuotta, joka aiheuttaa toimintakulujen osalta ylityspaineen kuluvalle vuodelle. Kaupungin uutta strategiaa on käsitelty työpaikkakokouksissa sekä kehittämissäpäivissä. Maakunta-sote-valmistelutyöhön on osallistuttu olemalla mukana maakunnan Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa sekä kaupungin sisäisessä lasten, nuorten ja perheiden kehittämistyössä suunnittelemassa oppimisen ja kasvun tue palveluiden sujuvuutta. Uuden EU-tietosuojasetuksen mukaiset tietoturvaselosteet on laadittu ja koulutuksiin on osallistuttu tarpeen mukaan.

1. KASVAVA KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
1.2. Vetovoimainen innovaatio- ja oppimisympäristö sekä laadukas koulutuksetju	Jatketaan tulevaisuuden kouluverkoston kehittämistä Toteutetaan koulutuspoliittista ohjelmaa.	Palveluverkoston kokonaistarkastelu on käynnistetty (varhaiskasvatuspalvelut, perusopetus ja nuorisopalvelut ja lukiopalvelut yhdessä muiden palvelualueiden ja toimijoiden kanssa). Päätös koulutuspoliittisesta ohjelmasta on tehty ja konkreettiset tavoitteet on viety käyttösuunnitelmaan.	 (etenee suunnitellusti) Koillisen maaseutualueen verkostotarkastus käsiteltiin joulukuun lautakunnan kokouksessa, palveluverkoston ei tehty muutoksia. Koulutuspoliittisen ohjelman mittaristo on hyväksytty toukokuussa.	Kasvava Kuopio -ohjelma
1.3. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	Työssäkäyntialueen yhteistyötä laajennetaan ja tiivistetään alueen elinvoiman vahvistamiseksi.	Tiivistetään yhteistyötä yliopiston ja muiden oppilaitosten kanssa.	 (etenee suunnitellusti) Yliopisto- ja ammattikorkeakouluyhteistyö on ollut pääasiassa tutkimus- ja hanketyhteistyötä.	Kasvava Kuopio -ohjelma
1.4. Rohkea kaupunkikehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri	Savilahden rakentaminen ja muut kärkihankkeet etenevät suunnitellusti.	Kansainvälinen koulutuspolku suunnitteilla.	 (etenee suunnitellusti) Kansainvälisen koulupolun tarpeen selvitys ja suunnittelutyö mahdollisista toteuttamistavoista on aloitettu.	Kasvava Kuopio -ohjelma
2. HYVINVOIVA KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.1. Aktiivisuuteen innostava arki	Tuetaan aktiivista elämäntapaa luomalla edellytyksiä omatoimiselle aktiivisuudelle. Aktivoidaan erityisesti tukea tarvitsevia lapsia ja nuoria sekä ikäihmisiä liikkumaan ja harrastamaan sekä terveellisiin elämäntapoihin.	Toteutetaan koulutuspoliittisen ohjelman periaatteita (mm. nuorisovaltuusto, lapsiparlamentti, oppilas- ja opiskelijakunnat). Jatketaan olemassa olevia hyviä käytänteitä mm. varhainen puheeksi otto, Pienet lapset liikkeelle, Liikkuva koulu, Kulttuuri- ja liikuntapolku.	 (etenee suunnitellusti) Koulutuspoliittisen ohjelman periaatteita toteutetaan sekä hyviä käytänteitä jatketaan.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

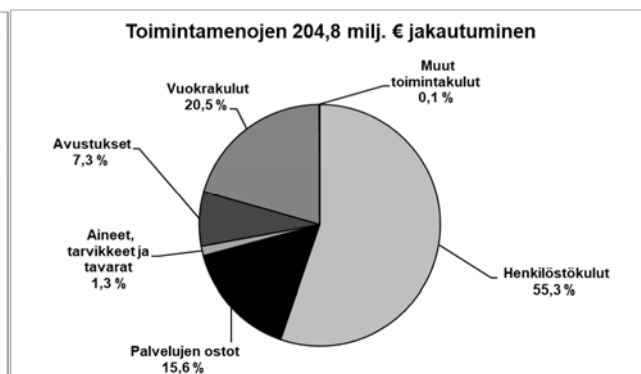
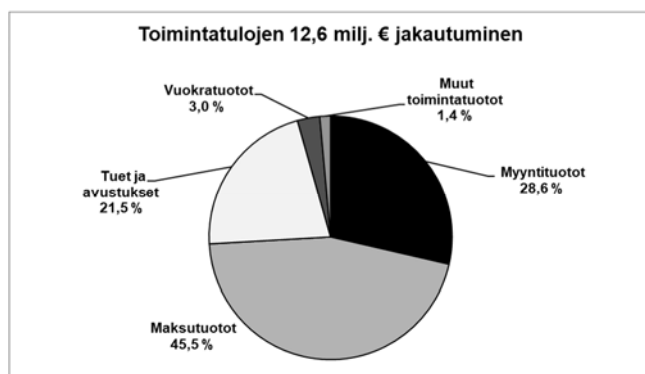
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.2. Varhainen tuki	Lapsiperheet saavat tarvittaessa varhaista ja avohuollon tukea. Kaikki peruskoulusta valmistuvat saavat jatko-opiskelupaikan.	Ollaan mukana Lape-hankkeessa. Tehostetaan perusopetuksen kolmiportaisen tuen toimivuutta. Lisätään oppilaan ohjauksen ja tuen yhteistyötä perusopetuksen, nuorisopalveluiden ja toisen asteen toimijoiden kesken. Lisätään lukion aloituspaikkoja ja lisäopetuspaikkoja tarpeen mukaan, tehdään yhteistyötä Sakkyn kanssa.	●	(etenee suunnitellusti) Ollaan mukana Lape-hankkeen työryhmissä. Kolmiportaisen tuen toimenpiteitä toteutetaan, henkilöstön koulutusta ja tuen resurssoinnin uudistamista toteutetaan vuonna 2019. Lukion aloituspaikkoja (30) lisätty 1.8.2018 lukien.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
2.3. Työllistyminen ja toimeentulo	Toteutetaan aktiivisia toimenpiteitä (henkilöstöpolitiikka, hankintapolitiikka, yritys yhteistyö, eläkeselvittelyt jne.) pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi ja työmarkkinatuen kuntasuosmaksun pienentämiseksi.	Työllistetään pitkäaikaistyöttömiä mahdollisuuksien mukaan. Nuorisopalveluiden monialainen työryhmä seuraa nuorten työllistymistä ja tekee tarvittavia toimenpide-ehdotuksia.	●	(etenee suunnitellusti) On tehty kahden kuukauden työllistämisen jatkosopimuksia (6+2 kuukautta) kaupunginvaltuuston tahtotilan mukaisesti. Nuorten kesätyöseteli otettiin käyttöön yhteistyössä työllistämispalveluiden kanssa.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	Kehitetään uudenlaisia monipuolisia lähipalvelualueita ja lähipalvelukonsepteja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa (vrt. Män-nistö,Jynkkä). Tuetaan asuinalueiden omatoimisuutta ja omaleimaisuutta (pitäjäraadit, talkooraha, yms.).	Palveluverkostosuunnittelussa huomioidaan palvelujen monipuolisuus ja tilojen monipuolinen ja tehokas käyttö. Mahdollistetaan tilojen aktiivinen käyttö alueiden asukkaille.	●	(etenee suunnitellusti) Palvelujen monipuolisuus huomioidaan suunnittelussa ja 1.8.2018 lukien otettiin käyttöön Karttulan Kissakuusen koulu, joka toimii alueen koulu- ja palvelukeskuksena. Maksu- ja avustuspolitiikan kehittäminen aloitettiin syksyllä.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
	Parannetaan yleisesti Kuopion turvallisuutta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Hyödynnetään asiakas- ja asukastietoa turvallisen elinympäristön kehittämisessä.	Tavoitteena turvalliset koulumatkat yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Koulua ja koulun ympäristöä kehitetään yhteisöllisesti alueen asukkaiden ja muiden toimijoiden kanssa.	●	(etenee suunnitellusti) Huomioidaan päiväkotij- ja koulutilasuunnittelussa.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
3.1. Viisas liikkuminen	Edistetään pyöräilyä ja jalankulkua sekä joukkoliikenteen käyttöä sekä kulkuneuvojen yhteiskäyttöä. Laaditaan pyöräilyn kehittämisohjelma. Kehitetään maaseutualueen liikku- mismahdollisuuksia palveluihin.	Ohjataan lapsia ja nuoria kulke- maan turvalliset koulumatkat kä- vellen tai pyöräillen. Hyödynnetään kaikissa kuljetuk- sissa yhteiskäyttöä.	 (etenee suunnitellusti) Ohjaaminen tapahtuu osana koulun lii- kunta- ja terveystasvatusta. Osa kou- luista mukana Fiksusti liikenteessä - hankkeessa. Koulut ovat aktiivisesti pyr- kineet parantamaan oppilaiden mahdol- lisuuksia pyöräilyyn.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma
3.2. Kiertotalous ja resurs- sien viisas käyttö	Otetaan käyttöön sähköinen kokous- käytäntö hallituksessa, lautakun- nissa ja valtuustossa.	Toteutetaan sähköinen kokous- käytäntö lautakunnan kokouk- sissa.	 (etenee suunnitellusti) Laitehankinnat on tehty ja koulutukset järjestetty, tavoitteena on siirtyä koko- naan sähköiseen kokouskäytäntöön vii- meistään maaliskuussa 2019.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma
	Parannetaan tilojen monikäyttöi- syyttä ja tehostetaan tilankäyttöä.	Palveluverkostosuunnittelussa huomioidaan tilojen monikäyttöi- syyt ja niiden tehokas käyttö.	 (etenee suunnitellusti) Otettiin käyttöön 1.8. lukien Karttulan Kissakuusen koulu, joka toimii alueen monipalvelukeskuksena.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma
4. UUDISTUVA KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	Jalkautetaan uutta kaupunkistrate- giaa. Tuetaan hankinta- ja omistajapoliti- illa kaupunkistrategian toteutu- mista.	Strategia viedään käytäntöön toimintatasolle. Hankinnat toteutetaan hankinta- ohjelman mukaisesti.	 (etenee suunnitellusti) Strategiaa on käsitelty työpaikkakokouk- sissa ja huomioitu toiminnan suunnitte- lussa. Hankintaohjelma on käytössä.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
	Kehitetään päätöksenteon avoi- muutta ja viestintää.	Osallistetaan henkilöstöä/asuk- kaita/asiakkaita päätöksenteon valmisteluvaiheessa. Luodaan toimintamalleja osallistamispro- sessiin, koulutetaan esimiehet ja henkilöstö toimintamallin toteut- tamiseen.	 (etenee suunnitellusti) Päätöksenteossa kuntalaisten vaikutta- mismahdollisuuksia on kehitetty. Nuorisopalveluissa osallisuutta kehitet- tään mm. Kuopion nuoret vaikuttajat - hankkeella. Karttulan testamenttirahoi- tus on suunnattu nuorten toiminnan ja osallisuuden kehittämiseksi. Palvelualueen www-sivut sekä lomak- keita on käännetty englanniksi ja venä- jäksi.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähteen sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
	Toteutetaan henkilöstön työhyvinvointia parantavia toimenpiteitä. Henkilöstön sairauspoissaolot vähenvät 2 kalenteripäivää/henkilötyövuosi. Sairauspoissaolojen sijaisjärjestelyt turvataan.	Esimiesten/henkilöstön koulutus ja vastuutus. Työyhteisötaitojen ja työmenetelmien kehittäminen. Poissaolojen seurannan kehittäminen ja varhaisen puuttumisen malli. Vahva yhteistyö työterveyshuollon kanssa ennaltaehkäisevään toimintaan.	●	(etenee suunnitellusti) Sairauspoissaoloihin on kiinnitetty huomiota. Varhaiskasvatus ja perusopetus ovat mukana kaupunkitasoisessa ESR-hankkeessa. Kaikki yksiköt ovat laatineet työhyvinvointisuunnitelmat. Kasvun ja oppimisen palvelualueen sairauspoissaolojen määrä säilyi vuoden 2017 tasolla, yhteensä 15,4 kal.pv/htv.	Uudistuva Kuopio -ohjelma; Työhyvinvointisuunnitelma
4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta	Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja.	Kehitetään edelleen sähköisiä palveluja. Ollaan mukana Tulevaisuuden kuntien ICT-yhteistöiminnan toteuttamishankkeessa.	●	(etenee suunnitellusti) Digitalisaatiohankkeet etenevät (mm. varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen sähköistäminen, Digipave). Skype-yhteyksiä lisätty, palavereita ja asiointia hoidetaan enenemässä määrin Skypen välityksellä. Nuoriin suuntautuvaa tiedostusta ja neuvontaa edistetään mm. läksytuki chat-palvelulla.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
	Osallistutaan maakunta- ja soteuudistuksen valmisteluun ja varaudutaan omassa toiminnassa tulevaan muutokseen, jotta muutos toteutuisi mahdollisimman sujuvasti asiakkaille ja henkilöstölle.	Ollaan mukana sote- ja maakuntauudistuksen valmistelussa (mm. maakunnallinen Lape-hanke).	●	(etenee suunnitellusti) Osallistuttu Lape- ja LANUPE -työryhmiin ja maakunnan Hyte-ryhmään. Sivistyskunta-agentti on palkattu ja aloittanut työt 1.1.2019 (OKM:n rahoitus).	Uudistuva Kuopio -ohjelma
	Uudistetaan ja kehitetään toimintaa mm. erilaisten kokeilujen avulla ja ottamalla käyttöön hyviä toimintatapoja.	Kehitetään toimintaympäristön ja asiakkaiden tarpeiden mukaisia toimintatapoja ja palveluita.	●	(etenee suunnitellusti) Toteutetaan kehittämishankkeita yhteistyössä (mm. Digipave, varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen sähköistäminen, Muksunetti).	Uudistuva Kuopio -ohjelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.3. Kestävä talous	Toimitaan taloudellisesti ja parannetaan tuottavuutta, jotta kaupungin taloudellinen tulos on suunnitellun mukainen ja tasapainossa valtuustokauden aikana. Myydään ja luovutaan palvelutuotannon kannalta tarpeettomista tiloista ja samalla vähennetään kaupungin korjausvelkaa. Toteutetaan laajempaa strategian mukaista investointiohjelmaa.	Toimitaan taloudellisesti ja tehokkaasti.		(etenee suunnitellusti) Talouden seurantaa ja ennustamista tehdään säännöllisesti. Kasvun ja oppimisen palvelualueen toimintakatteen toteutuma on 99,6 %. Toimintatuotot ylittyivät budjetoidusta n. 0,3 milj. euroa ja toimintakulut alittuivat n. 0,4 milj. euroa. Varhaiskasvatuksen asiakasmäärän ennustaminen tuottaa edelleen haasteita.	Uudistuva Kuopio-ohjelma

Kasvun ja oppimisen palvelualue 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Myyntituotot	3 804		3 804	3 591	-212	94,4 %
Maksutuotot	5 590	205	5 795	5 714	-81	98,6 %
Tuet ja avustukset	2 310	-90	2 220	2 701	480	121,6 %
Vuokratuotot	346		346	374	28	108,2 %
Muut toimintatuotot	26		26	180	153	687,9 %
TOIMINTATULOT	12 076	115	12 191	12 560	369	103,0 %
Henkilöstökulut	-110 393	-2 705	-113 099	-113 180	-81	100,1 %
Palvelujen ostot	-31 800	-179	-31 979	-31 892	87	99,7 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 656	-1	-2 657	-2 616	41	98,5 %
Avustukset	-15 117	150	-14 967	-14 906	62	99,6 %
Vuokrakulut	-42 282		-42 282	-42 044	238	99,4 %
Muut toimintakulut	-234		-234	-166	68	70,9 %
TOIMINTAMENOT	-202 483	-2 735	-205 218	-204 803	415	99,8 %
TOIMINTAKATE	-190 407	-2 620	-193 027	-192 243	784	99,6 %
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 033		-1 033	-1 022	10	99,0 %

Mittaristo

Avainprosessi: Varhaiskasvatuspalvelut

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos TP18/17
Kunnallinen päivähoito	Lasten määrä *)	3 938	4 099	4 116	4 144	45
	Päiväkotien täyttöaste					
	- haja-asutusalueen täyttöaste	85	92	90	95	3
	- taajama-alueen täyttöaste	97	96	97	96	0
	Bruttokustannus €/lapsi	-12 826	-12 719	-13 212	-13 247	-528
	Nettokustannus €/lapsi	-11 381	-11 327	-12 275	-12 103	-776
	Päivähoidon tilojen määrä m ²	38 977	41 619	41 838	42 826	1 207
	Tilojen määrä m ² /lapsi	10	10	10	10	0
Yksityinen päiväkotihoido	Lasten määrä	787	934	1 173	1 109	175
	Nettokustannus €/lapsi	-8 335	-8 588	-8 705	-9 150	-562
Kunnallinen perhepäivähoito	Lasten määrä *)	483	493	470	460	-33
	Bruttokustannus €/lapsi	-11 316	-11 357	-11 717	-11 553	-196
	Nettokustannus €/lapsi	-9 737	-9 867	-10 742	-10 253	-386
Yksityinen perhepäivähoito	Lasten määrä	74	68	70	55	-13
	Nettokustannus €/lapsi	-5 972	-5 707	-5 874	-6 515	-808
Hoidossa olevien lasten määrä yhteensä		5 282	5 594	5 829	5 768	174
Varhaiskasvatuksen osallistumis-% (0-6 v)		62,8 %	64,2 %	66,4 %	65,6 %	1,3 %

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos TP18/17
Avoimet varhaiskasvatus-palvelut	Lasten määrä	730	665	750	532	-133
	Bruttokustannus €/lapsi	-1 069	-1 177	-1 100	-1 551	-374
Kotihoidon ja yks. hoidon tuki Kelalle	Lasten määrä	1 770	1 778	1 700	1 654	-124
	Nettokustannus €/lapsi	-3 128	-3 111	-2 930	-3 084	27

*) Lasten määrä on kuukausittain hoidossa olevien lasten keskiarvo.

Kunnallisen ja yksityisen päivähoiton hintoja verrattaessa on otettava huomioon, että kunnallisen hoidon hintaan kuuluu palvelualuekokonaisuuden suunnittelu- ja hallintokustannukset, vuoro- ja iltahoito, loma-aikainen hoito, järjestämisvelvoitteen täyttäminen sekä erityistä tukea tarvitsevien lasten tukipalvelut, joita yksityisellä palveluntuottajalla ei ole.

Kunnallisen päiväkotihoidon ja yksityisen päiväkotihoidon €/lapsi kustannus sisältää myös esiopetuksen.

Avainprosessi: Perusopetus- ja nuorisopalvelut

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos TP18/17
Perusopetus	Oppilasmäärä 20.9.	9 920	10 438	10 590	10 584	146
	Erityisen tuen oppilaiden osuus oppilasmäärästä % *	5,8 %	5,8 %	6,0 %	6,0 %	0,2 %
	Luokkamuotoisen erityisopetuksen oppilaiden osuus koko oppilasmäärästä % *	3,8 %	3,9 %	4,0 %	4,0 %	0,1 %
	Bruttokustannus €/oppilas, kaikki vuosiluokat	-9 301	-9 230	-9 314	-9 266	-36
	Nettokustannus €/oppilas, vähennetty hankerahoitus	-9 096	-9 127	-9 154	-9 140	-13
	Opetusryhmän keskikoko 1-6 luokilla *	17,3	17,6	17,2	17,2	-0,4
	Opetusryhmän keskikoko 7-9 luokilla *	18,0	19,1	18,3	18,3	-0,8
	Yleisopetuksen tuntimäärä/oppilas *	1,73	1,77	1,72	1,72	-0,05
	Perusopetuksen tilojen määrä m ²	132 922	137 222	133 420	133 420	-3 802
	Tilojen määrä m ² /oppilas	13	13	13	13	0
Nuorisopalvelut	Asiakaskäyntien lukumäärä	210 454	213 000	215 000	226 168	13 168
	Suunnitelmallisesti tuettujen nuorten määrä	193	200	400	312	112
	Bruttokustannus €/asiakaskäynti	-16	-16	-16	-15	1
	Nuorisopalveluiden tilojen määrä m ²	9 364	9 281	9 042	9 042	-239

Perusopetuksen bruttokustannuksissa ei ole huomioitu kotikuntakorvausmenoja.

* Tunnusluvut on otettu Kouluikkunan tiedoista. Ryhmäkokolaskennassa on otettu huomioon joissakin aineissa käytettävät jako- ja hanketunnit, jotka pienentävät varsinaisia luokkakokoja. Kuopion kouluverkko on alueellisesti laaja ja oppilasmäärissä on alueittain suuria eroja, minkä vuoksi myös opetusryhmien koko vaihtelee alueellisesti. Vuoden 2018 lopulliset Kouluikkunan toteutumatiedot saadaan vasta alkusyksystä 2019.

Avainprosessi: **Lukiokoulutus ja toisen asteen yhteistyön palvelut**

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos TP18/17
Lukiokoulutus	Valtionosuuteen oikeuttava painotettu opiskelijamäärä	2 399	2 431	2 446	2 489	58
	Kahden tutkinnon koulutuksen opisk.määrä	250	236	210	200	-36
	Peruskoulun päättäneiden lukiokoulutukseen hakevien määrä (%)	53 %	53 %	53 %	61 %	8 %
	Peruskoulun päättäneiden lukiokoulutukseen päässeiden määrä (%)	50 %	52 %	52 %	53 %	1 %
	Vieraskuntalaisten osuus lukion aloittaneista (%)	28 %	25 %	25 %	22 %	-3 %
	Ensisijaisten hakijoiden määrä/lukioiden aloituspaikat	112	122	110	108	-14
	Päivälukion kaikkien kurssien lukumäärä	2 390	2 390	2 390	2 380	-10
	Bruttokustannus €/opiskelija, kaikki vuosikurssit	-6 840	-7 099	-7 153	-7 138	-39
	Lukioiden tilojen määrä m ²	18 925	19 708	19 346	19 346	-362
	Tilojen määrä m ² /opiskelija	8	8	8	8	0

Avainprosessi: **Kasvun ja oppimisen tuen palvelut**

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos TP18/17
Koulupsykologi-palvelut	Koulupsykologipalveluja käyttävien asiakkaiden määrä oppilasmäärästä (0-10 luokkalaiset)	9 %	10 %	8 %	10 %	0 %
	Oppilaita/koulupsykologi	1 222	1 179	1 222	1 218	39
	Koulupsykologipalveluja käyttävien asiakkaiden määrä lukion opiskelijamäärästä	11 %	13 %	10 %	14 %	1 %
	Lukion opiskelijoita/psykologi	1 698	1 541	1 698	1 061	-480
	Psykologipalveluja käyttävien asiakkaiden määrä 2. asteen ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärästä	8 %	9 %	8 %	11 %	2 %
	Ammatillisen koulutuksen opiskelijoita/psykologi	1 543	1 428	1 534	1 235	-193
Koulukuraattori-palvelut	Koulukuraattoripalveluja käyttävien asiakkaiden määrä oppilasmäärästä (0-10 luokkalaiset)	9 %	10 %	9 %	10 %	0 %
	Oppilaita/koulukuraattori	1 265	1 231	1 265	1 204	-27
	Kuraattorin palveluja käyttävien asiakkaiden määrä lukion opiskelijamäärästä	6 %	7 %	5 %	8 %	1 %
	Lukion opiskelijoita/kuraattori	2 122	1 401	2 122	1 311	-90
	Kuraattorin palveluja käyttävien asiakkaiden määrä 2. asteen ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärästä	13 %	14 %	11 %	17 %	3 %
	Ammatillisen koulutuksen opiskelijoita/kuraattori	1 158	1 187	1 158	1 134	-53
Kasvun ja oppimisen palvelualue		TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos TP18/17
Henkilöstömittarit	Kokonaistyöaika (ilman työllistämistä)	2 337,7	2 438,6	2 403	2 471,7	33,1
	Sairauspoissaolot kalenteripv / htv	15,4	15,4	13	15,4	0

Perusturvan palvelualue

Vs. apulaiskaupunginjohtaja Jari Saarinen

Toiminta

Palvelualueen toiminnassa on korostunut lisääntyneeseen kysyntään vastaaminen niin ikäihmisten kuin vammaistenkin palveluiden osalta sekä tähän liittyvä kehittämistyö. Palvelualueen keskeiset viranhaltijat ovat osallistuneet sote-maakuntavalmisteluun toimintavuoden aikana. Valmisteluryhmissä on valmisteltu mm. maakunnan palveluiden järjestämistä ja tuottamista. Koetalousarvio laadittiin syksyn aikana valtiovarainministeriön ja maakunnan välisiin määrärahanneuvotteluihin valmistautumista varten. Perusturvan palvelualue on mukana Ylä-Savon Soten hallinnoimassa henkilökohtaisen budjetin kokeilussa, joka kohdentuu vanhus- ja vammais- sekä kehitysvammapalveluihin.

Vanhusten palveluohjaus toimii moniammatillisena tiiminä kiinteässä yhteistoiminnassa hoivapalveluiden ympärivuorokautisen hoidon kanssa. Palveluohjaus teki toimintavuoden aikana 1563 palvelutarpeenarviointia asiakkaan kotona, lyhytaikaishoidossa tai sairaalassa. Palveluohjauksen toimintamalleja kehitettiin huomioiden valtakunnallinen KAAPO-malli (Keskitetty alueellinen asiakas- ja palveluohjauksen toimintamalli).

ARVI moniammatillisen kuntouttavan arviointijakson käyttöönottoa valmisteltiin niin, että se on valmis käyttöön otettavaksi vaiheittain helmikuussa 2019. SoteTike toiminnan kehittämistä jatkettiin. Tarjoomo – hanke käynnistyi 1.8.2018 ja jatkuu edelleen vuonna 2019. Hankkeen tavoitteena on palvelu- ja teknologiatarjoomon ja toimijaverkoston toiminnan mallintaminen niin, että se voisi toimia osana matalan kynnyksen palvelukokonaisuutta. Ennakoivia toimia kohdistetaan riskiperusteisesti eniten palvelua tarvitseviin ja palvelua on järjestetty myös ryhmissä. Toimintakykyä ylläpitävää toimintaa kehitetään vanhusten päivätoiminnassa, jolla tuetaan kotona asumista.

Palvelusetelin käyttöä edistettiin määrärahojen puitteissa osana kotihoitoa ja asumisen järjestämistä.

Omaishoidon tuen arvioinnit ja palvelupäätökset uusille hakijoille tehtiin alueellisessa palveluohjaustiimissä ja omaishoidon tiimi on tehnyt vuosittaisen seurantakäynnin omaishoitajana toimiville (toteutui 99 %) sekä palvelupäätökset vapaapäivien järjestämisestä.

Geriatrian lääkäripooli antaa viiveetöntä ja osaavaa hoitoa iäkkäille kotona asuville pitkäaikaissairaille asiakkailla. Hyvä kokonaisuhoito on vähentänyt tarvetta päivystyksellisiin sairaalakäynteihin ja raskaimpiin palveluihin.

Vanhusten hoivapalveluissa kotihoidon asiakastuntien määrä kasvoi edellisestä vuodesta viisi prosenttia. Tuetun kotona asumisen seteliä myönnettiin toimintavuonna n. 7000 tuntia, joten tavoite viiden henkilötyövuoden korvaamisesta palvelusetelillä toteutui. Vanhusten hoivapalveluissa jatkettiin kehittämistyötä lähipalvelu- aluemallilla. Monialaisia ympärivuorokautisia kotihoitopalveluja kehitettiin ja teknologia-avusteisia palveluja integroitiin osaksi hoivan kokonaisuutta. Kotihoidossa ja asumisessa korostui asiakkaan autonomian ja kuntoutumisen ohjaus ja tukeminen.

Kasarminkadun erityisasumispalveluyksikkö valmistui 1.9.2018, johon siirtyi ostopalveluista omaan toimintaan 24 asiakasta. Palvelutuotanto käynnistyi ennakoitua hitaammin ja vaikutti yksikön käyttöasteeseen. Erityisasumispalveluissa palvelurakennetta kevennettiin ja kotituen osuutta vahvistettiin.

Vammaispalveluissa ja kehitysvammahuollossa Vaalijalan pitkäaikaisen laitoshoidon ostopalvelujen käyttöä on vähennetty, mutta vastaavasti lyhytaikaisen hoidon tarve mm. vastentahtoisessa hoidossa on kasvanut.

Lapsiperhepalveluissa pilotoitiin laaja-alaisesti lastensuojelutyön kehittämistä ja ns. systeemisen lastensuojelutyön toimintamallia. Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kanssa pilotoitiin sosiaalipäivystystä osana laajaa terveydenhuollon päivystystä sekä valtakunnallisesti uutta mallia sosiaali- ja terveyskeskuksen ja ensihoidon yhteisestä tilannekeskuksesta (SOTE-TIKE).

Oman lastensuojelulaitoksen yhteistoiminnallisten neuvottelujen jälkeen kaupungin omat henkilöstöresurssit ovat olleet ensisijaisesti käytössä, mikä hillitsi ostopalvelumenoja. Sote-uudistuksen siirtymisen vuoksi lastensuojelun ostopalveluiden kilpailutuksen suunnittelu sekä avohuollossa että sijaishuollossa on viivästynyt.

Lapsiperheiden palveluiden palvelurakenne on vahvistunut peruspalvelupainotteiseksi, joten sosiaalihuollon mukaisissa palveluissa oli vuonna 2018 yhteensä 1895 perhettä ja lastensuojelun avohuollon palveluissa 1390

perhettä. Lastensuojeluilmoitusten määrä väheni n. 8 %. Vuonna 2018 oli 3459 ilmoitusta, kun edellisenä vuonna ilmoituksia oli 3756.

Aikuissosiaalityössä ennakoitiin edelleen tulevaa sote-uudistusta ja jatkettiin jalkautuvaa työskentelyä. Sosiaalityöntekijät ovat työpareittain mm. koko vuoden ajan säännöllisesti jalkautuneet ruokajakelupisteisiin ruokajakelun aikataulun mukaisesti.

Täydentyvää ja ehkäisevää toimeentulotukea saavien kotitalouksien määrä väheni vuonna 2018. Palveluissa on keskitetty uusien toimeentulotukihakemusten käsittely ja asiakkaiden neuvonta samaan paikkaan. Tavoitteena on vahvistaa sosiaalihuoltolain mukaista asiakasprosessia ja tehostaa harkinnanvaraisen toimeentulotuen käsittelyä sekä yhtenäistää myöntämisperusteita. Lapsiperheiden taloudellinen tukeminen siirrettiin aikuissosiaalityöhön 1.5.2018. Sosiaalisessa luototuksessa asiakasmäärä kasvoi vuoden 2017 tasosta.

Aikuissosiaalityön yksikkö on ollut mukana valtakunnallisessa osallistavan sosiaaliturvan kokeiluhankkeessa sekä asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat-hankkeessa. Hankkeet jatkuvat vuonna 2019. Sosiaalisen kuntoutuksen palveluissa käynnistettiin palvelusetelikokeilu lautakunnan päätöksen mukaisesti.

Pakolaisyksikkö otti vastaan 34 kiintiöpakolaista ja 15 myönteisen oleskeluluvan ja kuntapaikan Kuopiosta saanutta turvapaikanhakijaa. Palveluiden piirissä oli vuoden vaihteessa 300 asiakasta.

Työkyky- ja eläkeselvitykseen oli 226 asiakasohjausta, joista 110 ohjautui asiakkuuteen. Vuoden 2018 aikana saatiin 36 uutta työkyvyttömyyseläkehakemusta vireille. Myönteisiä työkyvyttömyyseläkepäätöksiä saatiin 45 kappaletta. Työkyvyttömyyseläkehakemusten läpimenoprosentti on ollut 90,5 %.

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

Toimintatuottojen toteuma on käyttösuunnitelmaa parempi pääosin myyntituottojen arvioitua paremmasta kertymästä johtuen. Tulokertymää paransi merkittävästi Valtiokonttorin loppuvuodesta maksamat veteraanien lisäavustukset, ELY-keskuksen maksamat pakolaisten toimeentulokorvaukset, kotikuntakorvauslaskutus sekä vuosilta 2014-2018 vakuutusyhtiön kautta haetut vammaisten liikennevakuutuksista saatavat korvaukset.

Toimintakulut toteutuivat lähes käyttösuunnitelman mukaisesti. Omaishoidon tuki, täydentävä toimeentulotuki, palvelusetelimenot sekä muiden palvelujen ostot tasapainottivat kehitysvammaisten asumispalveluiden ostoista johtuvaa toimintakulujen lisäystä.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Palvelualueen päävastuulliset tilivelvolliset ovat toteuttaneet sisäistä valvontaa lautakunnan päätöksen mukaisesti osana toiminnan ja talouden raportointia. Sisäinen valvonta on edistynyt ja raportoinnissa on enemmän huomioita myös riskeistä ja poikkeamia on kirjattu. Riskienhallinnan ja sisäinen valvonnan ohjantaa ja ohjeistusta on annettu etenkin esimiesvaihdoksissa. THL:lle menevien tilastojen luotettavuutta epäillään, koska oma seuranta ja tilastot eivät näytä samaa. Kuntaliiton palvelukohtaisia tuottavuustietoja hyödynnetään. <http://www.kuntaliitto.fi/tuottavuusvertailu>. Päälikö- ja esimiesten vaihdoksissa sisäisen valvonnan vastuuta tulee vahvistaa osana johtamistehtävään perehdyttämistä.

Palvelutarpeen ennakointiin ei ole olemassa päteviä laskentatapoja. Toiminnan muutoksilla ei ole kysynnän muutoksiin aina voitu vastata. Riskinä on ollut palveluun pääsyn viivästyminen tai ostopalveluiden lisääntyminen. Oma toiminta ja ostopalvelut eivät lisääntyvässä kysynnässä pysty tuottamaan tarvittavia palveluja. Esi miehet ovat käyneet Hankinta - Sampo koulutuksen, mikä on vahvistanut hankinta osaamista.

Ostosopimusten tallentaminen asiakirjahallintoon on vielä kesken. Jatkossa tarvitaan tietoisuuden vahvistamiseksi tarkempaa ohjeistusta, mitä asiakirjoja tulee D360 asiakirjahallintoon tallentaa

Hankkeiden hallinnointiin, määräraha- ja tuloarvion seurantaa on tehostettu.

Viranhaltijapäätöksissä on huomattu puutteellisuuksia ja oikeellisuutta on ohjeistettu vanhuspalveluiden työkokouksissa. Laskujen muodostamisen tarkkuuteen oli kiinnitetty huomiota, jotta laskut sisältäisivät vain tehdyn työn ja reklamaatiota vältettäisiin.

Tiedolla johtamisen tukena vanhuspalveluissa on SoTeDW, jonka toiminnassa on vielä haasteita. Yhtenäinen kirjauskäytäntö ei ole aina toteutunut ja siihen on ollut koulutusta. Asiakastietojen puutteita on jälkikäteen korjattu. Kirjaamisen käytänteiden ja työohjeiden noudattamisessa on vanhuspalveluissa edistetty. Lapsiperhe- ja aikuissosiaalityön- ja vammaispalveluissa kirjaamisen kehittämistä edistetään Kansa-koulu – hankkeella. Kirjaamisen auditointia/arviointia on vielä vähän käytössä.

Palveluissa varmistettiin henkilöstön turvallisuutta koulutuksella, hälyttimillä, vartijapalvelulla. Uuden työntekijän perehdytys tehtävään vaihtelee, perehdytysuunnitelma tai -ohjeistus vaatii päivittämistä ja perehdytyksen arviointi ei aina toimi. Työntekijöiden suuri vaihtuvuus ja uusien toimijoiden tulo lisää perehdyttämiselle kasvavia haasteita. Kehityskeskustelut käydään vuosittain yksilö- tai ryhmäkeskusteluina, 100% toteutuminen on haaste. Henkilöstön vaihtuessa ja sijaisuuksien ketjuuntumisessa päättäneiden palvelusuhteiden ilmoittamisessa on ajoittain viivettä.

Tietoturvan ja –suojan sekä kyberturvallisuuden osaamista on vahvistettu Navisec tietoturvatestien kautta ja on huomioitu myös uusien työntekijöiden perehdytyksessä. Osaamista vahvistetaan, jos havaitaan osaamisen puutteita. Asiakirjahallinta ohjelman D360 käyttö on lisääntynyt ja mm. muistioita tallennetaan sinne, mikä täyttää tietosuoja-asetuksen 678/2016 vaatimukset.

1. KASVAVA KUOPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
1.3. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	Työssäkäyntialueen yhteistyötä laajennetaan ja tiivistetään alueen elinvoiman vahvistamiseksi.	Maakunta- ja sote-uudistuksen valmisteluun osallistuminen.	●	(etenee suunnitellusti) Johtavat viranhaltijat ovat osallistuneet sote-maakuntavalmistelutyöhön. Vuoden 2018 aikana valmisteltiin ja päivitettiin järjestämissuunnitelma, johon perustuen on valmistelu koetalousarviota ministeriön ja maakunnan välisiin rahoitusneuvotteluihin.	Kasvava Kuopio -ohjelma
2. HYVINVOIVA KUOPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.1. Aktiivisuuteen innostava arki	Tuetaan aktiivista elämäntapaa luomalla edellytyksiä omatoimiselle aktiivisuudelle. Aktivoidaan erityisesti tukea tarvitsevia lapsia ja nuoria sekä ikäihmisiä liikkumaan ja harrastamaan sekä terveellisiin elämäntapoihin.	Valtakunnallinen LAPE-ohjelman mukaiset toimenpiteet, joilla vahvistetaan viestintää ja informoidaan mahdollisuuksista. Järjestöyhteistyö, ikäystävällinen Kuopio-ohjelman päivitys ja sen mukaiset toimenpiteet.	●	(etenee suunnitellusti) Ikäystävällinen Kuopio -ohjelma päivitetty ja valtuusto on hyväksynyt päivitetyn ohjelman 22.10.2018. LANUPE-työryhmä on työskennellyt koko vuoden palvelujen yhteensovittamiseksi.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

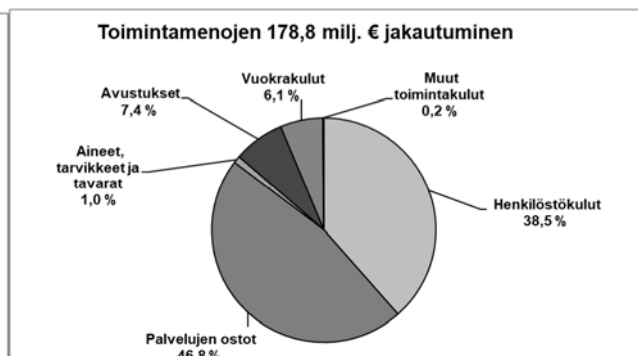
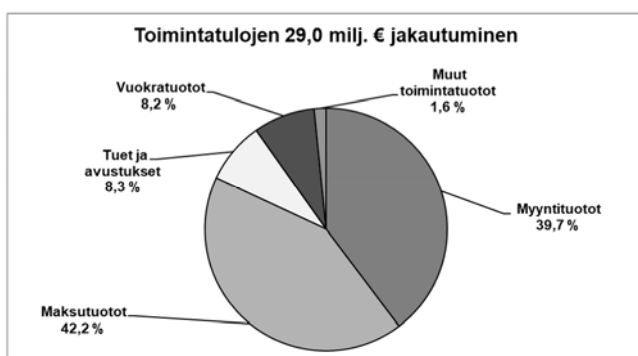
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähtävä sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.2. Varhainen tuki	Lapsiperheet saavat tarvittaessa varhaista ja avohuollon tukea. Kaikki peruskoulusta valmistuvat saavat jatko-opiskelupaikan. Tuetaan ikäihmisten kotona pärjäämistä ja hyvää elämää.	Sosiaalihuoltolain mukaisissa perhepalveluissa ja lastensuojelun avohuollossa pilotoidaan lapsiperhepalveluiden asiakaskorttia (avun tarpeen tunnistaminen ja resurssiohjaus). Lastensuojelutyötä uudistetaan pilotoimalla ns. systeemisen lastensuojelun toimintamallia, joka perustuu perheterapeuttiseen työotteeseen ja vahvaan vuorovaikutukseen perheiden kanssa. Nuorten Starttipaja-hanke pilotoi työvalmennuskokeilua nuorille, joilla ei ole peruskoulun jälkeen koulutuspaikkaa. Edistetään ikäihmisten tuetun asumisen suunnittelua tavoitteellisesti lähipalvelualuemallin mukaisesti. Käytetään hyödyksi kotona asumiseen liittyvien palveluiden, tukimuotojen ja teknologian kehittymistä.		(etenee suunnitellusti) Palvelujen piirissä olevista perheistä 55% oli sosiaalihuoltolain piirissä ja 45% lastensuojelun piirissä, joten varhaisen tuen osuus on vahvistunut. Lapsiperhepalveluiden arvo-korttia on testattu sekä pikkulapsilla että nuorilla ja alustavien arvioiden mukaan ennustemallin kehittäminen on mahdollista. Lastensuojelun systemistä toimintamallia on pilotoitu onnistuneesti ja se laajenee vuodelle 2019 koko lastensuojelun avohuoltoon. Nuorten starttipajahanke on pilotoitunut perintövarojen turvin työvalmennuskokeiluna nuorille. Kokeilun perusteella arvioidaan vakiintuneen toimintamallin käyttöönotto. Kotihoidon lisääntyneeseen kysyntään on vastattu tarpeenmukaisesti. Jaetun hoivavastuun mallinnus on valmis ja uuden mallin mukainen kilpailutus on tehty. Turvateknologisten palvelujen peittävyyttä on parannettu ja valikoiman monipuolistumista edistetty. Sähköisen oven avauksen tuotantokäyttö on lähes valmis. Tarjoomo hanke on käynnistynyt. Pyörön palvelukortteliin liittyvä oman tuotannon hanke on hyväksytty ja on suunnitteluvaiheessa.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.3. Työllistyminen ja toimeentulo	Toteutetaan aktiivisia toimenpiteitä (henkilöstöpolitiikka, hankintapolitiikka, yritys yhteistyö, eläkeselvittelyt jne.) pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi ja työmarkkinatuen kunta-osuusmaksun pienentämiseksi.	Toiminta- ja työkykyselvittelyt sotessa.	●	(etenee suunnitellusti) Työkyky- ja eläkeselvityksiä on tehty ja vuoden 2018 aikana saatu vireille 36 hakemusta. Vuoden 2018 aikana saatu 45 myönteistä päätöstä. Työkyvyttömyyseläkehakemusten läpimenoprosentti on n. 90,5 %.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	Kehitetään uudenlaisia monipuolisia lähipalvelualueita ja lähipalvelukonsepteja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa (vrt. Männistö, Jynkkä, Pyörö). Tuetaan asuinalueiden omatoimisuutta ja omaleimaisuutta (pitäjäraudit, talkooraha, yms.).	Edistetään lähipalvelualueiden suunnittelua ja toimintamallia soveltuvan asutokannan lisäämiseksi.	●	(etenee suunnitellusti) Pyörön palvelukorttelin suunnittelu on käynnistynyt.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
	Parannetaan yleisesti Kuopion turvallisuutta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Hyödynnetään asiakas- ja asukastietoa turvallisen elinympäristön kehittämisessä.		●	(etenee suunnitellusti) Toteutunut osana Ikäystävällinen Kuopio ohjelman toimeenpanoa. Kaatumisen ehkäisyyn on annettu ohjausta ja koulutus on toteutunut.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
3. RESURSSIVIISAS KUOPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
3.1. Viisas liikkuminen	Edistetään pyöräilyä ja jalankulkua sekä joukkoliikenteen käyttöä sekä kulkuneuvojen yhteiskäyttöä. Laaditaan pyöräilyn kehittämisohjelma. Kehitetään maaseutualueen liikkumismahdollisuuksia palveluihin.	Liikkuvaa työtä tekevän henkilöstön toimintamalleja kehitetään (yhteiskäyttöiset ajoneuvot, sähköautot, sähköavusteiset polkupyörät, logistiset pysäköintijärjestelyt).	●	(etenee suunnitellusti) Lastensuojelussa ja kotihoidossa on otettu käyttöön kaupungin polkupyörät lähialueliikkumisen tukemiseksi. Käyttäjien kokemukset ovat olleet myönteisiä.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
3.2. Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö	Otetaan käyttöön sähköinen kokouskäytäntö hallituksessa, lautakunnissa ja valtuustossa.	Selvitetään sähköisen kokouskäytännön mahdollisuus perusturvalautakunnan kokouksissa.		(etenee hitaasti tai osittain) Skype-kokoukset ovat laajasti käytössä henkilöstön koulutuksissa ja työkokouksissa. Perusturvalautakunnan siirtyminen sähköiseen kokouskäyttöön ei toteutunut toimintavuoden aikana.	Resurssivii- sas Kuopio -ohjelma
	Parannetaan tilojen monikäyttöisyyttä ja tehostetaan tilankäyttöä.	Lisätään työ- ja toimitilojen yhteiskäyttöisyyttä. Tilojen käyttöasteiden pohjalta laaditaan uudelleen järjestelyjä, jonka tavoitteena on toimitilaneliöiden vähentäminen.		(etenee suunnitellusti) Lapsiperhepalvelut ja aikuissosiaalityön palvelut toimivat kokonaan avotoimistossa. Etätömahdollisuus mahdollistaa tilojen tehokkaamman yhteiskäytön.	Resurssivii- sas Kuopio -ohjelma
4. UUDISTUVA KUPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	Jalkautetaan uutta kaupunkistrategiaa. Tuetaan hankinta- ja omistajapolitiikalla kaupunkistrategian toteuttamista.	Strategian tulkinta viedään työyhteisöjen sisäisiin ja kumppanuuskeskusteluihin.		(etenee suunnitellusti) Strategian tulkintaa on käsitelty työpaikkakokouksissa ja johtoryhmän kokouksissa.	Uudistuva Kuopio -oh- jelma
	Kehitetään päätöksenteon avoimuutta ja viestintää.	Osallistetaan henkilöstöä/asiakkaita ja asukkaita päätösten valmisteluvaiheessa. Luodaan toimintamalleja osallistavaan päätöksentekoon.		(etenee suunnitellusti) Vammaispalveluissa on kehitetty asiakasraatitoimintaa, jonka perusteella on tullut uusia avauksia palvelutuotantoon mm. hankesuunnitteluehdotus.	Uudistuva Kuopio -oh- jelma
	Toteutetaan henkilöstön työhyvinvointia parantavia toimenpiteitä. Henkilöstön sairauspoissaolot vähenvät 2 kalenteripäivää/henkilötyövuosi. Sairauspoissaolojen sijaisjärjestelyt turvataan.	Vahvistetaan työhyvinvointijohtamista ja esimiestyötä.		(etenee suunnitellusti) Työhyvinvointisuunnitelmia on tehty kattavasti ja työhyvinvointia tukevia toimia on pantu toimeen. Työhyvinvointihanke on käynnistynyt vanhuspalveluissa.	Uudistuva Kuopio -oh- jelma; Työ- hyvinvointi- suunni- telma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta	Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja.	Jatketaan sähköisen asioinnin viemistä eteenpäin ja otetaan käyttöön toiminnoissa. Palveluprosessien kuvaamista ja sujuvoittamista jatketaan LAPE-ohjelman ja ODA-hankkeen mukaisesti. Hyödynnetään LEAN-oppeja.		(etenee suunnitellusti) Omaishoidon tuen prosessissa hyödynnetään sähköisiä e- lomakkeita. ODA-hankkeessa on toteutunut onnistunut pilotti lapsiperheille, suun terveydenhuollon ja sosiaali- ja terveystalvelujen sekä op-pilashuoltopalvelujen kesken.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
	Osallistutaan maakunta- ja soteuudistuksen valmisteluun ja varaudutaan omassa toiminnassa tulevaan muutokseen, jotta muutos toteutuisi mahdollisimman sujuvasti asiakkaille ja henkilöstölle.	LAPE-ohjelman mukaisia linjauksia edistetään ja viedään käytäntöön tarvittaessa jo ennen maakunta-sotea.		(etenee suunnitellusti) Johtavat viranhaltijat ovat osallistuneet laajasti sote-maakunta valmisteluun. LAPE-ohjelman mukainen systeeminen toimintamalli on otettu ennakoivasti edistettäväksi.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
	Uudistetaan ja kehitetään toimintaa mm. erilaisten kokeilujen avulla ja ottamalla käyttöön hyviä toimintatapoja.	Jatketaan sosiaali- ja terveyskeskuksen tilannekeskuksen kehittämistä yhteistyössä KYSin kanssa (ensihoito-terveydenhuolto-kotihoito-sosiaalipäivystys)		(etenee suunnitellusti) SoteTike toiminta on vakiinnuttanut toimintansa yhteistyössä sairaanhoitopiirin kanssa.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
4.3. Kestävä talous	Toimitaan taloudellisesti ja parannetaan tuottavuutta, jotta kaupungin taloudellinen tulos on suunnitellun mukainen ja tasapainossa valtuustokauden aikana. Myydään ja luovutaan palvelututannon kannalta tarpeettomista tiloista ja samalla vähennetään kaupungin korjausvelkaa. Toteutetaan laajempaa strategian mukaista investointiohjelmaa.	Tiedolla johtamisen ja tiedon yhteiskäytön keinoin parannetaan toiminnan ja palvelututannon tuloksellisuutta		(etenee hitaasti tai osittain) Palvelualueen alkuperäinen toimintakate ei toteutunut valtuuston vahvistaman toimintakatteen mukaisesti.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

Perusturvan palvelualue 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Myyntituotot	8 454	1 299	9 753	11 545	1 792	118,4 %
Maksutuotot	12 006	439	12 445	12 274	-171	98,6 %
Tuet ja avustukset	2 208	22	2 230	2 400	171	107,7 %
Vuokratuotot	2 683		2 683	2 382	-302	88,8 %
Muut toimintatuotot	659	266	925	463	-462	50,0 %
TOIMINTATULOT	26 011	2 025	28 036	29 063	1 027	103,7 %
Henkilöstökulut	-65 811	-3 169	-68 980	-68 839	141	99,8 %
Palvelujen ostot	-80 698	-2 536	-83 234	-83 660	-426	100,5 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 808		-1 808	-1 870	-62	103,4 %
Avustukset	-13 611	-461	-14 072	-13 174	898	93,6 %
Vuokrakulut	-10 541	-50	-10 591	-10 974	-383	103,6 %
Muut toimintakulut	-728	299	-430	-279	150	65,0 %
TOIMINTAMENOT	-173 198	-5 917	-179 115	-178 797	318	99,8 %
TOIMINTAKATE	-147 187	-3 892	-151 079	-149 734	1 345	99,1 %
Suunnitelman mukaiset poistot	-79		-79	-56	23	71,1 %

Mittaristo

Avainprosessi: **Vanhus- ja vammaispalvelut**

Tuote tai palvelu	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos tp18/17
Palveluohjaus	Bruttokustannukset	-22 472 313	-35 539 399	-36 559 933	-36 202 755	-663 356
	Toimintatuotot	5 717 833	9 683 562	8 305 737	8 850 303	-833 259
	Omaishoidontuen asiakkaat (vanhukset)	717	637	760	599	-38
	yli 65 v	631	551	745	588	37
	alle 65 v	86	86	15	11	-75
	Erityisryhmien asumispalveluiden asiakkaat	551	510	627	654	144 *)
Vanhusten hoivapalvelut	Bruttokustannukset	-52 444 833	-59 807 171	-60 243 518	-64 010 540	-4 203 369
	Toimintatuotot	9 723 707	12 235 947	10 849 088	10 984 048	-1 251 899
	Vanhusten kotihoidon käynnit	1 110 580	1 086 651	1 160 000	1 251 855	165 204
	Asiakkaan luona tapahtuva työ tunteina	388 835	409 610	403 000	430 430	20 820
	Asiakkaiden lukumäärä	3 454	4 177	3 700	4 203	26
	Vanhusasiakkaiden keskimääräinen toimintakyky	2,4	2,2	3,0	2,2	0,0
	Palvelukeskuksen hoitopäivät, omat	84 067	79 379	71 175	76 231	-3 148
	Palvelukeskuksen asumipaikat, omat	279	247	195	195	-52
	Tehostetun asumispalvelun hoitopäivät, omat	55 588	70 656	89 060	73 307	2 651
	Tehostetun asumispalvelun hoitopäivät, ostetut	122 843	168 448	160 585	146 550	-21 898
	Tehostetun asumispalvelun asumipaikat, omat	147	208	244	244	36
	Tehostetun asumispalvelun asumipaikat, ostetut	348	461	455	571	110

Tuote tai palvelu	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos tp18/17
Vammaispalvelut ja kehitysvammahuolto	Bruttokustannukset	-31 906 155	-34 815 971	-32 922 910	-36 783 645	-1 967 674
	Toimintatuotot	1 615 399	2 458 294	2 139 492	3 064 471	606 177
	Vammaispalvelun asiakkaat	3 371	3 056	3 750	3 350	294
	josta kehitysvammaisia		897	900	918	21
	Kehitysvammaisten asumispäivät	98 754	113 796	131 000	117 440	3 644
	Omaishoidontuen asiakkaat (vammaisat)	177	210	220	243	33
	alle 65 v	75	96	110	115	19
	kehitysvammaiset	102	114	110	128	14
Henkilöstömittarit						
Palveluohjaus	Kokonaistyöaika (htv)	19,1	28,7	29,0	30,0	1,3
	Sairauspoissaolot kal.pv./htv	13,3	5,5	5,3	6,2	0,7
	Tapaturmapoissaolot kal.pv./htv	3,8	0,3	0,0	0,0	-0,3
Vanhusten hoivapalvelut	Kokonaistyöaika	913,6	1 045,6	1 058,0	1 118,1	72,5
	Sairauspoissaolot kal.pv./htv	25,0	24,7	22,4	25,5	0,8
	Tapaturmapoissaolot kal.pv./htv	2,1	1,0	0,0	1,2	0,2
Vammaispalvelut ja kehitysvammahuolto	Kokonaistyöaika (htv)	97,0	97,5	85,5	94,7	-2,8
	Sairauspoissaolot kal.pv./htv	12,7	16,3	15,2	22,1	5,8
	Tapaturmapoissaolot kal.pv./htv	0,5	0,9	0,0	0,0	-0,9

*) Erityisryhmien asumispalveluiden asiakkaiden siirto aikuissosiaali palveluista palveluohjaukseen

**) yhdistyy perusturvan vanhusten hoivapalvelujen palveluprosessiin

Avainprosessi: Lapsiperhepalvelut

Tuote tai palvelu	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos tp18/17
Sosiaalipäivävytys	Bruttokustannukset	-437 095	-466 503	-501 397	-456 155	10 348
	Toimintatuotot	186 842	186 907	190 000	188 041	1 134
Avo- ja jälkihuolto	Bruttokustannukset	-11 931 619	-12 507 908	-12 368 443	-12 130 365	377 543
	Toimintatuotot	996 659	985 922	985 900	1 340 455	354 533
	Lastensuojelun ilmoitusten määrä	2 855	3 756	3 100	3 459	-297
	Asiakkaiden määrä	1 545	1 390	1 500	1 084	-306
	Huostassa olevien määrä	268	272	270	274	2
Sijaishuolto	Bruttokustannukset	-13 674 747	-14 467 957	-14 049 501	-14 785 380	-317 423
	Toimintatuotot	1 000 136	934 137	754 000	1 408 269	474 132
	Huostassa olevat perhehoitoon sijoitetut	162	165	165	162	-3
	Huostassa olevat omiin laitoksiin sijoitetut	8	7	20	5	-2
	Huostassa olevat ostopalveluun sijoitetut	95	94	90	105	11
Riita- ja rikosasiain sovitteluyksikkö	Bruttokustannukset	-254 024	-264 654	-264 765	-280 967	-16 313
	Toimintatuotot	254 082	256 906	249 819	302 682	45 776
Perheoikeudelliset palvelut	Bruttokustannukset	-308 206	-488 968	-358 502	-246 123	242 845
	Toimintatuotot	0	0	35 274	70	70
Lapsiperheiden tukipalvelut	Bruttokustannukset	-752 381	-634 062	-691 878	-715 563	-81 501
	Toimintatuotot	61 101	58 519	32 300	64 007	5 488
Henkilöstömittarit						
Lapsiperhepalvelut	Kokonaistyöaika (htv)	177,4	184	190,7	189,5	5,5
	Sairauspoissaolot (kalenteripv/htv)	15,1	13,5	12,3	14,1	0,6
	Tapaturmapoissaolot kal.pv./htv	0,4	0,2	0,0	0,3	0,1

Avainprosessi: **Aikuissosiaalityön palvelut**

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos tp18/17
Sosiaalityö	Bruttokustannukset	-12 517 791	-1 936 059	-2 659 425	-2 393 006	-456 947
	Toimintatuotot	2 084 380	172 633	109 000	215 331	42 698
Taloudellinen tukeminen	Bruttokustannukset	-34 799 345	-3 121 488	-2 711 369	-2 605 701	515 787 *)
	Toimintatuotot	10 557 927	956 370	500 000	432 394	-523 976
	Toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä	7 471	4 006	2 600	3 692	-314
Maahanmuuttajapalvelut	Bruttokustannukset	-612 262	-662 374	-794 342	-552 611	109 763
	Toimintatuotot	1 595 113	2 039 177	1 040 000	1 414 947	-624 230
	Asiakkuudessa olevien kotitalouksien määrä	145	200	150	172	-28
Sosiaalinen kuntoutus	Asiakasmäärät			300	357	357 ***)
Aikuissosiaalityön tukipalvelut	Bruttokustannukset	-535 372	-369 241	-469 079	-409 469	-40 228
	Toimintatuotot	30 554	14 519	195 003	15 208	689
Henkilöstömittarit						
Aikuissosiaalityön palvelut	Kokonaistyöaika (htv)	108,8	48,0	54,8	53,8	5,8
	Sairauspoissaolot (kalenteripw/htv)	17,7	14,3	12,7	12,7	-1,6
	Tapaturmapoissaolot kal.pv./htv	0,3	1,3	0,0	0,0	-1,3

*) Perustoimeentulotuen siirto Kelalle 1.1.2017

***) Uusi lakisääteinen toiminta 1.1.2018 alkaen

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos tp18/17
Perusturvan tukipalvelut	Bruttokustannukset	-2 808 826	-2 848 413	-2 855 322	-2 836 374	12 039
	Toimintatuotot	5 137	4 790	19 900	5 424	634
Johdon tukipalvelut	Bruttokustannukset	-3 180 803	-4 306 415	-5 200 466	-4 388 513	-82 098
	Toimintatuotot	467 391	630 041	549 333	777 592	147 551

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos tp18/17
Perusturvan palvelualue yhteensä	Bruttokustannukset	-194 957 926	-172 236 583	-173 197 966	-178 797 167	-6 560 584
	Toimintatuotot	35 311 078	30 617 725	26 010 558	29 063 242	-1 554 483

Henkilöstömittarit	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos tp18/17
Perusturvan palvelualue	Kokonaistyöaika, htv (ilman työllistämistä)	1 372,7	1 464,0	1 472,2	1 544,4	80,4
	Sairauspoissaolot kal.pv/htv	21,6	21,5	15,0	22,6	1,1
	Tapaturmapoissaolot kal.pv./htv	1,6	0,8	0,0	0,9	0,1

Perusturvan palvelualue		Tp 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos tp18/17
Tilankäyttö	Tilojen määrä m ²	42 179	40 389	40 389	40 892	503
	Tilojen määrä m ² /htv	30,7	27,6	27,4	26,5	-1,1

Terveydenhuollon palvelualue

Vs. apulaiskaupunginjohtaja Jari Saarinen

Toiminta

Terveydenhuollon palvelutoiminnalla on tuettu ja edistetty kaikkien ikä- ja väestöryhmien hyvinvointia järjestämällä laadukkaat ja riittävät peruspalvelut ammattitaidolla ja asiakaslähtöisesti. Terveydenhuollon vastuuhenkilöt ovat osallistuneet toimintavuoden aikana tiiviisti maakunta- ja sote-uudistuksen valmisteluun ja työryhmätyöskentelyyn. SOTE-uudistukseen liittyvä lainsäädäntö on kuitenkin edelleen keskeneräinen.

Avohoidon palveluissa vastaanottopalvelujen, terveydenhoitopalvelujen, suunterveydenhuollon palvelujen sekä kuntoutuspalvelujen toiminta toteutui suunnitellun mukaisesti ja hoitotakuu on toteutunut avoterveyspalveluissa lakien ja asetusten mukaan. Lääkärityövoiman saatavuus taajamien terveysasemille on ollut haasteellista. Vuoden aikana on käynnistynyt Sosiaali- ja terveysministeriön rahoittama ja Ylä-Savon SOTEn hallinnoima vastaanottotoiminnan valinnanvapauskokeiluun liittyvä hanke, jossa Kuopio on ollut osatoteuttajana. Suurin osa kokeiluun kuuluvista asukkaista asuu eteläisen Kuopion alueella.

Kuopion kaupungin virka-ajan ulkopuolinen oma akuutti ilta- ja viikonloppuvastaanottotoiminta (KUIVO) on integroitu syyskuussa 2018 KYS:n sairaalapäivystyksen kanssa samaan kerrokseen. Yhteistyötä erikoissairaanhoidon päivystyksen kanssa on tiivistetty mm. niin, että potilaat ohjautuvat eri linjoille yhden yhteisen triagen (hoidontarpeenarvion) kautta.

Lapsiperheisiin kohdistuvien palvelujen osalta toimintoja on kehitetty kansallisen LAPE –muutosohjelman ja ODA-hankkeen tavoitteiden mukaisesti.

Suunterveydenhuollossa aloitettiin keskustan ja maaseutualueen kouluilla Pop-Up suun perustutkimukset. Matalan kynnyksen palveluja tarjottiin TerveKuopio kioskissa ja uutena asiana maahanmuuttajille Kompassissa. Omahoidon vastaanotolla etsittiin syvällisemmin ratkaisuja lasten ja nuorten suun terveyteen liittyviin pulmiin.

Kuntoutuspalvelussa uusina avauksina saatettiin loppuun kotikuntoutuksen ja apuvälinetiimin yhteinen Effector Mobile- kokeilu, jonka myötä yhteistyössä toimittajan kanssa ohjelmisto kehittyi käyttövalmiiksi. Kotikuntoutuksessa ARVI-toimintamallia on valmisteltu yhteisessä projektityöryhmässä sekä suunniteltu em. toimintamallin vaatimuksia kotikuntoutuksen sisältöön ja resursseihin. Erityisneuvolasta tulevat asiakastarpeet vaativat aikaisempaa enemmän kuntoutuksen työpanosta.

Sairaalapalvelujen asiakaspalvelujen ostot lisääntyivät seurausvaikutuksena asumispaikkaa odottavien määrään osastoilla. Harjulan hoitajakutsu-henkilöturvajärjestelmä saatiin tuotantotoimintaan. Karttulan järjestelmä jouduttiin käyttöönottamaan kiireellisenä vanhan järjestelmän rikkouduttua.

Mielenterveys- ja päihdepalveluissa aikuisten mielenterveyspalveluissa hoitotakuu on toteutunut toistaiseksi lähetemäärien kasvusta huolimatta. Sen sijaan nuorten mielenterveyspalveluissa ja perheneuvolassa oli hoitotakuun ylittymiä. Loppuvuonna 2018 Kuopion psykiatrian keskuksen psykiatrinen sairaanhoitaja aloitti työskentelyn poliisin moniammatillisessa Ankkuri-työryhmässä tarjoten nuorille matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluja. Kuopion psykiatrian keskus muutti kevään aikana uusiin toimitiloihin.

Erikoissairaanhoito on toteutunut suunnitellusti. Kuopio hankkii erikoissairaanhoidon palvelut pääasiassa Pohjois-Savon sairaanhoitopiiriltä (PSSHP). Potilaat ohjautuvat erikoissairaanhoitoon lääkärin läheteellä eri yksiköistä. Erikoissairaanhoito tekee kiireellisyys- ja hoidon tarpeen arvioinnin läheteen perusteella. Kiireellinen sairaanhoito annetaan ilman lähetettä.

Kuopion erikoissairaanhoidon ikävakioidut kustannukset olivat suurten kaupunkien vuoden 2017 vertailussa korkeimmat (1.388 €/asukas), 11,7 % mediaania suuremmat.

Vastaavasti perusterveydenhuollon ikävakioidut kustannukset olivat vertailukuntien neljänneksi pienimmät (1.101 €/asukas), 0,1 % mediaania pienemmät.

Olenaiset poikkeamat talousarvioon

Avohoidon ja sairaalapalvelun myyntituottoja saatiin arvioitua enemmän. Suurimmat ylitykset olivat korvaukset muilta kunnilta 0,5 milj. euroa sekä koulutuskorvaukset 0,1 milj. euroa.

Erikoissairaanhoidon kustannukset alittuivat 0,4 milj. euroa ja oman terveydenhuollon palvelut alittuivat 1,3 milj. euroa muutetusta talousarviosta.

Vastaanottopalveluiden hoitotarvikkeiden käyttösuunnitelmavaraus ylittyi n. 0,5 milj. euroa. Tätä selittää osaltaan diabeteksen hoidon tehostuminen ja glukosisensoreiden käyttöönottojen yleistymisen uusien hoitokäytäntöjen mukaan. Alle 25-vuotiaiden maksuttomaan raskauden ehkäisyyn kohdennetun määrärahan ylitys oli n. 0,3 milj. euroa. Lääkinnällisten apuvälineiden hankinnat, huollot ja kuljetukset lisääntyivät selvästi edellisestä vuodesta ja talousarvion em. osalta ylittyi n. 0,1 milj. euroa.

Sairaalapalvelujen potilasaineiston vaikeutuminen näkyi hoitotarvikekustannuksissa sekä henkilöstömenoissa ja vierihoidon vaativien potilaiden aiheuttamassa henkilöstön sijaistarpeissa.

Päihdepalvelujen oston käytetty raha lisääntyi n. 0,5 milj. euroa, sillä 24 korvaushoitopotilasta siirtyi sovitusti KYS:n päihdepsykiatrian poliklinikalta Kuopion päihdepalvelusäätiölle.

Erikoissairaanhoidon ostopalveluihin käytettiin kaikkiaan 168,7 milj. euroa, 1,5 % edellisvuotta enemmän. PSSHP:n erikoissairaanhoidon kokonaiskustannukset vuonna 2018 olivat 166,6 milj. euroa, mikä sisältää hoitopalvelutuotannon lisäksi ensihoidon järjestämisen (5,3 milj. euroa), Kuopion psykiatrian keskuksen palvelut (4,4 milj. euroa) ja hammaslääketieteen opetusklinikan (0,7 milj. euroa).

Toimintakateen kasvu ilman erikoissairaanhoidon kustannuksia oli 1,3 milj. euroa (+1,7 %) edellisvuoteen verrattuna ja erikoissairaanhoidon toimintakateen kasvu oli 2,0 milj. euroa (+1,2 %).

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Terveyspalvelujen sisäinen valvonta on toteutunut suunnitellusti ja puutteita ei ole havaittu. Sairaalapalveluissa sisäisen valvonnan tavoitteena oli ostopalveluiden hallinta. Osastohoidon ostoja ulkopaikkakunnilta ja siirtoviivemaksujen kehittymistä KYSissä on seurattu. Nämä ovat kiinteästi sidoksissa asumispalveluiden riittävyyteen kaupungissa.

Terveydenhuollon palvelualue voi omalta osaltaan vaikuttaa vain osittain kaupunkistrategian toteutumiseen. Kaupungin uutta strategiaa on lähdetty jalkauttamaan päivitettyjen toimintasuunnitelmien mukaisesti. Asiakirjoihin on kirjattu strategiset, ikäihmisten palveluihin painottuvat päämäärät sekä avattu toiminta asiakkaan näkökulmasta. Toimintaa on kehitetty CAF-laaturjestelmän mukaisesti sekä työntekijöitä osallistamalla että potilailta kerättyä palautetta hyödyntäen. Sairaalapalvelut on valmistautunut osastopalveluiden osalta ulkoiseen CAF-laadunarviointiin.

Tietosuoja on perinteisesti ollut hyvällä tasolla terveydenhuollon palvelualueella, mutta henkilöstökoulutusta on järjestetty ja järjestetään asetusmuutosten takia. Henkilötietojärjestelmien GDPR-arvioinnit on tarkistettu kaupungin ohjeiden mukaisesti. Tämä edellyttää kuitenkin säännönmukaista arviointia. Rekisteriselosteet on päivitetty tietosuojaselosteiksi, Navisec tietoturvatestit on tehty vuosittain. Asiakirjahallinta ohjelman D360 käyttö on lisääntynyt.

Maakunta- ja sote uudistuksen valmistelu on tapahtunut terveydenhuollossa oman työn ohessa ja näin ollen se on ollut työajankäytöllisesti pois omasta toiminnasta. Uudistuksiin olisi syytä varautua irrottamalla suunniteluun erillistä työpanosta. Valmistelu ei ole vielä konkretisoitunut koskemaan yksityiskohtaisia toimintoja, kuten sairaalapalvelujen osastohoitoa tai erikoissairaanhoidon poliklinikkatyötä. Valmistelusta on informoitu henkilöstöä ja ohjattu seuraamaan valmistelun etenemistä alueuudistus.fi -sivuilta.

Sisäisen valvonnan erillinen raportti on tehty vuodelta 2018.

1. KASVAVA KUOPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
1.2. Vetovoimainen innovaatio- ja oppimisympäristö sekä laadukas koulutusketju	Tuetaan Savilahden innovaatioympäristön uuden toimintamallin syntymistä ja innovaatioista syntyvien yritysten perustamista.	Toimiva oppilas- ja opiskeluterveydenhuolto.	●	(etenee suunnitellusti) Vastaanottopalveluissa on ollut yhteistyöhankkeita alueen yritysten kanssa. Terveystieteiden palveluista on osallistuttu Sakkyn uusien oppilashuollon tilojen suunnitteluun.	Kasvava Kuopio -ohjelma
1.3. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	Työssäkäyntialueen yhteistyötä laajennetaan ja tiivistetään alueen elinvoiman vahvistamiseksi.	Maakunta- ja sote-uudistuksen valmisteluun osallistuminen.	●	(etenee suunnitellusti) Vastaanottoyksikkö on tehnyt aktiivisesti yhteistyötä valinnanvapauskokeiluun osallistuvien palveluntuottajien kanssa. Terveystieteiden palveluista on osallistuttu aktiivisesti ja mahdollisuuksien mukaan sote-uudistuksen valmisteluun ja LAPE-ohjelman tavoitteiden toteuttamiseen ja toimintakulttuurin uudistamiseen.	Kasvava Kuopio -ohjelma

2. HYVINVOIVA KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.1. Aktiivisuuteen innostava arki	Tuetaan aktiivista elämäntapaa luomalla edellytyksiä omatoimiselle aktiivisuudelle. Aktivoidaan erityisesti tukea tarvitsevia lapsia ja nuoria sekä ikäihmisiä liikkumaan ja harrastamaan sekä terveellisiin elämäntapoihin.	Suun terveydenhuollon ODA-mallilla etsitään ja ohjataan erityistä tukea tarvitsevia lapsia ja nuoria. Toiminnoissa huomioidaan lapsen ja nuoren oikeudet ja etu sekä vanhemmuuden tukeminen. Palveluissa huomioidaan perheiden monimuotoisuus. Asiakasta ohjataan ja tuetaan tekemään omaehtoisia, hyviä terveysvalintoja ja ottamaan vastuuta oman terveytensä ja hyvinvointinsa edistämisestä sekä sen ylläpitämisestä. Terve Kuopio -kioskissa sekä Nilsin hyvinvointitorilla matalan kynnyksen palveluissa kehitetään oma- ja itsehoitoon ohjaavia matalan kynnyksen palveluita sekä laajennetaan palveluvalikoimaa mm. ryhmämuotoiseen toimintaan.	(etenee suunnitellusti) Hoitajien vastaanotolle on saatu käyttöön pilotoitavaksi Hyvinvointitarjotin, josta löytyy helposti kolmannen sektorin yhteistyötahoja erilaisiin tarpeisiin. ODA toimintamalli on vakiinnutettu osaksi lasten ja nuorten suun terveydenhuollon normaalia toimintaa. Matalan kynnyksen palveluja tarjottiin TerveKuopio kioskissa ja uutena asiana maahanmuuttajille Kompassissa. Pop up tarkastuksia tehtiin 12 koulussa. Kouluterveydenhuolto on tehnyt tiivistä kehittämistyötä yhdessä suunterveydenhuollon kanssa peruskouluikäisten omahoidon tukemisessa. ODA-hankkeessa kehitetty 3X10D-mittaria. Neuvola ja koulu- sekä opiskeluterveydenhuollon palveluissa on huomioitu aikaisempaa paremmin LAPE-tavoitteiden mahdollistaminen ja tuettu toimintakulttuurin uudistamiseen liittyvissä tavoitteissa. Lisäksi palveluissa on tunnistettu perheiden monimuotoisuus sekä lapsen oikeudet ja etu. Henkilöstöä on koulutettu ja osallistamista mahdollistettu esim. toimintakulttuurin uudistumisessa ja toimintojen kehittämisessä. 3X10D-mittaria on kehitetty ja testattu kouluterveydenhuollossa yhdessä perheiden kanssa.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähteen sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.2. Varhainen tuki	Lapsiperheet saavat tarvittaessa varhaista ja avohuollon tukea. Kaikki peruskoulusta valmistuvat saavat jatko-opiskelupaikan. Tuetaan ikäihmisten kotona pärjäämistä ja hyvää elämää.	Kehitetään yhteistyötä lapsiperhepalvelujen osalta (sote-integraatio) ja pilotoidaan 3X10D mittaria huolen tunnistamisessa. Tarjotaan lisätukea tarvitseville varhaisemmassa vaiheessa. Vastaanottoaikoja, avovastaanottoa ja puhelinpalvelua laajennetaan sekä kehitetään ryhmätoimintoja ja sähköisiä palveluja. Ikäihmisten kotona pärjäämistä tukevissa palveluissa otetaan AATU-kuntoutusmallin rinnalle käyttöön määräaikaisen kuntouttavan kotihoidon jaksot jokaiselle palvelujärjestelmään tulevalle asiakkaalle vuoden 2018 aikana.	●	(etenee suunnitellusti) Suun terveydenhuollossa yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja terveydenhuollon muiden toimijoiden kanssa on lisätty. Omahoidon vastaanotolla etsitään syvällisemmin ratkaisuja lasten ja nuorten suun terveyteen liittyviin pulmiin. AATU-kuntoutusmalliin kuuluville tehdään ehkäisevä käynti ja suun terveys-suunnitelma. Ennaltaehkäisevät palvelut neuvolassa, koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa on tuotettu pääsääntöisesti asetuksen mukaisesti. Toimintoja on kehitetty LAPE-toimintaohjelman tavoitteiden mukaisesti yhteistyössä eri tahojen kanssa. Kouluterveydenhuollossa on pilotoitu 3X10D-elämänlaatumittaria ja huolen tunnistamisen monitoimijaisen toimintamallin kehittämistyö jatkuu yhdessä eri lapsiperhepalvelujen toimijoiden kanssa. Lisätukea on tarjottu sitä tarvitseville hyödyntämällä esim. avo-vastaanottoja, neuvolan ja perhetyön yhteisiä kotikäyntejä sekä kehitetty palautteen myötä puhelinpalvelua. Aikuisten mielenterveyspalvelujen psykiatriset sairaanhoitajat terveyskeskuksessa ovat tarjonneet palveluja myös ikäihmisille.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
2.3. Työllistyminen ja toimeentulo	Toteutetaan aktiivisia toimenpiteitä (henkilöstöpolitiikka, hankintapolitiikka, yritys yhteistyö, eläkeselvittelyt jne.) pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi ja työmarkkinatuen kunta-osuusmaksun pienentämiseksi.	Jatketaan työttömien terveys-tarkastusmallin kehittämistä.	●	(etenee suunnitellusti) Vastaanottopalvelut on osallistunut työttömien terveyspalveluihin työkyvyn määrittämiseksi.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

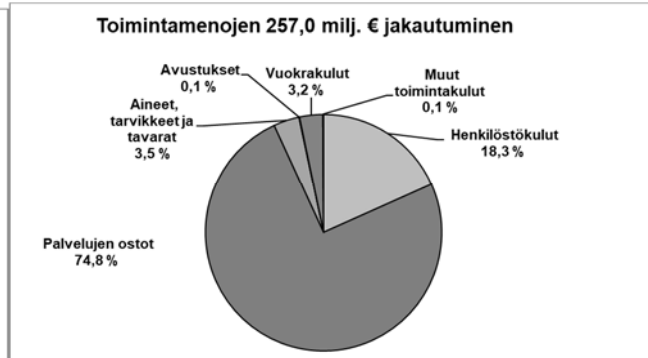
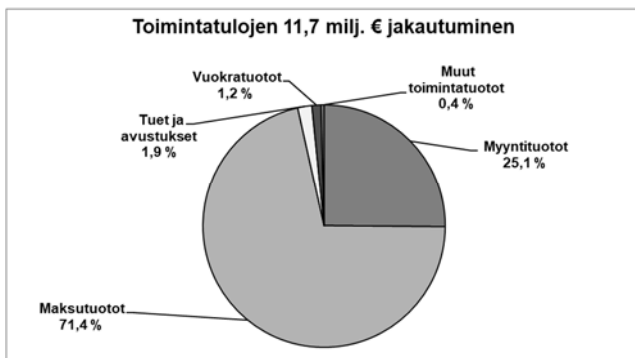
3. RESURSSIVIISAS KUOPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
3.2. Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö	Otetaan käyttöön sähköinen kokouskäytäntö hallituksessa, lautakunnissa ja valtuustossa.	Selvitetään sähköisen kokouskäytännön mahdollisuus lautakunnan kokouksissa.	●	(etenee suunnitellusti) Etätoimipisteiden henkilöstö osallistuu osaan suun terveydenhuollon kokouksista sähköisesti. Kouluilla tehtävillä pop up tarkastuksilla saavutetaan selvää resurssisäästöä ja lisäksi pelkäävät lapset saadaan mukaan ja tarkastettua. Aikuisten mielenterveyspalveluissa on ollut käytössä sähköisiä kokouskäytänteitä, hoitoneuvotteluja ja lääkärin vastaanotto-palveluja.	Resurssivii- sas Kuopio -ohjelma
	Parannetaan tilojen monikäyttöisyyttä ja tehostetaan tilankäyttöä.	Selvitetään sähköisen kokouskäytännön mahdollisuus lautakunnan kokouksissa. Lisätään työ- ja toimitilojen yhteiskäyttöisyyttä. Tilojen käyttöasteiden pohjalta laaditaan uudelleen järjestelyjä, jonka tavoitteena on toimitilaneliöiden vähentäminen. Kuntoutuspalveluissa tiivistetään tilankäyttöä mm. sairaalan osalta.	●	(etenee suunnitellusti) Vastaanottopalveluissa on lisätty Skypekokousten käyttöä ja näin pyritty säästämään työaikaa muuhun työhön matka-aikojen jäädessä pois. Vastaanottopalveluissa tilojen yhteiskäyttöä on lisätty. Terveystieteiden palveluissa on hyödynnetty aikaisempaa paremmin Skype-yhteyksiä. Kouluterveydenhuollossa on tehty hyvää yhteistyötä oppilashuollon muiden toimijoiden kanssa koulujen yhteiskäyttötilojen osalta. Tilojen remontteja ja uudistustöitä on suunniteltu tilahallintopäällikön kanssa hyvässä yhteistyössä, jotta toimitilat tukevat toimintoja ja noudattavat myös tietosuojaa asetusta. Aikuisten mielenterveyspalveluissa vastaanottotilat ovat tarpeen mukaan yhteiskäytössä.	Resurssivii- sas Kuopio -ohjelma

4. UUDISTUVA KUOPIO				
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	Toteutetaan henkilöstön työhyvinvointia parantavia toimenpiteitä. Henkilöstön sairauspoissaolot vähenvät 2 kalenteripäivää/henkilötyövuosi. Sairauspoissaolojen sijaisjärjestelyt turvataan.	Aktiivisen aikaisen tuen toimintamalli on säännönmukaisesti käytössä. Puheeksiottaminen ja työhönpaluun tukemisen ohjelmat ovat esimiehillä tiedossa. Henkilöstölle toimintatavasta myös tiedotettu. Henkilöstö osallistuu toiminnanmuutosten suunnitteluun. Tiimimalli toimii työhyvinvointia lisäävänä tekijänä ja sen toimivuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. Henkilökohtaiset / ryhmäkehityskeskustelut tehdään vuosittain. KuntaHR käytössä.	(etenee suunnitellusti) Toteutuu muilta osin suunnitelman mukaisina, mutta suun terveydenhuollossa kehityskeskusteluja ei käydä vuosittain johtuen hallinnon esimiesvajeesta, johon ollaan saatu parannus. Työhyvinvointia on edistetty ja siitä on huolehdittu mm. siten, että toiminnoissa on hyödynnetty työhyvinvointisuunnitelmaan kirjattuja tavoitteita ja niiden toteutumista on seurattu ja arvioitu yhdessä henkilöstön kanssa. Tiimitoiminta on ollut työhyvinvointia tukevaa ja sitä on arvioitu henkilöstökyselyllä. Terveystieteiden osalta on noudatettu uutta Työkyvyn tuen toimintamallia. Työterveyshuollon kanssa tehty yhteistyötä ja tarvittaessa käyty kolmikantaneuvotteluja. Esimiehet on koulutettu uuden toimintamallin noudattamiseen. Tavoitteena on ollut tunnistaa työntekijän työkyvyn heikkenemisen merkkejä varhaisessa vaiheessa ja autettu löytämään tilanteeseen ratkaisuja. Sairaspoissaoloja on toimenpiteistä huolimatta ollut, eikä vähentymistä ole tapahtunut. Aikuisten mielenterveyspalveluissa on hyödynnetty työhyvinvointisuunnitelmaan kirjattuja tavoitteita ja menetelmiä niiden savuttamiseksi.	Uudistuva Kuopio -ohjelma; Työhyvinvointisuunnitelma

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähteen sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta	Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja.	Sähköistä asiointia viety eteenpäin ja otettu toiminnoissa käyttöön. Palveluprosesseja on kuvattu ja sujuvoitettu LAPE-ohjelman ja ODA-hankkeen mukaisesti Lean-oppeja hyödyntäen.	●	(etenee suunnitellusti) Varattujen vastaanottoaikojen tekstiviestimuistutus on ollut käytössä avohuollossa ja suun terveydenhuollossa. Vastaanottopalveluissa on käytetty tekstiviestipalvelua myös osassa laboratoriotulosten ilmoittamista. Varattujen vastaanottoaikojen tekstiviestimuistutus käytössä avohuollossa ja suun terveydenhuollossa. Pegasoksen sähköinen ajanvaraus on ollut osassa toiminnoista käytössä. Toimintoja on sujuvoitettu LEAN-oppeja hyödyntämällä ja palvelujen yhteensovittamista on lapsiperhepalveluissa kehitetty yhteistyössä eri tahojen kanssa. Aikuisten mielenterveyspalveluissa on käytössä tekstiviestimuistutus. Sairaanhoidopiiriin digihoitopolku-hankkeessa on oltu mukana.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
	Osallistutaan maakunta- ja soteuudistuksen valmisteluun ja varaudutaan omassa toiminnassa tulevaan muutokseen, jotta muutos toteutuisi mahdollisimman sujuvasti asiakkaille ja henkilöstölle.	Osallistutaan aktiivisesti sote-muutokseen, LAPE YHDESSÄ!-hankkeen ja ODA-hankkeen työskentelyyn. Esi- miestyössä tuetaan henkilöstöä toimintakulttuurimuutoksessa ja huomioidaan työhyvinvointi	●	(etenee suunnitellusti) Terveystenhuolto on osallistunut Sote-uudistuksen valmisteluun. Suun terveydenhuollossa on erillinen sote-selvityshenkilö. Terveystenhoidosta on osallistuttu aktiivisesti sote-muutoksen valmisteluun sekä YHDESSÄ!-hankkeen sekä ODA-hankkeen kanssa työskentelyyn. Henkilöstöä on tuettu uuden toimintakulttuurin omaksumisessa ja esimiehet ovat olleet sitoutuneita muutostyöhön.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

	Uudistetaan ja kehitetään toimintaa mm. erilaisten kokeilujen avulla ja ottamalla käyttöön hyviä toimintatapoja.	Pilotoidaan jonon purkua ns. megamallin mukaan suun terveydenhuollossa. Kehitetään yhteistyötä eri toimijoiden ja järjestöjen kesken Valtionneuvoston asetus huomioiden. Uusia toimintatapoja pilotoidaan ja niiden toimivuutta arvioidaan (mm. perhevalmennus, neuvola-päivähoitoyhteistyö palaverit, neuvola-perhetyö ja oppilashuollon-pilotit)	(etenee suunnitellusti) Virka-ajan ulkopuolinen päivystys uudistettiin yhteistyössä KYS:n kanssa ja uusi toimintamalli otettiin käyttöön 1.9.2018 alkaen. Toiminnan kehittäminen ja yhtenäistäminen on lähtenyt hyvin käyntiin ja jatkuu. Jonon purkua "kerralla kuntoon" periaatteella on testattu. Saatua kokemusta hyödynnetään. Monihuonemalli oikomishoidossa on käytössä. Yhteistyötä on tehty tiiviisti eri lapsiperhepalveluja tuottavien tahojen kanssa mm. LANUPE-Kuopio-työryhmässä ja LAPE-työskentelyssä. Palvelujen yhteensovitet- tavia ketteriäkokeiluja ja pilotteja on yhteistyössä suunniteltu, toteutus vuonna 2019. Perhevalmennusta on kehitetty arvioinnin pohjalta. Aikuisten mielenterveyspalveluista on nimetty psykiatrinen sairaanhoitaja poliisin moniammatilliseen Ankkuri-toimintaan.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
4.3. Kestävä talous	Toimitaan taloudellisesti ja parannetaan tuottavuutta, jotta kaupungin taloudellinen tulos on suunnitellun mukainen ja tasapainossa valtuustokauden aikana. Myydään ja luovutaan palvelutuotannon kannalta tarpeettomista tiloista ja samalla vähennetään kaupungin korjausvelkaa. Toteutetaan laajempaa strategian mukaista investointiohjelmaa.		(etenee suunnitellusti) Henkilöstön käyttöä optimoitu ja liikuteltu eri toimipisteiden välillä mahdollisuuksien mukaan.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

Terveysthuollon palvelualue 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Myyntituotot	1 524	765	2 289	2 946	657	128,7 %
Maksutuotot	8 117	310	8 427	8 364	-63	99,2 %
Tuet ja avustukset	205	15	220	222	2	100,7 %
Vuokratuotot	346	-205	141	142	1	100,9 %
Muut toimintatuotot	9		9	46	38	531,0 %
TOIMINTATULOT	10 201	885	11 086	11 720	635	105,7 %
Henkilöstökulut	-47 154	-709	-47 863	-47 092	771	98,4 %
Palvelujen ostot	-190 456	-3 301	-193 757	-192 251	1 506	99,2 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 863	-301	-8 164	-9 063	-898	111,0 %
Avustukset	-350		-350	-187	163	53,4 %
Vuokrakulut	-8 423	160	-8 263	-8 137	126	98,5 %
Muut toimintakulut	-307		-307	-290	18	94,1 %
TOIMINTAMENOT	-254 553	-4 151	-258 704	-257 019	1 685	99,3 %
TOIMINTAKATE	-244 352	-3 266	-247 618	-245 299	2 320	99,1 %
Suunnitelman mukaiset poistot	-551		-551	-521	30	94,6 %

Mittaristo

Avainprosessi: **Avohoidon palvelut**

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos tp18/17
Vastaanottopalvelut	Bruttokustannukset	-24 568 463	-27 949 912	-28 021 676	-28 474 865	-524 953
	Toimintatuotot	3 073 814	3 329 065	3 216 062	3 622 477	293 412
	Lääkärikäynnit aluevastaanotolla	100 069	102 734	104 000	98 659	-4 075
	Lääkärikäynnit / ilta- ja akuuttivast.otto (KUIVO)	15 195	16 510	16 500	17 659	1 149
	Hoitohenkilöstökäynnit / KUIVO	1 995	3 439	3 500	4 677	1 238
	Hoitohenkilöstökäynnit aluevastaanotolla	75 220	74 205	74 500	87 494	13 289
Suun terveydenhuollon palvelut	Bruttokustannukset	-11 279 916	-11 743 843	-12 350 168	-12 165 902	-422 059
	Toimintatuotot	4 430 522	3 586 347	3 374 500	3 708 412	122 065
	Käyntien lukumäärä	124 322	137 002	124 500	167 861	30 859
	Asiakkaiden lukumäärä	41 678	57 176	52 000	51 210	-5 966
Terveysthuollon palvelut **)	Bruttokustannukset	-7 909 559	-7 986 977	-8 420 790	-8 334 843	-347 866
	Toimintatuotot	4 055 393	307 405	90 000	199 313	-108 092 *)
	Käyntien lukumäärä	140 000	163 146	145 850	160 138	-3 008
	Asiakkaiden lukumäärä	36 603	42 230	43 960	43 785	1 555
Kuntoutuspalvelut	Bruttokustannukset	-5 015 968	-5 250 948	-5 565 768	-5 416 781	-165 833
	Toimintatuotot	136 981	132 558	109 750	131 130	-1 428
	Käyntien lukumäärä	61 735	59 121	62 780	60 252	1 131
	Asiakkaiden lukumäärä	27 476	26 867	27 150	25 265	-1 602

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos tp18/17
Henkilöstömittarit						
Avohoidon palvelut	Kokonaistyöaika (htv)	497,9	529,0	537,4	533,8	4,8
	Sairauspoissaolot kalenteripw/htv	18,5	17,3	15,7	18,6	1,3
	Tapaturmapoissaolot kalenteripw/htv	0,2	0,2	0,0	0,5	0,3

*) Kasvun ja oppimisen palvelualueen ja terveydenhuollon palvelualueen välisen sisäisen palvelusopimuksen purku v.2017

**) Sihti toiminta siirtynyt Nuorten mielenterveyspalveluun (tp 2016 ja 2017 luvut vertaistettu)

Avainprosessi: **Sairaalapalvelut**

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos tp18/17
Poliklinikka	Bruttokustannukset	-1 389 461	-1 316 090	-1 564 348	-1 291 126	24 964
	Toimintatuotot	294 797	291 852	296 638	256 803	-35 049
	Käynnit lääkärillä	6 805	6 708	6 800	6 225	-483
	Käynnit hoitajalla	5 961	7 152	6 000	8 176	1 024
Osastohoito	Bruttokustannukset	-16 751 987	-18 276 594	-18 157 648	-18 789 090	-512 496
	Toimintatuotot	1 859 411	2 295 350	2 185 000	2 295 807	457
	Asiakkaiden lkm, omat sairaansijat	159	194	194	194	0
	Hoitopäivät, oma osastohoito	56 197	66 184	68 000	67 117	933
	Asiakkaiden lukumäärä (=hoidetut)	2 112	3 201	2 400	3 076	-125
Sairaalapalveluiden tukipalvelut	Bruttokustannukset	-2 474 286	-2 057 782	-2 283 237	-2 257 564	-199 782
	Toimintatuotot	61 596	70 931	59 000	75 049	4 118
Henkilöstömittarit						
Sairaalapalvelut	Kokonaistyöaika (htv)	231,8	254,2	240,6	248,2	-6,0
	Sairauspoissaolot kalenteripw/htv	17,4	19,8	17,8	18,5	-1,3
	Tapaturmapoissaolot kalenteripw/htv	0,4	0,3	0,0	0,6	0,3

Kotiutustiimi siirtynyt 1.1.2018 vanhusten hoivapalveluun

Avainprosessi: **Mielenterveys- ja päihdepalvelut**

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos tp18/17
Lasten mielenterveyspalvelut	Bruttokustannukset	-687 070	-1 432 446	-855 305	-826 581	605 865
	Toimintatuotot	852	7 215	1 000	4 528	-2 687
	Käyntien lukumäärä	2 114	2 150	1 800	2 361	211
	Asiakkaiden lukumäärä	194	243	170	183	-60
Nuorten mielenterveyspalvelut (sis. SIHTI)	Bruttokustannukset	-1 184 750	-1 490 265	-1 632 433	-1 363 472	126 793
	Toimintatuotot	29 322	1 600	1 000	62 828	61 228
	Käyntien lukumäärä	5 158	4 976	4 500	5 883	907
	Asiakkaiden lukumäärä	604	747	520	661	-86
Aikuisten mielenterveyspalvelut	Bruttokustannukset	-3 494 973	-3 441 793	-3 351 909	-3 065 282	376 511
	Toimintatuotot	356 058	340 407	348 000	142 718	-197 689
	Käyntien lukumäärä	40 483	40 481	41 000	40 872	391
	Asiakkaiden lukumäärä	2 664	2 842	2 500	2 941	99
Päihdepalvelut	Bruttokustannukset	-2 440 723	-2 776 337	-2 579 000	-3 147 256	-370 919
	Toimintatuotot	92 687	232 323	187 500	275 955	43 632
Perheneuvola	Bruttokustannukset			-853 706	-743 722	-743 722
	Toimintatuotot			3 000	8 268	8 268
	Käyntien lukumäärä		3 662	2 800	4 172	510
	Asiakkaiden lukumäärä		584	400	534	-50
Mielenterveys- ja päihdepalvelujen tukipalvelut	Bruttokustannukset	-1 211 038	-966 154	-947 476	-996 711	-30 557
	Toimintatuotot	22 729	33 515	20 000	34 046	531
Henkilöstömittarit						
Mielenterveys- ja päihdepalvelut	Kokonaistyöaika (htv)	65,5	79,1	82,0	81,9	2,8
	Sairauspoissaolot kalenteripw/htv	26,6	18,8	17,6	11,3	-7,5
	Tapaturmapoissaolot kalenteripw/htv	0,6	0,1	0,0	0,4	0,3

*) Sihti-toiminta siirtynyt terveydenhoidosta nuorten mielenterveyspalveluun (tp 2016 ja 2017 vertaistettu)

Avainprosessi: Erikoissairaanhoito

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos tp18/17
Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri	Poliklinikkakäynnit	284 197	296 665		301 715	5 050
	Hoitojaksot	20 277	20 451		18 294	-2 157
	Hoitopäivät	90 786	89 249		89 087	-162
	Lähetteet	47 646	48 812		48 207	-605
	-terveyskeskuksesta	25 191	25 883		26 147	264
	-KYSin omasta yksiköstä	9 488	10 078		9 289	-789
	-yksityissektorilta	8 318	8 242		8 445	203
	-työterveyshuollosta	2 989	3 160		2 905	-255
	-päivystyslähetteet	9 343	9 595		9 011	-584
	Siirtoviivepäivät	570	522		782	260
	Laskutetut siirtoviivepäivät / €	316 244	308 669		474 398	165 729
	Hoitopalvelut Kys / 1 000 €	157 183	159 462	161 040	162 196	2 734
	josta hammasopetuslinikka	818	743	1 025	710	-33
	KPK	4 352	4 556	4 418	4 418	-138
	Euroa/asukas	1 382	1 390	1 411	1 403	13
Kustannukset						
Erikoissairaanhoito	Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri	162 353	164 022	164 596	166 614	2 592
	Muut sairaalat	2 087	1 951	1 851	1 733	-218
	Muu esh	235	274	0	385	111
	Yhteensä / 1.000 €	164 675	166 247	166 447	168 732	2 485
	Toimintatuotot	200	331	200	801	470

Tp 2016 lukuihin lisätty Juankosken osuus

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos tp18/17
Terveystuotannon tukipalvelut	Bruttokustannukset	-1 644 746	-1 607 792	-1 523 272	-1 413 787	194 005
	Toimintatuotot	119 602	104 679	109 400	102 594	-2 085
Erikoissairaanhoito	Bruttokustannukset	-157 044 430	-166 247 929	-166 446 578	-168 732 094	-2 484 165
	Toimintatuotot	176 700	330 617	200 000	800 669	470 052

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos tp18/17
Terveystuotannon palvelualue yhteensä	Bruttokustannukset	-237 637 506	-253 101 862	-254 553 314	-257 019 076	-3 917 214
	Toimintatuotot	14 771 419	11 136 772	10 200 850	11 720 598	583 826

Henkilöstömittarit	Mittarin nimi	TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos tp18/17
Terveystuotannon palvelualue	Kokonaistyöaika (htv)	797,2	848,2	862,5	865,8	18
	Sairauspoissaolot kalenteripv/htv	18,9	18,3	15,0	17,8	-1
	Tapaturmapoissaolot kalenteripv/htv	0,3	0,0	0,0	0,5	1

Terveystuotannon palvelualue		TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018	Muutos tp18/17
Tilankäyttö	Tilojen määrä m ²	29 065	29 126	29 126	26 225	-2 901
	Tilojen määrä m ² /htv	36,5	34,3	33,8	30,3	-4

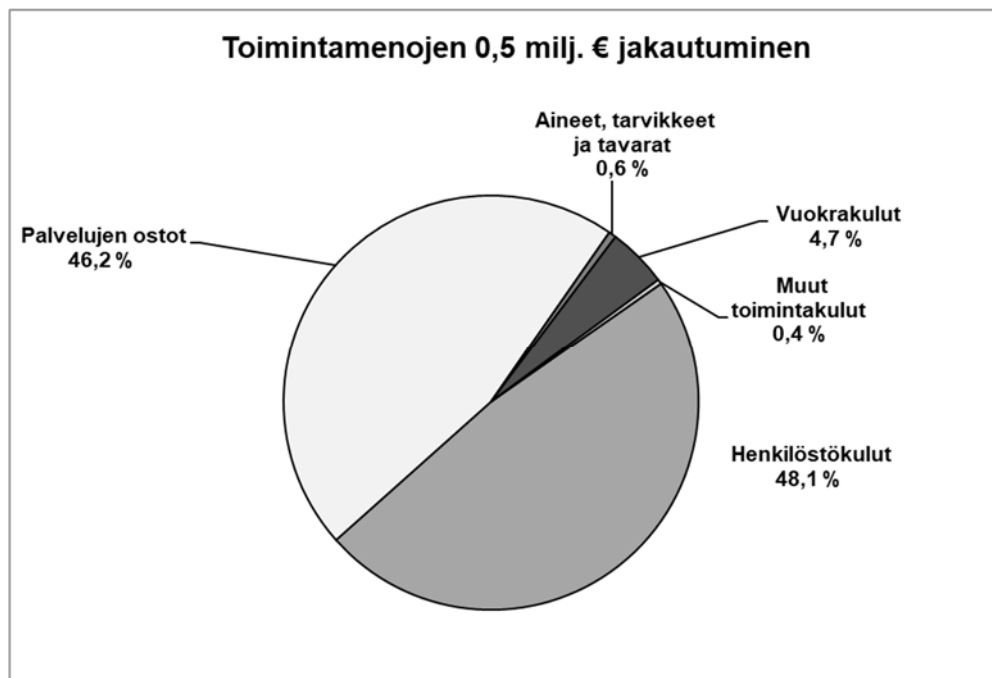
TP2018 vaiheessa on otettu käyttöön Visman htp-keruu, jossa henkilötövuodet kerätään organisaatiotietojen mukaan ja henkilötövuosiin on laskettu aiempaa tarkemmin mm. pätkätyö. Ed. mainituista syistä johtuen aikaisempien vuosien tiedot on ilmoitettu Visman henkilötövuosi-keruun mukaisesti ja ne poikkeavat aiemmin julkaistuista talousarvio-, käyttösuunnitelma- ja tilinpäätöstiedoista.

Keskusvaalilautakunta

Vuoden 2018 talousarviossa varattiin määrärahat presidentinvaalien ja maakuntavaalien järjestämiseen.

Keskusvaalilautakunnan toimintakate alitti talousarvion 0,28 milj. eurolla. Säästö syntyi siitä, että presidentin vaaleissa jäi toinen kierros pois ja maakuntavaalit siirtyivät vuodelle 2019.

Keskusvaalilautakunta 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Tuet ja avustukset	600		600	208	-392	34,7 %
TOIMINTATULOT	600		600	208	-392	34,7 %
Henkilöstökulut	-830		-830	-221	610	26,6 %
Palvelujen ostot	-233		-233	-212	21	91,1 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3		-3	-3		105,4 %
Vuokrakulut	-57		-57	-21	36	37,3 %
Muut toimintakulut	-2		-2	-2	1	75,7 %
TOIMINTAMENOT	-1 125		-1 125	-458	667	40,7 %
TOIMINTAKATE	-525		-525	-250	275	47,6 %

Tarkastustoimi

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 § mukaan mm. valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista sekä toiminnan tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista, saat-
taa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi ja julkaista yhteenveto sidonnaisuuksista kaupungin verkkosivuilla.

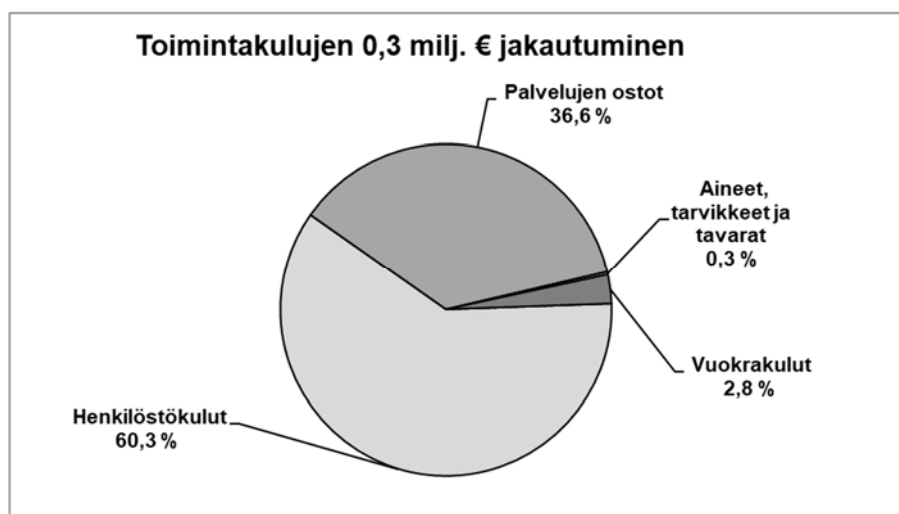
Tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja vastaavat kaupungin ulkoisesta valvonnasta kuntalain, hallintosäännön ja tarkastustoimiston toimintasäännön mukaisesti. Kuopion kaupungin ja kaupungin tytäryhteisöjen tilintarkastuksen hoitaa vuosina 2017 - 2020 BDO Audiator Oy; päävastuullisena tilintarkastajana JHT, KHT Tiina Lind.

Tarkastuslautakunnan alaisena hallinnon ja talouden tarkastusyksikkönä toimii tarkastustoimisto (2 htv), jonka tehtävänä on Kuopion kaupungin hallintosäännön 90 §:n mukaan valmistella tarkastuslautakunnan käsiteltä-
väksi tulevat asiat ja toteuttaa hallinnon ja talouden tarkastusta sekä avustaa tilintarkastajaa. Tarkastustoimis-
ton tehtävistä säädetään tarkemmin tarkastustoimiston toimintasäännössä. Uusi tarkastuspäällikkö aloitti vi-
rassaan 1.8.2018.

Kuntalain 121 § mukaisesti tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuo-
delta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Vuoden 2017 tilinpäätös, tilintarkastuskertomus
ja arviointikertomus olivat kaupunginvaltuuston käsittelyssä 11.6.2018. Kaupunginhallitus on antanut vastineet
arviointikertomuksessa esille nostetuista kysymyksistä kaupunginvaltuustolle, jossa ne käsiteltiin 8.10.2018.

Vuoden aikana tarkastuslautakunta on perehtynyt kaupungin palvelutuotantoon ja tavoitteissa edistymiseen
eri palvelu- ja tehtäväalueilla sekä tytäryhteisöissä. Väliarviointi suoritettiin pääasiassa vuoden 2018 toisen
osavuositarkastuksen, arviointikokousten sekä vuoden 2017 arviointikertomuksen havainnoista annettujen vas-
tineiden perusteella. Väliarviointi käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 3.12.2018 § 92.

Tarkastustoimi 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
TOIMINTATULOT						
Henkilöstökulut	-164		-164	-154	11	93,3 %
Palvelujen ostot	-111		-111	-93	18	83,6 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4		-4	-1	3	19,5 %
Vuokratulot	-8		-8	-7	1	93,5 %
Muut toimintakulut	-1		-1		1	10,4 %
TOIMINTAMENOT	-288		-288	-255	33	88,4 %
TOIMINTAKATE	-288		-288	-254	33	88,5 %

Yleishallinto

1 000 €

Yleishallintoon on sisällytetty toiminta, joka palvelee koko kaupunkiyhteisöä.

Kaupunginvaltuusto	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	5		5	5		104,8
Toimintakulut	-699		-699	-535	164	76,6
Toimintakate	-694		-694	-530	164	76,4

- Talousarviossa varauduttiin luottamushenkilöpalkkioihin 1.6.2017 tullessiin tarkistuksiin sekä valtuutetuille hankittavien ICT-laitteiden (kannettavat tietokoneet) käyttämisestä ja ylläpidosta aiheutuviin kustannuksiin. Luottamushenkilöpalkkiot alittuivat 40.230 euroa ja ICT -palvelut 115.700 euroa. Sähköisen kokouskäytännön käyttöönottoa jatketaan vuoden 2019 aikana.

Kaupunginhallitus

Kaupunginhallitus ja -johto	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	14		14	6	-8	43,7
Toimintakulut	-2 040		-2 040	-1 620	420	79,4
Toimintakate	-2 026		-2 026	-1 614	412	79,6

- Toimintakulut alittuivat henkilöstömenoissa 60.700 euroa ja palvelujen ostot 301.820 euroa. Palvelujen ostojen arvioitua vähäisemmistä asianajokonsultaatioista ja oikeudenkäyntikuluista.
- Pitäjäraatien kehittämismääräraha on budjetoitu kaupunginhallituksen määrärahoihin, mutta menojen toteuma on kirjattu toimikuntien menoihin.

Toimikunnat	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-317		-317	-383	-67	121,0
Toimintakate	-317		-317	-383	-67	121,0

- Lähidemokratiajaoston kehittämismäärärahan toteutuma on kirjattu toimikuntien menoihin. Lähidemokratian kautta tapahtuvaan palveluiden uudistamiseen (Kuopio ja Juankosken yhdistymissopimus) on käytetty 59.800 euroa enemmän kuin talousarviossa.

Edustus	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	7		7	8	1	118,9
Toimintakulut	-249		-249	-274	-24	109,8
Toimintakate	-242		-242	-265	-23	109,5

Kh:n käyttövarausmäärärahat	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-50		-50	-28	22	55,4
Toimintakate	-50		-50	-28	22	55,4

Kaupunginhallitus yht.	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	21		21	14	-7	68,7
Toimintakulut	-2 656		-2 656	-2 304	352	86,8
Toimintakate	-2 635		-2 635	-2 290	345	86,9

Kansainvälinen toiminta	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-100		-100	-73	27	73,4
Toimintakate	-100		-100	-73	27	73,4

- Vuoden 2018 kansainvälisen toiminnan painopistealueet olivat Shanghai Pudongin kanssa tehty yhteistyö, Pohjoismainen yhteistyö, Györin ja Kuopion ystävyyskaupunkisuhde 40 vuotta ja Unkarin kulttuuriviikko.

Stipendit ja tunnustukset	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-24		-24	-24		100,0
Toimintakate	-24		-24	-24		100,0

- Vuoden 2018 aikana jaettiin seuraavat stipendit ja tunnustukset:

- Juho Rissasen stipendi 1.700 euroa.
- Kuopiolaisen kuvataiteilijan apuraha 7.400 euroa.
- Kuopio-Stipendi 2.500 euroa.
- Savonia kirjallisuuspalkinto 12.000 euroa.

Tapahtumat	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot				4	4	
Toimintakulut	-550		-550	-531	19	96,5
Toimintakate	-550		-550	-527	23	95,8

- Vuoden 2018 merkittävimmät tapahtumatukien kautta tuetut tapahtumat olivat kesäkuussa lentopallon Power cup, joka toi kaupunkiin noin 10 000 nuorta lentopallon harrastajaa kautta Suomen. Tapahtumakesä oli muutenkin onnistunut ja useat tapahtumat pääsivät yleisöennätyksiin. Beach Volley -tapahtuman ympärille rakennettu Sunsets Kuopio-ilmaistapahtuma ylsi viikonlopun aikana 30 000 kävijään. Muita kehitysaskelia vuotuissa tapahtumissa olivat mm. Rockcockin kolmipäiväisyys ja nuorten pelitapahtuma Gyostagen kasvuaskel ja siirtyminen Kuopio-halliin. Tapahtumavuosi päättyi onnistuneesti Juice -elokuvan maailman ensi-iltaan Kuopiossa. Kaupunki tuki elokuvan tuotantoa kolmen vuoden ajan. Tapahtumamäärärahan säästöt syntyivät mm. Lähetysjuhlien ja Powercupin tilapäisen olosuhderakentamisen säästöinä sekä Karjalaisten sukujuhlien siirtymisestä Siilinjärvelle Kuopion majoitus- ja tapahtumatilojen varaustilanteen vuoksi.

Jäsenmaksut ja osuudet	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-1 813		-1 813	-1 809	4	99,8
Toimintakate	-1 813		-1 813	-1 809	4	99,8

- Määrärahasta maksettiin jäsenmaksut mm. Kuntaliitolle, Kuntatyönantajalle ja WHO:n European Healthy Cities -verkostolle.
- Kaupungin osuuksiin sisältyvät: Kuopion osuus Nopeat Itäradat jatkotoimenpiteisiin ja Pohjois-Savon liitto-maakuntayhtymälle.
- Määrärahasta maksettiin avustukset Kuopion keskustan kehittämissyhistys ry:lle, Nilsin keskustan kehittämissyhistys Nike ry:lle ja Juankosken Ruukki ry:lle.

Yleiset tukipalveluostot yhteensä	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	534		534	535	1	100,1
Toimintakulut	-9 744		-9 744	-9 931	-187	101,9
Toimintakate	-9 210		-9 210	-9 396	-187	102,0

Yleiset tukipalveluostot jakaantuivat allaolevan erittelyn mukaisesti.

1. Pohjois-Savon pelastustoimi	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	534		534	534		
Toimintakulut	-7 740		-7 740	-7 737	2	
Toimintakate	-7 205		-7 205	-7 203	2	

- Toimintatuloihin on kirjattu kaupungin laskuttamat yleiskustannukset Pohjois-Savon pelastuslaitokselta.
- Toimintamenoihin on kirjattu Kuopion kaupungin osuus Pohjois-Savon pelastustoimen kustannuksiin.

2. Monetra Pohjois-Savo Oy	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot				1	1	
Toimintakulut	-1 927		-1 927	-2 121	-194	110,1
Toimintakate	-1 927		-1 927	-2 120	-194	110,1

- Kaupungin ostopalvelut Monetra Pohjois-Savo Oy:ltä (aikaisemmin Kuhilas Oy).

3. Sansia Oy

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-78		-78	-73	5	94,0
Toimintakate	-78		-78	-73	5	94,0

- Kaupungin ostopalvelut hankintapalveluyhtiöltä (aikaisemmin I-S hankinta Oy).

Verotus

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-2 497		-2 497	-2 401	96	96,2
Toimintakate	-2 497		-2 497	-2 401	96	96,2

- Osuus vuoden 2018 verotuskustannuksiin.

Eläkemenoperusteinen ja varhe ennakkomaksu

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-2 459		-2 459	-2 508	-49	102,0
Toimintakate	-2 459		-2 459	-2 508	-49	102,0

- Toimintakuluihin on kirjattu Kuntien eläkevakuutuksen (Keva) perimä eläkemenoperusteisen ja varhe-maksun ennakkomaksut vuodelta 2018. Maksu sisältää mm. purkautuneiden kuntayhtymien eläkevastuut ja Kuopion palo- ja pelastustoimen ennen vuotta 2004 syntyneet eläkevastuut.

Tavanomaiset myyntivoitot /- tappiot

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	3 000	-2 600	400	394	-6	98,6
Toimintakulut		-200	-200	-193	7	96,3
Toimintakate	3 000	-2 800	200	202	2	100,8

- Alkuperäisessä talousarviossa varauduttiin 3 milj. euron osakkeiden myyntivoittoihin. Talousarviomuutoksissa määrärahaa pienennettiin 2,6 milj. euroa, pörssiosakkeiden myyntivoitot kirjattiin muihin rahoitustuloihin. Tuloihin on kirjattu mm. Sakupe Oy:n osakkeiden ja Asunto Oy ja Liike Oy Ruukintornin myyntivoitot.
- Talousarviomuutoksissa tehtiin 0,2 milj euron varaus käyttöomaisuuden myyntitappioihin. Merkittävin myyntitappio aiheutui As. Oy Kuopion Neulasypin liike/toimistotilan myynnistä.

Muut tuotot ja luottotappiot

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	139		139	171	32	123,2
Toimintakulut	-56		-56	-211	-155	378,9
Toimintakate	83		83	-40	-123	-47,7

- Toimintatuottoihin on kirjattu ulosotosta ja perinnästä saatuja tuloja.
- Toimintakuluihin on kirjattu ulosottokuluja ja myyntisaamisten luottotappiota. Toimintakulut ovat toteutuneet budjetoitua suurempina.

Pohjois-Savon kehittämisra-hasto

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-123		-123	-124	-1	100,6
Toimintakate	-123		-123	-124	-1	100,6

- Pohjois-Savon kehittämisrahaston maksuosuus vuodelle 2018.

MUU YLEISHALLINTO YHTEENSÄ

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	3 673	-2 600	1 073	1 104	31	102,9
Toimintakulut	-17 365	-200	-17 565	-17 805	-239	101,4
Toimintakate	-13 692	-2 800	-16 492	-16 701	-208	101,3

KEHITTÄMISHANKKEET

1. Muut kehittämishankkeet	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	410		410	174	-236	42,3
Toimintakulut	-1 087		-1 087	-621	467	57,1
Toimintakate	-677		-677	-447	230	66,0

Määrärahaa käytettiin seuraaviin kohteisiin:

- Eu-hankkeiden kuntarahoituksiin (menot 620.757 euroa ja tulot 173.562 euroa, toimintakate 203.204 €). Euromääräisesti suurimmat hankkeet olivat Leader-ohjelma, Kierre -, Invest & Grow -, Savilahden innovaatioalusta -, YTY - yhdessä työhyvinvointia - ja Future Divercities -hankkeet
- Kehittämisverkostojen (USO, Kunta hyvinvoinnin edistäjänä) osall.maksuihin (22.484 €)
- Energiatehokkuushankkeen osarahoitukseen (34.067 €)
- Omistajaohjaukseen liittyviin selvityksiin (37.822 €)
- Kulttuurihistoriallisten rakennusten selvitystyöhön (50.107 €)
- Ukkoverkko / leasing maksuun / Juankosken kuntaliitos (77.238 €)
- Muihin hankkeisiin (22.303 €)

Määrärahaa käytettiin ennakoitua vähemmän eu-hankkeiden kuntarahoituksiin ja omistajapolitiittisiin selvityksiin.

2. Henkilöstö ja henkilöstön kehittäminen	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	340		340	387	47	113,7
Toimintakulut	-1 289		-1 289	-1 139	150	88,4
Toimintakate	-949		-949	-752	196	79,3

Vuoden 2018 määrärahaa käytettiin mm. seuraavasti:

- Henkilöstöpalvelut, tulot 167.481 euroa (Ta 162.000 euroa) ja menot 749.982 euroa (Ta 786.123 euroa)
Tulot:
 - Henkilöstön pysäköintimaksutuotot 167.273 euroa
 - Muut tuotot 208 euroa**Menot:**
 - Keskitetty henkilöstön kehittäminen (henkilökuntaneuvosto, henkilöstökortti): 12.680 euroa
 - Henkilöstön virkistäytymisen (mm. SporttiPassi, KalaKukkoSpurtti, ansiomerkit): 429.182 euroa
 - Uudelleensijoitustoiminta: 109.056 euroa.
 - Työmatkat: Työsuhdematkalipputuki 154.350 euroa ja henkilöstön pysäköintikulut (painatuskulut) 407 euroa
 - Palkanlaskenta: Tapaturma- ja työttömyysvakuutusmaksujen täsmätykset 44.098 euroa
- Keskitetty koulutus ja kehittäminen, tulot 214.662 euroa (Ta 178.000 euroa) ja menot 380.643 euroa (Ta 502.400 euroa.)
Tulot:
 - Vuoden 2017 koulutuskorvaus 203.578 euroa.
 - Vuokratuotot ym. 11.084 euroa.**Menot:**
 - Keskitetty koulutus ja kehittäminen 286.923 euroa.
 - Työhyvinvoinnin edistäminen 93.720 euroa.

3. Kansalaisopistotoiminnan valtionosuudet/kansalaisopisto	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-186		-186	-191	-5	102,4
Toimintakate	-186		-186	-191	-5	102,4

- Kuopion kaupunki ylläpitää Tuusniemen, Kaavin ja Rautavaaran kansalaisopistotoimintaa ja siten toiminnan valtionosuus kuuluu Kuopion kaupungin valtionosuuksiin. Kunnille edelleen tilitettävä valtionosuuden määrä käsitellään kirjanpidossa avustuksena kunnille.

4. Kuntaliitoksiin perustuvat yhdistymisavustukset ja valtionosuuden vähenemisen korvaukset

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	1 026		1 026	1 026		100,0
Toimintakulut						
Toimintakate	1 026		1 026	1 026		100,0

- Valtio maksaa yhdistymisavustuksen siten, että liittymisvuonna suoritetaan 40 % ja kahtena seuraavana vuonna 30% avustuksen kokonaismäärästä. Valtionosuuksien vähenemisen korvausta maksetaan kolmen vuoden ajan liittymisvuodesta alkaen. Yhdistymisavustus ja valtionosuuksien vähenemisen korvausta kirjataan avustukset- tilille maksuperusteisesti.
- Juankosken yhdistymisavustusta maksettiin toisena vuotena 816.180 euroa. Lisäksi Juankosken kuntaliitoksesta maksettiin valtionosuusmenetysten korvausta 209.606 euroa.

5. Kiinteistöjen hoitoon liittyvät ostopalvelut

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	487		487	712	226	146,4
Toimintakulut	-951		-951	-995	-44	104,6
Toimintakate	-464		-464	-283	182	60,9

Tilahallinnon ostopalvelut

- Alkuperäisessä talousarviossa tilahallinnon ostopalveluihin varattiin 500.000 euroa. Toimintakulujen toteutuma vuonna 2018 oli 473.888 euroa.
- Vuonna 2018 purkukohteita tehtiin 13 alueella. Merkittävimmät kohteet olivat Savilahden varikkoalue (5 rakennusta) sekä Rahtiterminaalin purku Kuopion Portin alueella.

Ki Oy Palolaakso, tulot 712.352 euroa (Ta 486.700 euroa) ja menot 521.241 euroa (Ta 451.000 euroa).

6. Kaupungin johtokeskustoiminta

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-60		-60	-54	6	90,3
Toimintakate	-60		-60	-54	6	90,3

- Määrärahat käytettiin johtokeskustoimintaan ja palvelupuhelinjärjestelmän ylläpitoon.

7. Tietohallinnon kehittämis-hankkeet

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-1 000		-1 000	-954	46	95,4
Toimintakate	-1 000		-1 000	-954	46	95,4

- Vuoden 2018 talousarvioon varattiin 1.000.000 euron määräraha tietohallinnon kehittämishankkeisiin.

Vuonna 2018 määrärahasta rahoitettiin mm. seuraavia hankkeita:

- Palvelualueiden Microsoft-lisenssimaksujen korotukset (uusi sopimus tuli voimaan 1.4.2018 ja se nosti lisenssimaksukustannuksia loppuvuodelle noin 447.000 €)
- Microsoftin pilvipalvelun O365 käyttöönottoprojektin (kaupungin hallintoverkko) alkaminen. Suurin osa projektista ajoittuu vuodelle 2019.
- Windows 10:n sekä Office 2016:n käyttöönoton jatkotyöt
- Tehtiin selvitys käyttövaltuusjärjestelmän (IDM/IAM) käyttöönoton edellytyksistä
- Kehitettiin Savilahden kehittämistä tukevaa ICT-tekniologiaa (SMARA)
- Tehtiin sisäverkon palvelujen tietoturvatarkastus
- Panostettiin työtä valokuituverkon korjauksiin ja dokumentointiin
- Kehitettiin ICT-riskienhallintaa
- Valmistauduttiin EU tietosuojasetuksen edellyttämiin muutoksiin
- Rahoitettiin Digi-Pave-hankkeen valmistelua
- Aloitettiin palautepalvelun uusiminen
- Jatkettiin Digi-Kuopio III -julkaisujärjestelmä uudistusta
- Selvitetiin kuntatietouudistuksen edellyttämiä muutoksia taloushallintoon
- Panostettiin 3D-kaupunkimallinnuksen kehittämiseen

KEHITTÄMISHANKEVARAUS

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatuotot	2 262		2 262	2 298	36	101,6
Toimintakulut	-4 573		-4 573	-3 953	620	86,5
Toimintakate	-2 311		-2 311	-1 655	655	71,6

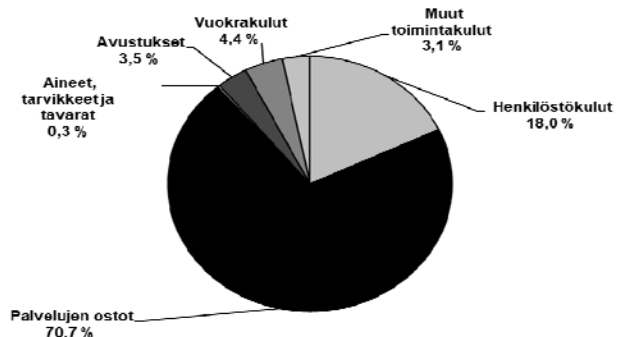
TULOSLASKELMAOSA**1 000 €**

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Myyntituotot	166		166	172	6	103,7 %
Tuet ja avustukset	1 607		1 607	1 397	-210	86,9 %
Vuokratuotot	500		500	728	228	145,7 %
Muut toimintatuotot	3 688	-2 600	1 088	1 124	36	103,3 %
TOIMINTATULOT	5 962	-2 600	3 362	3 422	60	101,8 %
Henkilöstökulut	-4 192		-4 192	-4 426	-233	105,6 %
Palvelujen ostot	-18 582		-18 582	-17 400	1 182	93,6 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-24		-24	-76	-52	321,5 %
Avustukset	-972		-972	-859	113	88,3 %
Vuokrakulut	-954		-954	-1 073	-119	112,5 %
Muut toimintakulut	-570	-200	-770	-765	5	99,4 %
TOIMINTAMENOT	-25 294	-200	-25 494	-24 598	896	96,5 %
TOIMINTAKATE	-19 332	-2 800	-22 132	-21 176	956	95,7 %

Toimintatulojen 3,4 milj. € jakautuminen

Toimintamenojen 24,6 milj. € jakautuminen

Talousarvion toteumavertailu vastualueittain

1 000 €

Vastuualue	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Tot. %
Keskusvaalilautakunta					
TOIMINTATUOTOT	600		600	208	34,7
TOIMINTAKULUT	-1 125		-1 125	-458	40,7
TOIMINTAKATE	-525		-525	-250	47,6
Tarkastustoimi					
TOIMINTATUOTOT					54,7
TOIMINTAKULUT	-288		-288	-255	88,4
TOIMINTAKATE	-288		-288	-254	88,5
Yleishallinto					
TOIMINTATUOTOT	5 962	-2 600	3 362	3 422	57,4
TOIMINTAKULUT	-25 294	-200	-25 494	-24 598	97,3
TOIMINTAKATE	-19 332	-2 800	-22 132	-21 176	109,5
ELINVOIMA- JA KONSERNIPALVELU					
Konsernipalvelu					
TOIMINTATUOTOT	884		884	820	92,8
TOIMINTAKULUT	-5 958		-5 958	-5 610	94,2
TOIMINTAKATE	-5 074		-5 074	-4 790	94,4
Elinvoimapalvelu					
TOIMINTATUOTOT	13 826		13 826	13 593	98,3
TOIMINTAKULUT	-36 936		-36 936	-33 467	90,6
TOIMINTAKATE	-23 110		-23 110	-19 874	86,0
Elinvoima- ja konsernipalvelu yhteensä					
TOIMINTATUOTOT	14 710		14 710	14 414	98,0
TOIMINTAKULUT	-42 895		-42 895	-39 077	91,1
TOIMINTAKATE	-28 184		-28 184	-24 663	87,5
KAUPUNKIYMPÄRISTÖN PALVELUALUE					
Kaupunkisuunnittelupalvelut					
TOIMINTATUOTOT	19 380	-2 087	17 293	17 082	88,2
TOIMINTAKULUT	-28 646	2 187	-26 459	-25 497	89,0
TOIMINTAKATE	-9 266	100	-9 166	-8 415	90,8
Rakentamisen ja kunnossapidon palvelut					
TOIMINTATUOTOT	6 721		6 721	9 580	142,6
TOIMINTAKULUT	-17 580		-17 580	-19 509	111,0
TOIMINTAKATE	-10 859		-10 859	-9 929	91,4
Maaomaisuuden hallintapalvelut					
TOIMINTATUOTOT	26 294	2 900	29 194	28 830	109,7
TOIMINTAKULUT	-5 494	150	-5 344	-4 858	88,4
TOIMINTAKATE	20 801	3 050	23 851	23 972	115,3
Ympäristö ja rakennusvalvontapalvelut					
TOIMINTATUOTOT	2 467	200	2 667	2 660	107,8
TOIMINTAKULUT	-5 440	300	-5 140	-4 896	90,0
TOIMINTAKATE	-2 973	500	-2 473	-2 236	75,2

Vastuualue	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Tot. %
Kaupunkiympäristön johdon tukipalvelut					
TOIMINTATUOTOT	493		493	556	112,8
TOIMINTAKULUT	-2 756	120	-2 636	-1 970	71,5
TOIMINTAKATE	-2 263	120	-2 143	-1 414	62,5
Kaupunkiympäristön palvelualue yhteensä					
TOIMINTATUOTOT	55 355	1 013	56 368	58 710	104,2
TOIMINTAKULUT	-59 915	2 757	-57 158	-56 730	99,3
TOIMINTAKATE	-4 561	3 770	-791	1 979	-250,4
HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN PALVELUALUE					
Omatoimisen hyvinvoinnin palvelut					
TOIMINTATUOTOT	4 599		4 599	4 446	96,7
TOIMINTAKULUT	-24 051	-300	-24 351	-23 886	99,3
TOIMINTAKATE	-19 452	-300	-19 752	-19 440	99,9
Ohjatun hyvinvoinnin ja omaehtoisen oppimisen palvelut					
TOIMINTATUOTOT	2 068		2 068	2 382	115,2
TOIMINTAKULUT	-10 769		-10 769	-11 221	104,2
TOIMINTAKATE	-8 701		-8 701	-8 839	101,6
Taidepalvelut					
TOIMINTATUOTOT	2 320		2 320	2 431	104,8
TOIMINTAKULUT	-10 623		-10 623	-10 897	102,6
TOIMINTAKATE	-8 303		-8 303	-8 466	102,0
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen tukipalvelut					
TOIMINTATUOTOT	2		2	2	118,2
TOIMINTAKULUT	-310		-310	-417	134,6
TOIMINTAKATE	-308		-308	-415	134,7
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue yhteensä					
TOIMINTATUOTOT	8 989		8 989	9 261	103,0
TOIMINTAKULUT	-45 753	-300	-46 053	-46 421	100,8
TOIMINTAKATE	-36 764	-300	-37 064	-37 159	100,3
KASVUN JA OPPIMISEN PALVELUALUE					
Varhaiskasvatuspalvelut					
TOIMINTATUOTOT	5 539	205	5 744	5 650	102,0
TOIMINTAKULUT	-74 356	-1 983	-76 339	-76 640	103,1
TOIMINTAKATE	-68 816	-1 778	-70 595	-70 990	103,2
Perusopetus ja nuorisopalvelut					
TOIMINTATUOTOT	5 118		5 118	5 400	105,5
TOIMINTAKULUT	-106 331	-615	-106 945	-106 183	99,9
TOIMINTAKATE	-101 212	-615	-101 827	-100 783	99,6
Lukiokoulutus ja toisenasteen yhteistyö					
TOIMINTATUOTOT	1 273	-90	1 184	1 376	108,1
TOIMINTAKULUT	-17 846	-137	-17 984	-18 199	102,0
TOIMINTAKATE	-16 573	-227	-16 800	-16 823	101,5
Kasvun ja oppimisen tuen palvelut					
TOIMINTATUOTOT	29		29	34	120,3
TOIMINTAKULUT	-1 930		-1 930	-1 875	97,2
TOIMINTAKATE	-1 901		-1 901	-1 841	96,8

Vastuualue	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Tot. %
Kasvun ja oppimisen palvelualueen tukipalvelut					
TOIMINTATUOTOT	116		116	100	85,8
TOIMINTAKULUT	-2 020		-2 020	-1 905	94,3
TOIMINTAKATE	-1 904		-1 904	-1 806	94,9
Kasvun ja oppimisen palvelualue yhteensä					
TOIMINTATUOTOT	12 076	115	12 191	12 560	103,0
TOIMINTAKULUT	-202 483	-2 735	-205 218	-204 803	99,8
TOIMINTAKATE	-190 407	-2 620	-193 027	-192 243	99,6
PERUSTURVAN PALVELUALUE					
Vanhus ja vammaispalvelut					
TOIMINTATUOTOT	21 350	369	21 719	22 899	107,3
TOIMINTAKULUT	-130 273	-5 859	-136 133	-136 997	105,2
TOIMINTAKATE	-108 923	-5 490	-114 414	-114 098	104,8
Lapsiperhepalvelut					
TOIMINTATUOTOT	2 247	564	2 811	3 304	147,0
TOIMINTAKULUT	-28 234	-837	-29 071	-28 615	101,4
TOIMINTAKATE	-25 987	-273	-26 260	-25 311	97,4
Aikuissosiaalityöpalvelut					
TOIMINTATUOTOT	1 844	977	2 821	2 078	112,7
TOIMINTAKULUT	-6 634	145	-6 489	-5 961	89,9
TOIMINTAKATE	-4 790	1 122	-3 668	-3 883	81,1
Perusturvan tukipalvelut					
TOIMINTATUOTOT	20	1	21	5	27,3
TOIMINTAKULUT	-2 855	37	-2 818	-2 836	99,3
TOIMINTAKATE	-2 835	38	-2 798	-2 831	99,8
Perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueen johdon tukipalvelut					
TOIMINTATUOTOT	549	115	664	778	141,6
TOIMINTAKULUT	-5 200	597	-4 604	-4 389	84,4
TOIMINTAKATE	-4 651	712	-3 940	-3 611	77,6
Perusturvan palvelualue yhteensä					
TOIMINTATUOTOT	26 011	2 025	28 036	29 063	103,7
TOIMINTAKULUT	-173 198	-5 917	-179 115	-178 797	99,8
TOIMINTAKATE	-147 187	-3 892	-151 079	-149 734	99,1
TERVEYDENHUOLLON PALVELUALUE					
Avohoidon palvelut					
TOIMINTATUOTOT	6 790	600	7 390	7 661	112,8
TOIMINTAKULUT	-54 358	-741	-55 099	-54 392	100,1
TOIMINTAKATE	-47 568	-141	-47 709	-46 731	98,2
Sairaalapalvelut					
TOIMINTATUOTOT	2 541		2 541	2 628	103,4
TOIMINTAKULUT	-22 005	-252	-22 257	-22 338	101,5
TOIMINTAKATE	-19 465	-252	-19 717	-19 710	101,3
Mielenterveys- ja päihdepalvelut					
TOIMINTATUOTOT	561	-180	381	528	94,3
TOIMINTAKULUT	-10 220	-455	-10 675	-10 143	99,3
TOIMINTAKATE	-9 659	-635	-10 294	-9 615	99,5

Vastuualue	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Tot. %
------------	-----------------------------	--------------------------	-------------------------	---------	--------

Terveydenhuollon tukipalvelut

TOIMINTATUOTOT	109		109	103	93,8
TOIMINTAKULUT	-1 523	-3	-1 526	-1 414	92,8
TOIMINTAKATE	-1 414	-3	-1 417	-1 311	92,7

Erikoissairaanhoidon ostopalvelut

TOIMINTATUOTOT	200	465	665	801	400,3
TOIMINTAKULUT	-166 447	-2 700	-169 147	-168 732	101,4
TOIMINTAKATE	-166 247	-2 235	-168 482	-167 931	101,0

Terveydenhuollon palvelualue yhteensä

TOIMINTATUOTOT	10 201	885	11 086	11 720	105,7
TOIMINTAKULUT	-254 553	-4 151	-258 704	-257 019	99,3
TOIMINTAKATE	-244 352	-3 266	-247 618	-245 299	99,1

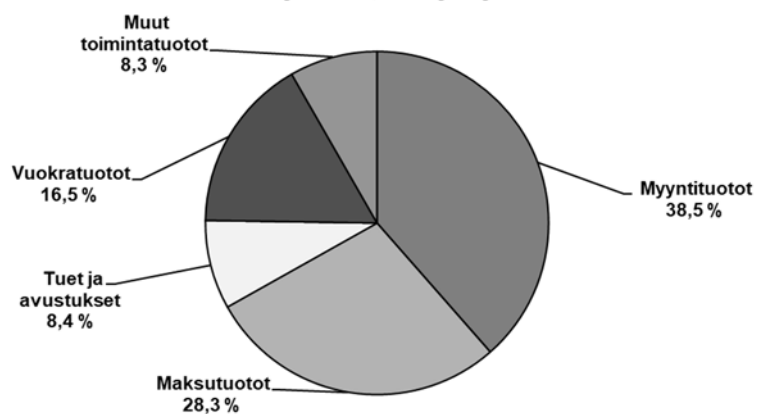
YDINKAUPUNKI YHTEENSÄ

TOIMINTATUOTOT	133 903	1 439	135 342	139 359	103,0
TOIMINTAKULUT	-805 503	-10 547	-816 050	-808 158	99,0
TOIMINTAKATE	-671 600	-9 108	-680 708	-668 799	98,3

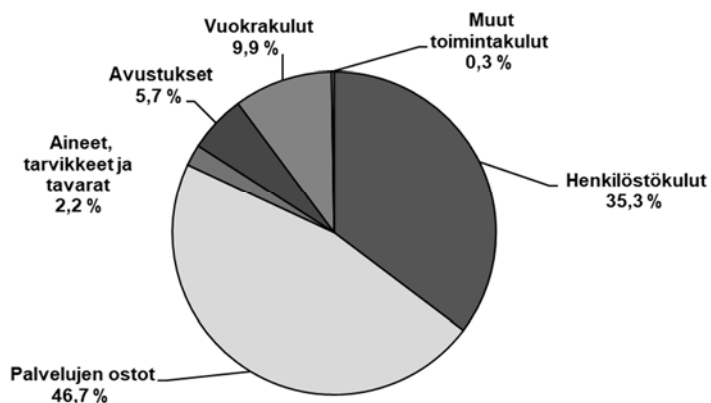
Ydinkaupungin käyttötalous yhteensä (ilman taseyksiköitä)

TULOSLASKELMAOSA 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Myyntituotot	49 750	-22	49 729	53 691	3 962	108,0 %
Maksutuotot	38 307	1 154	39 461	39 482	20	100,1 %
Tuet ja avustukset	11 356	-54	11 302	11 686	384	103,4 %
Vuokratuotot	22 345	1 995	24 340	22 949	-1 392	94,3 %
Muut toimintatuotot	12 145	-1 634	10 510	11 552	1 042	109,9 %
TOIMINTATULOT	133 903	1 439	135 342	139 359	4 016	103,0 %
Henkilöstökulut	-280 831	-6 222	-287 053	-285 342	1 710	99,4 %
Palvelujen ostot	-377 877	-3 640	-381 517	-377 053	4 464	98,8 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-16 051	-299	-16 350	-17 426	-1 076	106,6 %
Avustukset	-47 910	-611	-48 521	-46 438	2 084	95,7 %
Vuokrakulut	-80 306	126	-80 180	-79 846	334	99,6 %
Muut toimintakulut	-2 528	99	-2 429	-2 054	376	84,5 %
TOIMINTAMENOT	-805 503	-10 547	-816 050	-808 158	7 892	99,0 %
TOIMINTAKATE	-671 600	-9 108	-680 708	-668 799	11 908	98,3 %
Suunnitelman mukaiset poistot	-22 224		-22 224	-21 145	1 079	95,1 %

Toimintatuottojen 139,4 milj. € jakautuminen

Toimintamenojen 808,2 milj. € jakautuminen

Isäntäkuntapalvelut

(erillinen taseyksikkö)

Vs. terveysjohtaja Pertti Lipponen

Toiminta

Isäntäkuntasopimus uusittiin 9/18 vuosiksi 2019-2020. Tuusniemen kunnan oma toiminta on ollut pääosin suunnitelmien mukaista. Lääkäri työvoiman saatavuuden puutteita on korvattu ostopalveluilla ja Juankosken terveysaseman lääkäri työpanosta on käytetty vajeita paikkaamaan. Erikoissairaanhoidon käyttö on ollut edellisen vuoden tasolla.

Lääkärin vastaanotto-, kuntoutus- ja terveydenhoitopalvelut toteutettiin toimintasuunnitelman mukaisesti.

Lääkäri työvoiman saanti Tuusniemen terveysasemalle on ajoittain ollut hankalaa ja vaikuttanut heikentävästi tarjottavien palvelujen määrään. Vajetta on paikattu ostopalvelutyövoimalla ja Juankosken terveysaseman lääkäri työvoiman avulla.

Tuusniemen suun terveydenhuollon perushoito ja virka-aikainen päivystys toteutuivat suunnitelman mukaisesti, erikoishammaslääkäritasoisessa hoidossa tukeudutaan Kuopiossa järjestettäviin palveluihin. Työpanos hammashoitolassa oli n. 1,5 hammaslääkäri-hoitajatyöparia. Käynnit lisääntyivät vajaalla 500, asiakasmäärä pysyi likimain ennallaan. Käytössä olevat tilat ovat käyneet ahtaiksi ja uusille tiloille saatiin resurssivaraus.

Tuusniemen vuodeosastolla hoidettavien kuopiolaisten määrä on vähentynyt Juankosken osaston myötä. Tuusniemen osaston paikoista keskimäärin 7,2 sairaansijaa on ollut jatkuvassa kuopiolaisten käytössä. Vuodeosaston täyttöaste oli keskimäärin 82,8 % ja keskimääräinen hoitoaika 12,2 vrk. Hoitajaksolta palattiin pääasiassa entiseen asumismuotoon (80,1%).

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

Merkittäviä poikkeamia ei ole todettu, mutta vastaanottopalvelujen turvaamiseksi on jouduttu käyttämään ostopalvelutyövoimaa ennakoitua enemmän, mikä on korottanut työvoimakustannuksia.

Toiminta järjestettiin suunnitellun toimintasuunnitelman mukaisesti. Menot toteutuivat talousarviota pienempänä. Palvelujen ostot toteutuivat 115.776 euroa (88,0 %) talousarviota pienempänä ja aineet ja tarvikkeet alittuivat 39.501 euroa (87,3 %). Henkilöstökustannukset ylittyivät 14.836 euroa (0,72 %) talousarviosta. Kuopion kaupunki on käyttänyt Tuusniemen terveyskeskuksen vuodeosaston palveluita ennakoitua enemmän (191.999 euroa) ja suun terveydenhuollon asiakasmaksut ylittivät talousarvion 131.142 eurolla. Toteutuneet kustannukset on tasattu Tuusniemen ja Kuopion välillä tilinpäätöksen yhteydessä. Perusterveydenhuollon maksuosuutta vuodelta 2018 palautettiin Tuusniemen kunnalle 563.706 euroa.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Kuopio toimii isäntäkuntana Tuusniemelle ja on seurannut omalta osaltaan toimintaa ja taloutta saatavien tilastoraporttien kautta. Talousseurantaa toteutettiin myös Tuusniemellä ja merkittäville kustannuserille kysyttiin erikseen lupa Tuusniemen kunnan johdolta.

Tavoitteet, mittarit ja tavoitetaso:

Suunnittelukauden tavoite 2018–2019	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Seuranta 31.12.2018
Terveystenhuollon palvelujen ja seudullisen yhteistyön kehittäminen			Tuleva sote-uudistus / PoSoTe työryhmien työskentelyyn on osallistuttu.
Laadukkaiden terveyspalvelujen tuottaminen taloudellisesti ja kustannustehokkaasti	Palvelujen kustannukset / asukas	Hintataso ei yli valtakunnan keskimääräisen hintatason	Tuusniemen kustannukset 1.258 €/asukas. Valtakunnallista keskiarvoa ei vielä saatavilla.
Henkilöstön ammattitaidon ylläpito	Koulutuspäivät / työntekijä	Ammattitaitoinen ja pätevä henkilöstö	Terveystenhuollon ammattihenkilöiden lainmukainen täydennyskoulutusvelvoite on toteutunut.

Isäntäkuntapalvelut 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Myyntituotot	2 985		2 985	2 682	-303	89,9 %
Maksutuotot	365		365	532	167	145,8 %
TOIMINTATUOTOT	3 350		3 350	3 215	-135	96,0 %
Henkilöstökulut	-2 064		-2 064	-2 078	-15	100,7 %
Palvelujen ostot	-963		-963	-848	116	88,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-310		-310	-270	40	87,3 %
Vuokrakulut				-4	-4	
Muut toimintakulut	-13		-13	-14	-1	106,7 %
TOIMINTAKULUT	-3 350		-3 350	-3 215	135	96,0 %
TOIMINTAKATE	0		0	0		

Tilakeskus

(erillinen taseyksikkö)

Toimitilajohtaja Hannu Väänänen

Toiminta

Kuopion Tilakeskus on toiminut kaupunginhallituksen nimeämän tilatyöryhmän ohjauksessa. Kaupunginhallitus nimesi uuden nelijäsenisen tilatyöryhmän 1.6.2017 – 31.5.2019 väliseksi ajaksi. Ryhmän tarkoitus on seurata Tilakeskuksen toiminnallisten tavoitteiden toteutumista ja valmistella tarvittaessa päätöksen tekoa varten toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi, kuten mm. myynti-, kehitys- ja purkukohteiden tilannetta. Tilatyöryhmään kuuluvat Antti Kivelä (pj.) Tiina Kaartinen, Pekka Kantanen ja Leila Saramäki sekä Kuopion Tilakeskuksesta Hannu Väänänen, Petri Koponen ja Seija Harinen.

Vuodelle 2018 asetetut toiminnalliset tavoitteet on saavutettu, mutta ylläpitoon ja sisäilmakorjauksiin on mennyt suunniteltua enemmän rahaa.

Toimitilahankkeiden investointeja on toteutettu kaupunginvaltuuston hyväksymän investointiohjelman mukaisesti. Osa hankkeista, kuten Kuopion Musiikkikeskus, Päivärannan ja Juankosken päiväkotien rakentaminen alkoi jo vuonna 2017 ja kohteet valmistuivat vuoden 2018 aikana. Vuosina 2018 – 2020 toteutettavan Kuntolaakson rakentaminen alkoi vuonna 2018 ja hanke etenee suunnitellusti. Kuopion museon peruskorjaus- ja laajennuksen arkkitehtuurikilpailun voittajatyö Hila päätettiin toteuttaa allianssimallilla. Kumppaniksi valittiin NCC ja rakennustyöt ajoittuvat vuosille 2018 – 2020.

YIT Rakennus Oy:n elinkaarihankkeena toteuttama Karttulan uuden Kissakuusen koulu, päiväkotia ja kirjasto otettiin käyttöön syyslukukauden 2018 alussa. Hiltulanlahden koulu ja päiväkotia päätettiin toteuttaa elinkaarimallilla ja hanke on edennyt suunnitelmien mukaan.

Kuopion Tilakeskuksen pienet peruskorjausluonteiset investointihankkeet (7,3 miljoonaa euroa) toteutettiin erillisen työohjelman mukaisesti. Lopulliset menot olivat 7,0 miljoonaa euroa vuonna 2018.

Kuopion Tilakeskus on myynyt seurantakauden aikana 11 rakennusta. Myynnissä olleesta Kuopion keskustassa sijaitsevasta Konttisen liiketalosta on tehty esisopimus.

Kiinteistöjen ylläpidon kustannusten ennustamista vaikeuttavat energian kulutuksen ennakkoarviointi, lumenpoiston tuomat kustannukset sekä ennakoimattomat ja välttämättömät sisäilmakorjaukset. Nämä heikensivät vuoden 2018 talouden toteuman ennustamista. Tilakeskuksen käyttämien puitesopimuskumppaneiden verkostossa tapahtuneet muutokset (yrityskauppa ja konkurssi) aiheuttivat yhden urakoitsijan vaihtumisen ennen kuin tilattu työ oli valmistunut.

Sote-valmistelun edellyttämä selvitystyö on vaatinut Kuopion Tilakeskukselta henkilöstöresursseja ja tehtävät on organisoitu nykyisten työtehtävien ohkeen. Lisäresursseja ei ole palkattu ulkopuolelta. Pohjois-Savon maakuntauudistusta valmistelemaan Investointien arviointi ja kiinteistöt -työryhmään nimettiin Tilakeskuksen edustajiksi Hannu Väänänen ja Petri Koponen.

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

Vuoden 2018 merkittävimmät talousarviopoikkeamat liittyvät investointiohjelmaan tulleeisiin muutoksiin, jotka johtuivat töiden jaksotuksista tilivuoden vaihteessa. Kouluille ja päiväkodeille varattuja suunnittelurahoja jäi käyttämättä, koska verkostosiselvitykset jatkuvat vuonna 2019. Investointiohjelmasta (25,2 milj. euroa) jäi toteutumatta 1 miljoona euroa.

Kiinteistöjen ylläpito aiheutti myös poikkeamia talousarvioon. Runsaslumisen talven vuoksi kattolumien poistoon meni noin 500 000 euroa talousarvioon varatun 200 000 euron sijaan. Samoin lisääntyneiden, kiireellisten ja käyttöä turvaavien sisäilmakorjausten vuoksi korjausrahaa käytettiin 500 000 euroa enemmän verrattuna talousarvioon.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Kuopion Tilakeskuksen sisäinen valvonta on toteutettu Tilakeskukseen laaditun sisäisen valvonnan suunnitelman mukaan.

Sopimuskumppaneiden sekä vuokralaisten taloudellista tilaa seurataan säännöllisesti. Vuokravalvontaa (saatavien perintä) toteutetaan Kuopion Tilakeskuksessa vuonna 2016 käyttöön otetun ja vuonna 2018 päivitetyn perintäohjeen sekä kuukausittaisen raportoinnin ja seurannan avulla. Saatavien perintä siirrettiin 1.3.2018 Intrum Justitia Oy:lle.

Kaupungin kiinteistöjen sisäilmaongelmista ilmoitetaan sähköisellä e-lomakkeella, jonka kautta tiedot kootaan kaupungin sisäilmaohjeen mukaisesti moniammatillisen asiantuntijaryhmän käsittelyyn ja seurantaan.

Kuopion Tilakeskuksessa on käytössä RES palvelupyyntö (vikailmoitus) järjestelmä. RES:n kautta ilmoitetaan ja tilataan kaupungin eri toimijoiden käytössä olevien rakennusten kiinteistönhoito-, kunnossapito- ja korjaustyöt sekä seurataan rakennusten elinkaarta ja korjaushistoriaa.

Riskienhallintasuunnitelma päivitetään vuosittain.

2. HYVINVOIVA KUOPIO					
Kriittinen menestys- kijä	Valtuustoon nähden sitova ta- voite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.1. Aktiivisuuteen innos- tava arki	Kehitetään toimintamalli, jossa kau- pungin tilat olisivat paremmin asuk- kaiden ja järjestötoiminnan käytettä- vissä.	Kuopion Tilakeskus huomioi tarveselvitys- ja suunnitteluvai- heessa, että tilaratkaisu mah- dollistaa monipuolisen lähipal- velukonseptin ja tilojen tehok- kaan käytön.	●	(etenee suunnitellusti) Kuopion Tilakeskus on huomionut tar- veselvitys- ja suunnitteluvaiheessa, että tilaratkaisu mahdollistaa monipuolisen lähipalvelukonseptin ja tilojen tehok- kaan käytön. Vuonna 2018 suunniteltu Länsirannan koulu/päiväkotiin siirtyvät alueen kol- men nykyisen koulun toiminnot. Maaningan päiväkodin tilaratkaisut on suunniteltu yhdessä investorin kanssa.	Hyvinvoiva Kuopio -oh- jelma
3. RESURSSIVIISAS KUOPIO					
Kriittinen menestys- kijä	Valtuustoon nähden sitova ta- voite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
3.2. Kiertotalous ja resurs- sien viisas käyttö	Parannetaan tilojen monikäyttöi- syyttä ja terveellisyyttä, kiinnittäen huomiota mm. sisäilmaan sekä te- hostetaan tilankäyttöä.	Osallistutaan palvelualueiden verkostaselvitystyöhön. Uusissa hankkeissa huomioi- daan tilankäytön tehokkuus.	●	(etenee suunnitellusti) Uusissa hankkeissa on huomioitu tilan- käytön tehokkuus. Tilakeskus on osallistunut useisiin pal- velualueiden laatimisiin tarveselvityksiin ja hankesuunnitteluihin. Dynaamisen verkostosuunnittelutyöka- lun (DigiPave) kehitystyö yhdessä FCG- Konsultoinnin kanssa päättyi 31.12.2018.	Resurssiviisas Kuopio -oh- jelma
3.3. Energiatehokkuus ja uusiutuva energia	Edistetään energiatehokkuutta ja uusiutuvan energian käyttöä kau- pungin kiinteistöissä Korvataan diesel- ja bensiinikäyttöi- sen ajoneuvoja sähkö- ja biokaasu- ajoneuvoilla.	Selvitetään kaupungin kiinteis- töt, joissa uusiutuvan energian (esim. aurinkosähkö, maa- lämpö) hyödyntäminen on mah- dollista.	●	(etenee suunnitellusti) Uusien aurinkosähköjärjestelmien tule- via sijoituspaikkoja on selvitetty. Tavoit- teena on käynnistää kaupungin raken- nuksiin vähintään yksi aurinkosähköjär- jestelmä vuodessa. Kuopion kaupunki ostaa kaukolämpö- energian puulla tuotettuna.	Resurssiviisas Kuopio -oh- jelma

4. UUDISTUVA KUOPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	Toteutetaan henkilöstön työhyvinvointia parantavia toimenpiteitä. Henkilöstön sairauspoissaolot vähenevät 2 kalenteripäivää/henkilötyövuosi. Sairauspoissaolojen sijaisjärjestelyt turvataan.	Työtä ja osaamista kehitetään koulutuksen avulla, työn vaaroja minimoidaan sekä huolehditaan henkilöstön työhyvinvoinnista ja jaksamisesta.	●	(etenee suunnitellusti) Tilakeskuksen henkilöstölle on järjestetty työsuojelu-, työturvallisuus- ja ensiapukoulutusta sekä ammattitaitoa lisääviä koulutustilaisuuksia. Tilakeskuksen työn vaarojen ja riskien arvioinnin päivitys on tehty lokakuussa 2018. Tilakeskuksen henkilöstölle järjestettiin vuonna 2018 kaksi virkistystapahtumaa, joista toinen, pikkujoulu, pidettiin marraskuussa.	Uudistuva Kuopio -ohjelma; Työhyvinvointisuunnitelma
4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta	Osallistutaan maakunta- ja soteuudistuksen valmisteluun ja varaudutaan omassa toiminnassa tulevaan muutokseen, jotta muutos toteutuisi mahdollisimman sujuvasti asiakkaille ja henkilöstölle.	Kuopion Tilakeskus toimii aktiivisesti Maakuntien Tilakeskus Oy:n kanssa sote- ja maakuntauudistuksen kiinteistöasioiden valmistelussa.	●	(etenee suunnitellusti) Kuopion Tilakeskuksen edustajat osallistuvat Maakuntien Tilakeskus Oy:n kanssa sote- ja maakuntauudistuksen kiinteistöasioiden valmisteluun mm. toimimalla Investointien arviointi ja kiinteistöt- sekä tukipalvelut -työryhmissä.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
4.3. Kestävä talous	Toimitaan taloudellisesti ja parannetaan tuottavuutta, jotta kaupungin taloudellinen tulos on suunnitellun mukainen ja tasapainossa valtuustokauden aikana. Myydään ja luovutetaan palvelutuotannon kannalta tarpeettomista tiloista ja samalla vähennetään kaupungin korjausvelkaa. Toteutetaan laajempaa strategian mukaista investointiohjelmaa.	Seurataan Kuopion Tilakeskuksen tilikauden tulosta ja tehdään tarvittaessa korjaavat toimenpiteet viipymättä. Pysäytetään kaupungin kiinteistöjen korjausvelan kasvu. Myydään, puretaan ja siirretään kiinteistökehitykseen kaupungin omasta toiminnasta vapautuvia rakennuksia ja toimitiloja. Kuopion Tilakeskus toteuttaa talonrakennusinvestoinnit valtuuston hyväksymän investointiohjelman mukaisesti.	●	(etenee suunnitellusti) Kuopion Tilakeskuksessa seurattiin kuukausittain talousarvion toteutumista ja tilikauden tulosennustetta. Myytyjen, purettujen ja kiinteistökehitykseen siirrettyjen rakennusten ja toimitilojen tilannetta seurattiin kuukausittain ja raportoitin kaupunginhallituksen tilatyöryhmälle. Talonrakennusinvestoinnit eivät toteutuneet valtuuston hyväksymän investointiohjelman mukaisesti vaan jäivät noin 2 miljoonaa euroa suunniteltua pienemmiksi. Poikkeama johtui mm. Lippumäen ylipainehalli -hankkeen siirtymisestä v. 2019.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

TILAKESKUS

TALOUSARVION TULOSLASKELMAOSAN TOTEUMAVERTAILU

	Alkuperäinen talousarvio 2018 €	Talousarvio o-muutokset €	Talousarvio muutosten jälkeen €	Toteuma vuosi 2018 €	Poikkeama €
Liikevaihto	85 547 353		85 547 353	84 916 838,56	-630 514,44
Liiketoiminnan muut tuotot	1 500 000		1 500 000	1 979 877,76	479 877,76
Tuet ja avustukset kunnalta	8 000		8 000	8 474,73	474,73
	87 055 353	0	87 055 353	86 905 191,05	-150 161,95
Materiaalit ja palvelut					
Aineet tarvikkeet ja tavarat					
Ostot tilikauden aikana	-10 673 349		-10 673 349	-10 236 943,01	436 405,99
Palvelujen ostot	-25 521 811		-25 521 811	-27 480 621,36	-1 958 810,36
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-36 195 160	0	-36 195 160	-37 717 564,37	-1 522 404,37
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-2 330 600		-2 330 600	-2 292 618,77	37 981,23
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-1 226 621		-1 226 621	-1 187 014,07	39 606,93
Muut henkilösivukulut	-93 459		-93 459	-91 002,80	2 456,20
Henkilöstökulut yhteensä	-3 650 680	0	-3 650 680	-3 570 635,64	80 044,36
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-17 059 000		-17 059 000	-16 441 805,17	617 194,83
Kertaluonteiset poistot	0			-27 225,02	-27 225,02
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-17 059 000	0	-17 059 000	-16 469 030,19	589 969,81
Liiketoiminnan muut kulut	-14 820 346		-14 820 346	-14 214 234,08	606 111,92
Liikelylijäämä (-alijäämä)	15 330 167	0	15 330 167	14 933 726,77	-396 440,23
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	0		0	9 664,65	9 664,65
Korvaus peruspääomasta kunnalle	-14 550 000		-14 550 000	-14 550 000,00	0,00
Muut rahoituskulut	0		0	-455,91	-455,91
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-14 550 000	0	-14 550 000	-14 540 791,26	9 208,74
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	780 167	0	780 167	392 935,51	-387 231,49
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	780 167	0	780 167	392 935,51	-387 231,49
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	19 833	0	19 833	41 923,08	22 090,08
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	800 000	0	800 000	434 858,59	-365 141,41

Pohjois-Savon pelastuslaitos

(erillinen taseyksikkö)

Pelastusjohtaja Jukka Koponen

Toimintakertomus 2018

Toiminta

Pelastuslaitoksen toimintaa ohjaa toimialan säädösten lisäksi vuosille 2016-2019 laadittu palvelutasopäätös ja strategia sekä Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kanssa tehty yhteistoimintasopimus ensihoitopalvelujen tuottamisesta.

Pelastustoimessa ja ensihoitopalvelussa on saavutettu niille asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Pelastustoimen palvelut ja ensihoitopalvelut on tuotettu hyvätasoisina palvelutasopäätösten sekä sopimusten mukaisesti.

Pelastuslaitos on suorittanut toimintasuunnitelman mukaisia tehtäviä onnettomuuksien ja tulipalojen ennaltaehkäisyssä sekä pelastustoiminnan tehtävissä. Toiminnassa ei ole havaittu mainittavia poikkeamia. Pelastustoiminnan tehtäviä oli 10,5 % enemmän kuin edellisvuonna vastaavaan aikaan, mikä johtui poikkeuksellisen pitkään jatkuneen lämpimän ja kuivan kesäajan sammutustehtävistä sekä myrskyistä johtuneista vahingontorjuntatehtävistä. Pelastuslaitos osallistui toiminta-aikanaan ensimmäistä kertaa kansainvälisen pelastustoiminnan tehtäviin Ruotsin metsäpalojen sammutustehtävissä kahden viikon ajan. Avunannosta aiheutuneista kuluista saatiin korvaus täysimääräisenä. Ensihoitotehtävien määrä on lisääntynyt 1 %:n verran.

Pelastuslaitoksella käynnistyi työsuojelurahaston rahoittama hanke Työturvallisuus pelastustoimen ja ensihoitopalvelun uusissa työaikamuodoissa.

Maakuntauudistuksen ja pelastustoimen uudistuksen valmistelua on jatkettu. Pelastuslaitoksen henkilöstö vastaa kokonaisturvallisuutta koskevan tehtäväalueen valmistelusta ja on mukana ensihoito-, henkilöstö- ja taloustyöryhmässä.

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

	Talousarvio	Toteuma	Tot-%
Toimintatuotot	25 920 007,00	25 992 289,97	100,3
Toimintamenot	-24 761 553,00	-24 850 826,17	100,4
Toimintakate	1 158 454,00	1 141 463,80	98,5
Poistot	975 361,00	931 126,34	95,5

Pelastuslaitoksen toimintatuotot ja –kulut toteutuivat kokonaisuutena tarkasteluna talousarvion määrärahojen puitteissa hyvin ottaen huomioon, että vuosi 2018 oli haasteellinen kiireellisten tehtävien määrän kasvun vuoksi. Lisäksi kuluja aiheuttivat kaluston uusimistarpeet, paloasemien väistötilojen kalustaminen, vuokrakulujen nousu, ict-menot ml. EU:n tietosuoja-asetuksesta johtuneet järjestelmien päivitystarpeet sekä virka- ja työehtosopimusten palkantarkistukset. Henkilöstökulut jäivät 66.026,98 euroa alle budjetoidun, materiaalien ja palvelujen ostot ylittivät 131.224,18 euroa, vuokratulot ylittivät 20.307,40 euroa, muut kulut ylittivät 3.768,57 euroa.

Toimintamenojen ylitystä oli 93.142,85 euroa pelastustoimen kuluissa ja ensihoidossa säästöä oli 3.869,68 euroa.

Pelastustoiminnan palvelujen myynti, tarkastusmaksut, käyttöomaisuuden myyntituotot ja muut tulot olivat 121.984,90 euroa ja ensihoidon tulot 4.259,66 euroa euroa budjetoitua paremmat.

Poistot jäivät budjetoitua pienemmiksi johtuen viivästyksistä kalustohankintojen toimituksissa.

Investoinnit

	Alkuper. Ta	Ta-muutokset	Ta yhteensä	Toteuma	Poikkema
Tulot	469 630,00	276 447,00	746 077,00	577 150,00	-168 927,00
Menot	-1 633 700,00	-576 992,00	-2 210 692,00	-1 768 203,61	442 488,39
Netto	-1 164 070,00	-300 545,00	-1 464 615,00	-1 191 053,61	273 561,39

Investointeihin ei saatu kaikkia arvioituja rahoitusosuuksia tai rahoitusosuus jäi arvoitua pienemmäksi. Menojen osalta osa hankinnoista siirtyy vuodelle 2019 koska mm. tilattujen ambulanssien valmistuminen viivästyi. Investointimäärärahoista siirtyy pelastustoimen osalta 49.793 euroa ja ensihoidon osalta 223.768 euroa vuodelle 2019.

Henkilöstö

Pelastuslaitoksen palveluksessa oli vuonna 2018 keskimäärin 294,4 henkilöä vakinaisessa ja väliaikaisessa virka- tai työsuhteessa. Vuonna 2017 vastaava luku oli 291 ja vuonna 2016 työntekijöitä oli 284. Sivutoimista henkilöstöä oli 470, vuonna 2017 heitä oli 493 ja 497 vuonna 2016. Toimintavuonna eläkkeelle jäi 2 ja palvelussuhteesta erosi 9 työntekijää. Sairauspoissaolojen määrä oli 17,8 kal.pv/htv, tavoitteena oli 14,9 kal.pv/htv. Pelastuslaitos tekee erillisen henkilöstökertomuksen vuodelta 2018.

Arvio tulevasta kehityksestä

Pelastuslaitoksen tuottavuudesta on pidetty hyvää huolta ja toiminnan kustannuskehitys on ollut maltillista. Toiminnassa jatketaan myös tulevana vuosina tarkkaa taloudenpitoa.

Pelastustoimen toimitilojen uusiminen tulee nostamaan tulevana vuosina merkittävästi vuokratuloja. Palveluverkon ylläpitäminen edellyttää paloasemien uusimista mm. Kuopiossa, Siilinjärvellä, Varkaudessa, Leppävirralla ja Pielavedellä. Toimialan ICT-palveluja kehitetään valtakunnallisesti ja alueellisesti voimakkaasti, joka aiheuttaa kulujen nousemista. Kustannusten hillitsemiseksi ICT-, tilanne- ja johtokeskusratkaisuihin pyritään laajaan yhteistyöhön muiden viranomaisten kanssa.

Kireän taloustilanteen vuoksi pelastustoimen maakunnallisen palvelutason säilyttäminen tulevana vuosina on vaikeaa. Pelastuslaitos siirtyy suunnitelmien mukaan maakuntaorganisaatioon 1.1.2021, Valtiovarainministeriön laskelmien mukaan Pohjois-Savon maakunnan palvelujen kokonaisrahoitus vähenee huomattavasti. Maakunnan koetalousarvion mukaan Pohjois-Savo joutuisi sopeuttamaan toimintaansa jo ensimmäisestä toimintavuodesta 2021 alkaen. Pelastuslaitos tuottaa pelastustoimen ja ensihoidon palveluita siten, että synergiahyödyt näkyvät kustannussäästöinä ja saumattomana palveluketjuna asiakkaille ja potilaille.

Pelastuslaitos pitää tärkeänä turvallisuuden ylläpitämistä kireästä julkisen sektorin taloudesta huolimatta. Pelastuslaitos tuottaa sisäisen turvallisuuden palveluita mm. onnettomuuksien ja tulipalojen ehkäisyssä, pelastustoiminnassa, varautumisessa, ensivaste- ja ensihoitopalveluissa sekä tukee kuntien varautumista ja jatkuvuudenhallintaa. Tavoitteena on maakunnan kattavan turvallisuuspalveluverkon säilyttäminen.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Pelastuslaitokselle on esitetty henkilöstön ammattijärjestön toimesta vaatimus maksamattomista palkkasaa- vista ja yksittäisten työntekijöiden toimesta vaatimukset varallaoloajan kuulumisesta työaikaan. Vaatimukset yhteensä muodostavat huomattavan rahallisen korvausvaatimuksen. Kummankin vaatimuksen käsittely on kesken.

Tavoitteiden toteutuminen, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus, varojen valvonta

Talousarvion toteutumisesta, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta tai poikkeamista sekä niiden johdosta tehdyistä toimista on kerrottu toimintakertomuksessa.

Tavoitteet ovat toteutuneet talousarviossa määriteltyjen mukaisesti.

Varojen käytön valvontaa on tehty sisäisen valvonnan suunnitelman mukaisesti ja esille ei ole tullut puutteita tai väärinkäytöksiä.

Riskienhallinnan järjestäminen

Tilikauden aikana ei ole raportoitu sellaisia tapahtumia, joista olisi aiheutunut vahinkoa tai menetystä toiminnalle. Vakuutusturvan sisältöä ja kattavuutta on tarkastettu vuoden aikana. Merkittäviä puutteita vakuutusturvassa ei ole havaittu.

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Tilikauden aikana ei ole todettu hankinnoissa, omaisuuden luovutuksessa tai käyttöarvossa menetyksiä, merkittäviä arvon alennuksia tai jouduttu korvausvastuuseen tai muuhun oikeudelliseen vastuuseen.

Sopimustoiminta

Johdolla ei ole tiedossa sopimuksista aiheutuvia mahdollisia negatiivisia seurauksia toiminnalle.

Oma arvio riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan nykytilasta ja kehittämistarpeista

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen johto katsoo, että sisäinen valvonta on pääosin hyvällä tasolla. Havaitut kehittämistarpeet on huomioitu vuonna 2019 riskienhallinnassa ja sisäisen valvonnan suunnitelmassa.

Tilikauden tuloksen käsittely

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tilikauden ylijäämä, 320.968,80 euroa, kirjataan taseeseen oman pääoman eräksi kohtaan edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä.

2. HYVINVOIVA KUOPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	Ensihoitopalveluja tuotetaan yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.	Kehittämistehtäviin osallistuminen.	●	(etenee suunnitellusti) Ensihoitopalvelua on tuotettu voimassa olevan palvelutasopäätöksen sekä yhteistoimintasopimuksen mukaisesti niin yksiköiden määrän kuin tasojenkin osalta. Ensihoidon tehtävämäärät ovat pitkään kestäneen kasvun jälkeen vähentyneet vuoden 2018 aikana, viime vuoden seurantajaksoon verrattuna 1,0 %. Kuopion toiminta-alueella tehtävät vähenivät 3 %, Suonenjoella kasvoivat 6 % ja Varkaudessa kasvoivat 4 %. Vuoden aikana kehitetty toimintaa koulutuksella työvuoroissa, sekä koulutuspäivinä. Otettu käyttöön uusia hoitomuotoja mm. hengitysvaikeuspotilaan hoidossa.	
	Erican (=häätäkeskustietojärjestelmä ja pelastustoimen johtamisjärjestelmä) käyttöönotto.	Erican vastelaskenta käyttöön.	●	(etenee suunnitellusti) Perustietojen syöttö on tehty (mm. paloasemat, yksiköt, viestiyhteydet, hälytysryhmät, väestöhälyttimet). Vastemallit on laadittu ja käyttöönotettavissa, mutta niiden hienosäätöä jatketaan edelleen. Erica otetaan käyttöön Kuopion hätäkeskusalueella 22.1.2019.	
	Kehitetään pelastustoimea kansallisten verkostojen avulla ja osallistamalla kansainväliseen pelastustoimintaan.	Kansainvälinen henkilöstöselvitys valmistuu. Hankehenkilöstön ja kansainvälisen henkilöstön hallintatyökalu käyttöön.	●	(etenee suunnitellusti) Pelastuslaitos osallistunut Kriisinhallintakeskuksen (CMC Finland) Pelastusopistolla Kuopiossa pitämiin harjoituksiin johtokeskustoiminnan simulointien kautta, ja lähettänyt joukkoja Ruotsiin metsäpalojen sammuttamiseen. Pelastuslaitoksen henkilöstöä ollut Kriisinhallintakeskuksen tehtävissä asiantuntijoina.	

	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
	Kehitetään pelastustoimea kansallisten verkostojen avulla ja osallistamalla kansainväliseen pelastustoimintaan..	Kansainvälisesti koulutetun henkilöstön osaamiskartoitus ja käytettävyys. Nimetään kansainvälinen asiantuntija. Tehdään osaamiskartoitus. Tehdään kansainvälisen avun vastaanottosuunnitelma.	●	(etenee suunnitellusti) Kansainvälisen pelastustoiminnan osamista on lisätty mm. yhden henkilön kouluttamisella (Technical Experts Course) sekä osallistumalla CMC:n harjoituksiin. Kansainvälisen toiminnan asiantuntija (yhteyshenkilö) on nimetty. Kansainvälisen avun vastaanottosuunnitelmaa (Host Nation Support) ei vielä laadittu pelastuslaitokselle.	
	Laaditaan riskiarviointi ja päivitetään riskienarvioinnin tilastotietosuudet vuosittain, ja muuttuneiden tietojen arviointi kokonaisuuteen.	Pelastustoimi seuraa aktiivisesti yhteiskunnan turvallisuuskehitystä sekä ennakoii ja tuottaa tietoa. Päivityksessä huomioidaan kumppanuusverkoston ohjeet ja kansalliset riskienarvioinnit taustatietona. Henkilöstön jatkuva lisä- ja täydennyskoulutus ja riittävä resurssointi.	✓	(valmis) Laadittu alueellinen riskienarviointi marraskuussa 2018, jossa huomioitu annettu ohjeistus SM:-stä. Tilastoaineiston tarkastelu jatkuu.	
	Parannetaan yleisesti Kuopion turvallisuutta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Hyödynnetään asiakas- ja asukastietoa turvallisen elinympäristön kehittämiseksi.	Osallistuminen kyläturvallisuushankkeisiin ja yleisötilaisuuksiin. Omavalvonnan kautta tapahtuva viestinnän kohdentaminen aihe-alueittain oma-valvonnan tulosten analysointiin perustuen.	✓	(valmis) Pelastuslaitos ollut mukana Pohjos-Savon kylät hankkeissa ja maahanmuuttajakoulutuksessa. Omavalvonta-aineiston tietoa hyödynnetty turvallisuuskoulutuksessa.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

	Valtuustoon nähden sitova ta- voite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
	Pelastuslaitoksen valmiussuunni- telma tarkistetaan. Kehitetään valmiuden kohottamisen itsearviointia.	Valmiuden kohottamisen harjoi- tukset. Valmiuden kohottamisen itsear- viointi.	●	(etenee suunnitellusti) Pelastuslaitoksen valmiussuunniteman tarkistaminen aloitettu. Valmis 2019. Pelastuslaitoksen valmiutta on koho- tettu häiriötilanteissa, suuronnettomuuk- sissa ja suuronnettomuusharjoituksissa. Valmiuden kohottamisen parametrit on tehty ja otetaan käyttöön 2019. Valmiuden kohottamisen onnistumista on arvioitu johtokeskuksen resurssiarvi- ossa.	
	Pelastustoimeen liittyvää vapaaeh- toistoimintaa kehitetään.	Vapaaehtoiset aktivoidaan mu- kaan pelastustoimen tehtäviin ja kolmannen sektorin toimijoi- den hallintatyökalu käytössä.	●	(etenee suunnitellusti) Pelastuslaitoksen nuoriso-osastot mu- kana Lohtajan suurleirillä kesällä 2018. Järvipelastusyhdistyksille luovutettiin uutta kalustoa. Päivitetty HAKA -rekis- teri otettu käyttöön.	
	Pelastustoimella on riskejä vastaa- vat resurssit ja riittävä palvelukyky koko maakunnan alueella.	Palvelukykyä ylläpidetään har- joitustoiminnan koordinoinnilla ja yhdenmukaistamisella koko toiminta-alueella.	●	(etenee suunnitellusti) Koulutus- ja resurssitoimiston perusta- minen tehty. Paloasemilla viikkoharjoi- tusten suunnittelu ja seuranta toteutu- nut entiseen malliin.	
	Pelastustoimen maakunnallista joh- tamista, suunnittelua, ohjausta, val- vontaa ja koordinoitua vahvistetaan ja selkeytetään.	Vuosikellon mukainen suunni- telmien tarkistaminen.	●	(etenee suunnitellusti) Ulkoisten pelastussuunnitelmien päivi- ttäminen on käynnissä. Metsöpalontor- juntasuunnitelmaa valmistellaan.	
	Turvallisuusviestintäsuunnitelman päivitys ja turvallisuusviestinnän laajentaminen. Pelastuslain 42 §:n mukaisten ilmoitusten tehostaminen ja yhteistoiminta muiden viran- omaisten kanssa.	Some-toiminnan kehittämiseen ja seurantaan riittävä resurssi, markkinoinnin, koulutus- ja oheismateriaalin kehittäminen.	✓	(valmis) Turvallisuusviestintäsuunnitelma päivi- tetty vuodelle 2019. Sosiaalisen viestin- nän seuraajien määrä kasvanut. Pelas- tuslaitos liittynyt myös Twitteriin. Palo- riski-ilmoitusten prosessia kehitetty ja otettu mukaan kodinhoitajien koulutuk- seen.	

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
3.2. Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö	Otetaan käyttöön sähköinen kokouskäytäntö hallituksessa, lautakunnissa ja valtuustossa.	Aluepelastuslautakunnan kokousmateriaali toimitetaan jäsenille sähköpostin liitteenä.	✓	(valmis) Aluepelastuslautakunnan ja työsuojelutoimikunnan kokousmateriaalit toimitetaan jäsenille sähköpostin liitteenä.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma
	Parannetaan tilojen monikäyttöisyyttä ja tehostetaan tilankäyttöä.	Tilojen yhteiskäyttö ensihoitopalvelun kanssa. Uusien tilojen rakentamisessa huomioidaan tehokas tilankäyttö.	●	(etenee suunnitellusti) Paloasemien tilasuunnitteluissa on KYS:n ensihoitopalvelu mukana.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma
4. UUDISTUVA KUOPIO					
Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	Kehitetään päätöksenteon avoimuutta ja viestintää.	Yammer-keskustelu, www.pohjoissavo2019.fi –sivun kehittäminen, keskustelutilaisuuksien järjestäminen esim. maakunta-uudistuksesta, esimiesten koulutustilaisuudet.	●	(etenee suunnitellusti) Pohjois-Savon pelastuslaitoksen viestintää kehitetään mm. päivittämällä pelastuslaitoksen SANTRA-kotisivuja. Esi miehille on luotu sähköinen esimieskirje, jossa käsitellään ajankohtaisia henkilöstöasioita. Esimieskirje ilmestyi vuonna 2018 yhteensä 3 kertaa. Sosiaalisen median kanavia hyödynnetään ja niitä päivitetään viestinnän vuosikellon mukaisesti. Viestinnän resurssia on lisätty tehtäväkuvien tarkastelun yhteydessä. Johtamisen avuksi otettu käyttöön pikaviestintä WhatsApp ja Twitter.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
	Pelastustoimen henkilöstöllä on korkeatasoiseen koulutukseen pohjautuva, toiminnan tarpeita vastaava, jatkuvaan osaamisen arviointiin ja kehittämiseen perustuva osaaminen ja ammattitaito.	STORE:n, ESS:n, Kunta-HR:n ym. järjestelmien tuottaman henkilöstötiedon tuottaman tiedon järjestäminen ja seuranta. Koulutustilaisuuksien järjestäminen ja viestintä.	●	(etenee suunnitellusti) Aluepelastuslautakunta on hyväksynyt toimintasäännön päivityksen yhteydessä koulutus- ja resurssitoimiston, jonka tehtävänä on koordinoida muun muassa sisäisen koulutuksen järjestämistä.	

Kriittinen menestystekijä	Valtuustoon nähteen sitova ta- voite	Toimenpiteet		Seuranta 31.12.	Ohjelma
	Pelastustoimessa edistetään yh- denvertaisuutta, tasa-arvoa ja moni- muotoisuutta.	Kuopion kaupungin yhdenver- taisuus- ja tasa-arvo-ohjelman jalkauttaminen pelastuslaitok- seen.	✓	(valmis) Pohjois-Savon pelastuslaitos noudattaa Kuopion kaupungin yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ohjelmaa.	
	Toteutetaan henkilöstön työhyvin- vointia parantavia toimenpiteitä. Henkilöstön sairauspoissaolot vähe- nevät 2 kalenteripäivää/henkilötyö- vuosi. Sairauspoissaolojen sijaisjär- jestelyt turvataan.	Laaditaan työhyvinvointisuunni- telma.	✓	(valmis) Työhyvinvointisuunnitelma on valmis ja sitä päivitetään säännöllisesti. Työhy- vinvointisuunnitelman toteutumista seu- rataan säännöllisesti työsuojelutoimi- kunnassa.	
4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta	Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan pal- veluprosesseja.	Osallistutaan koulutushankkei- siin (esim uusi autoteknologia, vaihtoehtoiset sammutusmene- telmät, palontutkinta, palon-tor- juntatekniikka ja -laitteet).	●	(etenee suunnitellusti) Kansallisiin ja kansainvälisiin koulutus- hankkeisiin on osallistuttu.	Uudistuva Kuopio -oh- jelma
	Osallistutaan maakunta- ja soteuu- distuksen valmisteluun ja varaudu- taan omassa toiminnassa tulevaan muutokseen, jotta muutos toteutuisi mahdollisimman sujuvasti asiak- kaille ja henkilöstölle.	Pelastuslaitos on aktiivisesti mukana Pohjois-Savon maa- kunta- ja SOTE -uudistuksen valmistelutyössä ja viestii osal- taan suunnittelun etenemisestä uudistuksesta yhdessä muiden uudistusta valmistelevien tahojen kanssa.	●	(etenee suunnitellusti) Pelastuslaitoksen päällystössä on ollut mukana useissa eri maakuntavalmiste- lua tekevissä työryhmissä. Käsiteltäviä asioita on ollut mm. varautuminen, ris- kienhallinta maakunnassa, yhteistyö kolmannen sektorin turvallisuustoimijoi- den kanssa, kuntien toiminnan tukemi- nen sekä pelastustoimen ja ensihoidon järjestäminen ja tuotanto maakunnassa. Valmistelutyötä jatketaan edelleen.	Uudistuva Kuopio -oh- jelma
	Pelastustoimi hyödyntää toiminnas- saan tehokkaasti aktiivista yhteis- työtä ja tutkittua tietoa.	Osallistutaan tutkimus- ja kehit- tämishankkeisiin.	●	(etenee suunnitellusti) Tutkimus- ja kehittämishankkeisiin on osallistuttu.	
	Pelastustoimi tukee muita toimijoita häiriötilanteiin varautumisessa.	Valmistellaan häiriötilannemat- riisi maakunnan toimijoille.	●	(etenee suunnitellusti) Pelastuslaitoksen johtokeskus on lähet- tänyt häiriötilanteista ennakko- viestit kuntien varautumisen yhteyshenkilöille , valmiustoimikunta kokoontunut sään- nöllisesti toimikunnan vuosikellon mu- kaan.	Uudistuva Kuopio -oh- jelma

Mittaristo

PELASTUSTOIMINTA	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TA 2018	TP2018	Muutos TP18/17
Pelastustehtävät	4 222	4 022	4 057	3 693	4 000	4 222	529
Ensivastetehtävät	904	1 100	1 140	1 377	1 100	1 395	18
Yksiköiden toimintavalmiusaika min/sek	11:06	10:59	10:53	11:01	11:00	11:43	0:42
Yksiköiden yhteenlaskettu henkilövahvuus tehtävässä	5	5	5	5	5	5	0
Palotarkastusten valvontasuunnitelman toteutuminen %							
- valvontakohteet A1-A8 (ei omavalvontakohteita)	76	97	98	102	100	101	-1
- hoito- ja huoltolaitokset	98		96	99	100	98	-1
- omavalvontakohteet			88	88	100	86	-2
Valistus- ja koulutustilaisuuksiin osallistuneiden määrä	37 392	27 743	35 584	37 091	37 200	38 998	1 907
Paloasematilojen määrä m2	27 910	27 910	27 910	27 720	28 271	27 998	278
ENSIHOITO	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TA 2018	TP2018	Muutos TP18/17
Ensihoitotehtävät							
- Kuopio	17 798	17 827	19 236	20 072	20 500	19 453	-619
- Suonenjoki	1 991	1 959	1 937	1 959	2 350	2 078	119
- Varkaus	4 809	4 716	4 850	4 964	5 650	5 186	222
Yhteensä	24 598	24 502	26 023	26 995	28 500	26 717	-278
Ensihoidon tilojen määrä m2	1 057	1 057	1 057	1 057	1 057	1 057	0
Henkilöstö / Kokonaistyoaika	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TA 2018	TP2018	Muutos TP18/17
Vakinaiset	215,3	228,5	225,1	222,2	266	247	24,8
Vakinaiset sijaiset	24,9	22,4	21,6	22,5			
Väliaikaiset	43,7	32,7	37,4	46,6	30,5	47,4	0,8
Yhteensä	283,9	283,6	284,1	291,3	296,5	294,4	3,1
Tehty työaika (htv)	237,2	232,9	231,5	236,95			

TALOUSARVION TULOSLASKELMAOSAN TOTEUMAVERTAILU

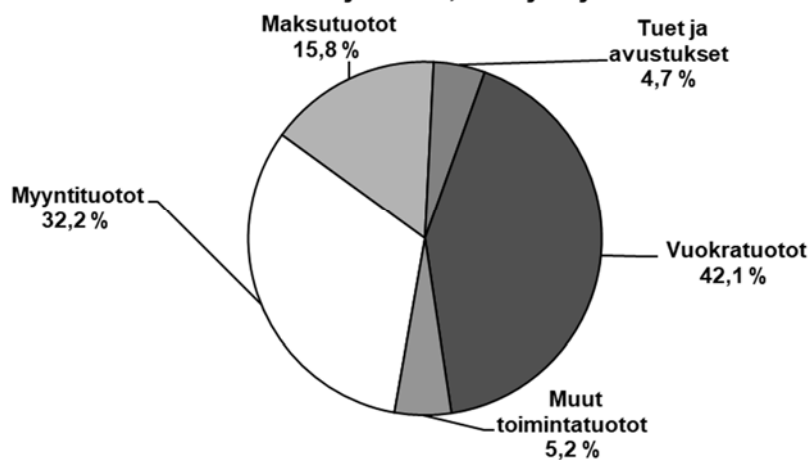
Pohjois-Savon aluepelastuslautakunnan hyväksymästä tuloslaskelmasta

	Alkuperäinen talousarvio 2018 €	Talousarvio- muutokset 2018 €	Talousarvio 2018 muutosten jälkeen €	Toteuma €	Poikkeama €
Liikevaihto	25 550 832,00		25 550 832,00	25 509 006,03	-41 825,97
Liiketoiminnan muut tuotot	74 894,00		74 894,00	176 901,09	102 007,09
Tuet ja avustukset kunnalta	294 281,00		294 281,00	306 382,85	12 101,85
	25 920 007,00	0,00	25 920 007,00	25 992 289,97	72 282,97
Materiaalit ja palvelut					
Aineet tarvikkeet ja tavarat					
Ostot tilikauden aikana	-1 101 678,00		-1 101 678,00	-1 139 378,45	-37 700,45
Palvelujen ostot	-2 390 913,00		-2 390 913,00	-2 484 436,73	-93 523,73
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-3 492 591,00	0,00	-3 492 591,00	-3 623 815,18	-131 224,18
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-14 476 723,00		-14 476 723,00	-14 415 012,52	61 710,48
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-2 683 017,00		-2 683 017,00	-2 687 568,27	-4 551,27
Muut henkilösivukulut	-714 701,00		-714 701,00	-705 833,23	8 867,77
Henkilöstökulut yhteensä	-17 874 441,00	0,00	-17 874 441,00	-17 808 414,02	66 026,98
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-975 361,00		-975 361,00	-931 126,34	44 234,66
Arvonalentumiset					0,00
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-975 361,00	0,00	-975 361,00	-931 126,34	44 234,66
Liiketoiminnan muut kulut	-3 394 521,00		-3 394 521,00	-3 418 596,97	-24 075,97
Liikelylijäämä (-) alijäämä)	183 093,00	0,00	183 093,00	210 337,46	27 244,46
Rahoitustuotot ja -kulut					
Muut rahoituskulut	-12 850,00		-12 850,00	-12 095,16	754,84
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-12 850,00	0,00	-12 850,00	-12 095,16	754,84
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eri	170 243,00		170 243,00	198 242,30	27 999,30
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	170 243,00	0,00	170 243,00	198 242,30	27 999,30
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	123 837,00		123 837,00	122 726,50	-1 110,50
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	294 080,00	0,00	294 080,00	320 968,80	26 888,80

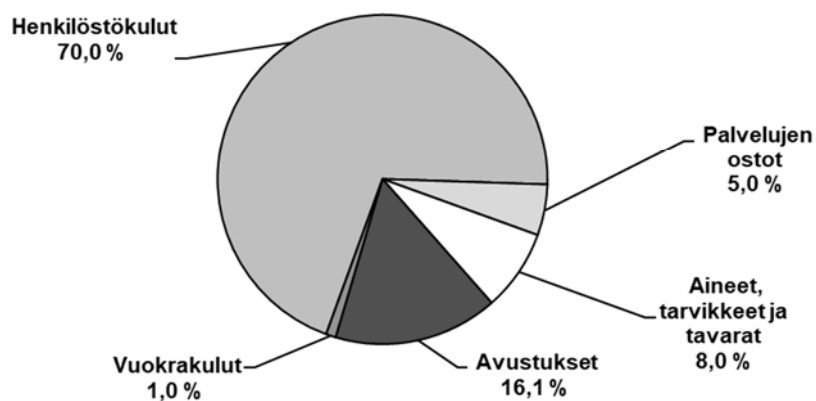
Käyttötalous ydinkaupunki ja taseyksiköt yhteensä

TULOSLASKELMAOSA 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Myyntituotot	78 397	-22	78 375	82 329	3 954	105,0 %
Maksutuotot	39 062	1 154	40 216	40 319	104	100,3 %
Tuet ja avustukset	11 658	-54	11 604	12 001	397	103,4 %
Vuokratuotot	107 768	1 995	109 763	107 619	-2 144	98,0 %
Muut toimintatuotot	13 275	-1 634	11 640	13 203	1 562	113,4 %
TOIMINTATUOTOT	250 160	1 439	251 598	255 471	3 872	101,5 %
Henkilöstökulut	-304 435	-6 222	-310 657	-308 800	1 858	99,4 %
Palvelujen ostot	-406 345	-3 640	-409 985	-407 865	2 120	99,5 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-28 154	-299	-28 453	-29 073	-619	102,2 %
Avustukset	-47 966	-611	-48 577	-46 501	2 076	95,7 %
Vuokrakulut	-94 635	126	-94 509	-93 924	585	99,4 %
Muut toimintakulut	-6 676	99	-6 576	-5 563	1 013	84,6 %
TOIMINTAKULUT	-888 212	-10 547	-898 758	-891 726	7 033	99,2 %
TOIMINTAKATE	-638 052	-9 108	-647 160	-636 255	10 905	98,3 %
Suunnitelman mukaiset poistot	-40 258		-40 258	-38 518	1 741	95,7 %

Toimintatuottojen 255,5 milj. € jakautuminen

Toimintakulujen 891,7 milj. € jakautuminen

2.3 Talousarvion toteutumisvertailu

2.3.1 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Tuloslaskelmaosassa seurattavia määrärahoja ja tuloarvioita ovat verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja –menot sekä satunnaiset erät.

Liikelaitosta sitovia tuloarvioita ovat korkotulot kunnan lainasta liikelaitokselle sekä muissa rahoitustuloissa liikelaitoksen korvaus peruspääomasta.

Tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu sisältää kolme eri toteutumisvertailua: ydinkaupungin, ydinkaupungin ja taseyksiköiden sekä ydinkaupungin, liikelaitosten ja muiden taseyksiköiden toteutumisvertailut. Toteutumisvertailut sisältävät sisäiset erät.

Toimintatuotot, toimintakulut ja toimintakate

Tilipäätökseen kirjattiin ydinkaupungin toimintatuottoja 139,4 milj. euroa. Toimintatuottojen määrä oli 4 milj. euroa suurempi kuin muutetussa talousarviossa ja 5,5 milj. euroa suurempi kuin alkuperäisessä talousarviossa. Suurin poikkeama toteutumisissa oli myyntituotoissa, mitkä toteutuivat 4 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina. Myyntituottojen suurimmat ylitykset talousarvioon nähden olivat valtiokonttorin maksamat korvaukset 1 milj. euroa ja kuntien maksamat yhteistoimintakorvaukset 0,5 milj. euroa.

Koko kaupungin toimintatuottojen määrä oli 304,9 milj. euroa ja valmistus omaan käyttöön 25 milj. euroa. Toimintatuottojen toteutuma oli 4,9 milj. euroa muutettua talousarviota suurempi ja 6,3 milj. euroa alkuperäistä talousarviota suurempi. Valmistus omaan käyttöön toteutui 6,8 milj. euroa Kuntatekniikkaliikelaitoksen talousarviota suurempana.

Ydinkaupungin toimintakulut olivat 808,2 milj. euroa. Ne olivat 7,9 milj. euroa pienemmät kuin muutetussa talousarviossa. Alkuperäisestä talousarviosta ne ylittyivät 2,7 milj. euroa. Menolajeittain tarkasteltaessa kaikkien muiden toteutumat alittuivat muutetusta talousarviosta, ainoastaan aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden toteutuma oli muutettua talousarviota suurempi. Henkilöstökulut toteutuivat 1,7 milj. euroa, palvelujen ostot 4,5 milj. euroa ja avustukset 2,1 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä. Aineet, tarvikkeet ja tavarat toteutuivat 1,1 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina.

Koko kaupungin toimintakulujen toteutuma oli 950 milj. euroa, mikä oli lähes muutetun talousarvion mukainen, 0,5 milj. euroa muutettua talousarviota pienempi. Alkuperäiseen talousarvioon nähden toimintakulujen toteutuma oli 10 milj. euroa suurempi. Suurimmat poikkeamat olivat aineissa, tarvikkeissa ja tavaroissa, toteutuma oli 4 milj. euroa suurempi ja avustuksissa 2,1 milj. euroa pienempi kuin muutetussa talousarviossa. Kuntatekniikkaliikelaitoksen aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostot toteutuivat 3,5 milj. euroa talousarviota suurempina.

Ydinkaupungin toimintakate eli toimintatulojen ja -menojen erotus oli -668,8 milj. euroa. Toimintakate toteutui 11,9 milj. euroa muutettua talousarviota ja 2,8 milj. euroa alkuperäistäkin talousarviota parempana. Koko kaupungin toimintakate on -620,1 milj. euroa. Myös koko kaupungin osalta toimintakate toteutui sekä muutettua että alkuperäistä talousarviota parempana. Toteutuma oli 12,3 milj. euroa muutettua talousarviota ja 3,2 milj. euroa alkuperäistä talousarviota parempi.

Tilinpäätösvuoden aikana hyväksytyt määrärahamuutokset heikensivät toimintakatetta 9,1 milj. euroa, kun toimintatuotot lisääntyivät 1,4 milj. euroa ja toimintakulut 10,5 milj. euroa. Merkittävimmät muutokset toimintakatteissa olivat perusturvan, terveydenhuollon, kasvun ja oppimisen sekä kaupunkiympäristön palvelualueilla. Perusturvan toimintakate heikkeni 3,9 milj. euroa, terveydenhuollon 3,3 milj. euroa sekä kasvun ja oppimisen 2,6 milj. euroa. Kaupunkiympäristön palvelualueen toimintakate puolestaan parani 3,8 milj. euroa.

Hyväksytyistä määrärahamuutoksista lähes 6 milj. euroa muodostui palkkojen sopimuskorotuksista ja kasva-neesta henkilöstötarpeesta mm. ikäihmisten palveluissa ja varhaiskasvatuksessa. Kaupunkiympäristön määrärahamuutoksissa huomioitiin myyntivoittojen tuloarvion lisäystä ja Matkojenyhdistelykeskuksen Sansia Oy:lle siirron määräraha-vaikutukset.

Taseyksiköiden ja liikelaitosten osalta ei hyväksytty käyttötalouden määrärahamuutoksia vuoden aikana.

Verotulot

Verotulojen erittely

Milj. €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Kunnan tulovero	392,2	-15,8	376,4	378,3	1,9
Osuus yhteisöveron tuotosta	26,0	-2,2	23,8	24,2	0,4
Kiinteistövero	39,3	-0,5	38,8	38,8	0,0
Yhteensä	457,5	-18,5	439,0	441,3	2,3

Verotulojen toteutuma oli 441,3 milj. euroa, 2,3 milj. euroa muutettua talousarviota suurempi. Talousarviomuutoksissa tuottoarvioita pienennettiin 18,5 milj. eurolla 439 milj. euroon, koska kunnallisveron tilitykset olivat pienemässä alkuperäiseen talousarvioon nähden. Kunnallisverotulojen alhaiseen kertymään vaikuttivat poikkeuksellisen suuret ennakonpalautukset, kilpailukyky sopimus, veroperustemuutokset ja pääomatulojen voimakas kasvu, joka leikkasi kuntien jako-osuutta.

Alkuperäisessä talousarviossa verotulot olivat 457,5 milj. euroa. Alkuperäiseen talousarvioon nähden verotuloja kertyi 16,2 milj. euroa vähemmän.

Tuloveroprosentti on ollut 20,5 vuodesta 2014 alkaen. Kiinteistöveroprosentit olivat vuonna 2018:

- yleinen kiinteistöveroprosentti 1,30 %
- vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 0,52 %
- muiden kuin vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 1,10 %
- rakentamattomien rakennuspaikkojen kiinteistöveroprosentti 3,0 %.

Valtionosuudet

Valtionosuuksien erittely

Milj. €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus, ml. tasaukset	198,9	1,7	200,6	200,5	-0,1
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-3,5	0	-3,5	-3,3	0,2
Yhteensä	195,4	1,7	197,1	197,3	0,2

Valtionosuudet toteutuivat lähes muutetun talousarvion mukaisesti, 0,2 milj. euroa suurempina. Talousarviossa peruspalvelujen valtionosuutta lisättiin 1,7 milj. eurolla valtionosuuspäätöksen perusteella.

Rahoituserät

Ydinkaupungin korkotuotot olivat yhteensä 8 milj. euroa, lähes talousarvion mukaisesti. Korkotuottojen suurimmat erät olivat Kuopion Energia Oy:n maksama korkotuotto 7,3 milj. euroa ja Kuopion Vesi Liikelaitoksen maksama korkotuotto 0,5 milj. euroa. Koko kaupungin korkotuotot olivat 8 milj. euroa, ne toteutuivat talousarvion mukaisesti.

Muut rahoitustuotot toteutuivat 28,2 milj. eurona. Muiden rahoitustuottojen suurimman erän muodostivat liikelaitoksilta ja taseyksiköiltä saadut korvaukset peruspääomasijoituksista. Ne toteutuivat valtuuston talousarviossa asettamien tavoitteiden mukaisesti 18,6 milj. euron suuruisina. Euomääräisesti suurimmat peruspääoman korvaukset peritään tilakeskukselta (14,6 milj. euroa), ja Kuopion Vedeltä (3,8 milj. euroa).

Em. lisäksi muita rahoitustuottoja kertyi 9,6 milj. euroa, 0,6 milj. euroa muutettua talousarviota enemmän. Muita rahoitustuottoja lisättiin 4,4 milj. euroa talousarviomuutoksissa. Suurimmat tulolähteet olivat osinkotuotot 4,5 milj. euroa, myyntivoitot sijoitusarvopapereista ja –rahastoista 3,6 milj. euroa ja peruspääoman korot kuntayhtymiltä 0,6 milj. euroa.

Korkokulut toteutuivat budjetoitua pienempinä. Ydinkaupungin korkokulut olivat 3,9 milj. euroa ja ne toteutuivat 0,1 milj. euroa muutettua talousarviota ja 1,7 milj. euroa alkuperäistä talousarviota pienempinä. Koko kaupungin korkomenot olivat 4,4 milj. euroa, 0,1 milj. euroa muutettua talousarviota ja 1,7 milj. euroa alkuperäistä talousarviota pienemmät. Talousarviomuutoksissa korkokuluja pienennettiin 1,6 milj. euroa.

Vuosikate, poistot ja satunnaiset erät

Ydinkaupungin vuosikatteeksi muodostui 2 milj. euroa. Se toteutui 15 milj. euroa parempana kuin muutetussa talousarviossa, mutta 4,9 milj. euroa heikompana kuin alkuperäisessä talousarviossa. Koko kaupungin vuosikate oli 31,6 milj. euroa. Se oli myös selvästi parempi kuin muutetussa talousarviossa, 15,5 milj. euroa, mutta 4,4 milj. euroa alkuperäistä talousarviota heikompi. Talousarviomuutokset heikensivät vuosikatetta 19,9 milj. euroa.

Ydinkaupungin suunnitelman mukaiset poistot olivat 21,1 milj. euroa, 1,1 milj. euroa talousarviota pienemmät. Koko kaupungin suunnitelman mukaiset poistot olivat 47,4 milj. euroa, 1,8 milj. euroa talousarviota pienemmät. Suurimmat poikkeamat talousarvioon nähden olivat hyvinvoinnin edistämisen palvelualueella ja tilakeskuksella, kummassakin poistot ylittyivät talousarviosta 0,6 milj. euroa. Arvonalentumiset olivat 0,8 milj. euroa.

Satunnaiset tuotot olivat 13,3 milj. euroa, siitä 9,1 milj. euroa oli myyntivoittoa Itä-Suomen huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymän (Servica) purkamisesta ja 4,2 milj. euroa myyntivoittoa Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n osakkeiden myynnistä. Satunnaisiin tuottoihin lisättiin talousarviomuutoksissa 13,7 milj. euroa, kertymä oli 0,4 milj. euroa pienempi. Satunnaisiin kuluihin on kirjattu 0,9 milj. euroa Kevama Oy:n takaustappiota, talousarviossa ei varauduttu satunnaisiin kuluihin.

Tilikauden yli-/alijäämä

Tilikauden alijäämä toteutui selvästi talousarviota parempana. Ydinkaupungin tilikauden alijäämäksi muodostuu 7,5 milj. euroa, Tilikausi toteutui 14 milj. euroa muutettua talousarviota parempana ja 7,8 milj. euroa alkuperäistäkin talousarviota parempana.

Koko kaupungin tilikausi oli alijäämäinen 4 milj. euroa, 15,2 milj. euroa muutettua ja 9 milj. euroa alkuperäistä talousarviota parempana. Kuntatekniikkaliikelaitoksen ylijäämä oli 1,2 milj. euroa, Kuopion Vesiliikelaitoksen 1 milj. euroa ja Kallaveden Työterveys Liikelaitoksen 0,6 milj. euroa.

TALOUSARVION TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMISVERTAILU 2018
YDINKAUPUNKI ILMAN LIIKELAITOKSIA JA MUITA TASEYKSIKÖITÄ
Sisältää sisäiset erät

	Alkuperäinen talousarvio 1000 €	Talousarvio- muutokset 1000 €	Talousarvio- yhteensä 1000 €	Toteuma 1000 €	Poikkeama 1000 €
Toimintatuotot					
Myyntituotot	49 750	-22	49 729	53 691	-3 962
Maksutuotot	38 307	1 154	39 461	39 482	-20
Tuet ja avustukset	11 356	-54	11 302	11 686	-384
Vuokratuotot	22 345	495	22 840	22 949	-108
Muut toimintatuotot	12 145	-134	12 010	11 552	458
	133 903	1 439	135 342	139 359	-4 016
Toimintakulut					
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-220 626	-4 790	-225 416	-223 760	-1 656
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-51 112	-1 254	-52 366	-52 109	-256
Muut henkilösivukulut	-9 092	-179	-9 271	-9 473	202
Palvelujen ostot	-377 877	-3 640	-381 517	-377 053	-4 464
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-16 051	-299	-16 350	-17 426	1 076
Avustukset	-47 910	-611	-48 521	-46 449	-2 072
Vuokrakulut	-80 306	126	-80 180	-79 848	-333
Muut toimintakulut	-2 528	99	-2 429	-2 041	-388
	-805 503	-10 547	-816 050	-808 158	-7 892
Toimintakate	-671 600	-9 108	-680 708	-668 799	-11 908
Verotulot	457 500	-18 500	439 000	441 274	-2 274
Valtionosuudet	195 400	1 700	197 100	197 256	-156
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot muilta	7 407	0	7 407	7 506	-99
Korkotuotot liikelaitoksilta	545	0	545	487	58
Muut rahoitustuotot	4 609	4 444	9 053	9 615	-562
Peruspääoman tuotto liikel:ita ja taseyks.	18 635	0	18 635	18 635	0
Korkokulut	-5 556	1 556	-4 000	-3 892	-108
Liikel:lle ja taseyks:lle maks. korkokulut	0	0	0	-17	17
Muut rahoituskulut	-30	0	-30	-50	20
	25 610	6 000	31 610	32 284	-674
Vuosikate	6 910	-19 908	-12 998	2 016	-15 014
Suunnitelman mukaiset poistot	-22 224	0	-22 224	-21 145	-1 079
Arvon alentumiset	0	0	0	-763	763
Satunnaiset erät					
Satunnaiset tuotot	0	13 726	13 726	13 284	442
Satunnaiset kulut	0	0	0	-899	899
Tilikauden tulos	-15 314	-6 182	-21 496	-7 506	-13 989
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	0	0	0	13	-13
Varausten lisäys(-) tai vähennys (+)	0	0	0		0
Rahastojen lisäys(-) tai vähennys (+)	0	0	0		0
Tilikauden yli- tai alijäämä	-15 314	-6 182	-21 496	-7 493	-14 003

TALOUSARVION TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMISVERTAILU 2018
YDINKAUPUNKI JA TASEYKSIKÖT YHTEENSÄ
Sisältää sisäiset erät

	Alkuperäinen talousarvio 1000 €	Talousarvio- muutokset 1000 €	Talousarvio yhteensä 1000 €	Toteuma 1000 €	Poikkeama 1000 €
Toimintatuotot					
Myyntituotot	78 397	-22	78 375	82 329	-3 954
Maksutuotot	39 062	1 154	40 216	40 319	-104
Tuet ja avustukset	11 658	-54	11 604	12 001	-397
Vuokratuotot	107 837	495	108 332	107 619	713
Muut toimintatuotot	13 275	-134	13 140	13 203	-62
	250 229	1 439	251 668	255 471	-3 803
Toimintakulut					
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-239 104	-4 790	-243 894	-242 151	-1 743
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-55 347	-1 254	-56 601	-56 311	-290
Muut henkilösivukulut	-9 968	-179	-10 146	-10 338	191
Palvelujen ostot	-406 753	-3 640	-410 393	-407 865	-2 528
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-28 136	-299	-28 435	-29 073	638
Avustukset	-47 966	-611	-48 577	-46 512	-2 065
Vuokrakulut	-94 665	126	-94 539	-93 925	-614
Muut toimintakulut	-6 342	99	-6 243	-5 551	-692
	-888 281	-10 547	-898 828	-891 726	-7 102
Toimintakate	-638 052	-9 108	-647 160	-636 255	-10 905
Verotulot	457 500	-18 500	439 000	441 274	-2 274
Valtionosuudet	195 400	1 700	197 100	197 256	-156
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	7 952	0	7 952	8 002	-50
Muut rahoitustuotot	4 609	4 444	9 053	9 615	-562
<i>Peruspääoman tuotto liikelaitoksilta</i>	4 085	0	4 085	4 085	0
<i>Peruspääoman tuotto taseyksiköiltä</i>	14 550	0	14 550	14 550	0
Korkokulut	-5 569	1 556	-4 013	-3 920	-92
Muut rahoituskulut	-14 580	0	-14 580	-14 601	21
	11 047	6 000	17 047	17 731	-684
Vuosikate	25 895	-19 908	5 987	20 007	-14 020
Suunnitelman mukaiset poistot	-40 258	0	-40 258	-38 518	-1 741
Arvon alentumiset	0		0	-790	790
Satunnaiset erät					
Satunnaiset tuotot	0	13 726	13 726	13 284	442
Satunnaiset kulut	0	0	0	-899	899
Tilikauden tulos	-14 363	-6 182	-20 545	-6 915	-13 630
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	144	0	144	178	-34
Varausten lisäys(-) tai vähennys (+)	0	0	0	0	0
Rahastojen lisäys(-) tai vähennys (+)	0	0	0	0	0
Tilikauden yli- tai alijäämä	-14 220	-6 182	-20 401	-6 737	-13 664

TALOUSARVION TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMISVERTAILU 2018
YDINKAUPUNKI, LIIKELAITOKSET JA MUUT TASEYKSIKÖT YHTEENSÄ
Sisältää sisäiset erät

	Alkuperäinen talousarvio 1000 €	Talousarvio- muutokset 1000 €	Talousarvio- yhteensä 1000 €	Toteuma 1000 €	Poikkeama 1000 €
Toimintatuotot					
Myyntituotot	122 333	-22	122 311	126 727	-4 416
Maksutuotot	39 577	1 154	40 731	40 788	-57
Tuet ja avustukset	11 734	-54	11 680	12 082	-402
Vuokratuotot	111 592	495	112 087	111 779	308
Muut toimintatuotot	13 325	-134	13 190	13 517	-327
	298 560	1 439	299 999	304 893	-4 894
Valmistus omaan käyttöön	18 140	0	18 140	24 986	-6 846
Toimintakulut					
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-253 791	-4 790	-258 581	-256 907	-1 674
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-58 335	-1 254	-59 588	-59 335	-253
Muut henkilösivukulut	-10 567	-179	-10 746	-10 935	189
Palvelujen ostot	-425 878	-3 640	-429 518	-430 427	909
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-38 878	-299	-39 177	-43 209	4 032
Avustukset	-47 966	-611	-48 577	-46 513	-2 064
Vuokrakulut	-97 615	126	-97 489	-96 798	-691
Muut toimintakulut	-6 968	99	-6 869	-5 879	-990
	-939 998	-10 547	-950 544	-950 002	-542
Toimintakate	-623 297	-9 108	-632 405	-620 123	-12 282
Verotulot	457 500	-18 500	439 000	441 274	-2 274
Valtionosuudet	195 400	1 700	197 100	197 256	-156
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	7 952	0	7 952	8 009	-57
Muut rahoitustuotot	4 609	4 444	9 053	9 615	-562
<i>Peruspääoman tuotto liikel:lta ja taseyks.</i>	18 635	0	18 635	18 635	0
Korkokulut	-6 099	1 556	-4 543	-4 396	-147
Muut rahoituskulut	-18 665	0	-18 665	-18 686	21
	6 432	6 000	12 432	13 178	-746
Vuosikate	36 035	-19 908	16 127	31 586	-15 459
Suunnitelman mukaiset poistot	-49 178	0	-49 178	-47 369	-1 809
Arvon alentumiset	0		0	-790	790
Satunnaiset erät					
Satunnaiset tuotot	0	13 726	13 726	13 284	442
Satunnaiset kulut	0	0	0	-899	899
Tilikauden tulos	-13 143	-6 182	-19 325	-4 188	-15 137
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	174	0	174	216	-42
Varausten lisäys(-) tai vähennys (+)	0	0	0	0	0
Rahastojen lisäys(-) tai vähennys (+)	0	0	0	0	0
Tilikauden yli- tai alijäämä	-12 970	-6 182	-19 151	-3 972	-15 179

TULOSLASKELMA YRITYKSITTÄIN 2018

Sisältää sisäiset erät

	Ydinkau- punki	Taseyksiköt			Ydinkaupunki ja taseyksiköt yhteensä	Liikelaitokset			
		P-S pelas- tuslaitos	Tilakeskus	Isäntäkunta- palvelut		Kuopion Vesi	Kallaveden Työterveys	Kuntatek. liikelaitos	Yhteensä
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
TOIMINTATULOT	139 359	25 992	86 905	3 215	255 471	25 003	5 398	44 007	329 879
Myyntitulot	53 691	25 205	751	2 682	82 329	24 907	5 263	14 228	126 727
Maksutulot	39 482	305		532	40 319		17	452	40 788
Tuet ja avustukset	11 686	306	8		12 001	22	9	49	12 082
Muut toimintatulot	34 500	175	86 146		120 822	74	108	4 292	125 296
Valmistus omaan käyttöön								24 986	24 986
TOIMINTAMENOT	-808 158	-24 851	-55 502	-3 215	-891 726	-11 667	-4 756	-41 853	-950 002
Henkilöstömenot	-285 342	-17 808	-3 571	-2 078	-308 800	-5 251	-2 809	-10 317	-327 176
Palvelujen ostot	-377 053	-2 484	-27 481	-848	-407 865	-3 089	-1 447	-18 026	-430 427
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-17 426	-1 139	-10 237	-270	-29 073	-2 796	-124	-11 217	-43 209
Avustukset	-46 449	-63			-46 512			-1	-46 513
Muut toimintamenot	-81 888	-3 356	-14 214	-18	-99 476	-532	-377	-2 292	-102 677
TOIMINTAKATE	-668 799	1 141	31 403	0	-636 255	13 336	642	2 154	-620 123
Verotulot	441 274				441 274				441 274
Valtionosuudet	197 256				197 256				197 256
Rahoitustulot yhteensä	17 608		10		17 617	5	1	1	17 624
Korkotulot	7 993		10		8 002	5	1	1	8 009
Muut rahoitustulot	9 615				9 615				9 615
Rahoitusmenot yhteensä	-3 959	-12			-3 971	-475			-4 446
Korkomenot	-3 908	-12			-3 920	-475			-4 396
Muut rahoitusmenot	-50				-50				-51
Liikelaitosten peruspääoman tuotto	18 635		-14 550		4 085	-3 780	-50	-255	0
VUOSIKATE	2 016	1 129	16 862	0	20 007	9 086	593	1 900	31 586
Poistot ja arvonalentumiset	-21 908	-931	-16 469		-39 308	-8 124	-20	-708	-48 159
Satunnaiset erät									
Satunnaiset tulot	13 284				13 284				13 284
Satunnaiset menot	-899				-899				-899
TILIKAUDEN TULOS	-7 506	198	393	0	-6 915	962	573	1 192	-4 187
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	13	123	42		178	38			216
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-7 493	321	435	0	-6 737	1 000	573	1 192	-3 972

2.3.2 Investointien toteutuminen

1000 euroa	TA 2018	TA muutos	TA muutoksen jälkeen	Toteuma 2018	Poikkeama
Atk-ohjelmat, projektit ja laitteet (bruttositova)					
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-558	0	-558	-581	-23
Netto	-558	0	-558	-581	-23
Maa- ja vesialueet (bruttositova)					
Tulot	600	0	600	485	-115
Menot	-3 000	0	-3 000	-3 061	-61
Netto	-2 400	0	-2 400	-2 576	-176
YHDYSKUNTARAKENTAMINEN					
Lähiliikuntapaikat (bruttositova)					
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-100	0	-100	0	100
Netto	-100	0	-100	0	100
Satamat (bruttositova)					
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-680	0	-680	-440	240
Netto	-680	0	-680	-440	240
Kunnallistekniikka (bruttositova)					
Tulot	583		583	2	-581
Menot	-21 088	-5 206	-26 294	-28 522	-2 228
Netto	-20 505	-5 206	-25 711	-28 520	-2 809
Yleiset alueet, puistot ja virkistysalueet (bruttositova)					
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-3 210	0	-3 210	-2 937	273
Netto	-3 210	0	-3 210	-2 937	273
Liikuntapaikat (bruttositova)					
Tulot	0	0	0	105	105
Menot	-6 105	-600	-6 705	-5 401	1 304
Netto	-6 105	-600	-6 705	-5 296	1 409
YHDYSKUNTARAKENTAMINEN YHTEENSÄ					
Tulot	583	0	583	107	-476
Menot	-31 183	-5 806	-36 989	-37 299	-310
Netto	-30 600	-5 806	-36 406	-37 192	-786
KONEET JA KALUSTO					
Kaupunkirakennelautakunta (bruttositova)					
Menot	-50	0	-50	-75	-25
Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta (bruttositova)					
Tulot	0	0	0	65	65
Menot	-731	0	-731	-671	60
Netto	-731	0	-731	-606	125
Kasvun ja oppimisen lautakunta (bruttositova)					
Menot	-1 490	0	-1 490	-1 454	36

1000 euroa	TA 2018	TA muutos	TA muutoksen jälkeen	Toteuma 2018	Poikkeama
Perusturva- ja terveystalouden (bruttositova)					
Tulot	0	0	0	8	8
Menot	-695	0	-695	-473	222
Netto	-695	0	-695	-465	230
KONEET JA KALUSTO YHTEENSÄ					
Tulot	0	0	0	73	73
Menot yhteensä (sitova)	-2 966	0	-2 966	-2 672	294
Netto	-2 966	0	-2 966	-2 599	367
MUUT AINEELLISET HYÖDYKKEET (bruttositova)					
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-50	0	-50	-49	1
Netto	-50	0	-50	-49	1
OSAKKEET JA OSUDET (bruttositova)					
Tulot	1 625	3 000	4 625	4 776	151
Menot	-4 000	-3 700	-7 700	-8 758	-1 058
Netto	-2 375	-700	-3 075	-3 982	-907
YDINKAUPUNGIN INVESTOINNIT YHTEENSÄ					
Tulot	2 808	3 000	5 808	5 441	-367
Menot	-41 757	-9 506	-51 263	-52 421	-1 158
Netto	-38 949	-6 506	-45 455	-46 979	-1 525

Investointiosan rakenne:

- atk-ohjelmat ja laitteet
- maa- ja vesialueet
- yhdyskuntarakentaminen
 - o lähiliikuntapaikat
 - o satamat
 - o kunnallistekniikka
 - o yleiset alueet, puistot ja virkistysalueet
 - o liikuntapaikat
- koneet ja kalusto
- muut aineelliset hyödykkeet
- osakkeet ja osuudet

Atk-ohjelmat ja laitteet

Elinvoima- ja konsernipalvelu

- Tietoliikenneverkon laajentaminen (mm. Nilsä/Tahko –alue, Kurkimäki-Hiltulanlahti, Kirjastokatu-Käsityökatu ja Juankoski)
- SMARA-hanke, Savilahden valokuituverkon yleissuunnitelma ja SALLI toimiston runkoyhteyden laitteen asennettuna

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue

- Omatoimikirjaston laitehankintoja sivukirjastoihin

Kasvu ja oppimisen palvelualue

- Lukio-opetukseen ja siihen liittyvien ICT –ratkaisujen kehittämishankintoja (Juankosken kuntaliitosavustus)
- Sähköisen ylioppilaskirjoituksen laitehankintoja

Maa- ja vesialueet

Maanhankintaa on jatkettu aktiivisesti kaupungin tulevilla kasvualueilla. Neuvotteluiden kohteena ovat olleet Vanuvuoressa ja Ranta-Toivalassa sijaitsevat maa-alueet sekä uuden uimahallin tontti. Nettomenot ylittyivät arvioidusta, koska myytyjen kiinteistöjen tasearvot olivat alhaisemmat kuin talousarviossa arvioitiin. Maanhankintamäärärahojen käyttö ylitti lievästi arvioidun.

Suurimmat yhdyskuntarakentamisen investoinnit

Savilahti

Savilahden allianssihanke on kehitysvaiheessa. Allianssissa on suunniteltu liikennejärjestelyjä ja kunnallistekniikan rakentamista koko alueelle. Savilahdentien katusuunnitelma on hyväksymisprosessissa. Savilahden alueen suunnittelu nivoutuu alueen asemakaavoitukseen. Niiralankadun saneeraus on valmistunut syksyllä. Savilahden kehitysvaihe on vaatinut runsaasti arvioitua enemmän määrärahoja ja myös Niiralankatu ylitti käytävissä olevat määrärahat.

Ydinkeskustan hankkeet

Kauppakadun saneeraus on valmis ja Snellmaninpuiston saneeraus on aloitettu Kauppakatuun liittyviltä osiltaan. Matkustajasataman kehittämishanke on aloitettu syksyllä ja alueen täyttötöyt ovat käynnissä. Kauppakadun saneeraus- ja katusuunnittelun pääasiassa katukivien määrien kasvusta sekä kivien ja kivitöiden arvioitua kalliimmasta kustannustasosta johtuen. Kauppakadulta lähtevää Museokatua saneerattiin Museon sähkönsiirtoihin ja kaukolämpötoihin liittyvältä osaltaan. Rautatieasemalle on tekeillä Kuopion Portin hankkeeseen liittyen asematunnelin oikaisu, jonka rakennuttaa kaupunki Liikenneviraston kanssa tehdyn sopimuksen pohjalta.

Katujen peruskorjaukset

Pajulahdentien ja Reposaarentien korjaukset ovat viimeistelytöitä vaille valmiita ja Ruotsinkadun saneeraus on valmis.

Täydennysrakentaminen

Mölymäellä Kaartokadun kunnallistekniikan rakentaminen on tehty. Tarhakaaren, Yötarhantien ja Varsapolun työt ovat pääosin tehty, Tarhakaarella tehdään viimeistelytöitä vielä vuonna 2019.

Asuinalueiden uudisrakentaminen

Hiltulanlahden alueella ovat rakentamistyöt olleet käynnissä koko vuoden. Moottoritien länsipuolen 1. -vaiheen kunnallistekniikka on valmiina ja tontit ovat luovutettu rakentajille sekä 2.-vaiheen työt ovat käynnissä. Moottoritien sekä vanhan viitostien välillä tehtiin viimeistelytöitä suunnitellusti. Kuikkalammen alueen osalta rakentaminen on käynnissä.

Puijoon liittyvät hankkeet

Puijon urheilulaakson alueen vieressä Suurmäentien saneeraus on viimeistelytöitä vaille valmis ja Puijon Urheilulaakson hulevesi- ja pysäköintialueet ovat päällystys- ja viimeistelytöitä vaille valmiita. Latu- ja reittiverkoston osalta on tehty parantamistyötä, joiden ohella lumen varastointiin ja latusillan levittämiseen liittyvät työt ovat valmiina. Vuoden 2019 investointeja varten on tehty suunnitelmia tekonurmikentän rakentamiseksi nykyisen nurmikentän paikalle. Samassa yhteydessä suunnitellaan kentän kohdalle tarvittavat reitistösiirrot.

Liikuntapaikat

Lippumäen tekojääradan rakentaminen on ollut käynnissä kevästä lähtien ja alueen työt saatiin pääosin valmiiksi loppuvuonna. Tekojääradan jäädytyslaitteiston käyttöönotto siirtyi vuodelle 2019 laitteiston pitkistä toimitusajoista johtuen. Alueelle aloitettiin luonnonjään tekeminen joulukuussa, alue saadaan käyttöön tammi-kuun 2019 alkupuolella.

Kuntolaakson alueella on Hannes Kolehmainen kadun siirron maatyöt tehty, kadun valmistuminen ja siihen liittyvät työt Suokadulla jäävät vuodelle 2019.

Heinjoella on jatkettu alueen rakentamista yhteistyössä alueella toimivien seurojen kanssa ja maanlajitusalueen laajennukselle on saatu ympäristölupa Aluehallintovirastosta. Laajennusta varten tarvittavan tiestön teko on käynnissä.

Yleiset alueet, ulkoilu-, virkistys- ja satama-alueet

Alueilla on tehty useita eri hankkeita, mm. Rypysuon keskusleikkipaikan, Pirttilahdenpuiston ja Valkeisenpuiston työt ovat valmiina. Liikennepuiston ja Pirttiniemen leikki- ja uimapaikan viimeistelyitä tehdään vielä vuonna 2019. Maljalahteen ja Pirttiniemeen on asennettu uudet laiturit ja Keinälahteen asennettava laituri on valmis. Vuoden lopulla hankittiin Maljalahteen yksi lisälaituri Matkustajasataman laajennuksen takia, laituriin voidaan osoittaa veneitä korjattavista laitureista. Lisäksi on toteutettu runsaasti erilaisia viimeistelykohteita.

Lähiliikuntapaikat

Pirttiniemen keskuspuiston hanke on valmis.

Elinkeinoiniin liittyvät hankkeet

Matkustajasataman kehittämishankkeella parannetaan Kuopion ja eritoten satama-alueen elinkeinotoiminnan toimintaedellytyksiä. Hankkeelle on saatu Aluehallintovirastosta vesitalouslupa ja hanke on käynnissä. Kh myönsi lisämäärärahan Lippumäen alueelle nk. Tuplajäiden tontin esirakentamiseen, kohde on valmis. Elinkeinoalueisiin varatulla määrärahalla on hankittu Kauppatorin toiminnan elävöittämiseen ja sen turvallisuuteen liittyviä varusteita ja kalusteita. Joulukuussa käynnistettiin kh:n myöntämän rahoituksen perusteella Pieni Neulamäen yritysalueen laajennus, jossa esirakennetaan yritystonttialueita ja niiden vaatimaa kunnallistekniikkaa.

Maaseututaajamat

Pajulahden kevyen liikenteen väylän hanke on toteutettu yhteistyössä Pohjois-Savon ely-keskuksen kanssa ja kohteen työt ovat viimeistelyitä vaille valmiina. Muuruveden Rantatien parantamista ei saatu hankkeen kalleuden takia liikkeelle. Juankosken ja Nilsin kohteet ovat tehty murskepintaisiksi, niiden päällystys- ja viimeistelytyö tehdään keväällä 2019. Karttulan katutyöt ovat valmiina Koulukeskuksen saneeraukseen liittyvine töineen.

Koneet ja kalusto

Kaupunkirakennelautakunta

Ilmanlaadun mittauskoppi ja laitteet sekä takymetri on hankittu. Telamönkijä hankittu metsätalouteen käyttökelvottoman tilalle.

Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta

Suurimmat hankinnat kohdistuivat Nilsin ja Karttulan kirjastojen kalustamiseen ja varustamiseen. Kuopiohallille hankittiin uusi esiintymislava, tulostaulu sekä uudet hyppypatjat. Kansalaistoiminnan palveluihin hankittiin tankofutisareena, museoilla uusittiin näyttely- sekä ulkovalaistusta. Teatterilla hankittiin valokalustoa esim. valopöytä ja musiikkikeskuksessa hankittiin mm. yleisötilojen ledvalaisimia.

Kasvun ja oppimisen lautakunta

Määrärahaa käytettiin Karttulan Kissakuusen uuden koulun ja päiväkodin kalustamiseen ja varustamiseen sekä uusien päiväkotien; Päivärannan, Maaningan ja Juankosken kalustamiseen ja varustamiseen. Työympäristön ergonomian parantamiseksi, ja työfysioterapian esityksistä on hankittu säädettäviä työtuoleja sekä sähköllä säädettäviä työpöytiä. Myös koulujen ja päiväkotien ja nuorisopalveluiden olemassa olevaa kalustoa on uusittu. Päiväkotien työergonomiaa on parannettu uusilla korkeilla ryhmäkalusteilla. Joitain hankintoja jäi toteutumatta, kalustetoimittajien aikatauluviiveiden vuoksi. Nämä toimitukset siirtyivät vuodelle 2019.

Perusturva- ja terveyslautakunta

Merkittävimmät hankkeet olivat suun terveydenhuollon hankinnat, sairaalan kalustohankinnat, Kasarminkadun palveluasuntojen kalustaminen ja terveydenhoitoyksikön hankinnat. Kokonaan toteutumatta jäi kuntosalilaitteiden uusinta Leväsen palvelukotiin, Nilsin terveyskeskukseen ja Juankosken terveyskeskukseen.

Muut aineelliset hyödykkeet

Määrärahaa käytettiin taidemuseon kokoelmahankintoihin sekä taideteosten huoltokustannuksiin.

Osakkeet ja osuudet

Tuloihin on kirjattu mm. Kuopion Energia Oy:n, Itä-Suomen huoltopalvelu liikelaitoskuntayhtymä (Servica) ja Kallaveden Työterveys Liikelaitoksen pääomasijoitusten palautukset sekä pörssiosakkeiden myyntejä.

Menoihin on kirjattu mm. pääomasijoitukset Servica Oy:öön, Järviseudun Työterveys Oy:öön, Kallaveden työterveys Oy:öön ja Monetra Pohjois-Savo Oy:öön sekä Kiinteistö Oy Kuopion Luukkaan ja Kiinteistö Oy Kuopion Palolaakson rahastoittavat rahoitusvastikkeet.

Taseyksiköt

Pohjois-Savon alueellinen pelastuslaitos

1000 euroa	TA 2018	TA muutos	TA muutoksen jälkeen	Toteuma 2018	Poikkeama
Tulot	470	276	746	577	-169
Menot	-1 634	-577	-2 211	-1 768	443
Netto	-1 164	-301	-1 465	-1 191	274

Investointeihin ei saatu kaikkia arvioituja rahoitusosuuksia tai rahoitusosuus jäi arvoitua pienemmäksi. Menojen osalta osa hankinnoista siirtyy vuodelle 2019 koska mm. tilattujen ambulanssien valmistuminen viivästyi.

Kuopion tilakeskus

Kiinteistöjen myynnit (bruttositova)

Tulot	3 285	-1 285	2 000	886	-1 114
Menot	0	0	0	0	0
Netto	3 285	-1 285	2 000	886	-1 114

Vuonna 2018 toteutui 11 kauppaa.

Peruskorjaus

Kuopion musiikkikeskus (bruttositova)

Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-7 500	0	-7 500	-8 089	-589
Netto	-7 500	0	-7 500	-8 089	-589

Kokonaisinvestointi oli 9,72 milj. euroa. Investointi sisälsi taloteknisten järjestelmien uusimisen, konserttisalin istuimien kunnostamisen sekä esiintymislavan tekniikan korjauksen. Korjaustyöt etenivät suunnitellusti, konserttisali valmistui 31.8.2018. Muilta osin rakennustyöt valmistuivat 31.12.2018.

Kuopion museon perusparannus ja laajennus (bruttositova)

Tulot	0	360	360	480	120
Menot	-1 500	400	-1 100	-1 121	-21
Netto	-1 500	760	-740	-641	99

Hankkeen suunnittelu käynnistyi, rakennuslupa jätettiin ja työmaavaihe alkoi marraskuussa 2018. Opetus- ja kulttuuriministeriön 26.2.2018 päätöksen mukaan valtionavustus toteutuneista kustannuksista on 35 %.

Maaningan nuoriso- ja liikuntatalo (bruttositova)

Tulot	750	-525	225	225	0
Menot	-1 600	400	-1 200	-1 091	109
Netto	-850	-125	-975	-866	109

Urakoitsijat valittiin ja rakennustyöt alkoivat syksyllä 2018. Kohde valmistuu heinäkuussa 2019.

1000 euroa	TA 2018	TA muutos	TA muutoksen jälkeen	Toteuma 2018	Poikkeama
Lippumäen jäähallin muuttaminen sisäliikuntatilaksi (bruttositovuus)					
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-200	200	0	0	0
Netto	-200	200	0	0	0

Lippumäen jäähallin muuttaminen sisäliikuntatilaksi ja perusparannus ei toteutunut vuonna 2018. Hankesuunnitelma valmistunut helmikuussa 2019. Toteutussuunnittelu alkaa keväällä 2019 ja hankkeen toteutus aloitetaan loppuvuodesta 2019. Hanke siirtyy vuodelle 2019.

Nilsin kirjasto (bruttositova)

Tulot	0	0	0	125	125
Menot	-250	0	-250	-192	58
Netto	-250	0	-250	-68	182

Kohteen investointi käsitti talotekniset korjaustyöt ja monipalvelupisteen rakentamisen. Kohde valmistui ja vastaanotettiin huhtikuussa 2018.

Väestönsuojien korjaukset (bruttositova)

Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-500	500	0	0	0
Netto	-500	500	0	0	0

Viiden kallioväestönsuojan korjaus kriisinaikaiseen käyttöön ei toteutunut vuonna 2018. Korjausten laajuus selvitetään vuonna 2019.

Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskus (bruttositova)

Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-600	0	-600	-525	75
Netto	-600	0	-600	-525	75

Vuoden 2018 määräraha varattiin suunnitteluun. Suunnittelijat kilpailutettiin keväällä 2018 ja toteutussuunnittelu aloitettiin syksyllä 2018. Kenttätutkimustöitä suoritettiin vuoden 2018 kevään ja kesän aikana.

Puijon torni (bruttositova)

Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-800	750	-50	-21	29
Netto	-800	750	-50	-21	29

Suunnittelutyö käynnistyi vuonna 2018 ja rakentaminen toteutetaan vuonna 2019.

Kasarmirakennus A (bruttositova)

Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-200	200	0	0	0
Netto	-200	200	0	0	0

Perusparannus toimistokäyttöön ei toteutunut vuonna 2018.

Pirtin koulu C (bruttositova)

Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-200	0	-200	-114	86
Netto	-200	0	-200	-114	86

Pirtin koulun C -lisärakennuksen muutostyöt tehtiin kesällä 2018.

Niiralan koulu (bruttositova)

Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-200	200	0	0	0
Netto	-200	200	0	0	0

Kohteen hankesuunnittelu tehdään vuonna 2019 ja kuntotutkimus (käyttötalousmeno) tehtiin syksyllä 2018.

1000 euroa	TA 2018	TA muutos	TA muutoksen jälkeen	Toteuma 2018	Poikkeama
------------	---------	-----------	----------------------	--------------	-----------

Kalusto ja valmiussuunnitelma-hankinnat (bruttositova)

Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-60	-10	-70	-57	13
Netto	-60	-10	-70	-57	13

Vuonna 2018 hankittiin siirrettävät varavesisäiliö ja aggregaatti.

Pienet peruskorjauskohteet (bruttositova)

Tulot	23	0	23	24	1
Menot	-6 500	-800	-7 300	-6 978	322
Netto	-6 477	-800	-7 277	-6 954	323

Vuorilinnan päiväkodin investointi toteutui vuonna 2018. Muut hankkeet etenivät lähes myönnetyn määrärahan puitteissa. Kiireellisiin, toimitilojen turvallisuutta ja terveyttä varmistaviin sisäilmakorjauksiin saatiin 800 000 euron lisämääräraha (kh 8.10.2018 § 277 ja kv 22.10.2018 § 76).

Peruskorjaus yhteensä

Tulot	773	-165	608	853	245
Menot	-20 110	1 840	-18 270	-18 187	83
Netto	-19 337	1 675	-17 662	-17 334	328

Uudisrakentaminen

Lippumäen ylipainehalli (bruttositova)

Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-1 450	1 300	-150	-179	-29
Netto	-1 450	1 300	-150	-179	-29

Ylipainehallin osalta urakkatarjoukset saatiin 1.6.2018 ja urakkasopimus allekirjoitettiin lokakuussa 2018.

Keskuskentän areena (bruttositova)

Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-200	170	-30	-22	8
Netto	-200	170	-30	-22	8

Vuoden 2018 määräraha oli varattu hankesuunnitteluun, joka käynnistyi toukokuussa 2018 ja valmistui joulukuun 2018 loppuun mennessä. Hankesuunnitteluun varattu määräraha toteutui pienempänä, koska varsinainen suunnittelu tehdään vuonna 2019.

Lumit, musiikki- ja ilmaisutaidon lukio (bruttositova)

Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-200	100	-100	-70	30
Netto	-200	100	-100	-70	30

Vuoden 2018 määräraha käytettiin toteutussuunnitteluun.

Länsirannan koulu ja päiväkotikoti (bruttositova)

Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-200	100	-100	-50	50
Netto	-200	100	-100	-50	50

Hankesuunnittelu hyväksyttiin kasvun ja oppimisen lautakunnassa 14.8.2018 ja kaupunginhallituksessa 24.9.2018. Hanke etenee teknisenä KVR-urakkana. Määräraha on käytetty hankkeen viitesuunnitelmien tekemiseen ja valmisteluun.

1000 euroa	TA 2018	TA muutos	TA muutoksen jälkeen	Toteuma 2018	Poikkeama
------------	---------	-----------	----------------------	--------------	-----------

Tuomikujan päiväkotito (bruttositoiva)

Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-3 200	0	-3 200	-3 085	115
Netto	-3 200	0	-3 200	-3 085	115

Uusi päiväkotito, jossa on tilat 6 ryhmälle ja neuvolalle. Kohde valmistui joulukuussa 2018. Päiväkotilaiset pääsevät käyttämään tiloja tammikuussa 2019.

Juankosken uusi päiväkotito (bruttositoiva)

Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-520	-14	-534	-534	0
Netto	-520	-14	-534	-534	0

Kohde valmistui ja otettiin käyttöön maaliskuussa 2018. Pihatytöt valmistuivat kesäkuussa 2018. Kokonaisinvestointi oli 2,72 milj. euroa.

Saaristokaupungin päiväkotito I, Kuikkalampi (bruttositoiva)

Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-1 500	-800	-2 300	-1 574	726
Netto	-1 500	-800	-2 300	-1 574	726

Uudisrakennushanke ja urakoitsijavalinnat tehtiin (kh 16.7.2018 § 204). Uuden, 8-ryhmäisen päiväkodin rakentaminen käynnistyi vuonna 2018 nopeammin kuin vuoden 2018 talousarvion ennustettiin. Kohde valmistuu syksyllä 2019.

Nilsin päiväkotito (bruttositoiva)

Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-50	20	-30	0	30
Netto	-50	20	-30	0	30

Uuden, 5-ryhmäisen vuokrapäiväkodin hankesuunnitelma oli kasvun ja oppimisen lautakunnassa 21.11.2017 ja kaupunginhallituksessa 21.5.2018 § 156. Kyseessä on ulkopuolisen investorin omistama vuokrapäiväkotito.

Vehmersalmen päiväkotito (bruttositoiva)

Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-50	50	0	0	0
Netto	-50	50	0	0	0

Hanke siirtyi vuodelle 2019. Hankesuunnitelma valmistuu vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä.

Kantakaupungin koillisen alueen päiväkotito

Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-400	400	0	0	0
Netto	-400	400	0	0	0

Tämä kohde on osa käynnissä olevaa verkostosiselvitystyötä. Tarvieselvitys käsiteltiin kasvun ja oppimisen lautakunnassa 18.9.2018 ja hankesuunnittelu käynnistyy vuonna 2019.

Riistaveden alueen koulu

Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-200	200	0	0	0
Netto	-200	200	0	0	0

Vuodelle 2018 varattiin suunnittelumääräraha. Hankesuunnittelua ei toteuteta tänä vuonna. Kuuluu koillisen alueen käynnissä olevaan erilliseen verkostosiselvitykseen.

1000 euroa	TA 2018	TA muutos	TA muutoksen jälkeen	Toteuma 2018	Poikkeama
------------	---------	-----------	-------------------------	-----------------	-----------

Nilsin uusi terveysasema (bruttositova)

Tulot	0	0	0	0	0
Menot	0	-490	-490	-467	23
Netto	0	-490	-490	-467	23

Nilsin uusi terveysasema valmistui lokakuussa 2018.

Uudisrakentaminen yhteensä

Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-7 970	1 036	-6 934	-5 981	953
Netto	-7 970	1 036	-6 934	-5 981	953

Kuopion Tilakeskus yhteensä

Tulot	4 058	-1 450	2 608	1 739	-869
Menot	-28 080	2 876	-25 204	-24 168	1 036
Netto	-24 022	1 426	-22 596	-22 429	167

Liikelaitokset

Kuopion Vesi Liikelaitos (nettositovuus)

Tulot	15	5 206	5 221	5 219	-2
Menot	-14 215	0	-14 215	-12 596	1 619
Netto	-14 200	5 206	-8 994	-7 377	1 617

Vuonna 2018 investointimenot olivat 12,6 milj. euroa (8,9 milj. euroa vuonna 2017). Investointimenoista vesi-huoltoverkostojen rakentamiseen käytettiin 6,4 milj. euroa ja laitosrakentamiseen 6,2 milj. euroa. Saneerauksen osuus investoinneista oli 57 %. Talousarvioon varattua investointimäärärahaa jäi käyttämättä 1,6 milj. euroa. Tästä verkostoinvestointien osuus on 1,0 milj. euroa ja laitosinvestointien osuus 0,6 milj. euroa.

Kuntatekniikkaliikelaitos

Tulot	20	0	20	0	-20
Menot	-689	0	-689	-762	-73
Netto	-669	0	-669	-762	-93

Investoinnit yhteensä

Tulot	7 371	7 032	14 403	12 977	-1 426
Menot	-86 375	-7 207	-93 581	-91 716	1 865
Netto	-79 004	-175	-79 178	-78 739	439

2.3.3 Rahoitusosan toteutuminen

Rahoitusosan toteutumisessa osoitetaan miten kaupungin menot on rahoitettu. Sen avulla kootaan tulorahoitus, investoinnit, anto- ja ottolaina sekä muu rahoitustoiminta yhteen laskelmaan. Toteutumisvertailut sisältävät sisäiset erät.

Rahoitusosa sisältää sellaisia eriä, joiden toteutumisen seuranta tapahtuu talousarvion tuloslaskelma- ja investointiosassa sekä sellaisia eriä, joiden toteutumista seurataan rahoitusosassa. Viimeksi mainittuja eriä ovat mm. antolainasaamisten lisäykset ja vähennykset, lainojen lisäykset ja vähennykset sekä oman pääoman muutokset.

Toiminnan ja investointien rahavirta

Ydinkaupungin vuosikate oli 2 milj. euroa ja koko kaupungin 31,6 milj. euroa. Satunnaiset erät olivat 12,4 milj. euroa, kun satunnaiset tuotot olivat 13,3 milj. euroa, siitä 9,1 milj. euroa oli myyntivoittoa Itä-Suomen huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymän (Servica) purkamisesta ja 4,2 milj. euroa myyntivoittoa Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n osakkeiden myynnistä. Satunnaisiin tuottoihin lisättiin talousarviomuutoksissa 13,7 milj. euroa, kertymä oli 0,4 milj. euroa pienempi. Satunnaisiin kuluihin on kirjattu 0,9 milj. euroa Kevama Oy:n takaustapiota, talousarviossa ei varauduttu satunnaisiin kuluihin.

Tulorahoituksen korjauserät ovat tuloslaskelmaan kirjatut käyttöomaisuuden myyntivoitot, jotka sisältyvät myös rahoituslaskelman ”pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustuloihin”. Ydinkaupungin tulorahoituksen korjauserät olivat -11,4 milj. euroa ja koko kaupungin -12,6 milj. euroa.

Ydinkaupungin toiminnan rahavirta eli investointeihin ja lainan lyhennyksiin käytettävä tulorahoitus toteutui talousarviota parempana, koska vuosikate toteutui selvästi muutettua talousarviota parempana. Toiminnan rahavirta oli 3 milj. euroa ja se oli 10,1 milj. euroa muutettua talousarviota ja 4,5 milj. euroa alkuperäistä talousarviota parempi.

Toiminnan rahavirta koko kaupungissa oli 31,3 milj. euroa. Toteutunut toiminnan rahavirta on siten 10 milj. euroa muutettua talousarviota ja 4,4 milj. euroa alkuperäistä talousarviota parempi. Toiminnan rahavirta toteutui parempana, koska vuosikate toteutui selvästi muutettua talousarviota parempana.

Ydinkaupungin investointimenot olivat 52,4 milj. euroa, 1,2 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina. Talousarviomuutoksissa investointimenoja lisättiin 9,5 milj. euroa. Merkittävin lisäys oli 5,2 milj. euron määräraha hulevesiverkoston siirtoon kaupungin taseeseen Kuopion Vesi Liikelaitoksen taseesta. Rahoitusosuudet investointeihin olivat 0,1 milj. euroa ja omaisuuden luovutustulot 16,8 milj. euroa.

Koko kaupungin investointimenot olivat 91,7 milj. euroa, toteutuma oli 1,9 milj. euroa muutettua talousarviota pienempi. Kunnallistekniikan investoinnit olivat 28,5 milj. euroa, liikuntapaikat 5,4 milj. euroa, maa-alueiden osto 3,1 milj. euroa sekä osakkeet ja osuudet 8,8 milj. euroa. Tilakeskuksen investoinnit olivat 24,2 milj. euroa ja Kuopion Vesi Liikelaitoksen 12,6 milj. euroa. Rahoitusosuudet investointeihin olivat 1,6 milj. euroa ja omaisuuden myyntitulot 24,1 milj. euroa. Omaisuuden myyntituloja kertyi mm. osakkeiden ja osuuksien, maa- ja vesialueiden sekä kiinteistöjen myynneistä. Koko kaupungin investointien rahavirta oli -66,1 milj. euroa. Tämä oli 9,1 milj. euroa muutettua talousarviota heikompi ja 3,8 milj. euroa alkuperäistä talousarviota parempi.

Erittely investointimenojen toteumasta kohteittain on esitetty investointimenojen toteutumisvertailussa sekä taseyksiköiden ja liikelaitosten tilinpäätöksissä.

Ydinkaupungin toiminnan ja investointien rahavirta oli 32,6 milj. euroa alijäämäinen. Se toteutui hieman talousarviota heikommin, sillä se oli 1,6 milj. euroa heikompi kuin muutetussa talousarviossa ja 0,5 milj. euroa heikompi kuin alkuperäisessä talousarviossa.

Koko kaupungin toiminnan ja investointien rahavirta oli 66,1 milj. euroa alijäämäinen. Se oli 9,1 milj. euroa muutettua talousarviota heikompi, mutta 3,8 milj. euroa alkuperäistä talousarviota parempi.

Rahoituksen rahavirta

Koko kaupungin antolainojen saamiset kasvoivat 3,5 milj. euroa. Antolainasaamisten lisäykset olivat yhteensä 8,9 milj. euroa ja vähennykset 5,4 milj. euroa. Antolainauksen muutokset toteutuivat 0,5 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä ja 2,4 milj. euroa alkuperäistä talousarviota suurempina.

Koko kaupungin lainakanta kasvoi 17,3 milj. euroa. Pitkäaikaisia lainoja nostettiin 88 milj. euroa ja lyhennettiin 45,7 milj. euroa. Lyhytaikaisia lainojen vähennys oli 25 milj. euroa. Lainakanta kasvoi lähes 19 milj. euroa muutettua talousarviota vähemmän. Oman pääoman muutokset olivat 0,2 milj. euroa.

Muut maksuvalmiuden muutokset toteutuivat koko kaupungissa 11,2 milj. euron suuruisina, kun talousarviossa oli varauduttu 0,7 milj. euron muutokseen. Suurin poikkeama oli korottomissa veloissa, jotka lisääntyivät 19,5 milj. euroa talousarvioon nähden. Korottomien velkojen kasvu aiheutui saaduista ennakoista, ostovelosta, muista veloista sekä siirtovelosta, jotka kasvoivat eniten, 11,3 milj. euroa.

Ydinkaupungin rahoituksen rahavirran toteutuma oli 22,5 milj. euroa, kun muutetussa talousarviossa sen arvioitiin olevan 28 milj. euroa. Koko kaupungin rahoituksen rahavirta oli puolestaan 24,7 milj. euroa, kun se muutetussa talousarviossa oli 32,8 milj. euroa.

Rahavarojen muutos

Kassavarat vuoden 2018 lopussa olivat 40,5 milj. euroa. Rahavarat vähentyivät 10 milj. euroa tilivuoden aikana, sillä vuoden ensimmäisen päivän kassavarat olivat 50,5 milj. euroa.

TALOUSARVION RAHOITUSOSAN TOTEUTUMISVERTAILU 2018
YDINKAUPUNKI ILMAN LIIKELAITOKSIA JA MUITA TASEYKSIKÖITÄ
Sisältää sisäiset erät

	Alkuperäinen talousarvio 1000 €	Talousarvio- muutokset 1000 €	Talousarvio- yhteensä 1000 €	Toteuma 1000 €	Poikkeama 1000 €
Toiminnan ja investointien rahavirta					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	6 910	-19 908	-12 998	2 016	-15 014
Satunnaiset erät	0	13 726	13 726	12 386	1 341
Tulorahoituksen korjauserät	-8 400	600	-7 800	-11 407	3 607
Toiminnan rahavirta yhteensä	-1 490	-5 582	-7 072	2 994	-10 066
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-41 757	-9 506	-51 262	-52 421	1 158
Rahoitusosuudet investointimenoihin	583	0	583	107	476
Pysyvien vast. hyödykk. luovutustulot	10 625	16 126	26 751	16 762	9 989
Investointien rahavirta yhteensä	-30 549	6 620	-23 928	-35 551	11 623
Toiminnan ja investointien rahavirta	-32 038	1 039	-31 000	-32 557	1 557
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset muille	0	-3 900	-3 900	-3 875	-25
Antolainasaamisten lisäykset liikelaitoksille	-6 200	1 000	-5 200	-5 000	-200
Antolainasaamisten vähennykset muilta	4 000	0	4 000	4 397	-397
Antolainasaamisten vähennykset liikelaitoksilta	1 091	0	1 091	964	127
Antolainauksen muutokset yhteensä	-1 109	-2 900	-4 009	-3 514	-495
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	100 000	0	100 000	83 000	17 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-53 000	0	-53 000	-44 781	-8 219
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-15 000	0	-15 000	-25 000	10 000
Lainakannan muutokset yhteensä	32 000	0	32 000	13 219	18 781
Oman pääoman muutokset	0	0	0	1 504	-1 504
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	0	0	0	-181	181
Vaihto-omaisuuden muutos	0	0	0	49	-49
Saamisten muutos	0	0	0	-6 614	6 614
Korottomien velkojen muutos	0	0	0	18 073	-18 073
Muut maksuvalmiuden muutokset yht.	0	0	0	11 328	-11 328
Rahoituksen rahavirta	30 891	-2 900	27 991	22 537	5 454
Rahavarojen muutos	-1 147	-1 861	-3 009	-10 020	7 011
Rahavarojen muutos					
Rahavarat 31.12.				40 495	
Rahavarat 1.1.				50 515	
Muutos				-10 020	

TALOUSARVION RAHOITUSOSAN TOTEUTUMISVERTAILU 2018
YDINKAUPUNKI, LIIKELAITOKSET JA MUUT TASEYKSIKÖT YHTEENSÄ
Sisältää sisäiset erät

	Alkuperäinen talousarvio 1000 €	Talousarvio- muutokset 1000 €	Talousarvio- yhteensä 1000 €	Toteuma 1000 €	Poikkeama 1000 €
Toiminnan ja investointien rahavirta					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	36 035	-19 908	16 127	31 586	-15 459
Satunnaiset erät	0	13 726	13 726	12 386	1 341
Tulorahoituksen korjauserät	-9 132	600	-8 532	-12 636	4 104
Toiminnan rahavirta yhteensä	26 903	-5 582	21 321	31 335	-10 014
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-86 374	-7 207	-93 581	-91 716	-1 865
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 829	123	1 952	1 551	401
Pysyvien vast. hyödykk. luovutustulot	14 642	20 035	34 677	24 083	10 594
Investointien rahavirta yhteensä	-69 904	12 952	-56 951	-66 081	9 130
Toiminnan ja investointien rahavirta	-43 001	7 370	-35 631	-34 746	-884
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	0	-3 900	-3 900	-3 911	11
<i>Antolainasaamisten lisäykset liikelaitoksille</i>	-6 200	1 000	-5 200	-5 006	-194
Antolainasaamisten vähennykset	4 000	0	4 000	4 460	-460
<i>Antolainasaamisten vähennykset liikelaitoksilta</i>	1 091	0	1 091	964	127
Antolainauksen muutokset yhteensä	-1 109	-2 900	-4 009	-3 492	-517
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	106 200	-1 000	105 200	88 000	17 200
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-54 091	0	-54 091	-45 745	-8 346
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-15 000	0	-15 000	-25 000	10 000
Lainakannan muutokset yhteensä	37 109	-1 000	36 109	17 255	18 854
Oman pääoman muutokset	0	0	0	-230	230
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	0	0	0	-181	181
Vaihto-omaisuuden muutos	0	0	0	115	-115
Saamisten muutos	0	0	0	-8 979	8 979
Korottomien velkojen muutos	720	0	720	20 239	-19 519
Muut maksuvalmiuden muutokset yht.	720	0	720	11 194	-10 474
Rahoituksen rahavirta	36 720	-3 900	32 820	24 726	8 094
Rahavarojen muutos	-6 281	3 470	-2 811	-10 020	7 209
Rahavarojen muutos					
Rahavarat 31.12.				40 495	
Rahavarat 1.1.				50 515	
Muutos				-10 020	

RAHOITUSLASKELMA YRITYKSITTÄIN 2018

Sisältää sisäiset erät

	Taseyksiköt				Ydinkaupunki ja taseyksiköt yhteensä	Liikelaitokset			Yhteensä
	Ydinkaupunki	P-S pelastuslaitos	Tilakeskus	Isäntäkuntapalvelut		Kuopion Vesi	Kallaveden Työterveys	Kuntatek. liikelaitos	
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta									
Vuosikate	2 016	1 129	16 862		20 007	9 086	593	1 900	31 586
Satunnaiset erät	12 386				12 386				12 386
Tulorahoituksen korjauserät	-11 407	-18	-1 109		-12 533			-103	-12 636
Toiminnan rahavirta yhteensä	2 994	1 112	15 753	0	19 859	9 086	593	1 797	31 335
Investointien rahavirta									
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-52 421	-1 768	-24 168		-78 357	-12 596		-762	-91 716
Rahoitusosuudet investointimenoihin	107	577	853		1 538	13			1 551
Pys. vastaavien hyöd.luov. tulot	16 762	18	1 994		18 774	5 206		103	24 083
Investointien rahavirta yhteensä	-35 551	-1 173	-21 321	0	-58 045	-7 377	0	-659	-66 081
TOIMINNAN JA INV. RAHAVIRTA	-32 557	-62	-5 567	0	-38 186	1 709	593	1 138	-34 746
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA									
Antolainauksen muutokset									
Antolainasaamisten lisäykset	-8 875		-26		-8 901	-16			-8 917
Antolainasaamisten vähennykset	5 361		62		5 423	1 332			5 425
Antolainauksen muutokset	-3 514	0	36	0	-3 478	-15	0	0	-3 492
Lainakannan muutokset									
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	83 000				83 000	5 000			88 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-44 781	-144			-44 925	-820			-45 745
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-25 000				-25 000	0			-25 000
Lainakannan muutokset	13 219	-144	0	0	13 075	4 180	0		17 255
Oman pääoman muutokset	1 504				1 504		-1 734		-230
Muut maksuvalmiuden muutokset									
Toimeksiantojen varojen ja pääomien m.	-181				-181				-181
Vaihto-omaisuuden muutokset	49				49	-1		67	115
Saamisten muutokset	-6 614	558	3 984	-184	-2 255	-7 552	1 691	-864	-8 979
Korottomien velkojen muutos	18 073	-352	1 547	184	19 452	1 679	-551	-341	20 239
Muut maksuvalmiuden muutokset	11 328	205	5 531	0	17 065	-5 874	1 141	-1 138	11 194
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	22 537	62	5 567	0	28 166	-1 709	-593	-1 138	24 726
RAHAVAROJEN MUUTOS	-10 020	0	0	0	-10 020	0	0	0	-10 020

2.3.4 Valtuuston hyväksymien sitovien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

Yhteenvedo talousarvion toteutumisvertailusta 2018

		Tuloarviot, 1000 €					Määrärahat, 1000 €				
	Sito- vuus	Talous- arvio	TA:n muutokset	TA muut. jälkeen	Toteu- tuma	Poik- keama	Talous- arvio	TA:n muutokset	TA muut. jälkeen	Toteu- tuma	Poik- keama
KÄYTTÖTALOUSOSA											
Elinvoima- ja konsernipalvelujen palvelualue	N	14 710		14 710	14 414	-297	-42 895		-42 895	-39 077	3 818
Kaupunkiympäristön palvelualue	N	55 355	1 013	56 368	58 710	2 342	-59 915	2 757	-57 158	-56 730	428
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	N	8 989		8 989	9 261	272	-45 753	-300	-46 053	-46 421	-368
Kasvun ja oppimisen palvelualue	N	12 076	115	12 191	12 560	369	-202 483	-2 735	-205 218	-204 803	415
Perusturvan palvelualue	N	26 011	2 025	28 036	29 063	1 027	-173 198	-5 917	-179 115	-178 797	318
Terveydenhuollon palvelualue	N	10 201	885	11 086	11 720	635	-254 553	-4 151	-258 704	-257 019	1 685
Keskusvaalilautakunta	N	600		600	208	-392	-1 125		-1 125	-458	667
Tarkastustoimi	N						-288		-288	-255	33
Yleishallinto	N	5 962	-2 600	3 362	3 422	60	-25 294	-200	-25 494	-24 598	896
KÄYTTÖTALOUS YHTEENSÄ		133 903	1 439	135 342	139 359	4 016	-805 503	-10 547	-816 050	-808 158	7 892
TULOSLASKELMAOSA											
Verotulot	B	457 500	-18 500	439 000	441 274	2 274					
Valtionosuudet	B	195 400	1 700	197 100	197 256	156					
Rahoitustuotot ja -kulut	N	31 196	4 444	35 640	36 243	603	-5 586	1 556	-4 030	-3 959	71
Satunnaiset erät	B		13 726	13 726	13 284	-442				-763	-763
TULOSLASKELMAOSA YHTEENSÄ		684 096	1 370	685 466	688 058	2 592	-5 586	1 556	-4 030	-4 722	-692

	Sito- vuus	Tuloarviot, 1000 €					Määrärahat, 1000 €				
		Talous- arvio	TA:n muutokset	TA muut. jälkeen	Toteu- tuma	Poik- keama	Talous- arvio	TA:n muutokset	TA muut. jälkeen	Toteu- tuma	Poik- keama
INVESTOINTIOSA											
Atk-ohjelmat ja laitteet	B						-558		-558	-581	-23
Maa- ja vesialueet	B	600		600	485	-115	-3 000		-3 000	-3 061	-61
Yhdyskuntarakentaminen											
Satamat	B						-680		-680	-440	240
Liikuntapaikat	B				105	105	-6 105	-600	-6 705	-5 401	1 304
Lähiliikuntapaikat	B						-100		-100		100
Yleiset alueet, puistot ja virkistysalueet	B						-3 210		-3 210	-2 937	273
Kunnallistekniikka	B	583		583	2	-581	-21 088	-5 206	-26 294	-28 522	-2 228
Yhdyskuntarakentaminen yhteensä	B	583		583	107	-476	-31 183	-5 806	-36 989	-37 299	-310
Koneet ja kalusto	B				73	73	-2 966		-2 966	-2 672	294
Muut aineelliset hyödykkeet	B						-50		-50	-49	1
Osakkeet ja osuudet	B	1 625	3 000	4 625	4 776	151	-4 000	-3 700	-7 700	-8 758	-1 058
INVESTOINTIOSA YHTEENSÄ		2 808	3 000	5 808	5 441	-367	-41 757	-9 506	-51 262	-52 421	-1 158
RAHOITUSOSA											
Antolainauksen muutokset											
Antolainojen lisäykset	B						-6 200	-2 900	-9 100	-8 875	225
Antolainojen vähennykset	B	5 091		5 091	5 361	270					
Lainakannan muutokset											
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B	100 000		100 000	83 000	-17 000					
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B						-53 000		-53 000	-44 781	8 219
Lyhytaikaisten lainojen muutos	B						-15 000		-15 000	-25 000	10 000
RAHOITUSOSA YHTEENSÄ		105 091		105 091	88 361	-16 730	-74 200	-2 900	-77 100	-78 655	-1 555
YHTEENSÄ		925 899	5 809	931 707	921 219	-10 488	-927 046	-21 396	-948 442	-943 956	4 486

3 Tilinpäätöslaskelmat

3.1. Kuopion kaupungin tilinpäätöslaskelmat

TULOSLASKELMA

Toimintakate

Toimintakate osoittaa paljonko toimintakuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla.

Vuosikate

Vuosikatetta eli kunnan rahoitustulosta tulee arvioida sekä tuloksen muodostumisen että rahoituksen riittävyyden kannalta. Useamman tilikauden tarkastelujaksolla tuloslaskelman tulojen tulisi kattaa tuloslaskelman kulut. Rahoitusnäkökulmasta vuosikatetta suhteutetaan investointeihin ja lainan lyhennyksiin. Heikkenevässä taloudessa vuosikate ei riitä poistoihin tai korvausinvestointeihin.

Tilikauden tulos

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus. Vain ylijäämäinen tilikauden tulos voidaan siirtää varauksiin tai rahastoihin.

Tilikauden yli- tai alijäämä

Tilikauden ylijäämä lisää taseen omaa pääomaa ja tilikauden alijäämä vähentää taseen omaa pääomaa.

TULOSLASKELMA

Sisältää liikelaitokset ja muut taseyksiköt, sisäiset eliminoitu

	2018 €	2017 €
Toimintatuotot		
Myyntituotot	92 713 301,22	93 136 856,04
Maksutuotot	40 187 662,63	41 033 460,39
Tuet ja avustukset	12 081 831,73	15 854 521,80
Vuokratuotot	27 492 990,72	26 844 468,49
Muut toimintatuotot	12 862 676,30	5 975 540,44
	185 338 462,60	182 844 847,16
Valmistus omaan käyttöön	24 986 218,19	18 859 548,57
Toimintakulut		
Palkat ja palkkiot	-256 906 822,68	-246 733 547,50
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-59 334 901,42	-58 119 012,67
Muut henkilösivukulut	-10 934 546,70	-12 290 702,14
Henkilöstökulut yht	-327 176 270,80	-317 143 262,31
Palvelujen ostot	-393 377 024,74	-380 061 406,29
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-41 995 393,12	-37 793 219,42
Ostot tilikauden aikana	-41 880 136,48	-37 779 181,70
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-115 256,64	-14 037,72
Avustukset	-46 512 859,60	-44 709 022,52
Vuokrakulut	-15 628 040,53	-14 342 977,94
Muut toimintakulut	-5 758 019,00	-6 768 035,97
	-830 447 607,79	-800 817 924,45
Toimintakate	-620 122 927,00	-599 113 528,72
Verotulot	441 274 462,44	452 739 134,88
Valtionosuudet	197 256 446,00	197 311 430,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	7 505 600,70	7 634 579,61
Muut rahoitustuotot	9 614 989,98	3 660 343,60
Korkokulut	-3 891 831,15	-4 662 681,00
Muut rahoituskulut	-50 961,46	-46 837,25
	13 177 798,07	6 585 404,96
Vuosikate	31 585 779,51	57 522 441,12
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-47 344 358,92	-47 559 806,32
Arvonalentumiset	-790 270,44	-779 593,56
	-48 134 629,36	-48 339 399,88
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot	13 284 164,38	0,00
Satunnaiset kulut	-898 576,29	0,00
Tilikauden tulos	-4 163 261,76	9 183 041,24
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	215 736,01	389 011,89
Tilikauden yli- tai alijäämä	-3 947 525,75	9 572 053,13

3.2. RAHOITUSLASKELMA

KAUPUNGIN TOIMINTA

Tulorahoitus

Tulorahoituksen osatekijät eritellään yksityiskohtaisesti tuloslaskelmassa. Rahoituslaskelmaan otetaan vain varsinaisen toiminnan tulorahoitusjäämän osoittava vuosikate sekä satunnaiset erät, jotka tuloslaskelmassa esitetään vuosikatteen jälkeen. Vuosikatteen korjaukset esitetään rivillä Tulorahoituksen korjauserät. Näitä eriä ovat pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot sekä pakollisten varausten käyttö menojen ja menetysten maksamiseen.

Investoinnit

Investoinneilla tarkoitetaan rahoituslaskelmassa pysyviin vastaaviin käytettyjä varoja tilivuoden aikana. Investointimenot ja niihin saadut rahoitusosuudet esitetään rahoituslaskelmassa bruttomääräisinä.

Investointien alla esitetään pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnit myyntihintaisina.

Rahoitustoiminnan rahavirta

Antolainauksen muutokset

Kunnan myöntävät lainat, jotka taseessa esitetään pysyvien vastaavien ryhmässä Sijoitukset (Joukkovelkakirjalainasaamiset, Muut lainasaamiset, Muut saamiset). Lainojen lisäykset vähentävät rahavirtaa ja takaisinmaksut lisäävät rahavirtaa.

Lainakannan muutokset

Pitkäaikaisten lainojen lisäys osoittaa, kuinka paljon kunta on tilivuoden aikana ottanut uutta pitkäaikaista lainaa tai uusinnut niitä. Pitkäaikaisten lainojen vähennykseen merkitään kunnan pitkäaikaisten lainojen lyhennykset tilivuoden aikana. Huomattavaa on, että em. lainanlyhennykset on merkitty edellisvuoden tilinpäätöksessä taseen lyhytaikaisiin lainoihin.

Muut maksuvalmiuden muutokset

Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos

Valtion ja muiden toimeksiantojen varat osoittavat kunnan hoidossa olevien varojen ja pääomien muutoksen tilikauden aikana

Vaihto-omaisuuden muutos

Vaihto-omaisuuden lisäys tilikauden aikana vähennetään rahoituksen rahavirrasta. Vaihto-omaisuuden vähennys tilikauden aikana puolestaan lisää rahoituksen rahavirtaa.

Saamisten muutos

Saamisia ovat vaihtuvien vastaavien saamisten ryhmässä esitetyt pitkä- ja lyhytaikaiset saamiset (myyntisaamiset, lainasaamiset, muut saamiset ja siirtosaamiset)

Korottomien velkojen muutos

Korottomina velkoina käsitellään saadut ennakot, ostovelat, muut velat ja siirtovelat

Rahavarojen muutos on Toiminnan ja investointien rahavirran ja Rahoituksen rahavirran summa ja osoittaa joko rahavarojen karttumisen tai vähenemisen.

RAHOITUSLASKELMA

Sisältää liikelaitokset ja muut taseyksiköt, sisäiset eliminoitu

	2018 €	2017 €
Toiminnan ja investointien rahavirta		
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	31 585 780	57 522 441
Satunnaiset erät	12 385 588	0
Tulorahoituksen korjauserät	-12 636 280	-1 263 275
Toiminnan rahavirta yhteensä	31 335 087	56 259 166
Investoinnit		
Investointimenot	-86 501 655	-57 109 495
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 551 232	913 130
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	18 638 969	7 076 272
Investointien rahavirta yhteensä	-66 311 454	-49 120 093
Toiminnan ja investointien rahavirta yhteensä	-34 976 367	7 139 074
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-3 911 035	-554 440
Antolainasaamisten vähennykset	4 460 446	156 120
Antolainauksen muutokset yhteensä	549 411	-398 320
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	83 000 000	35 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-44 780 865	-52 089 306
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-25 000 000	7 300 000
Lainakannan muutokset yhteensä	13 219 135	-9 789 306
Oman pääoman muutokset		
Oman pääoman muutokset	0	-1 675 722
Oman pääoman muutokset yhteensä	0	-1 675 722
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-180 863	171 518
Vaihto-omaisuuden muutos	115 257	14 038
Saamisten muutos	-6 587 007	-841 911
Korottomien velkojen muutos	17 840 468	3 653 172
Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	11 187 854	2 996 817
Rahoituksen rahavirta yhteensä	24 956 400	-8 866 531
Rahavarojen muutos	-10 019 967	-1 727 457
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	40 494 546	50 514 513
Rahavarat 1.1.	50 514 513	52 241 971
Muutos	-10 019 967	-1 727 457

3.3 TASE

Sisältää liikelaitokset ja muut taseyksiköt, sisäiset eliminoitu

VASTAAVAA	31.12.2018 €	31.12.2017 €
A PYSYVÄT VASTAAVAT		
I Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	2 485,20	276,34
Tietoliikenneohjelmat	278 213,36	482 830,65
Muut pitkävaikutteiset menot	2 815 106,70	2 599 658,12
	3 095 805,26	3 082 765,11
II Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	127 025 785,47	124 291 919,37
Rakennukset	227 223 392,56	219 820 021,10
Kiinteät rakenteet ja laitteet	152 565 831,61	139 070 192,83
Koneet ja kalusto	15 939 749,10	15 187 192,56
Muut aineelliset hyödykkeet	2 166 834,62	1 991 322,07
Ennakkomaksut ja keskener. hank.	10 462 233,17	7 651 256,79
	535 383 826,53	508 011 904,72
III Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	246 229 305,17	242 780 277,28
Muut lainasaamiset	135 415 820,53	135 943 406,29
Muut saamiset	1 796 014,48	1 817 840,06
	383 441 140,18	380 541 523,63
Pysyvät vastaavat yhteensä	921 920 771,97	891 636 193,46
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	239 075,60	249 647,04
Lahjoiturahastojen varat	326 706,25	326 563,16
	565 781,85	576 210,20
C VAIHTUVAT VASTAAVAT		
I Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	1 245 590,55	1 360 847,19
II Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	42 242,39	50 752,81
Lainasaamiset	744 201,26	870 664,38
Muut saamiset	1 508 498,30	67 442,03
	2 294 941,95	988 859,22
Lyhytaikaiset		
Myyntisaamiset	9 722 423,97	10 362 899,86
Lainasaamiset	184 341,24	186 840,14
Muut saamiset	9 517 960,45	7 088 019,57
Siirtosaamiset	17 942 284,28	14 448 325,69
	37 367 009,94	32 086 085,26
Saamiset yhteensä	39 661 951,89	33 074 944,48
III Rahoitusarvopaperit		
Sijoitukset rahanmarkkinainstrumentteihin	0,00	773 309,85
	0,00	773 309,85
IV Rahat ja pankkisaamiset	40 494 546,16	49 741 203,48
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	81 402 088,60	84 950 305,00
VASTAAVAA	1 003 888 642,42	977 162 708,66

VASTATTAVAA	31.12.2018 €	31.12.2017 €
A OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	432 411 579,72	432 411 579,72
Arvonkorotusrahasto	67 757,35	67 757,35
Muut omat rahastot	1 074 749,24	1 074 749,24
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	106 090 789,33	96 518 736,20
Tilikauden yli-/alijäämä	-3 947 525,75	9 572 053,13
	535 697 349,89	539 644 875,64
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	1 085 929,32	1 301 665,33
	1 085 929,32	1 301 665,33
C PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	230 750,10	240 767,82
Muut pakolliset varaukset	847 452,46	816 550,17
	1 078 202,56	1 057 317,99
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	435 285,12	351 210,39
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 150 108,40	1 262 110,95
Muut toimeksiantojen pääomat	2 152 339,26	2 315 703,08
	3 737 732,78	3 929 024,42
E VIERAS PÄÄOMA		
I Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	294 293 592,00	262 028 007,00
Ostovelat	0,00	800 000,00
Muut velat ja liittymismaksut	16 614 178,76	15 564 909,37
	310 907 770,76	278 392 916,37
II Lyhytaikainen		
Joukkovelkakirjalainat	0,00	25 000 000,00
Lainat vakuutus- ja rahoituslaitoksilta	48 734 415,00	42 780 865,00
Saadut ennakot	5 171 103,94	3 611 809,55
Ostovelat	30 996 165,81	27 475 499,97
Muut velat	12 246 222,28	11 075 507,03
Siirtovelat	54 233 750,08	42 893 227,36
	151 381 657,11	152 836 908,91
Vieras pääoma yhteensä	462 289 427,87	431 229 825,28
VASTATTAVAA	1 003 888 642,42	977 162 708,66

3.4 Kuopio-konsernin tilinpäätöslaskelmat

Kuopio konserni TULOSLASKELMA

	2018 €	2017 €
Toimintatulot	662 763 849	614 581 285
Toimintamenot	-1 232 299 688	-1 170 587 233
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	951 595	1 068 442
TOIMINTAKATE	-568 584 244	-554 937 505
Verotulot	441 274 462	452 739 135
Valtionosuudet	257 327 750	258 003 872
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotulot	372 173	390 213
Muut rahoitustulot	6 466 856	2 500 769
Korkomenot	-12 447 812	-14 106 906
Muut rahoitusmenot	-1 201 829	-714 139
Rahoitustulot ja -menot	-6 810 613	-11 930 063
VUOSIKATE	123 207 356	143 875 439
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-105 995 654	-103 564 614
Omistuksen eliminointierot	-7 038	39 304
Arvonalentumiset	-60 434	-30 000
Poistot ja arvonalentumiset	-106 063 126	-103 555 310
Satunnaiset erät	1 379 286	0
TILIKAUDEN TULOS	18 523 516	40 320 129
Tilinpäätössiirrot	-960 987	23 195
Tilikauden verot	-1 548 712	-2 434 133
Laskennalliset verot	-5 087 586	-2 510 395
Vähemmistöosuus	-988 680	-2 623 282
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	9 937 553	32 775 514

Kuopio konserni

RAHOITUSLASKELMA	2018 €	2017 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	123 207 356	143 875 439
Satunnaiset erät	1 379 286	0
Tilikauden verot	-1 548 712	-2 434 133
Tulorahoituksen korjauserät	-26 614 223	-5 486 311
Toiminnan rahavirta yhteensä	96 423 707	135 954 996
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-238 525 836	-218 638 402
Rahoitusosuudet investointimenoihin	2 632 337	2 399 035
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	113 870 412	55 790 202
Investointien rahavirta yhteensä	-122 023 088	-160 449 165
Toiminnan ja investointien rahavirta	-25 599 380	-24 494 169
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-561 553	-824 939
Antolainasaamisten vähennys	225 059	18 454
Antolainauksen muutokset yhteensä	-336 494	-806 485
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	121 416 820	84 001 774
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-95 646 409	-123 419 184
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-24 013 412	42 570 022
Lainakannan muutokset yhteensä	1 756 999	3 152 612
Oman pääoman muutokset		
Oman pääoman muutokset	3 755 271	-579 993
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-157 285	114 101
Vaihto-omaisuuden muutos	-318 694	1 194 398
Saamisten muutos	-1 647 840	-22 129 910
Korottomien velkojen muutos	36 339 112	11 171 990
Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	34 215 293	-9 649 420
Rahoituksen rahavirta	39 391 069	-7 883 286
Rahavarojen muutos	13 791 689	-32 377 455
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	171 984 924	158 193 235
Rahavarat 1.1.	158 193 235	190 570 690
Rahavarojen muutos	13 791 689	-32 377 455

Kuopio konserni

TASE	12/2018	12/2017
	€	€
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	9 951 452	8 651 610
Konserniliikearvo		0
Muut pitkävaikutteiset menot	9 614 761	8 538 562
Ennakkomaksut ja keskeneräiset aineettomat hyödykkeet	278 365	391 550
Aineettomat hyödykkeet	19 844 579	17 581 722
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	139 989 348	135 206 775
Rakennukset	832 233 017	799 322 611
Kiinteät rakenteet ja laitteet	224 687 784	200 972 028
Koneet ja kalusto	158 203 717	165 778 270
Muut aineelliset hyödykkeet	5 647 056	4 304 838
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	55 345 526	70 386 175
Aineelliset hyödykkeet	1 416 106 446	1 375 970 698
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	12 611 071	9 657 290
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeiden arvonkorotukset	32 819 397	35 403 707
Joukkovelkakirjasaamiset	242 584	0
Muut lainasaamiset	501 428	510 342
Muut saamiset	2 388 181	2 285 358
Sijoitukset	48 562 662	47 856 696
PYSYVÄT VASTAAVAT	1 484 513 686	1 441 409 116
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	2 808 423	2 676 065
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	1 601 702	1 488 874
Muut toimeksiantojen varat	1 284 950	1 344 019
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	5 695 075	5 508 958
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	13 476 080	12 101 678
Keskeneräiset tuotteet	164 333	215 280
Valmiit tuotteet		15 786
Muu vaihto-omaisuus	8 385	8 372
Vaihto-omaisuus	13 648 797	12 341 116
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	42 242	50 753
Lainasaamiset	259 651	184 289
Muut saamiset	898 570	87 325
Siirtosaamiset	1 124	8 002
Pitkäaikaiset saamiset	1 201 588	330 368
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	48 737 974	30 775 348
Lainasaamiset	100 247	80 321
Muut saamiset	18 470 342	24 267 919
Siirtosaamiset	25 518 846	32 076 704
Lyhytaikaiset saamiset	92 827 409	87 200 292
Saamiset	94 028 997	87 530 660
Rahoitusarvopaperit		
Osakkeet ja osuudet		773 310
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin		1 262 951
Muut arvopaperit	1 016 897	
Rahoitusarvopaperit	1 016 897	2 036 261
Rahat ja pankkisaamiset	170 968 028	156 156 975
VAIHTUVAT VASTAAVAT	279 662 718	258 065 012
VASTAAVAA	1 769 871 479	1 704 983 086

Kuopio konserni

TASE	12/2018	12/2017
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	432 411 580	432 411 580
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	23 492	14 092
Ylikurssirahasto	93 167	1 668
Arvonkorotusrahasto	67 757	67 757
Muut omat rahastot	11 454 084	11 580 337
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	937 066	-30 599 329
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	9 937 553	32 775 514
OMA PÄÄOMA	454 924 698	446 251 620
VÄHEMMISTÖOSUUDET	42 924 108	39 063 128
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	230 750	240 768
Muut pakolliset varaukset	14 180 523	12 245 702
PAKOLLISET VARAUKSET	14 411 273	12 486 470
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	3 048 725	2 828 625
Lahjoitusrahastojen pääomat	2 435 902	2 426 934
Muut toimeksiantojen pääomat	3 447 894	3 669 261
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	8 932 521	8 924 821
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	823 153 317	788 262 605
Pääomalainat	1 604 694	0
Lainat julkisyhteisöiltä	43 910 883	51 629 703
Saadut ennakot	1 000 000	231 039
Ostovelat	496	800 000
Liittymismaksut ja muut velat	53 488 611	52 232 346
Laskennallinen verovelka	17 401 439	13 585 750
Pitkäaikainen vieras pääoma	940 559 440	906 741 443
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Joukkovelkakirjalainat	0	25 000 000
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	79 920 220	75 420 054
Lainat julkisyhteisöiltä	7 069 730	6 906 532
Saadut ennakot	17 908 704	8 488 102
Ostovelat	59 390 640	56 847 674
Muut velat	33 144 275	27 371 443
Siirtovelat	104 885 392	86 953 216
Laskennalliset verovelat	5 800 480	4 528 583
Lyhytaikainen vieras pääoma	308 119 439	291 515 604
VIERAS PÄÄOMA	1 248 678 879	1 198 257 047
VASTATTAVAA	1 769 871 479	1 704 983 086

4 Liitetiedot

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

4.1.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Tasekirja

Tilinpäätöksen 2018 laadinnassa on noudatettu Kirjanpitolautakunnan Kuntajaoston antamia ohjeita "Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta" (2.5.2017) ja "Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen liitetiedoista" (25.10.2016).

Liitetiedot jakaantuvat kunnan liitetietoihin ja konsernin liitetietoihin. Kunnan liitetiedot sisältävät myös liikelaitoksia koskevat tiedot.

1. Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Kunnan verotulot kirjataan tilinpäätöksessä verohallinnon tilitysten suoritusajankohdan mukaan kalenterikuukausittain ao. tilikauden verotuloksi. Joulukuun poikkeuksellinen negatiivinen tilitys on kirjattu verotulojen vähennykseksi ja siirtovelaksi.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Pysyvien vastaavien osakkeet on merkitty taseessa hankintamenoa tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen FIFO -periaatteen mukaisesti hankintamenoa tai sitä alemman todennäköisen hankintamenoa tai todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Taseessa olevissa saamisissa ei ole mukana seuraavat avoimet saamiset per 31.12.2018:

- Toimeentulotuesta annetun lain mukaisia takaisinperittäviä toimeentulotukia 29.999,59 euroa
- Lastensuojelusta annetun lain mukaisia takaisinperittäviä tukia 14.387,04 euroa

Saamiset ovat seurannassa Efficajärjestelmässä.

Johdannaisten käsittely

Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksia. Kukin koronvaihtosopimus on kohdistettavissa yhteen tai useampaan lainaan. Kaikki koronvaihtosopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa. Kaupunki on sitonut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koron koronvaihto-sopimuksella kiinteään korkoon. Sopimukset päättyvät vuosina 2019 - 2030.

Avustukset

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty

ao. hyödykkeen hankintamenoa vähennyksenä.

2. Tuloslaskelman ja taseen esittäminen

Tuloslaskelman ja taseen esittämistavassa ei ole muutoksia edelliseen tilikauteen verrattuna.

3. Oikaisut edellisen tilikauden vertailutietoihin

Henkilöstöä koskevan liitetiedon vertailutietoa on korjattu

4. Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tilikauden tietojen vertailussa edelliseen tilikauteen tulee ottaa huomioon, että Kevama Oy:n konkurssin 4.4.2018 seurauksena yhtiön osakkeiden tasearvo 763.045,02 euroa on kirjattu tuloslaskelman erään arvonalentumiset. Satunnaisiin kuluihin on kirjattu konkurssista aiheutunut takaustappio 898.576,29 euroa. Liiketoiminnan muihin kuluihin on kirjattu muita lyhytaikaisia saamisia 60.000,00 euroa.

Itä-Suomen Huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymän liiketoimintakaupasta on kirjattu myyntivoittoa satunnaisiin tuottoihin 9.057.878,12 euroa. Kuntayhtymäosuuden vähennystä kirjattiin 31.12.2018 1.807.591,74 euroa, sijoitus Servica Oy:n osakkeisiin 7.477.002,00 euroa ja lainasaamisia Servica Oy:ltä 3.864.750,00 euroa sekä lyhytaikainen velka (liiketoimintakaupan tuloverovelka) 471.130,14 euroa Servica Oy:lle.

Kallaveden työterveys liikelaitos lakkautettiin 31.12.2018. Liiketoiminta siirtyi Järviseudun Työterveys Oy:lle sekä Kallaveden työterveys Oy:lle. Sijoitus Järviseudun Työterveys Oy:n osakkeisiin 31.12.2018 oli 548.720,00 euroa.

Satunnaisiin tuottoihin on kirjattu Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n osakkeiden myyntivoittoa 4.226.286,26 euroa.

Kunta-alan työnantajat ja kunta-alan pääsopijajärjestöt ovat allekirjoittaneet helmikuussa 2018 erillisen työ- ja virkaehtosopimuksen tuloksellisuuteen perustuvan kertaerän maksamisesta. Sopimuksen mukaan viranhaltijalle tai työntekijälle, jonka palvelussuhde kuntaan tai kuntayhtymään on alkanut viimeistään maanantaina 3.9.2018 ja jatkunut keskeytymättä vähintään sunnuntaihin 18.11.2018 saakka maksetaan tammikuun 2019 palkanmaksun yhteydessä erillinen kertaerä.

Koska työnantajalle syntyy tuloksellisuuserän maksuvelvollisuus jo vuoden 2018 aikana, erä kirjataan kokonaisuudessaan vuoden 2018 tilinpäätökseen kuluksi ja siirtovelaksi. (Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto lausunto 117, 2.5.2019).

Siirtovelkoihin on jaksotettu tammikuun palkanmaksussa ollut kertaerä sivukuluineen 2.242.342,73 euroa.

Savon koulutuskuntayhtymän kanssa on tehty esisopimus kiinteistön määräalojen luovuttamisesta (v.2018-2024). Esisopimukseen liittyen taseen pitkäaikaisiin saamisiin on kirjattu 1.439.139,00 euroa. Tuloslaskelman muihin toimintatuottoihin on kirjattu myyntivoittoja maa-alueista 1.327.500,00 euroa.

Tuloslaskelman muihin toimintatuottoihin sisältyy maa-alueiden myyntivoittoja yhteensä 6.986.671,28 euroa, Suurin Maljalahden tonttien myynnistä kirjattu myyntivoitto 2.447.801,11 euroa.

Tuloslaskelman muihin rahoitustuottoihin on kirjattu Stora Enso Oy:n osakkeiden myynnistä myyntivoittoa 1.069.158,01 euroa ja UPM-Kymmenen Oy:n osakkeiden myynnistä 1.656.190,56 euroa.

Taseen siirtovelkoihin (ja verotulojen vähennykseksi) on kirjattu joulukuun poikkeuksellinen negatiivinen verotilitys 8.317.396,32 euroa. Joulukuun tilitysten yhteydessä kuntien tilityksistä vähennettiin verovuoden 2018 jako-osuusosikaisu sekä veronmaksajien ennakonpalautukset verovuodelta 2017 ja normaaliin tapaan verotuskustannukset sekä kuukausittaiset ennakonpalautukset ja sosiaaliturvamaksut. Verohallinnolle negatiivista erää ei makseta takaisin vaan se peritään seuraavien positiivisten tilitysten yhteydessä.

5. Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut sekä virheiden korjaukset

Taseen Oman pääoman erään Edellisten tilikausien yli-/alijäämä ei ole kirjattu tuotto- eikä kulueriä.

4.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt. Lisäksi konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuntayhtymät, joiden jäsenkunta Kuopion kaupunki on.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kaupungin ja tytäryhteisöjen keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tulot ja menot sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tulot ja menot sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Sisäiset vesi-, energia- ja kaukolämpöliittymät on eliminoitu. Olennaiset sisäiset katteet on eliminoitu. Olennaisuuden periaatteella sisäiset kiinteistöverot on jätetty eliminoimatta.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kuopion kaupungin vuoden 2015 suunnitelman mukaisten poistojen perusteiden muutoksista johtuen poisto-oikaisun muutosta tilikaudelle kirjattiin vain niissä tapauksissa, joissa yhtiön jokin pysyvien vastaavien erä muodostui negatiiviseksi aiemmin tehdystä poisto-oikaisusta ja yhtiön vuonna 2018 tekemästä poistosta johtuen tai yhtiö ei tehnyt lainkaan poistoja vuonna 2018. Vuoden 2014 loppuun asti kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöiden aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu konsernin emoyhteisön aiemmin noudattamien suunnitelman mukaisten poistojen perusteiden mukaisiksi. Jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Osakkuusyhtiöt

Osakkuusyhtiöistä Jätekuukko Oy on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen. Muut osakkuusyhtiöt on jätetty yhdistelemättä, koska niiden yhdistely ei ole tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on vuonna 2018 jaettu kirjanpitolautakunnan kuntajaoston konsernitilinpäätöksen laatimista koskevan yleisohjeen mukaisesti konsernituloslaskelmassa laskennallisten verojen muutokseen ja tilikauden yli- tai alijäämään sekä konsernitaseessa omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Laskennallinen verovelka on jaettu pitkä- ja lyhytaikaiseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisön yhdistelemissä.

Konsernirakenteessa tilikauden aikana tapahtuneet muutokset

Itä-Suomen huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymä Servica purettiin 31.12.2018 ja sen toiminta siirrettiin liiketointakaupalla Kuopion kaupungin ja Pohjois-Savon Sairaanhoidopiirin kuntayhtymän yhdessä perustamalle Servica Oy:lle. Konsernin omistus Servica Oy:stä on 78,60 %.

Uutena tytäryhtiönä yhdisteltiin Järviseudun Työterveys Oy. Konsernin omistus yhtiöstä on 70,85%.

Konsernin omistus laski Istekki Oy:ssä 50,10 %:iin, Kiinteistö Oy Kuopion Luukaksessa 87,29 %:iin ja Asunto Oy Litmasenrinteessä 46,48 %:iin. Konsernin omistus Kiinteistö-Kys Oy:ssä nousi 78,42 %:iin ja Asunto Oy Ruukkimaässä 82,37 %:iin. Yhtiöjärjestelyjen myötä Kuhilas Oy:n nimi muutettiin Monetra Pohjois-Savo Oy:ksi. Konsernin omistus Monetra Pohjois-Savo Oy:stä nousi 98,09 %:iin. Kevama Oy asetettiin konkurssiin 4.4.2018, mihin saakka se yhdisteltiin tytäryhtiönä konsernitilinpäätökseen. Kuopion Opiskelija-Asunnot Oy myi tytäryhtiönsä Asunto Oy Kuopion Ampujanpolku 4:n tammikuussa 2018.

Osakkuusyhtiöistä IS-Hankinta Oy:n nimi muuttui Sansia Oy:ksi ja konsernin omistus nousi 45,82 %:iin. Lisäksi konsernin omistus nousi Kuopio-Tahko Markkinointi Oy:ssä 29,00 %:iin ja Asunto Oy Kuopion Neulasypissä 26,61 %:iin. Osakkuusyhtiö Asunto ja Liike Oy Ruukintorni purettiin.

Tietojen vertailtavuus edelliseen vuoteen

Tilikaudet eivät ole kaikilta osin vertailukelpoisia, koska Itä-Suomen huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymä purettiin ja sen toiminta siirrettiin liiketoimintakaupalla Servica Oy:lle. Itä-Suomen huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymän tuloslaskelma on yhdistelty konsernin omistuksen 78,60 %:a mukaisesti. Liiketoimintakaupan seurauksena liikelaitoskuntayhtymän taseen erät siirtyivät Servica Oy:lle. Servica Oy on yhdistelty tytäryhtiönä.

4.1.3 Tuloslaskelman liitetiedot

Kaupungin toimintatuotot ja -kulut palvelualueittain (6.)

Sisältää liikelaitokset ja muut taseyksiköt, sisäiset eliminoitu

	Toimintatuotot	Toimintatuotot	Toimintakulut	Toimintakulut
	2018	2017	2018	2017
	€	€	€	€
Keskusvaalilautakunta	208 384	20	414 817	415 104
Tarkastustoimi	246	569	246 289	253 447
Yleishallinto	2 870 168	7 349 479	16 221 706	16 271 373
Elinvoima- ja konsernipalvelu	13 712 779	13 531 908	37 586 774	38 288 644
Kaupunkiympäristön palvelualue	50 774 414	41 175 375	45 703 885	43 614 517
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	8 781 765	9 238 583	29 614 158	27 928 972
Kasvun ja oppimisen palvelualue	12 340 686	13 202 178	156 870 057	151 670 561
Perusturvan palvelualue	28 934 863	30 469 974	167 154 882	159 241 683
Terveystuon palvelualue	11 559 335	10 967 560	248 257 019	244 207 932
Ydinkaupunki yhteensä	129 182 639	125 935 647	702 069 586	681 892 233
Liikelaitokset				
Kuopion Vesi	23 893 217	24 010 521	11 385 461	11 014 101
Kallaveden Työterveys	1 942 398	1 912 769	4 706 777	4 231 011
Kuntateknikka	25 257 618	21 786 739	35 950 329	31 347 300
Muut taseyksiköt				
Pohjois-Savon Pelastuslaitos	18 201 797	17 544 021	22 948 315	22 032 244
Tilakeskus	8 632 410	7 376 315	50 388 006	47 370 388
Isäntäkuntapalvelut	3 214 603	3 138 384	2 999 135	2 930 649
Liikelaitokset ja Muut taseyksiköt yht.	81 142 042	75 768 749	128 378 022	118 925 692
Ed.sis Valmistus omaan käyttöön Kunta	24 986 218	18 859 549	0	0
Ydinkaupunki, sekä liikelaitokset ja muut taseyksiköt yhteensä	185 338 463	182 844 847	830 447 608	800 817 924

Toimintatuotot tehtäväalueittain (6.)

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Yleishallinto	20 017 827	22 737 576	16 790 978	20 881 737
Sosiaali- ja terveyspalvelut	263 731 186	251 065 185	45 651 198	46 488 494
Opetus-, kulttuuri- ja vapaa-ajanpalvelut	35 450 701	36 159 548	21 121 749	22 440 705
Yhdyskuntapalvelut	167 721 351	157 228 534	93 706 866	86 116 771
Vuokralliketoiminta	91 851 946	78 494 780	8 067 672	6 917 141
Tukipalvelut	83 990 838	68 895 662	0	0
Toimintatuotot yhteensä	662 763 849	614 581 285	185 338 463	182 844 847

Verotulojen erittely (7.)

	Kunta	
	2018	2017
Kunnan tulovero	378 301 634	388 768 084
Osuus yhteisöveron tuotosta	24 218 869	25 536 822
Kiinteistövero	38 753 960	38 434 229
Verotulot yhteensä	441 274 462	452 739 135

Valtionosuuksien erittely (8.)

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	168 531 087	170 140 713	168 531 087	170 140 713
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	32 013 720	31 197 084	32 013 720	31 197 084
Järjestelmämuutoksen tasaus	0	-244 548	0	-244 548
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	56 782 943	56 850 733	-3 288 361	-3 841 709
Muut valtionosuudet	0	59 890	0	59 890
Valtionosuudet yhteensä	257 327 750	258 003 872	197 256 446	197 311 430

Kunnan ja kuntayhtymän konsernitilinpäätöksen laatimisesta annetun yleisohjeen (v. 2015) mukaisesti, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen yksikköhintarahoitus, joka on esitetty toimintatuloissa, esitetään konsernituloslaskelmassa kohdassa Valtionosuudet. Vuonna 2018 opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet kohtaan sisältyy ko. yksikköhintarahoitusta 60.071.304,02 euroa.

Palvelujen ostojen erittely (9.)

	Kunta	
	2018	2017
Asiakaspalvelujen ostot	247 241 771	243 510 151
Muiden palvelujen ostot	146 135 254	136 551 255
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	393 377 025	380 061 406

Valtuustoryhmille annetut tuet (10.)

	Kunta	
	2018	2017
	€	€
Suomen Keskusta	7 240	432
Kansallinen Kokoomus	9 907	11 434
Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue	7 799	9 871
Vihreä liitto	7 949	1 092
Vasemmistoliitto	3 469	3 528
Suomen Kristillisdemokraatit	3 018	3 547
Valtuustoryhmille annetut tuet yhteensä	39 382	29 903

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet (11.)

Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat oikeudet	2 - 20 vuotta
Liikearvo	2 - 20 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	2 - 20 vuotta

Aineelliset hyödykkeet

Maa- ja vesialueet	ei poistoaikaa
Rakennukset ja rakennelmat	10 - 50 vuotta
Hallintorakennukset	20 - 50 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20 - 50 vuotta
Asuinrakennukset	20- 40 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 - 40 vuotta
Koneet ja kalusto	3 - 20 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet, luonnonvarat	käytön mukainen poisto
Muut aineelliset hyödykkeet, taide- ja arvoesineet	ei poistoaikaa
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	ei poistoaikaa

Pakollisten varausten muutokset (12.)

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Eläkevastuu 1.1.	240 768	251 556	240 768	251 556
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella	-10 018	-10 788	-10 018	-10 788
Eläkevastuu 31.12.	230 750	240 768	230 750	240 768
Ympäristövelvotteista johtuva varaus 1.1.	816 550	753 883	816 550	753 883
Lisäykset tilikaudella	30 902	62 667	62 992	62 667
Vähennykset tilikaudella			-32 090	
Ympäristövelvotteista johtuva varaus 31.12.	847 452	816 550	847 452	816 550
Potilasvahinkovastuuvaraus 1.1.	11 323 390	10 875 228		
Lisäykset tilikaudella	1 879 154	448 162		
Vähennykset tilikaudella				
Potilasvahinkovastuuvaraus 31.12.	13 202 543	11 323 390	0	0
Muut pakolliset varaukset 1.1.	105 763	282 321		
Lisäykset tilikaudella	130 527	10 001		
Vähennykset tilikaudella	-105 763	-186 559		
Muut pakolliset varaukset 31.12.	130 527	105 763	0	0

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot (13.)

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Muut toimintatuotot, luovutusvoitot:				
Maa-alueista	6 152 341	1 816 849	6 986 671	1 771 408
Rakennuksista	19 202 701	5 722 537	1 110 222	119 526
Koneista ja kalustosta	204 666	159 987	138 087	147 256
Osakkeista ja osuuksista	1 584 553	154 501	394 246	223
Luovutusvoitot yhteensä	27 144 260	7 853 874	8 629 227	2 038 412
Muut toimintakulut, luovutustappiot:				
Maa-alueista	4 045	56 258	4 045	56 258
Rakennuksista	1 682	27 663	1 682	27 663
Osakkeista ja osuuksista	192 621	3 112 723	192 621	639 338
Luovutustappiot yhteensä	198 348	3 196 643	198 348	723 258

Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely (14.)

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Satunnaiset tuotot:				
Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n osakkeiden myynnin myyntivoitto			4 226 286	
Itä-Suomen huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymän (Servica) myynnin myyntivoitto			9 057 878	
(Servica) konsernin voitto	2 942 632			
Itä-Suomen Päihdehuollon kuntayhtymä pysyvien vastaavien myyntivoitto	279 268			
Satunnaiset tuotot yhteensä	3 221 900	0	13 284 164	0
Satunnaiset kulut:				
Kevama Oy:n takaustappio	898 576		898 576	
Itä-Suomen Päihdehuollon kuntayhtymä vaihto-omaisuus	3 411			
Itä-Suomen huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymän (Servica) tulovero (konsernin osuus)	428 295			
Satunnaiset kulut yhteensä	1 330 283	0	898 576	0

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely (15.)

	Kunta	
	2018	2017
Osinkotuotot muista yhteisöistä	4 538 442	2 148 386
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	618 340	618 498
Yhteensä	5 156 782	2 766 884

Erittely poistoeron muutoksista (16.)

	Kunta	
	2018	2017
Investointivaraukseen liittyvä poistoeron muutos (vähennys)	215 736	389 012
Poistoeron muutokset yhteensä	215 736	389 012

4.1.4 Taseen liitetiedot, vastaavaa

Arvonkorotukset (18.)

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Kuntayhtymäosuudet				
Arvo 1.1.			67 757	67 757
Arvo 31.12.	0	0	67 757	67 757
Arvonkorotukset yhteensä 31.12.	0	0	67 757	67 757

Kuntayhtymäosuuksien arvonkorotus on tehty Karttulan kunnassa vuosina 1997-1999.

Vaalijalan kuntayhtymän ja Pohjois-Savon Sairaanhoidopiirin kuntayhtymän investointeihin saamista valtionosuuksista johtuva jäsenkuntaosuuden peruspääoman muutos on kirjattu kuntayhtymäosuuksien lisäykseksi ja arvonkorotusrahastoon.

Pysyvät vastaavat / Sijoitukset

Olennaiset kuntayhtymäosuuksien arvonmuutokset (19.)

KUNTA	Tasearvo 1.1.	Lisäykset tili- kaudella	Vähenn. tili- kaudella	Tasearvo 31.12.	Kunnan osuus ky:n peruspää- omasta	Ero
	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €
Pohjois-Savon sairaanhoidopiirin ky	60 402	0	0	60 402	57 041	3 361
Savon Koulutuskuntayhtymä	3 376	0	0	3 376	4 840	-1 464
Pohjois-Savon Liitto	14	0	0	14	14	0
Itä Suomen Päihdehuollon ky	236	0	0	236	237	-2
Vaalijalan kuntayhtymä	411	0	0	411	410	1
Itä-Suomen Huoltopalvelut liikelaitosky	1 808	0	1 808	0	0	0
Yhteensä	66 246	0	1 808	64 438	62 543	1 896

Pysyvät vastaavat /

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet (19.)

KONSERNI

	Aineetto- mat hyödyk- keet	Maa - ja vesialueet	Raken- nukset	Kiinteät rakenteet	Koneet ja kalusto	Muut aineell. hyödykkeet	Ennakkomak- sut ja keskeneräiset hankinnat	Aineelliset hyödyk- keet yht.	Aineettom. ja aineell. hyödykkeet yhteensä
	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €
Poistamaton hankintameno 1.1.	17 582	135 207	799 323	200 972	165 778	4 305	70 386	1 375 971	1 393 552
Lisäykset tilikauden aikana	9 331	5 642	64 661	53 186	15 409	1 868	66 836	207 603	216 933
Vähennykset tilikauden aikana	-1 848	-858	-18 416	-2 373	-76	-109	-42 228	-64 060	-65 907
Siirrot erien välillä	129		33 581	2 391	2 082	671	-38 854	-129	0
Tilikauden poistot	-5 291		-45 743	-29 368	-23 741	-1 089		-99 940	-105 231
Arvonlennukset ja niiden palautukset		-1	-762		-1			-765	-765
Rahoitusosuudet tilikaudella	-59		-411	-121	-1 248		-794	-2 574	-2 632
Poistamaton hankintameno 31.12.	19 845	139 989	832 233	224 688	158 204	5 647	55 346	1 416 106	1 435 951
Arvonkorotukset 1.1.								0	0
Arvonkorotusten muutokset								0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	19 845	139 989	832 233	224 688	158 204	5 647	55 346	1 416 106	1 435 951

Pysyvät vastaavat / Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet (19.)
KUNTA

	Aineettomat hyödykkeet	Maa - ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet	Koneet ja kalusto	Muut aineell. hyödykkeet	Keskener. hankinnat	Aineelliset hyödykkeet yhteensä	Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet yhteensä
	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €
Poistamaton hankintameno 1.1.2018	3 083	124 292	219 820	139 070	15 187	1 991	7 651	508 012	511 095
Lisäykset tilikauden aikana	1 176	3 218	18 705	43 112	6 046	170	10 531	81 781	82 957
Rahoitusosuudet tilikaudella			148	121	577		705	1 551	1 551
Vähennykset tilikauden aikana		485	886	5 206	73			6 650	6 650
Siirrot erien välillä	30		5 869	1 098	12	6	-7 015	-29	
Tilikauden poisto	1 192		16 110	25 388	4 653			46 152	47 344
Arvonlennukset ja niiden palautukset			26		1			27	27
Poistamaton hankintameno 31.12.2018	3 096	127 026	227 223	152 566	15 940	2 167	10 462	535 384	538 480
Arvonkorotukset 1.1.2018									
Arvonkorotusten muutokset									
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	3 096	127 026	227 223	152 566	15 940	2 167	10 462	535 384	538 480

Pysyvät vastaavat / Sijoitukset (19.)

KONSERNI

	Osakkeet ja		Osuudet	Muut		Jvk-,	muut laina-	ja muut	saamiset	
	Konserni-	Omistusyht.	Kunta-	osakkeet ja	Yhteensä	Jvk -laina-	Saamiset	Saamiset	Saamiset	Yhteensä
	yhtiöt	yhteisöt	yhtymä-	osuudet		saamiset	Konserni-	Kunta-	Muut	
	1000 €	1000 €	osuudet	1000 €	1000 €	1000 €	yhtiöt	yhtymät	yhteisöt	1000 €
Hankintameno 1.1.	0	9 657	0	35 404	45 061				2 796	2 796
Lisäykset		2 406		6 439	8 845	243			319	562
Vähennykset		-403		-9 023	-9 427				-225	-225
Osuus osakkuusyhteisöjen					0					0
voitosta/tappiosta		952			952					0
Siirrot erien välillä					0					0
Hankintameno 31.12.	0	12 611	0	32 819	45 430	243	0	0	2 890	3 132
Arvonlennukset		0		0	0					
Arvonkorotukset										
Kirjanpitoarvo 31.12.	0	12 611	0	32 819	45 430	243	0	0	2 890	3 132

Pysyvät vastaavat / Sijoitukset (19.)

KUNTA

	Osakkeet ja Osuudet				Yhteensä	Jvk-, muut laina- ja muut saamiset				Yhteensä
	Konserni-yhtiöt	Omistusyht.	Kuntayhtymä-	Muut		Jvk -laina-	Saamiset	Saamiset	Saamiset	
	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €
Hankintameno 1.1.2018	167 432	3 760	66 246	5 343	242 780	0	136 778	0	983	137 761
Lisäykset	8 535	85		138	8 758		3 896		15	3 911
Vähennykset	-1 607	-218	-1 808	-914	-4 546		-4 419		-41	-4 460
Hankintameno 31.12.2018	174 360	3 627	64 438	4 567	246 992	0	136 256	0	956	137 212
Arvonlennukset	-763				-763					0
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	173 597	3 627	64 438	4 567	246 229	0	136 256	0	956	137 212

Arvonlennukset: Kevama Oy 763.045,42 €

Omistukset muissa yhteisöissä (20. - 22.)

TYTÄRYHTEISÖT, KUNTAYHTYMÄT SEKÄ OSAKKUUSYHTEISÖT

12/2018

	Kotipaikka	kunnan omistus- osuus %	konsernin omistus- osuus %	kuntakonsernin osuus		
				Omasta pääomasta euroa	Vieraasta pääomasta euroa	Tilikauden tuloksesta euroa
TYTÄRYHTEISÖT						
Asunto Oy Ruukkimäki	Kuopio	82,37	82,37	197 109	34 459	2 910
Istekki Oy	Kuopio	31,87	50,10	7 475 323	7 911 413	460 389
Järvisseudun Työterveys Oy	Kuopio	60,80	70,85	504 704	0	-19 941
Kiinteistö-KYS Oy	Kuopio	51,11	78,42	1 185 674	34 903 790	0
As Oy Litmasenrinne	Kuopio		46,48	244 199	145 947	0
Kiinteistö Oy Juankosken Pankkitalo	Kuopio	63,00	63,00	361 848	3 536	-2 220
Kiinteistö Oy Juankosken Virastotalo	Kuopio	65,20	65,20	3 218 647	33 304	-11
Kiinteistö Oy Karttulan Virastokeskus	Kuopio	75,80	75,80	367 327	6 512	-39 175
Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat	Kuopio	100,00	100,00	587 077	67 666 873	672
Kiinteistö Oy Kuopion Luukas	Kuopio	87,29	87,29	5 098 130	1 482 245	-1 233
Kiinteistö Oy Kuopion Palolaakso	Kuopio	100,00	100,00	593 248	2 870 522	0
Kiinteistö Oy Kelloniemen Teollisuustalo	Kuopio	57,21	57,21	760 825	5 733	0
Kiinteistö Oy Kuopion Keskuskenttä	Kuopio	100,00	100,00	235 583	2 720 333	13 203
Koillis-Savon Ympäristöhuolto Oy	Kuopio	64,00	64,00	545 253	483 294	38 903
Kuopion Energia Oy (alakonsernitp)	Kuopio	100,00	100,00	87 829 073	273 933 889	9 118 587
Kuopion Sähköverkko Oy	Kuopio		100,00			
Kuopio Innovation Oy	Kuopio	68,00	70,04	32 559	7 115	-21 989
Kuopion Opiskelija-asunnot Oy (alakonsernitp)	Kuopio	100,00	100,00	27 694 237	56 985 324	7 319 053
Kiinteistö Oy Turontalo	Kuopio		73,70			
Kuopion Pysäköinti Oy	Kuopio	100,00	100,00	42 667 919	7 478 504	-398 629
Kys Invest Oy	Kuopio	48,78	76,03	285 622	3 088	-48 797
Monetra Pohjois-Savo Oy	Kuopio	97,43	98,09	350 188	814 405	6 873
Niiralan Kulma Oy	Kuopio	100,00	100,00	15 270 647	186 479 340	0
Nilsin Teollisuuskylä Oy	Kuopio	99,66	99,66	182 985	1 338 870	6 756
Savonia-ammattikorkeakoulu Oy	Kuopio	51,00	51,00	24 558 220	5 330 702	524 703
Service Oy	Kuopio	51,52	78,60	11 404 860	15 904 529	0
			Yhteensä	231 651 255	666 543 726	16 960 054
KUNTAYHTYMÄT						
P-Savon sairaanhoitopiirin kuntayht.(alakonsernitp)	Kuopio	55,86	55,86	52 776 795	224 439 215	-11 306 325
Itä-Suomen Päihdehuollon ky	Mäntyharju	20,75	20,75	388 041	15 554	3 691
Vaalijalan kuntayhtymä	Pieksämäki	19,53	19,53	1 824 454	5 123 239	-107 478
Pohjois-Savon Liitto	Kuopio	45,50	45,50	415 783	3 391 100	26 386
Savon Koulutuskuntayhtymä (alakonsernitp)	Kuopio	42,31	42,31	26 775 834	11 598 186	1 533 581
			Yhteensä	82 180 907	244 567 294	-9 850 145
OSAKKUUSYRITYKSET						
Jätekuukko Oy	Kuopio	49,51	49,51	5 439 749	3 538 954	967 576
YHDISTELEMÄTTÖMÄT OSAKKUUSYRITYKSET						
As Oy Kuopion Neulasoppi	Kuopio	25,00	25,00	592 037	31 615	7
As Oy Pirtinketosato	Kuopio	36,45	36,45	405 451	426 080	0
As Oy Ruukinpelto	Kuopio	37,00	37,00	91 094	6 302	4 109
As Oy Ruukinpuisto	Kuopio	29,00	29,00	101 072	68 827	7 928
Sansia Oy	Kuopio	25,50	45,82	1 273 063	449 611	190 376
Kiinteistö Oy Karttulan Valtiontalo	Kuopio	31,00	31,00	243 693	2 465	-10 499
Kiinteistö Oy Kuopion Studentia	Kuopio	23,39	23,39	282 044	50 664	-561
Koillis-Savon Vesi Oy	Kuopio	25,20	25,20	67 415	407 601	19 691
Kuopio-Tahko Markkinointi Oy	Kuopio	29,00	29,00	3 588	54 604	-2 877
Kuopion Ravirata Oy	Kuopio	29,00	29,00	115 916	135 159	-14 195
Savon Kuituverkko Oy	Lapinlahti	26,49	26,49	1 000 076	884 357	813 737
Tahkon Markkinointi Oy	Kuopio	25,00	25,00	9 404	0	-1 328
			Yhteensä	9 624 601	6 056 240	1 973 963
			Kaikki yhteensä	323 456 763	917 167 260	9 083 872

Saamisten erittely (23.)

	Kunta		Kunta	
	2018		2017	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		1 743 705		1 419 557
Lainasaamiset		84 094	686 376	106 519
Siirtosaamiset		84 511		333 843
Muut saamiset	1 134	116 799	1 134	176 799
Yhteensä	1 134	2 029 109	687 510	2 036 717
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset		510 460		726 822
Siirtosaamiset		4 343 552		5 490 760
Muut saamiset	1 439 139			0
Yhteensä	1 439 139	4 854 012	0	6 217 582
Saamiset osakkuusyhteisöiltä				
Myyntisaamiset		32 217		222 968
Siirtosaamiset		130 233		
Muut saamiset		1 554		
Yhteensä	0	164 005	0	222 968
Saamiset muilta				
Myyntisaamiset	42 242	7 436 041	50 753	7 993 553
Lainasaamiset	744 201	100 247	184 289	80 321
Siirtosaamiset		13 383 988		8 623 723
Muut saamiset	68 225	9 399 608	66 308	6 911 221
Yhteensä	854 669	30 319 885	301 349	23 608 818
Saamiset yhteensä	2 294 942	37 367 010	988 859	32 086 085

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät (24.)

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Pitkäaikaiset siirtosaamiset				
Menoennakot				
Muut tulojäämät	1 124	8 002		
Pitkäaikaiset siirtosaamiset yhteensä	1 124	8 002		
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Siirtyvät korot	111 580	14 813	0	79
Kelan korvaus työterveyshuollosta	4 278 952	2 462 294	3 190 032	1 595 554
Avustukset ja rahoitusosuudet	8 737 279	4 681 678	3 633 127	1 866 082
Menoennakot	3 052 212	3 415 762	132 217	543 675
Muut tulojäämät	9 338 824	21 502 157	10 986 908	10 442 936
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	25 518 846	32 076 704	17 942 284	14 448 326

4.1.5 Taseen liitetiedot, vastattavaa

Oman pääoman erittely (25.)	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Peruspääoma 1.1.	432 411 580	432 411 580	432 411 580	432 411 580
Peruspääoma vähennykset				
Peruspääoma 31.12.	432 411 580	432 411 580	432 411 580	432 411 580
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma 1.1.	14 092	14 092	0	
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma lisäykset	9 400			
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma 31.12.	23 492	14 092		
Ylikurssirahasto 1.1.	1 668	1 668	0	
Ylikurssirahasto lisäykset	91 499			
Ylikurssirahasto vähennykset				
Ylikurssirahasto 31.12.	93 167	1 668		
Arvonkorotusrahasto 1.1.	67 757	67 757	67 757	67 757
Arvonkorotusrahasto ky-osuuksien lisäykset				
Arvonkorotusrahasto vähennykset				
Arvonkorotusrahasto 31.12.	67 757	67 757	67 757	67 757
Rakennusrahasto 1.1.	4 094 178	4 094 178	0	
Rakennusrahasto, vähennykset	-73			
Rakennusrahasto 31.12.	4 094 105	4 094 178		
Muut omat rahastot 1.1.	7 486 159	7 486 159	1 074 749	1 074 749
Muut omat rahastot lisäykset	57 527			
Muut omat rahastot vähennykset	-183 707			
Muut omat rahastot siirrot erien välillä				
Muut omat rahastot 31.12.	7 359 979	7 486 159	1 074 749	1 074 749
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä 1.1.	2 176 186	-31 371 506	106 090 789	98 194 458
Aikaisempiin tilikausiin liittyvät korjaukset				-1 675 722
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä muutos	-1 239 120	772 178		
Siirrot				
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä 31.12.	937 066	-30 599 329	106 090 789	96 518 736
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	9 937 553	32 775 514	-3 947 526	9 572 053
Oma pääoma	454 924 698	446 251 620	535 697 350	539 644 876

Poistoeron erittely (26.)

	Kunta	
	2018	2017
Investointivaraukseen liittyvä poistoero	1 085 929	1 301 665
Poistoero yhteensä	1 085 929	1 301 665

**Velat, jotka erääntyvät viiden vuoden
tai sitä pitemmän ajan kuluttua (27.)**

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	539 793 581	519 947 806	142 109 791	125 086 167
Lainat julkisyhteisöiltä	21 323 727	25 524 385		
Yhteensä	561 117 309	545 472 191	142 109 791	125 086 167

Joukkovelkakirjalainat (28.)

	Kunta	
	2018	2017
Alle vuoden kuluessa erääntyvät kuntatodistustulot		
- vuoden 2017 laina erääntyi 27.02.2018	0	25 000 000
	0	25 000 000

Pakolliset varaukset (29.)

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Eläkevaraukset				
Eläkevastuuvaraus	230 750	240 768	230 750	240 768
Eläkevaraukset yhteensä	230 750	240 768	230 750	240 768
Muut pakolliset varaukset				
Ympäristövastuu, jätehuolto	847 452	816 550	847 452	816 550
Potilasyhteistyövastuuvaraus	13 202 543	11 323 390		
Muut pakolliset varaukset	130 527	105 763		
Muut pakolliset varaukset yhteensä	14 180 523	12 245 702	847 452	816 550

Vieras pääoma (30.)

	Kunta		Kunta	
	2018	2018	2017	2017
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat		2 818 093		1 521 897
Liittymismaksut ja muut velat	701 711	471 130	618 538	
Siirtovelat		216 882		1 697 921
Velat kuntayhtymille, joissa kunta jäsenenä				
Saadut ennakot				
Ostovelat		3 380 333		3 603 567
Liittymismaksut ja muut velat	398 726		396 486	
Siirtovelat		1 107 073		916 479
Velat osakkuus- ja omistusyhteisyyksille				
Ostovelat		316 204		182 454
Siirtovelat		230 626		
Velat muille				
Saadut ennakot		5 171 104		3 611 810
Ostovelat		24 481 535	800 000	22 167 583
Liittymismaksut ja muut velat	15 513 742	11 775 092	14 549 885	11 075 507
Siirtovelat		52 679 169		40 278 827
Vieras pääoma yhteensä	16 614 179	102 647 242	16 364 909	85 056 044

Muiden velkojen erittely (32.)

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Muut velat				
Liittymismaksuvelat				
- Kuopion Vesi Liikelaitos	15 677 625	14 710 322	16 590 413	15 539 937
- Kuopion Energia Oy	36 828 435	35 599 773		
Muut velat, pitkäaikaiset	982 551	1 922 250	23 766	24 972
Muut velat, lyhytaikaiset	33 144 275	27 371 443	12 246 222	11 075 507
Muut velat yhteensä	86 632 886	79 603 789	28 860 401	26 640 416

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät (33.)

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot	3 811 488	1 047 603	520 128	161 507
Menojäämät				
Lomapalkkajaksotus	72 939 881	70 705 746	35 850 959	35 482 763
Palkkojen ja henkilös.kulujen jaksotukset	8 752 310	4 960 356	2 744 917	668 733
Korkojaksotus/ottolainojen siirtyvät korot	1 534 536	1 609 560	305 480	419 344
Muut menojäämät	17 847 177	8 629 951	14 812 265	6 160 880
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	104 885 392	86 953 216	54 233 750	42 893 227

4.1.6 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin (34.)

	Konserni	
	2018 €	2017 €
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	177 672 072	174 795 676
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	298 645 727	303 079 256
Lainat julkisyhteisöiltä	50 957 656	58 513 278
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	195 387 662	206 431 227
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	494 033 389	509 510 483

Vakuudet (35. - 37.)

	Konserni		Kunta	
	2018 €	2017 €	2018 €	2017 €
Omasta puolesta annetut vakuudet				
Sitoumusten vakuudeksi annetut:				
Kiinteistökiinnitykset	6 000 000	6 000 000		
Yrityskiinnitykset	19 900 000	19 900 000		
Kiinnitykset vuokraoikeuteen	391 002	391 002		
Pantatut arvopaperit	1 000 000	0		
Pantatut pankkisaamiset	1 537 509	1 358 780		
Muut omasta puolesta annetut vakuudet	1 302 061	1 302 061		
Yhteensä	30 130 572	28 951 842	0	0
Muiden puolesta annetut vakuudet				
Takaukset	16 269 000	0		
Yhteensä	16 269 000	0	0	0
Vakuudet yhteensä	46 399 572	28 951 842	0	0

Kiinteistökiinnityksistä 6.000.000 euroa, yrityskiinnityksistä 19.000.000 euroa ja pantatuista pankkisaamisista 1.382.509 euroa sähkökaupan vakuutena.

Vuokravastuut (38.)

	Konserni		Kunta	
	2018 €	2017 €	2018 €	2017 €
Vuokravastuut (arvonlisäveroineen)				
Vuokravastuut, voimassa 31.12.2052 asti	79 909 841	45 416 040	37 034 908	35 787 646
seuraavalla tilikaudella maksettava osuus sopimuksiin sisältyvät lunastusvelvoitteet	7 769 177	7 529 308	3 966 929	4 487 018
Leasingvastuut yhteensä	94 166 127	81 314 843	68 121 377	65 637 465
seuraavalla tilikaudella maksettava osuus kiinteistöihin liittyvät rahoitusleasingvastuut	14 160 730	8 759 309	3 173 623	1 215 091
	65 169 131	64 594 838	65 169 131	64 562 104
Yhteensä	174 075 968	126 730 883	105 156 285	101 425 112

Vuokravastuiden lisäksi leasingsopimuksiin sisältyy muita vastuuta 6 857 euroa (kunta). Muut vastuut koostuvat jäljellä olevista laitevakuutusmaksuista. Kiinteistöihin liittyvät rahoitusleasingvastuut (kunta) koostuvat kiinteistöistä; Nilsin ja Melalahden päiväkotit, Länsi-Puijon esiopetustila sekä Niiralan uima- ja jäähallihankkeen tulevista vastuista. Maksut uima- ja jäähallihankkeesta alkavat hankkeen valmistuttua.

Vastuusitoumukset (39. - 40.)

	Konserni		Kunta	
	2018 €	2017 €	2018 €	2017 €
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma			348 462 454	336 507 165
Jäljellä oleva pääoma			224 533 571	235 442 864
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	23 156 580	24 134 222	23 044 866	24 022 507
Jäljellä oleva pääoma	10 652 844	11 788 789	10 541 129	11 677 075
Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista				
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	674 846 503	659 127 345	674 846 503	659 127 345
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.				
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	433 558	435 627	433 558	435 627

Samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta annettuihin takauksiin sisältyy takaus Kuopion Energia Oy:n lainavastuista Euroopan Investointipankille. Kyseiseen takaukseen sisältyy sopimusvakuuksia eli kovenantteja. Sovitut kovenanttiehdot koskevat kaupungin maksuvalmiutta, omaisuuden vallintaa ja tietojenantovelvollisuutta takauksen voimassaoloaikana. Kovenanttien rikkoutuminen voi johtaa lisävakuusvaateisiin tai takauksen kohteena olevan luoton irtisanomiseen ja takausvastuun realisoitumiseen. Kovenanttiehdot ovat täyttyneet ja niitä seurataan.

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt (41.)

	Konserni		Kunta	
	2018 €	2017 €	2018 €	2017 €
Sopimusvastuut (alveineen)				
Autopaikkavelvoitteista				
kunnalle aiheutuva vastuu v. 2020	721 500	0	721 500	0
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset yht.	132 059 593	78 927 253	132 059 593	78 927 253
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	2 663 950	2 050 000	2 663 950	2 050 000
<i>Elinkaarimallilla toteutettujen kiinteistöjen palvelumaksu yht. v. 2039 loppuun asti</i>	76 701 905	78 927 253	76 701 905	78 927 253
<i>Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus</i>	2 380 000	2 050 000	2 380 000	2 050 000
<i>Ylläpitosisopimus Kuntolaakso v. 2040 asti</i>	55 357 688	0	55 357 688	0
<i>Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus</i>	283 950	0	283 950	0
Sopimusvastuut yhteensä	132 781 093	78 927 253	132 781 093	78 927 253
Osuus kuntayhtymän alijäämästä			7 700 000	3 115 030
Arvonlisäveron palautusvastuu	38 506 450	35 233 882	2 394 213	1 208 965
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuut, päättyvät vuosina 2022-2033	10 984 869	7 618 196	8 595 054	7 618 196
Potilasvakuutusvastuu	3 449 532	3 431 548		

Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset

Elinkaarimallista tulevat sopimusvastuut

Martti Ahtisaaren, Puijonsarven, Rajalan ja Pohjantien koulut, Puijonlaakson päiväkot.

Kiinteistöpalvelut (39 592 582 euroa alv 0) ja PTS-investoinnit (9 340 000 euroa alv 0), yhteensä 48 932 582 euroa ovat vuoden 2008 hintatasossa. Kiinteistöpalvelut ja PTS-investointi -maksut alkavat, kun kohteet valmistuvat. Martti Ahtisaaren ja Puijonsarven koulut valmistuivat 15.7.2011. Rajalan koulu ja Puijonlaakson uusi päiväkot valmistuivat 15.7.2012 ja Pohjantien koulu 15.7.2013. Palvelumaksujen vastuut tulevat alenemaan vuosittain ja ne nollautuvat, kun sopimus päättyy v. 2036.

Jynkän ja Karttulan Koulu

Jynkän ja Karttulan uusien koulujen elinkaarisopimuksista tulevia vastuuta kiinteistöpalvelut yht. 14 797 260 euroa (alv 0) ja PTS-investoinnit yht. 1 825 400 euroa (alv 0). Jynkän koulu valmistui kesällä 2017. Karttulan koulu valmistui kesällä 2018. Palvelumaksujen vastuut tulevat alenemaan vuosittain ja ne nollautuvat, kun sopimus päättyy v. 2038.

Hiltulanlahden koulu ja päiväkot

Hiltulanlahden ala-koulun ja päiväkodin elinkaarisopimuksista tulevia vastuista kiinteistöpalvelut yht. 4 693 640 euroa (alv 0) ja PTS-investoinnit yht. 1 426 400 euroa (alv 0). Hiltulanlahden ala-koulu ja päiväkot valmistuvat kesällä 2019. Palvelumaksujen vastuut tulevat alenemaan vuosittain ja ne nollautuvat, kun sopimus päättyy v. 2039.

Optio Hiltulanlahden alakoulun laajennus

Hiltulanlahden alakoulun laajennuksesta tulevia vastuuta kiinteistöpalvelut 145 536 euroa (alv 0) ja PTS-investoinnit 87 300 euroa (alv 0). Laajennus valmistuu kesällä 2025. Hiltulanlahden alakoulun laajennuksen option käytöstä on ilmoitettava viimeistään 30.9.2022. Jos optiota ei käytetä, sopimus raukeaa tältä osin. Kiinteistöpalveluista on maksettu yhteensä 10 051 743 euroa (alv 0) euroa 31.12.2018 mennessä.

Osuus kuntayhtymän alijäämästä

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän taseessa on kattamatonta alijäämää 13,7 milj. euroa, josta Kuopion kaupungin omistussuhteen mukainen osuus on 7,7 milj. euroa. Kuntayhtymän tilinpäätöksen 2018 mukaan alijäämä tullaan kattamaan vuosina 2019-2020 lisälaskutuksella kunnilta. Kuopion osuus lisälaskutuksesta vuonna 2019 on 3,9 miljoonaa euroa ja vuonna 2020 3,7 miljoonaa euroa.

Johdannaisopimukset

	Konserni		Kunta	
	2018 €	2017 €	2018 €	2017 €
Koronvaihtosopimukset 7 kpl on kukin tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimukset erääntyvät vuosina 2020-2028				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yht.	97 816 670	38 816 670	97 816 670	38 816 670
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-2 067 527	-1 149 248	-2 067 527	-1 149 248

	Konserni		Kunta	
	2018 €	2017 €	2018 €	2017 €
Koronvaihtosopimus 1680667				
Tulevaisuudessa voimaan tuleva koronvaihtosopimus suojaa koko lainasalkkua. Koronvaihtosopimuksella muutetaan vaihtuva korko kiinteäksi ajalle 2018-2026. Sopimus on alkanut 29.6.2018 ja päättyy 30.6.2026.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yht.	30 000 000	30 000 000	30 000 000	30 000 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-729 017	-240 178	-729 017	-240 178
Koronvaihtosopimus KUOPIO1				
Koronvaihtosopimuksella suojataan koko lainasalkkua. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuva korko kiinteäksi ajalle 2017-2026. Sopimus on alkanut 30.6.2017 ja päättyy 30.6.2026.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yht.	35 000 000	35 000 000	35 000 000	35 000 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 187 172	-955 704	-1 187 172	-955 704
Koronvaihtosopimukset 4 kpl				
Koronvaihtosopimukset 4 kpl on kukin tehty kiinteistöleasing sopimuksen korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Leasingrahoituksen ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimukset erääntyvät vuonna 2030.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yht.	43 104 105	0	43 104 105	0
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-615 497	0	-615 497	0
Niiralan Kulma Oy				
Ehdollinen koronvaihtosopimus on tehty lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuva korko kiinteäksi. Sopimus erääntyy vuonna 2032.				
Nimellisarvo	7 300 500	8 305 300		
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 794 453	-1 905 980		
Koronvaihtosopimukset on tehty lainojen korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimukset erääntyvät vuosina 2021-2025.				
Nimellisarvo	23 902 627	24 533 153		
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 121 076	-1 100 541		

	Konserni		Kunta	
	2018 €	2017 €	2018 €	2017 €
Kuopion Opiskelija-asunnot Oy -konserni				
Koronvaihtosopimukset on tehty lainojen korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimukset erääntyvät vuonna 2021.				
Nimellisarvo	15 000 000	15 000 000		
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 032 041	-1 260 717		
Kiinteistö-KYS Oy				
Koronvaihtosopimukset on tehty lainojen korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimukset erääntyvät vuosina 2021-2027.				
Nimellisarvo	9 901 146	10 162 207		
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 749 627	-1 830 313		
Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat				
Tulevaisuudessa voimaan tuleva koronvaihtosopimus on tehty lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuva korko kiinteäksi. Sopimus alkaa 31.12.2019 ja päättyy 31.12.2024.				
Nimellisarvo	15 784 000	0		
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-135 031	0		
Kuopion Energia Oy -konserni				
Swaptiosopimus on tehty lainojen korkoriskin suojaamiseksi. Pankki tulee suurella todennäköisyydellä käyttämään option 2019 ja sopimus muuttuu Swap-koronvaihtosopimukseksi. Koronvaihtosopimuksella muutetaan vaihtuva korko kiinteäksi ajalle 2019-2029.				
Nimellisarvo	5 714 290	5 714 290		
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-734 915	-626 200		
Koronvaihtosopimukset on tehty lainojen korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimukset erääntyvät vuosina 2019-2023.				
Nimellisarvo	28 735 970	31 427 418		
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 299 628	-1 539 127		

	Konserni		Kunta	
	2018 €	2017 €	2018 €	2017 €
Pohjois-Savon Sairaanhoidopiiriin kuntayhtymäkonserni				
Koronvaihtosopimukset on tehty lainojen korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimukset erääntyvät 2021-2030.				
Nimellisarvo	61 328 208	61 804 282		
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-2 713 136	-2 996 623		
 Tulevaisuudessa voimaan tulevat koronvaihtosopimukset on tehty lainojen korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksilla muutetaan vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimukset erääntyvät vuosina 2024-2028.				
Nimellisarvo	4 673 405	5 585 740		
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-393 108	-50 121		
 Jatko-oikeudelliset koronvaihtosopimukset suojaavat koko lainasalkkua. Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Kuntarahoitus Oyj:llä on yksipuolinen oikeus eräännyttää koronvaihtosopimukset 2025-2027. Sopimukset erääntyvät 2035-2037.				
Nimellisarvo	16 757 220	16 757 220		
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-558 801	-360 609		
 Savon Koulutuskuntayhtymä				
Koronvaihtosopimukset on tehty lainojen korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimukset erääntyvät 2020-2021.				
Nimellisarvo	435 414	642 117		
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-13 442	-28 891		

Kuopion kaupunginvaltuuston talousarviossa 2018 määrittelemän korkoriskeiltäsuojautumispolitiikan mukaan lainasalkun kokonaismäärään suhteutettu suojausaste saa taloussuunnitelmakauden 2018 - 2021 aikana kunkin vuoden viimeisen päivän tarkastelutilanteessa olla enintään 80 %. Suojausasteen laskennassa huomioidaan sekä kiinteäkorkoisten lainasopimusten että johdannaisopimusten, joilla yksittäisen lainan tai lainasalkun korkoprofiilia muutetaan kiinteään koron tyyppiseksi, suhde lainasalkun kulloiseenkin kokonaismäärään. Johdannaisopimuksia voidaan tehdä koronvaihto-, korkokatto- ja korkolattiasopimuksina sekä korkoputkiso-

Kuopion kaupungin lainakantaa on mainittua suojautumispolitiikkaa noudattaen suojattu sekä pitkäaikaisilla kiinteillä lainakoroilla että koronavaihtosopimuksilla vaihtuvien korkojen muutoksia vastaan. Koronvaihtosopimuksissa osapuolet ovat sopineet, että Kuopion kaupunki maksaa rahalaitokselle kiinteää korkoa. Vastineena rahalaitos maksaa Kuopion kaupungille sovittua euribor-korkoa.

Kuopion kaupungin koronavaihtosopimuksista kohde-etuudeltaan yhteensä 97.816.670 euron määräiset sopimukset (7 kpl) on tehty tiettyä yksiköityä lainaa varten. Osa koronavaihtosopimuksista alkaa myöhemmin kuin laina, mutta kaikkien koronavaihtosopimusten ja lainojen ehdot vastaavat toisiaan.

2 kpl sopimuksia kohde-etuudeltaan yhteensä 65.000.000 euroa, on tehty koko lainasalkun korkovirtojen suojaamiseksi. Lainasalkusta löytyy sopimuksia vastaavat vaihtuvakorkoiset lainat. Molemmat näistä koronavaihtosopimuksista ovat korkolattiallisia siten, ettei kaupungilla ole maksuvelvoitetta rahoituslaitokselle, mikäli vaihtuva markkinakorko on negatiivinen.

4 kpl sopimuksia kohde-etuudeltaan yhteensä 43.104.105 euroa on tehty kiinteistöleasingin korkovirtojen suojaamiseksi. Näiden koronavaihtosopimusten ja leasingosopimusten ehdot vastaavat toisiaan.

Jos koronavaihtosopimuksia ei pureta ennen alkuperäistä eräpäivää, realisoitumattomat markkina-arvot eivät aiheuta tulosvaikutteisia kirjauksia. Sopimuksen markkina-arvoon vaikuttaa arvostushetken korkotaso, jäljellä oleva pääoma ja jäljellä olevan koronavaihtosopimuksen maturiteetti. Kiinteän koron maksajan kannalta suurin koronavaihtosopimukseen liittyvä riski on lyhyiden ja pitkien korkojen yleinen lasku, joka kasvattaa tulevan maksuvelvollisuuden nykyarvoa. Sen sijaan kun korot nousevat, kiinteän koron maksajan maksuvelvollisuuden nykyarvo laskee.

Kuopion kaupungin koronavaihtosopimuksille on markkina-arvon määrittämisen lisäksi tehty korkoherkkyyssanalyysi 31.12.2018 tilanteen mukaan. Korkoherkkyyssanalyysissä on määritetty -1 %-yksikön ja +1 %-yksikön markkinakorkojen paralleelimuutoksen vaikutus sopimusten markkina-arvoon. Markkinakorkojen +1 %-yksikön paralleelimuutos vaikuttaa markkina-arvoon positiivisesti 10.754.980,12 euroa siten, että markkina-arvo on muutoksen jälkeen 6.155.767,13 euroa. Markkinakorkojen -1 %-yksikön paralleelimuutos vaikuttaa markkina-arvoon negatiivisesti 2.407.982,24 euroa siten, että markkina-arvo on muutoksen jälkeen -7.007.195,23 euroa. Koronvaihtosopimusten maksuvelvoitteiden kassavirrat ajoittuvat vuosille 2019 - 2030.

Niiralan Kulma Oy:llä on viisi lainoihin liittyvää koronavaihtosopimusta, jotka on tehty korkomenojen suojaamisen tarkoituksessa. Pitkäaikaisten lainojen vaihtuva korko on tällöin sidottu koronavaihtosopimuksella kiinteään korkoon.

Kuopion Opiskelija-asunnot Oy -konsernilla on kaksi lainoihin liittyvää koronavaihtosopimusta, joilla suojataan yhtiön lainasalkkua. Sopimukset ovat perinteisiä koronavaihtosopimuksia, joilla vaihdetaan korko kiinteäksi, eikä niissä ole erityisehtoja.

Kiinteistö-KYS Oy:llä on viisi lainoihin liittyvää koronavaihtosopimusta, joilla yhtiö suojaa vaihtuvakorkoisten lainojen korkoriskiä. Koronvaihtosopimuksilla vaihdetaan yhtiön rahalaitoslainojen vaihtuva korko kiinteäksi koroksi.

Kiinteistö Oy Kuopion Koulutiloilla on yksi tulevaisuudessa voimaan tuleva koronavaihtosopimus, jolla suojataan yksittäisen lainan korkoriskiä. Koronvaihtosopimuksella vaihdetaan vaihtuva korko kiinteäksi koroksi eikä se sisällä erityisehtoja.

Kuopion Energia Oy -konsernilla on viisi lainoihin liittyvää koronavaihtosopimusta sekä swaptiosopimus, joilla suojataan yhtiön lainakantaa. Koronvaihtosopimuksilla on suojauduttu vaihtuvien korkojen muutoksiin vaihtamalla korko kiinteäksi.

Pohjois-Savon Sairaanhoidopiirin kuntayhtymäkonsernilla on 19 koronavaihtosopimusta, joilla suojataan yksittäisten lainojen ja lainasalkkujen korkoriskiä. Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Suurin osa koronavaihtosopimuksista erääntyy ennen suojattavaa lainaa.

Savon Koulutuskuntayhtymällä on kaksi koronavaihtosopimusta, jotka on tehty lainojen korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksilla on vaihdettu vaihtuva korko kiinteäksi.

Muut johdannaisopimukset

Kuopion Energia Oy käyttää sähköjohdannaisia suojaamaan sähkön tuotannosta ja myynnistä aiheutuvaa sähkön markkinahintariskiä. Kuopion Energia Oy:llä oli tilinpäätöshetkenä ainoastaan forward- ja futuurisopimuksia. Forward- ja futuurisopimuksilla voidaan kiinnittää vaihteleva spot-hinta kiinteähintaiseksi. Forward-sopimuksien markkina-arvo tuloutuu sopimuksen toimitusjakson aikana. Futuurisopimusten markkina-arvon

muutokset selvitetään käteisellä päivittäin kaupankäyntipäivästä alkaen. Futuurisopimusten käypä arvo on kirjattu taseeseen ja on myös mukana oheisissa luvuissa.

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Myyntisopimukset				
Määrä MWh	534 024	89 635		
Käypä arvo	-2 077 085	-2 597		
Kirjaamaton käypä arvo	-2 077 085	-2 597		
Ostosopimukset				
Määrä MWh	1 048 285	1 191 528		
Käypä arvo	11 227 874	1 888 233		
Kirjaamaton käypä arvo	11 227 874	1 888 233		

Sähköjohdannaisten käyvät arvot perustuvat tilinpäätöshetken markkinahintoihin. Kaikki sähköjohdannaisso-
pimukset on tehty suojaamistarkoituksessa. Sopimuksilla on suojattu sähkön tuotantoa ja sähkön myyntisopi-
muksia. Suojaamistarkoituksessa tehtyjen sopimusten tulos kirjataan tuotoksi ja kuluksi, kun vastaava tuotto
tai kulu toteutuu.

Sähköjohdannaisten ajoittuminen

Määrä, MWh

alle 1 vuosi	1-5 vuotta	yli 5 vuotta
518 523	-4 262	0

Sähköjohdannaiset

Käypä arvo, euroa

alle 1 vuosi	1-5 vuotta	yli 5 vuotta
8 155 503	995 286	0

Sähköjohdannaiset kohdistuvat ajallisesti suojaamaan konsernin kokonaissähköpositiosta aiheutuvaa sähkön
markkinahintariskiä. Konsernin sähköjohdannaispositio on ostopainotteinen, koska suojattavien myyntisopi-
musten määrä ylittää sähkön tuotantomäärän.

Sähköjohdannaisten herkkyystarkastelu

Sähkön markkinahinnan muutoksen vaikutus sähköjohdannaisten käypiin arvoihin.

Herkkyytarkastelussa oletetaan, että sähköjohdannaisten hintataso muuttuu +/- 1 euron koko pohjoismaisella
markkinalla. Systeemi hinta muuttuu ja aluehintaerot säilyvät muuttumattomina.

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Hinnanmuutos +/- 1 EUR/MWh				
Sähköjohdannaisten käypien arvojen muutos, euroa	393 657	655 085		

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Päästöoikeudet	tonnia (CO ₂)	tonnia (CO ₂)	tonnia (CO ₂)	tonnia (CO ₂)
Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 1.1.	98 923	109 832		
Päästöoikeuksien osto tai taseesta kirjaus	159 090	130 000		
Toteuneiden päästöjen määrä	246 366	205 766		
Päästöoikeuksien myynti	5 000	0		
Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 31.12.	6 647	34 066		

Muita vastuita

Kiinteistö Oy Kuopion Luukas

Tontilla 297-20-50-1 on pysyvä rasiteoikeus väestönsuojan sijoittamiseksi Kuopion kaupungin omistamalla tilalla (297-406-15-0). Samalla rasitesopimuksella on sovittu myös oikeudesta väestönsuojalle johtavaan kulkuväylään em. tilalla. Rasitesopimus on siirtynyt Kuopion kaupungille.

Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat

Tonttiin 297-33-19-1 kohdistuu pysyvä autopaikkarasite, joka oikeuttaa viereisen tontin 297-33-18-1 sijoittamaan rasitetulle tontille 26 kpl autopaikkoja. Rasitesopimuksen mukaan autopaikat ovat sekä rasitetun että oikeutetun tontin yhteiskäytössä.

Hiltulanlahden koulu- ja päiväkotikiinteistön elinkaariurakkasopimus (vaihe 1.) allekirjoitettiin 22.12.2017. Sopimus sisältää tilaajan option laajennusvaiheeseen mikäli ko. alueenpalvelutarve niin edellyttää. Optio on käytettävissä 30.9.2022 saakka. Hiltulanlahden kiinteistön rakennustyöt alkoivat tammikuussa 2018. Urakka luovutetaan tilaajalle viimeistään 26.7.2019. Hiltulanlahden elinkaarikohteen sopimuksen mukainen urakkahinta on 22.090.600 euroa (sis. alv 24%), josta vaiheen 1 osuus 19.908.200 euroa (sis. alv 24%) ja vaiheen 2 osuus 2.182.400 euroa (sis. alv 24%).

Savonia-ammattikorkeakoulu oy

Valtio on luovuttanut korvauksetta Kuopion kaupungille Opistotie 2:n kiinteistön (kiinteistötunnus 297-6-14-2) rakennuksineen ja irtaimistoineen 13.2.1995. Kuopion kaupunki on siirtänyt mainitun kiinteistön rakennuksineen ja irtaimistoineen sekä palautusvelvollisuuksineen Pohjois-Savon ammatillisen korkeakoulutuksen kuntayhtymälle 21.6.1995. Lisäksi valtio on luovuttanut korvauksetta Pohjois-Savon ammatilliselle korkeakoulutuksen kuntayhtymälle 29.1.1996 Sairaalakatu 6-8:n kiinteistön rakennuksineen ja irtaimistoineen (kiinteistötunnus 297-5-6).

Pohjois-Savon ammatillisen korkeakoulukuntayhtymän nimi muuttui Savonia-ammattikorkeakoulu kuntayhtymäksi 1.10.2004. Savonia-ammattikorkeakoulun kuntayhtymä yhtiöitettiin ammattikorkeakoulu-uudistuksen myötä Savonia-ammattikorkeakoulu osakeyhtiöksi 1.1.2015 lukien.

Luovutukset perustuvat lakiin eräiden valtion ammatillisten oppilaitosten kiinteistöjen luovuttamisesta kunnalle tai kuntayhtymälle (1094/1994), joka sisältää ehdon, jonka mukaan Opistotie 2:n ja Sairaalakatu 6-8 kiinteistöjä voi koskea lain mukainen palautusvelvollisuus.

Savonia-ammattikorkeakoulu oy on hakenut palautusvelvollisuudesta luopumista. Valtioneuvoston raha-asianvaliokunnan puollon ja opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksen 26.1.2018 (Dnro 3 ja 4/511/2015) mukaan valtion luovuttaman omaisuuden suhteelliseen osaan 13.371.777 euroon ei liity palautusvelvollisuutta, kun Savonia-ammattikorkeakoulu oy käyttää valtiolta vastikkeetta saatujen kiinteistöjen vastaavan suhteellisen osan hakemuksessa tarkoitettujen kiinteistöjen käyvästä arvosta Savilahden kampuksen toteuttamiseksi edellyttäen, että kampus on valtionavustuksen oikeuttavassa käytössä vähintään vuoteen 2026 saakka. Alkuperäisiin luovutus sopimuksiin sisältyy ehto palautusvelvollisuudesta tilanteissa, joissa valtion luovuttama omaisuus luovutetaan toiselle, sen käyttötarkoitus muutetaan pysyvästi, toiminta lopetetaan, omaisuus tuhoutuu tai vahingoittuu eikä omaisuutta käytetä muuhun valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan.

Kuopion Pysäköinti Oy

Kiinteistö Oy Kuopion Kauppakatu 26-30 (kiinteistötunnus 297-4-27-5), kulkuoikeusrasite ja sopimus kulkuyhteyden toteuttamisesta.

As. Oy Kuopion Pankkitalo (kiinteistötunnus 297-4-29-1), oikeus toteuttaa pysyviä pohjarakenteita.

Oy Carlson (kiinteistötunnus 297-4-19-5), sopimus hissiyhteyden rakentamisesta, käyttöoikeudesta ja ylläpidosta.

Kiinteistö Oy Kuopion Valtakulma (kiinteistötunnus 297-4-14-3) kulkuyhteys-/kulkuväylärasite.

Kiinteistö Oy Kuopion Kauppakatu 41 (kiinteistötunnus 297-4-18-3) kulkuyhteys-/kulkuväylärasite.

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymäkonserni

Sakupe Oy:n valuuttatermiinitakaus 83.786 euroa.

Käynnissä olevat oikeudenkäynnit

Pohjois-Savon käräjäoikeus

Potilasvahinkoasia. Kuopio-konsernin vastuu 670.289 euroa.

Pohjois-Savon käräjäoikeus

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän päivystysosastoa (POS1) koskeva riita urakoitsijan sopimusrikkomuksen vuoksi. Urakoitsijan vaatimus 1 milj. euroa. Kuntayhtymän vastakanne n. 2 milj. euron saatavista. Oikeudenkäyntikuluriski 30.000-50.000 euroa. Kuopio-konsernin vastuu 586.503 euroa.

4.1.7 Henkilöstöä, tilitarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

Henkilöstön lukumäärä 31.12. (42.)

	Kunta	
	2018	2017
Palvelualue		
Keskusvaalilautakunta		1
Tarkastustoimi	2	2
Yleishallinto	4	4
Elinvoima- ja konsernipalvelut	351	395
Kaupunkiympäristön palvelualue	228	227
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	438	456
Kasvun ja oppimisen palvelualue	2 761	2 680
Perusturvan palvelualue	1 668	1 659
Terveystieteiden palvelualue	974	995
Ydinkaupunki yhteensä	6 426	6 419
Liikelaitokset		
Kallaveden Työterveys Liikelaitos	52	47
Kuopion kuntatekniikkaliikelaitos	221	229
Kuopion Vesi Liikelaitos	95	91
Liikelaitokset yhteensä	368	367
Taseyksiköt		
Pohjois-Savon pelastuslaitos	291	298
Tilakeskus	49	47
Isäntäkuntapalvelut	45	51
Taseyksiköt yhteensä	385	396
Yhteensä	7 179	7 182
Työllistämismäärä palkkatulot	91	59
Oppisopimuskoulutus	6	6
Kunta yhteensä	7 276	7 247

Henkilöstön määrää koskevien tunnuslukujen taustatietojen keruu on uudistettu entistä tarkemmaksi.

Siitä syystä myös vuoden 2017 aineisto on kerätty ja laskettu uudelleen.

Henkilöstökulut (43.)

	Kunta	
	2018	2017
	€	€
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan		
Palkat ja palkkiot	261 591 244	250 710 499
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	59 334 901	58 119 013
Muut henkilösivukulut	10 934 547	12 290 702
Henkilösivukulut yhteensä	70 269 448	70 409 715
Henkilöstökorvaukset ja muut korjauserät	-4 684 422	-3 976 951
Yhteensä tuloslaskelman mukaan	327 176 271	317 143 262
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin *)	26 409	82 563
Henkilöstökulut yhteensä	327 202 679	317 225 826

*) Summa sisältää vain ydinkunnan, liikelaitosten ja taseyksiköiden omat aktivoidut henkilöstökulut, ei em. yksiköiden välisten investoinneille myyntien sisältämiä henkilöstökuluja.

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut (44.)

	Kunta	
	2018	2017
	€	€
Suomen Keskusta	36 410	33 106
Kansallinen Kokoomus	34 197	30 180
Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue	26 118	23 118
Perussuomalaiset	3 908	4 341
Vihreä liitto	14 094	10 091
Vasemmistoliitto	12 697	8 749
Suomen Kristillisdemokraatit	4 404	4 118
Sydän-Savon Siniset	2 243	90
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	134 070	113 795

Tilintarkastajan palkkiot (45.)

	Kunta	
	2018	2017
	€	€
Tilintarkastusyhteisö BDO Auditor Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	52 527	54 673
Tilintarkastajan lausunnot	8 515	3 846
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät		3 035
Palkkiot yhteensä	61 042	61 554

Intressitaholiiketoimet (46.)

Intressitaholiiketoimet ovat liiketoimia konsernin tytäryhtiöiden ja osakkuusyhtiöiden kanssa.

1000 euroa	2018
Kaupungin tavaroiden ja palveluiden myynti intressitahoille	
Myyntituotot	6 763
Maksutuotot	152
Vuokratuotot	2 442
Liiketoiminnan muut tuotot	470
Kaupungin tavaroiden ja palveluiden ostot intressitahoilta	
Palvelujen ostot	22 223
Muut ostot	11 763
Maksetut vuokrat	5 246
Kaupungin korot ja osingot intressitahoilta	
Korkotuotot	7 400
Osinkotuotot	2 215
Korko- ja rahoituskulut	0
Lainoja yhteensä	135 483
Lainojen korot ovat 0,44% - 6,00%	
Avustukset konserniyhtiöille	71
Muut liiketoimet intressitahojen kanssa	
Kaupunkikonsernissa on käytössä konsernitili	

Intressitaho	Liiketoimen arvo € ja luonne	Intressisuhteen luonne
Kuopio-Tahko Markkinointi Oy	499 037,50 € avustus	Kuopion ja Tahkon alueen matkailun yhteismarkkinoinnin tukeminen, osakkuusyhtiö
Riuttalan Talonpoikauskulttuurin suojelusäätiö	16 500,0 € korottoman ja vakuudettoman kassalainan jäljellä oleva pääoma 30 000,00 € yleisavustus toimintaan	määräysvaltayhteisö
Tahkovooren koulutus- ja valmennuskeskushdistys ry	190 000,00 € sopimukseen perustuva avustus	yhteistyösopimus 2018-2020, määräysvaltayhteisö

5 Eriytetyt tilinpäätökset

5.1 Liikelaitosten tilinpäätökset

5.1.1 Kuopion Vesi Liikelaitos

Toimintakertomus 2018

1. Toimitusjohtajan katsaus

Vuosi 2018 oli Kuopion Vesi Liikelaitoksen 22. toimintavuosi kunnallisena liikelaitoksena.

Kuopion Veden vesihuollon toiminta-alue on laajentunut viimeisen kymmenen vuoden aikana huomattavasti tapahtuneiden kuntaliitosten ansiosta. Viimeisin kuntaliitos tapahtui vuoden 2017 Juankosken kaupungin kanssa.

Vuonna 2016 Kuopion kaupunginjohtaja ja Siilinjärven kunnanjohtaja nimesivät työryhmän vesihuoltoyhteistyön selvittämiseksi Kuopion ja Siilinjärven välillä. Yhtiöittämisselvitys valmistui maaliskuussa 2017. Vuoden 2018 lopulla päätettiin, että yhtiöittämisselvitys päivitetään ja asia pyritään saamaan poliittiseen päätöksentekoon vuoden 2019 alkupuolella.

Itkonniemen vesilaitoksen saneeraus jatkui vuonna 2018. Saneeraus valmistuu vuoden 2019 keväällä.

Hulevesiverkosto siirtyi vuoden 2018 alusta Kuopion kaupungille.

Kuopion Veden verkkosivut uudistettiin vuonna 2018.

Seuraavassa on esitetty Kuopion Veden eri vastuualueiden keskeisimmät tapahtumat vuonna 2018.

1.1. Hallinnon vastuualue

Hallinnon vastuualueen talous pysyi vuonna 2018 melko hyvin talousarvion puitteissa.

Vuoden 2018 alussa hallinnon tehtäviä järjesteltiin uudelleen ja nimikkeitä tarkistettiin vastaamaan paremmin tehtävänkuvia. Tuossa yhteydessä hallintoon siirtyi uusi henkilö laitoksen sisältä tiedotusvastavaan tehtävään. Asiakaspalvelutehtävissä toimii kolme henkilöä; vesihuoltoinsinööri, järjestelmävas- taava ja laskentasihteeri.

Vuoden 2018 loppupuolella aloitettiin uuden asiakaspalvelujärjestelmän hankintaan liittyvän tarjouspyynnön valmistelu. Järjestelmähankintaan oli varattu jo vuodelle 2018 aloitusrahoitusta, mutta järjestelmän hankinta toteutuu vasta vuonna 2019. Uusi järjestelmä otetaan käyttöön 1.1.2020.

1.2. Suunnittelun vastuualue

Vuonna 2018 jatkettiin Viestikatu-Volttikatu- päävesijohdon suunnittelua ja kohteen rakentaminenkin käynnistyi osalla alueesta. Savilahden alueella olevien vesihuoltoverkostojen saneeraussuunnittelu oli käynnissä allianssityöhön liittyen läpi vuoden. Uimahallin ja jäähallin uudistamiseen liittyen tehtiin myös Hannes Kolehmainen kadulla sijaitsevien vesihuoltolinjojen siirto- ja saneeraussuunnitelmat. Lisäksi saneeraussuunnittelua tehtiin eri puolilla kaupunkia sijaitseviin vesihuoltolinjoihin.

Uudisrakennuskohteiden osalta jatkettiin Kurkimäen ja Hiltulanlahden välisten syöttövesijohdon ja siirtoviemärin suunnittelua. Hankkeen tarkoituksena on luopua Kurkimäen jätevedenpuhdistamosta johtamalla eteläisen Kuopion jätevedet siirtoviemäriä pitkin Lehtoniemen jätevedenpuhdistamolle käsiteltäviksi. Syöttövesijohdon tarkoituksena on puolestaan varmistaa niin Kuopion Veden toiminta-alueen vedensaanti Kurkimäessä kuin koko eteläisen Kuopion vedensaanti. Uusista asuinalueista Hiltulanlahden alueet ja Mölymäki olivat laajimmat vesihuollon toteutussuunnittelukohteet. Hiltulanlahden suunnittelu jatkuu vielä tulevinakin vuosina.

Liitoskuntien osalta jatkettiin vuonna 2017 käynnistynyttä vesihuollon suunnittelua mm. Juankosken Paasikoskentien osalta, Maaningan Pulkonkosken ja Mäntyrinteentien osalta sekä uutena kohteena Nil-
sän siirtoviemärin osalta.

Varautumissuunnittelun osalta jatkettiin tavanomaisen suunnitelman päivittämisen lisäksi WSP-työtä ja osallistuttiin valtakunnalliseen kyberturvallisuusyhteistyöhön. Kuopion Veden osalta päivitettiin VAP-
varaukset.

Kuopion Veden toiminta-alueiden kokonaistarkastelu työllisti useita suunnittelun henkilöitä. Toiminta-
aluetarkastelu on laaja kokonaisuus ja sen loppuun saattaminen jatkuu vielä vuoden 2019 puolella.

1.3. Verkoston vastuualue

Vuoden 2018 aikana vesijohtovuotoja oli vain 5 kpl. Vesijohtovuodot olivat pääosin jakeluvesijohtover-
kostossa. Sorsasaloon syöttävässä runkovesijohdossa oli yksi vuoto.

Uudisrakentamista jatkettiin Hiltulanlahden länsiosissa. Siirtolinjojen rakentamista Hiltulanlahdesta Kur-
kimäkeen jatkettiin. Työ jatkuu vuoden 2019 puolella.

Päävesijohtojen saneerausta jatkettiin; mm. Savilahti-Volttikatu -linjan saneeraus aloitettiin loppuvuodes-
ta 2018. Itkonniemeltä lähtevän suurimman vesijohdon saneeraus saatiin valmiiksi kesällä. Puijon urhei-
lualueella saneerattiin myös ylävesisäiliölle johtavia päävesijohtoja. Pajulahdentiellä saneerattiin runko-
viemäriä ja samalla saneerattiin vesijohtoa. Karttulassa korjattiin jätevesilinjakaivoja vuotovesien vähen-
tämiseksi.

Uutta vesihuolto verkostoa rakennettiin vuonna 2018 17,7 km ja vanhaa verkostoa uusittiin 2,6 km. Ver-
kostojen kokonaispituus vuoden lopussa oli 1.618 km. Uutta vesihuoltoverkostoa rakennettiin pääasias-
sa Lehtoniemeen ja Hiltulanlahteen sekä Kurkimäkeen.

Vesijohtoverkostoja huuhdeltiin kesän 2018 aikana yhteensä 26 km. Hulevesiverkostot siirtyivät vuoden
2018 alusta Kuopion kaupungin kaupunkiympäristön palvelualueelle.

Kuopion Veden talousveden laskuttamattoman veden määrä oli 13 % ja jäteveden vuotovesiprosentti oli
32 %. Valtakunnallisesti talousveden laskuttamattoman veden määrä on keskimäärin 19 % ja jäteveden
vuotovesiprosentti on 40 %. Molemmat tunnusluvut kuvaavat pääasiassa vesihuoltoverkostojen kuntoa.

1.4. Vedentuotannon vastuualue

Vuosi 2018 oli Itkonniemen vesilaitoksen saneerauksen osalta merkittävin rakentamisen vuosi. Vuoden
aikana saneerattiin mm. vedenkäsittelyn prosessilaitteita ja rakenteita, automaatiota, valvomo ja labora-
torio. Saneerattuihin toimitiloihin päästiin muuttamaan heinäkuussa. Saneerattua vedenkäsittelyosastoa,
siihen liittyvää automaatiota ja uusia kemikaalilaitteita alettiin ottaa käyttöön syyskuussa 2018. Käyttöön-
otto viivästyi hieman mm. rakennusteknisten ongelmien vuoksi. Osaston käyttöönotto tehtiin huolella ja
siinä jouduttiin tekemään useita pieniä muutos- ja säätötoimia; tämäkin viivästytti osaltaan hanketta. Ve-
dentuotannossa aloitti uusi käyttöinsinööri toukokuussa 2018. Hän on ollut aktiivisesti mukana saneerat-
tujen prosessien käyttöönotossa.

Vuonna 2018 aloitettiin liitoskuntien vesimittarien vaihto. Mittarit vaihdetaan pääosin vuoteen 2021 men-
nessä. Jänneniemen vedenottamolle asennettiin aurinkosähköjärjestelmä, jolla voidaan tuottaa pieni osa
laitoksen tarvitsemasta sähköstä.

1.5. Jätevedenpuhdistuksen vastuualue

Pumppaamot toimivat vuonna 2018 hyvin. Ylivuotoja ei tapahtunut yhtään. Kuumien vesien vuoksi Litma-
sen, Petosen ja Särkiniemen pumppaamoilta tuli hajuvalituksia. Litmasen pumppaamolla ei ole hajun-
poistolaitteita, mutta niiden hankintaa selvitetään vuoden 2019 aikana. Petosen pumppaamolle hankittiin
uusi kameravalvonta ja vanha biologinen hajunpoisto vaihdettiin aktiivihiihisuotimeen. Särkiniemen
pumppaamon hajusuodin pääsi helteen takia kuivamaan. Kostutuksen jälkeen ei tullut enää hajuvalituk-
sia.

Jätevedenpuhdistamot toimivat hyvin ja lupavaatimukset täytettiin. Lehtoniemessä, Kurkimäessä ja Karttulan kevättulva aiheutti ongelmia. Erityisesti Karttulan verkostosta tulleet vuotovedet heikensivät puhdistamon toimintaa. Puhdistamo jouduttiin osittain ohittamaan laitosalueella oleviin vanhoihin lammikoihin. Lammikoinnin ansiosta lupaehdot pystyttiin täyttämään. Karttulan jätevesiverkostossa tehtiin mittava saneeraus vuoden 2018 aikana. Kaikilla puhdistamoilla käytettävät kemikaalit kilpailutettiin vuosille 2019 – 2020.

Investointisuunnitelmaan jouduttiin tekemään useita muutoksia. Varsinkin pumppaamoiden investoinneissa tuli muutoksia. Kokonaisuudessaan investoinneissa onnistuttiin hyvin.

1.6. Pohjoiset toiminta-alueet (Nilsinä, Maaninka, Juankoski)

Vesihuoltoverkosta saneerattiin Nilsinä Tiirantiellä, Länsitiellä ja Paavontiellä. Juankoskella verkosta saneerattiin Paasikoskentiellä.

Maanigan Käärmelahdessa rakennettiin uutta vesihuoltoverkosta. Juankoskella rakennettiin yhdysvesijohto välille Oppipolku-Palokuja.

Juankoskella uusittiin vesitornin katto.

Kuopion Vesi osallistui Siilinjärven jätevedenpuhdistamon saneerauksen rahoittamiseen keskinäisen sopimuksen mukaisesti.

Maanigan pienpumppaamoiden saneerauksessa saneerattiin kolme Kinnulanlahden alueen linjapumppaamo.

2. Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Kuopion Veden hallinnossa ei vuonna 2018 tapahtunut muutoksia.

3. Olennaiset muutokset toiminnassa ja taloudessa

3.1. Talous

Tuotot olivat 25,0 milj. euroa, josta käyttömaksutulojen osuus oli 86,4 %, perusmaksutulojen 10,4 %, tonttijohtomaksujen 1,7 % sekä asennus- ja muiden tulojen osuus 1,5 %. Liikevaihto pieneni noin 0,1 milj. euroa verrattuna vuoteen 2017. Liikevaihto oli 0,2 milj. euroa suurempi kuin talousarviossa.

Käyttökustannukset olivat 11,7 milj. euroa (11,3 milj. euroa vuonna 2017), josta henkilöstökustannusten osuus oli 5,3 milj. euroa (46 %), palvelujen ostojen 3,1 milj. euroa (26 %), materiaaliostojen 2,8 milj. euroa (24 %) ja liiketoiminnan muiden kulujen 0,5 milj. euroa (4 %).

Henkilöstökustannukset pienenivät 0,4 %, palvelujen ostojen kustannukset nousivat 7 % ja materiaalikustannukset nousivat 6 % vuoteen 2017 verrattuna. Kokonaiskäyttökustannukset nousivat 3 % vuoteen 2017 verrattuna.

Suunnittelun ja vedentuotannon vastuualueilla käyttökustannukset olivat pienemmät kuin talousarviossa. Hallinnon vastuualueella käyttökustannukset olivat 14.000 euroa (2 %) suuremmat kuin talousarviossa. Jätevedenpuhdistuksen vastuualueella käyttökustannukset olivat 15.000 euroa (0,3 %) suuremmat kuin talousarviossa. Verkoston vastuualueella käyttökustannukset olivat 53.000 euroa (3 %) suuremmat kuin talousarviossa.

Suunnitelman mukaiset poistot olivat 8,1 milj. euroa ja liikeylijäämä 5,2 milj. euroa. Poistot olivat tilinpäätöksessä noin 84.000 € suuremmat kuin talousarviossa. Rahoituskulut olivat 4,3 milj. euroa, josta peruspääoman korvaus kaupungille oli 3,8 milj. euroa ja kaupungille maksetut korkokulut 0,5 milj. euroa. Tilikauden ylijäämä oli 1 milj. euroa, joka oli 0,3 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa.

Taseen loppusumma oli 96,6 milj. euroa.

3.2. Investoinnit

Vuonna 2018 investointimenot olivat 12,6 milj. euroa (8,9 milj. euroa vuonna 2017). Investointimenoista vesihuoltoverkostojen rakentamiseen käytettiin 6,4 milj. euroa ja laitosrakentamiseen 6,2 milj. euroa. Saaneerauksen osuus investoinneista oli 57 %. Talousarvioon varattua investointimäärärahaa jäi käyttämättä 1,6 milj. euroa. Tästä verkostoinvestointien osuus on 1,0 milj. euroa ja laitosisinvestointien osuus 0,6 milj. euroa.

3.3. Henkilöstö

Kuopion Veden vakituisten henkilöstön määrä vuoden lopussa oli 90 henkilöä. Osa-aikaeläkkeellä oli kuusi henkilöä. Eläkkeelle jäi kaksi henkilöä vuonna 2018. Uusia henkilöitä palkattiin kolme.

Henkilöstö osallistui tarpeen mukaan ammattitaitoa ylläpitävään ja kehittäväan koulutukseen. Henkilöstölle järjestettiin työyhteisön kehittämispäiviä ja tyky-tilaisuuksia. Myös omaehtoista liikuntaa kannustettiin ja tuettiin.

Kuopion Veden henkilöstösuunnitelma on päivitetty syksyllä 2018. Henkilöstösuunnitelma tarkistetaan vuosittain.

Kuopion Veden henkilöstökertomuksessa on kerrottu henkilöstöön liittyvää tietoa vuodelta 2018.

4. Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Liikelaitoksen merkittävimpiä riskejä ovat toiminnalliset ja vahinkoriskit. Toiminnallisista riskeistä suurimpia on henkilöstön saatavuus lähitulevaisuudessa. Henkilöstön keski-ikä on korkea ja lähivuosina on palkattava monia uusia henkilöitä. Riskinä on se, saadaanko palkattua tarpeeksi osaavaa henkilökuntaa eläkkeelle jäävien tilalle.

Vahinkoriski on myös merkittävä vesihuoltolaitokselle, jolle voidaan esittää merkittäviä korvausvaatimuksia esim. veden laatupoikkeamissa ja siten siitä voi aiheutua suuria taloudellisia seuraamuksia.

5. Ympäristötekijät

Kuopion Vesi Liikelaitoksen toimintaa vesihuoltolaitoksena säädellään laajalti lainsäädännön kautta. Liikelaitoksen toimintaa ohjaavat mm. vesihuoltolaki ja ympäristönsuojelulaki.

Liikelaitoksella on kuusi jätevedenpuhdistamoa, joiden vuosiyhteenvedoissa on esitetty niiden toimintaa ja puhdistustuloksia. Kaikki jätevedenpuhdistamot täyttivät ympäristölupien vaatimukset.

6. Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan ja siihen liittyvän riskienhallinnan tarkoituksena on varmistaa, että toiminta on taloudellista ja tuloksellista, tavoitteet saavutettavaa, päätösten perusteena oleva tieto riittävää ja luotettavaa ja että lakeja, säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja omaisuutta sekä voimavaroja turvataan. Sisäinen valvonta on varmistamistyötä, joka on liikelaitoksen johdon tekemää tai johdon lukuun tehtyä.

Seuraavassa on esitetty sisäisen valvonnan järjestelyjä kohdealueittain Kuopion Vesi Liikelaitoksessa.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Kuopion Vesi Liikelaitoksen toimintaan kohdistui valitus vuonna 2017. Kuopion Veden asiakas on tehnyt valituksen kuluttajariitalautakuntaan koskien Kuopion Veden perimää puhdasvesiliittymän liitostyön hintaa. Kuopion Vesi on vastannut kuluttajariitalautakunnalle helmikuussa 2017 ja kiistänyt asiakkaan vaatimukset aiheettomina. Kuluttajariitalautakunnassa antoi vuonna 2018 asiasta päätöksen ja arvioi, että liitostyön hinta ei ole kohtuuton eikä suosita asiassa hyvitystä.

Kuopion Veden asiakas teki vuonna 2018 selvityspyynnön eduskunnan oikeusasiamiehelle Kuopion Veden päätöksestä, jossa asiakas joutuu rakentamaan omalla kustannuksellaan tontilleen kiinteistökohtaisen pumppaamon. Asian käsittely on kesken.

Tavoitteiden toteutuminen, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus, varojen valvonta

Kaupunginvaltuuston nähden sitovia tavoitteita olivat:

- vuosikatteen tulee kattaa poistot
- korvaus peruspääomasta 3,78 milj. euroa
- pitkäaikaisten lainojen lyhennykset kunnalle 940.000 euroa
- korkomenot kunnan lainasta 520.000 euroa
- investoinnit 14,2 milj. euroa

Kuopion Vesi Liikelaitoksen johtokunnan asettamat tavoitteet olivat:

- Toiminnalliset tavoitteet
 - vanhojen vesihuoltoverkostojen saneeraus käytävissä olevien investointirahojen puitteissa
 - vesihuoltoverkostojen rakentaminen uusille kaava-alueille
 - yhä laajenevan toiminta-alueen hallinta (verkoston kunto, asiakasmäärän lisäys, pitkät etäisyydet yms.)
 - laitosten lakisääteisten velvoitteiden täyttäminen
 - verkostojen häiriötön toiminta
 - Itkonniemen vesilaitoksen uudistamishankkeen toteutus
- Taloudelliset tavoitteet
 - liikevaihto 24,85 milj. euroa
 - käyttökustannukset 11,85 milj. euroa
 - investoinnit 14,2 milj. euroa
 - poistot 8,0 milj. euroa

Tavoitteet ovat toteutuneet pääosin talousarviossa määriteltyjen mukaisesti.

Varojen käytön valvontaa on tehty sisäisen valvonnan suunnitelman mukaisesti ja esille ei ole tullut puutteita tai väärinkäytöksiä.

Riskienhallinnan järjestäminen

Kuopio Vedellä aloitettiin vuonna 2016 talousveden laatuun vaikuttavien riskien tunnistaminen. Työssä käytetään WSP (water safety plan) –riskienhallintatyökalua. Tämä työ jatkui vuonna 2018.

Kukin vastuualue on tehnyt omat riskienhallintasuunnitelmat.

Verkostosaneeraukseen liittyvä vesijohtolinjojen sulkeminen aiheutti lokakuussa 2017 laajan vedenlaatuhäiriön keskeisen kaupunkialueen verkostossa. Häiriössä verkoston sisäisten rauta- ja mangaanipitoisten saostumien irtoaminen värjäsi veden laajalla alueella. Häiriön seurauksena Kuopion Vedelle on esitetty viisi korvausvaatimusta. Vaateiden kokonaissumma on 30.076,79 euroa. Toimintasäännön mukaan kaupunginlakimies päättää vahingonkorvauksesta Kuopion Veden tehtäväalueeseen kuuluvissa asioissa, kun maksettava korvaus ei ylitä 10.000 euroa. Tämän summan ylittävissä vahingonkorvausvaateissa päätöksen tekee johtokunta. Kolme korvausvaadetta on lakimiehen päätettävissä ja kaksi johtokunnan. Kuopion Veden johtokunta ja lakimies tekivät näistä vaateista päätökset vuonna 2018. Kaikki vaateet hylättiin.

Kuopion Vedellä on vahinkovakuutukset Kuopion kaupungin vakuutuksen kautta.

Kuopion Vesi seuraa systemaattisesti saamaansa asiakaspalautetta. Vuoden 2018 aikana kirjattiin kaikkiaan 119 suoraan Kuopion Vedelle tullutta asiakaspalautetta ja sen lisäksi kaupungin palautejärjestelmän kautta 20 vesihuoltoon liittyvää palautetta. Palautteet koskivat pääasiassa veden laatua ja pai-

nottuivat häiriötilanteisiin. Muuta palautteet koskivat aiheiltaan tiedottamista, mittarointia ja verkoston toimintaa sekä rakentamista.

Yksittäisiä hyvitysvaatimuksia tuli vuonna 2018 10 kappaletta. Vaatimuksiin perustuen hyvitettiin jätevesimaksua yhteensä 3.593 m³ ja vesimaksua 10 m³. Vahingonkorvausvaatimuksia käsiteltiin 10 kappaletta ja niistä tehtyihin päätöksiin perustuen korvauksia maksettiin 1.060 euroa (alv 0 %).

Vuonna 2018 Kuopion Vesi oli mukana ”Yhdyskuntatekniset palvelut 2018”- asiakastyytyväisyystutkimuksessa. Tutkimukset tulokset olivat kokonaisuutena hyvät ja vesihuolto oli kyselyyn vastanneiden kuntalaisten mielestä yksi Kuopion parhaiten hoidetuista palveluista.

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Tilikauden aikana ei ole todettu hankoinnoissa, omaisuuden luovutuksessa tai käyttöarvossa menetyksiä, merkittäviä arvon alennuksia tai jouduttu korvausvastuuseen tai muuhun oikeudelliseen vastuuseen.

Sopimustoiminta

Johdolla ei ole tiedossa sopimuksista aiheutuvia mahdollisia negatiivisia seurauksia toiminnalle.

Oma arvio sisäisen valvonnan järjestämisestä

Itsearviointinaan Kuopion Veden johto katsoo, että sisäinen valvonta on pääosin hyvällä tasolla.

Eniten parantamista ja kehittämistä vaativat seuraavat asiat:

- 1) Riskienarvioinnin ja –hallinnan päivitystyö

7. Arvio tulevasta kehityksestä

Viime vuosien suuret laitosinvestoinnit sekä vesihuoltoverkostojen rakentaminen uusille asunto- ja elinkeinoalueille ovat aiheuttaneet sen, että verkostosaneerauksista on jouduttu tinkimään.

Toiminta-alueen vesihuoltoverkostojen kasvava saneerausvelka on erittäin huolestuttavaa. Kriittisin kuntovaje muodostuu vesijohtoverkostojen suurikokoisten pääjohtojen ikääntymisestä. Johtoja, joiden ikä on 60-70 vuotta, on yli 15 km. Nämä verkostot ovat kiireellisen saneerauksen tarpeessa. Nykyisin pystytään uusimaan pääverkostoa vuosittain 1-2 km. Vuoteen 2025 mennessä olisi pystyttävä investoimaan noin 60 milj. euroa verkostosaneerauksiin. Nykyisellä investointitasolla pystytään investoimaan vain noin 30 milj. euroa. Jotta vajetta voitaisiin pienentää, investointitasoa pitäisi nostaa noin 3 milj. euroa/vuosi.

Mahdollinen Kuopion ja Siilinjärven vesihuoltolaitosten yhdistäminen yhdeksi seudulliseksi yhtiöksi aiheuttaisi suuria muutoksia Kuopion Veden toimintaan.

8. Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden tulos esitetään lisättäväksi omaan pääomaan.

KUOPION VESI LIIKELAITOS

TULOSLASKELMA

	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
	€	€
Liikevaihto	24 905 580,37	25 063 366,14
Liiketoiminnan muut tuotot	75 383,57	18 832,62
Tuet ja avustukset	22 379,45	18 125,50
	25 003 343,39	25 100 324,26
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-2 796 862,93	-2 692 003,29
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	1 189,36	44 975,88
Palvelujen ostot	-3 088 999,35	-2 873 909,06
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-5 884 672,92	-5 520 936,47
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-4 109 863,17	-4 094 006,49
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-982 060,33	-976 355,83
Muut henkilösivukulut	-158 647,50	-198 785,29
Henkilöstökulut yhteensä	-5 250 571,00	-5 269 147,61
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-8 123 844,98	-8 556 403,92
Arvonalentumiset		
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-8 123 844,98	-8 556 403,92
Liiketoiminnan muut kulut	-532 026,15	-538 762,53
Liikelylijäämä (-alijäämä)	5 212 228,34	5 215 073,73
Rahoitustuotot ja -kulut		
Kunnalta saadut korkotuotot	5 149,54	4 964,79
Muut rahoitustuotot	14,06	0,00
Kunnalle maksetut korkokulut	-475 105,62	-503 585,63
Korvaus peruspääomasta	-3 780 000,00	-3 780 000,00
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-4 249 942,02	-4 278 620,84
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	962 286,32	936 452,89
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	962 286,32	936 452,89
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	37 649,87	40 810,77
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	999 936,19	977 263,66
Tunnusluvut		
Sijoitetun pääoman tuotto, %	5,8	6,1
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	7,0	7,4
Voitto, %	3,9	3,7

KUOPION VESI LIIKELAITOS

RAHOITUSLASKELMA

	2018 €	2017 €
Toiminta ja investoinnit		
Toiminnan rahavirta		
Liikelylijäämä (-alijäämä)	5 212 228,34	5 215 073,73
Poistot ja arvonalentumiset	8 123 844,98	8 556 403,92
Rahoitustuotot ja -kulut	-4 249 942,02	-4 278 620,84
Tulorahoituksen korjauserät	0,00	-11 703,62
Toiminnan rahavirta yhteensä	9 086 131,30	9 481 153,19
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-12 596 415,66	-8 868 173,96
Rahoitusosuudet investointimenoihin	13 410,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	5 205 991,09	11 703,62
Investointien rahavirta yhteensä	-7 377 014,57	-8 856 470,34
Toiminnan ja investointien rahavirta yhteensä	1 709 116,73	624 682,85
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset muilta	-16 250,00	-3 630,00
Antolainasaamisten vähennykset muilta	1 331,53	
Antolainauksen muutokset yhteensä	-14 918,47	-3 630,00
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys kunnalta	5 000 000,00	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys kunnalta	-820 333,36	-820 333,36
Lainakanna muutokset yhteensä	4 179 666,64	-820 333,36
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos	-1 189,36	-44 975,88
Saamisten muutos kunnalta	-7 568 576,65	-1 803 437,65
Saamisten muutos muilta	16 919,69	32 777,59
Korottomien velkojen muutos kunnalta	5 987,62	-90 515,64
Korottomien velkojen muutos muilta	1 672 993,80	2 105 432,09
Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	-5 873 864,90	199 280,51
Rahoituksen rahavirta yhteensä	-1 709 116,73	-624 682,85
Rahavarojen muutos	0,00	0,00
Tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000	-3 599	-12 928
Investointien tulorahoitus, %	97,1	86,0
Lainanhoitokate	5,2	6,1
Quick ratio	4,36	3,04
Current ratio	4,4	3,1

KUOPION VESI LIIKELAITOS

TASE VASTAAVAA

31.12.2018
€

31.12.2017
€

PYSYVÄT VASTAAVAT

Aineettomat hyödykkeet

Tietoliikenneohjelmat

57 465,77

84 603,29

Muut pitkävaikutteiset menot

90 121,85

99 012,65

Aineettomat hyödykkeet yhteensä

147 587,62

183 615,94

Aineelliset hyödykkeet

Maa- ja vesialueet

Rakennukset

16 112 671,14

16 421 282,21

Kiinteät rakenteet ja laitteet

60 949 197,87

61 347 943,32

Koneet ja kalusto

840 127,14

954 032,08

Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat

1 208 568,58

1 098 109,21

Aineelliset hyödykkeet yhteensä

79 110 564,73

79 821 366,82

Sijoitukset

Muut saamiset

219 540,13

204 621,66

Sijoitukset yhteensä

219 540,13

204 621,66

Pysyvät vastaavat yhteensä

79 477 692,48

80 209 604,42

VAIHTUVAT VASTAAVAT

Vaihto-omaisuus

Aineet ja tarvikkeet

187 789,26

186 599,90

Vaihto-omaisuus yhteensä

187 789,26

186 599,90

Lyhytaikaiset saamiset

Saamiset kunnalta

16 946 826,43

9 378 249,78

Muut saamiset

0,00

0,00

Siirtosaamiset

19 000,00

35 919,69

Lyhytaikaiset saamiset yhteensä

16 965 826,43

9 414 169,47

Vaihtuvat vastaavat yhteensä

17 153 615,69

9 600 769,37

VASTAAVAA YHTEENSÄ

96 631 308,17

89 810 373,79

VASTATTAVAA	31.12.2018 €	31.12.2017 €
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	-31 350 967,02	-31 350 967,02
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	-25 160 720,01	-24 183 456,35
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-999 936,19	-977 263,66
Oma pääoma yhteensä	-57 511 623,22	-56 511 687,03
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	-235 139,56	-272 789,43
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset yhteensä	-235 139,56	-272 789,43
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat kunnalta	-18 304 972,89	-14 291 972,92
Korottomat velat kunnalta	-100 303,23	-94 315,61
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	-16 590 412,80	-15 539 937,41
Siirtovelat		
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	-34 995 688,92	-29 926 225,94
Lyhytaikainen		
Lainat kunnalta	-987 000,03	-820 333,36
Saadut ennakot		0,00
Ostovelat	-2 167 795,05	-1 574 820,00
Korottomat velat kunnalta		0,00
Muut lyhytaikaiset velat	-905,20	-905,20
Siirtovelat	-733 156,19	-703 612,83
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-3 888 856,47	-3 099 671,39
Vieras pääoma yhteensä	-38 884 545,39	-33 025 897,33
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	-96 631 308,17	-89 810 373,79
LIIKELAITOKSEN TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	59,8	63,2
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	156	132
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	26 161	25 161
Lainakanta, 1000 €	19 292	15 112

5.1.2 Kallaveden Työterveys Liikelaitos

Toimintakertomus 2018

Työterveysjohtaja Petri Kangasperko

Toiminta

Kallaveden Työterveys Liikelaitos on tuottanut kokonaisvaltaisia työterveyshuoltopalveluja Kuopion kaupunkikonsernin työntekijöille, Kuopion kaupungin alueen yrityksille ja yrittäjille sekä isäntäkuntaperiaatteella Tuusniemen kunnan alueella.

Työterveyshuollon tavoitteena on työssä olevan väestön terveyden edistäminen ja työyhteisöjen hyvinvoinnin tukeminen. Työterveyshuolto toimii moniammatillisesti yhteistyössä työpaikkojen kanssa.

Kallaveden Työterveys Liikelaitoksen päätoimipiste sijaitsi Kuopiossa Viestikatu 7:ssä Technopolis Oy:n vuokratiloissa. Sivutoimipisteet ovat Nilsiässä ja Tuusniemellä.

Kallaveden Työterveys kuului työterveyshuollon liikelaitosten verkostoon, Työ ja Terveys ry:hyn. Kallaveden Työterveys liittyi lisäksi edellisenä vuonna Työ ja Terveys ry:n kautta Työterveyslaitoksen laatuportaaliin.

Toimintavuoden syksyllä Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) pyysi liikelaitokselta jatkoselvitystä Lääkäripalveluyritykset ry:n (LPY) 2.1.2015 virastolle tekemästä kunnallisia työterveydenhuoltopalveluja koskevasta toimenpidepyynnöstä. Toimenpidepyynnön kohteina olivat Tampereen, Jyväskylän, Kuopion ja Porin kaupunkien lisäksi kaikki muutkin Työ ja Terveys ry:n jäsenet, jotka toimivat muussa kuin yhtiömuodossa. Toimenpidepyynnössä vaadittiin, että KKV velvoittaisi toimenpidepyynnön kohteena olevat kunnat yhtiöittämään kilpailluilla markkinoilla tarjottavat työterveyshuoltopalvelut. Toiseksi edellytettiin, että KKV tutkisi kunnallisten työterveyshuoltopalveluiden tarjoajien hinnoittelun markkinaehtoisuutta ja kieltäisi hinnoittelukäytännöt, jotka eivät perustu markkinaperusteiseen hinnoitteluun. Lisäksi vaadittiin, että KKV ryhtyy toimenpiteisiin korjataksaan kilpailuneutraaliteettia vääristävät käytännöt ja säännökset.

Kallaveden Työterveys Liikelaitos antoi asiasta selvityksensä, jonka perusteella KKV teki asiasta ratkaisun, että LPY:n toimenpidepyyntö ei anna aihetta enempään toimenpiteisiin, ja se poistettiin käsittelystä.

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

Liikelaitoksen tulos oli budjetoitu 0-tasolle omistajan asettaman tuloutuksen jälkeen. Liikelaitoksen liikevaihto ja muut tuotot ylittivät kuitenkin yli 784.000 eurolla talousarvion mukaisen tavoitteen. Materiaalien ja hankittujen palvelujen kustannukset ylittivät 135.000 eurolla ja henkilöstökustannukset ylittivät 113.124 eurolla talousarvioon verrattuna. Nämä kustannusten ylitykset olivat kuitenkin huomattavan pieniä suhteessa lisääntyneeseen liikevaihtoon. Henkilöstön tuottavuuden ja toiminnan tehokuuden voidaan siten todeta lisääntyneen merkittävästi toimintavuonna.

Kun toiminnan tuloksesta on vähennetty kaupungin edellyttämä 50.000 euron korvaus peruspääomasta, muodostui liikelaitoksen tulos voitolliseksi 573.003,31 euroa, joka on paras tulos liikelaitoksen toimintahistoriassa.

Tuloksen erinomaisuutta korostaa vielä se, että toimintavuonna sitoutui runsaasti henkilöstön työtä liikelaitoksen ja 3 muun toimijan liiketoiminnan yhtiöittämiseen, josta työstä ei syntynyt laskutettavaa liikevaihtoa. Lisäksi ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttämisestä syntyi ylimää räisiä kuluja.

Henkilöstö ansaitsee erityisen kiitosmaininnan vuoden tuloksellisesta toiminnasta.

Henkilöstö

Kallaveden Työterveydessä työskenteli vuoden 2018 keskimäärin 45 henkilöä. Osa henkilöstöstä työskenteli osa-aikaisesti. Kallaveden Työterveydellä oli 44 vakanssia, joista työsuhteisia 30 ja virkasuhteisia 14. Henkilöstömenot olivat 2.808.915,57 euroa.

Liikelaitos on toiminut aktiivisesti kouluttajana. Riittävän ammattitaidon ylläpitämiseksi johto aktivoi henkilökuntaa työterveyshuollon pätevytymiskoulutukseen ja riittävään ammatilliseen jatkokouluttautumiseen. Nämä toimenpiteet takaavat toiminnan taloudellisen kannattavuuden ja henkilöstön ammattitaidon ylläpidon sekä edistävät henkilöstön rekrytointia.

Koko henkilöstölle järjestettiin muutamia työyhteisön sisäisiä työn kehittämistilaisuuksia eri ammattiryhmille lähinnä kliinisiltä aloilta. Lisäksi osallistuttiin tarpeen mukaan erilaisten ulkopuolisten tahojen järjestämiin koulutuksiin. Erikoistuvien työterveyslääkäreiden koulutukseen panostettiin edelleen.

Koko henkilöstölle pyrittiin antamaan säännöllistä ja ajantasaista informaatiota liikelaitoksen yhtiöittämisen etenemisestä.

Kallaveden Työterveyden oma työterveyshuolto oli järjestetty Kuopion Työterveys ry:n toimipisteessä, Koljonniemenkatu 2, Kuopio.

Ulkoisten palvelujen käyttö

Kallaveden Työterveys on ostanut laboratoriopalvelut Itä-Suomen laboratorokeskukselta (Islab) ja kuvantamispalvelut samassa rakennuksessa Viestikadun toimipisteen kanssa sijaitsevasta Pihlajalinnan toimipisteestä, Kuopion kaupungin perusterveydenhuollosta sekä Pohjois-Savon sairaanhoitopiiriin ylläpitämästä Juankosken terveysaseman röntgenistä (Nilsin ja Tuusniemen toimipisteelle). Ruuhkatilanteiden päivystysvastaanottotoimintaa on ostettu tarvittaessa Pihlajalinnalta. Palkka- ja taloushallinnon palvelut on tuottanut Monetra Pohjois-Savo Oy, ICT-palvelut Isteikki Oy, logistiikka palvelut on tuottanut Posti, Matkahuolto ja Savon Kuljetus Oy, välinehuolto- ja keskusvarastotilaukset Itä-Suomen huoltopalveluliikelaitoskuntayhtymä Servica, pesulapalvelut Sakupe Oy ja kiinteistöpalvelut on organisoinut Technopolis Oy.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Sisäisen valvonnan ja siihen liittyvän riskienhallinnan tarkoituksena on varmistaa, että toiminta on taloudellisesti ja tuloksellista, tavoitteet saavutettavaa, päätösten perusteena oleva tieto riittävää ja luotettavaa ja että lakeja, säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja omaisuutta sekä voimavaroja turvataan. Sisäinen valvonta on varmistamistyötä, joka on liikelaitoksen johdon tekemää tai johdon lukuun tehtyä.

Kallaveden Työterveyden johto katsoo, että sisäinen valvonta on ollut pääosin hyvällä tasolla. Sisäinen valvonta on vakiintunut osaksi johtamista ja sitä on käytetty toiminnallisten riskien hallinnassa.

Tilikauden aikana ei ole raportoitu sellaisia merkittäviä riskejä, joista olisi aiheutunut vahinkoa tai menetystä toiminnalle. Vakuutusturvan sisältöä ja kattavuutta on tarkastettu vuoden aikana. Merkittäviä puutteita vakuutusturvassa ei ole havaittu.

Tilikauden aikana ei ole todettu hankinnoissa, omaisuuden luovutuksessa tai käyttöarvossa menetyksiä, merkittäviä arvon alennuksia tai jouduttu korvausvastuuseen tai muuhun oikeudelliseen vastuuseen.

Lakien ja säännösten sekä hyvän hallinto- ja johtamistavan vastaisia toimia, joista seuraisi merkittävä korvaus, kanne tai oikeusseuraamus, ei ole tapahtunut.

Tavoitteet ovat toteutuneet talousarviossa vähintään määriteltyjen mukaisesti. Varojen käytön valvontaa on tehty sisäisen valvonnan suunnitelman mukaisesti ja esille ei ole tullut puutteita tai väärinkäytöksiä.

Johdolla ei ole tiedossa sopimuksista aiheutuvia mahdollisia negatiivisia seurauksia toiminnalle.

Arvio tulevasta kehityksestä

Kallaveden Työterveys Liikelaitos on vuodesta 2017 lukien valmistellut liiketoiminnan yhtiöittämistä yhdessä Pohjois-Savon sairaanhoitopiiriin, Siilinjärven kunnan ja Varkauden kaupungin kanssa. Kuntalain mukaan kunnan hoitaessa kyseisen lain 7 §:ssä tarkoitettua tehtävää kilpailutilanteessa markkinoilla sen on annettava tehtävä osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön hoidettavaksi (*yhtiöittämisvelvollisuus*).

Siirtymäsäädösten perusteella on työterveyshuollon sairaanhoitopalvelujen osalta lykätty yhtiöittämisveloitetta useampaan kertaan. Lopullinen takaraja työterveyshuollon sairaanhoito- ja muiden terveydenhuoltopalvelujen tuottamisen yhtiöittämiselle oli 1.1.2019.

Toimintavuoden 2018 aikana saatiin tehtyä Kuopion kaupungin, Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin, Siilinjärven kunnan ja Varkauden kaupungin yhtenevät päätökset työterveyshuollon toimintojen yhtiöittämisestä. 25.10.2018 perustettiin tarkoitusta varten kaksi yhtiötä ja osapuolet tekivät valtuustoissaan päätökset työterveyshuollon liiketoiminnan siirtämisestä yhtiöille liikkeenluovutuksena vuoden vaihteessa.

Osakkaiden oman henkilöstön työterveyshuoltoa sekä alueen yrittäjien ja yritysten pelkkää lakisääteistä työterveyshuoltoa varten hoitamaan perustettiin Järviseudun Työterveys Oy ja yritysten ja yrittäjien kokonaisvaltaista työterveyshuoltoa tuottamaan perustettiin Kallaveden Työterveys Oy. Yhtiöt merkittiin kaupparekisteriin joulukuussa 2018 ja samassa kuussa teki Aluehallintovirasto päätöksen kummankin yhtiön toimiluvasta.

Kuopion kaupungin omistusosuudeksi Järviseudun Työterveys Oy:stä muodostui 61 %, joten se kuuluu Kuopion kaupungin konserniin. Joulukuussa Kuopion kaupunki myi pienen osakemäärän Tuusniemen kunnalle, jotta myös Tuusniemen kunta voisi olla Järviseudun Työterveys Oy:n asiakkaana. Kallaveden Työterveys Oy:n osakkeista Kuopion kaupunki merkitsi 14 % ja yhtiö kuuluu Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin konserniin.

Kuopion kaupunginvaltuusto päätti lakkauttaa Kallaveden Työterveys Liikelaitoksen 31.12.2018 lukien. Kuopion kaupungin hallintosäännöstä kumotaan Kallaveden Työterveys Liikelaitosta koskevat § 17 ja § 48 Kallaveden Työterveys Liikelaitoksen vuoden 2018 tilinpäätöksen valmistuttua, kuitenkin viimeistään 1.4.2019 lukien.

Koko Kallaveden Työterveys Liikelaitoksen henkilöstö siirtyi vuoden vaihteessa Järviseudun Työterveys Oy:n palvelukseen vanhoina työntekijöinä.

Kallaveden Työterveys Liikelaitoksen vuoden 2018 erinomainen tulos antaa hyvän pohjan tulevien yhtiöiden toiminnalle. Siten on oletettavaa, että uusien yhtiöiden toiminta saadaan kannattavaksi alusta lähtien.

Tilikauden tuloksen käsittely

Kallaveden Työterveyden liikevaihto ja muut tuotot olivat 5.398.112,58 euroa (4.827.046,80 vuonna 2017). Tilikauden ylijäämä on 573.003,31 euroa (468.119,01 vuonna 2017). Kallaveden Työterveyden johtokunta esittää sen siirtämistä taseen Oman pääoman erään Edellisten tilikausien yli- ja alijäämä.

Taseen loppusumma on 2.407.186,78 euroa (1.711.106,77 vuonna 2017). Oma pääoma on 1.733.503,96 euroa (1.160.500,65 vuonna 2017).

KALLAVEDEN TYÖTERVEYS LIIKELAITOS

TULOSLASKELMA

	1.1. - 31.12.2018 €	1.1. - 31.12.2017 €
Liikevaihto	5 348 509,75	4 804 843,45
Liiketoiminnan muut tuotot	40 178,84	9 261,60
Muut tuet ja avustukset	9 423,99	12 941,75
	<u>5 398 112,58</u>	<u>4 827 046,80</u>
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-123 615,71	-99 988,47
Palvelujen ostot	-1 446 787,28	-1 242 510,96
Materiaalit ja palvelut yhteensä	<u>-1 570 402,99</u>	<u>-1 342 499,43</u>
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-2 276 266,04	-2 073 833,83
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-442 453,21	-415 556,85
Muut henkilösivukulut	-90 196,32	-102 418,79
Henkilöstökulut yhteensä	<u>-2 808 915,57</u>	<u>-2 591 809,47</u>
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-19 828,78	-18 243,75
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	<u>-19 828,78</u>	<u>-18 243,75</u>
Liiketoiminnan muut kulut	-376 815,33	-356 891,30
Liikelylijäämä (-alijäämä)	<u>622 149,91</u>	<u>517 602,85</u>
Rahoitustuotot ja -kulut		
Kunnalta saadut korkotuotot	853,40	516,16
Korvaus peruspääomasta	-50 000,00	-50 000,00
	<u>-49 146,60</u>	<u>-49 483,84</u>
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	573 003,31	468 119,01
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	573 003,31	468 119,01

KALLAVEDEN TYÖTERVEYS LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT

Sijoitetun pääoman tuotto, %	43,05	55,93
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	43,05	55,93
Voitto, %	10,71	9,74

KALLAVEDEN TYÖTERVEYS LIIKELAITOS
RAHOITUSLASKELMA

	2018	2017
	€	€
Liikelaitoksen toiminnan ja investointien rahavirta		
Toiminta		
Liikeliikettä /-aliikettä	622 149,91	517 602,85
Poistot ja arvonalentumiset	19 828,78	18 243,75
Rahoitustuotot ja -kulut	-49 146,60	-49 483,84
	<u>592 832,09</u>	<u>486 362,76</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta	592 832,09	486 362,76
Rahoituksen rahavirta		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	-660 591,67	-515 133,52
Saamisten muutos muilta	-55 317,12	14 939,34
Korottomien velkojen muutos muilta	123 076,70	13 831,42
	<u>-592 832,09</u>	<u>-486 362,76</u>
Rahoituksen rahavirta	-592 832,09	-486 362,76
Rahavarojen muutos	0,00	0,00
Tunnusluvut		
Quick ratio	3,57	3,07
Current ratio	3,57	3,07

KALLAVEDEN TYÖTERVEYS LIIKELAITOS

TASE	31.12.2018 €	31.12.2017 €
VASTAAVAA		
A PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	0,00	364,61
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	0,00	19 464,17
	0,00	19 828,78
B VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset kunnalta	2 339 874,48	1 679 282,81
Siirtosaamiset	67 312,30	11 995,18
	2 407 186,78	1 691 277,99
VASTAAVAA	2 407 186,78	1 711 106,77
VASTATTAVAA		
A OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	230 000,00	230 000,00
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	930 500,65	462 381,64
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	573 003,31	468 119,01
	1 733 503,96	1 160 500,65
B VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	196 926,57	121 499,85
Siirtovelat	476 756,25	429 106,27
	673 682,82	550 606,12
VASTATTAVAA	2 407 186,78	1 711 106,77

KALLAVEDEN TYÖTERVEYS LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuusaste, %	72,01	67,82
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	12,48	11,41
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1.000 €	1 504	931
Lainakanta 31.12., 1.000 €	ei ole	ei ole
Lainasaamiset 31.12., 1.000 €	ei ole	ei ole

5.1.3 Kuntatekniikkaliikelaitos (Mestar)

Toimitusjohtaja Seppo Hiekkala

Toimintakertomus 2018

Toiminta

Vuosi 2018 oli Kuopion Kuntatekniikkaliikelaitoksen kahdeksas toimintavuosi kunnallisena liikelaitoksena. Kuntatekniikka laatii erillisen tilinpäätöksen, joka yhdistetään kaupungin tilinpäätökseen. Tilinpäätös sisältää tuloslaskelman, taseen, rahoituslaskelman ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä toimintakertomuksen ja talousarvion toteutumisvertailun.

Toiminnallisesti pystyimme vuoden aikana parantamaan tehokkuutta. Toteutimme kaupungin ja Mestarin strategiaa tehokkaasti ja saavutimme vuodelle asetetut tavoitteet. Painopisteenä oli edelleen kunnossapidon sisäisten prosessien kehittäminen sekä rakentamisen tarvitseman tuen ja vuorovaikutuksen kehittäminen. Painopisteenä oli myös koko Mestarin osalta esimiestyön kehittäminen ja vaikuttavuus sekä talouden hallinnan ja ymmärryksen kehittäminen.

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

Liikevaihto oli 38,8 miljoonaa euroa. Liikevaihtoon on laskettu vain ulkoiset tulot. Suurimmat tilaajat olivat kaupunkiympäristön palvelualueen rakentamisen ja kunnossapidon palvelut, Kuopion Vesi liikelaitos, hyvinvoinnin edistämisen palvelualue, Kuopion Sähköverkko Oy ja Tilakeskus. Liikevaihdon kasvu tehtiin kokonaan palveluiden ostoilla.

Talousarvion mukainen ylijäämätavoite oli 560.171 euroa. Tilikauden tulos oli 1.192.139,80 euroa.

Henkilöstö

Liikevaihdon voimakkaasta kasvusta huolimatta henkilöstökulut pysyivät hyvin kurissa, ja ne kasvoivat vuodentakaiseen verrattuna vain 4,04 %. Tavoittelemme yhteistyössä työterveyshuollon kanssa henkilöstön työkyvyn parantamista ja työurien pidentämistä. Olemme lisäksi aloittaneet uuden projektin, jonka tarkoituksena on kouluttaa kaikki esimiehet varhaisen välittämisen mallin käyttöön ja luoda prosessi ja sitä tukeva järjestelmä osaksi normaalia esimiestyötä.

Henkilöstön sairaspöissaolat lisääntyivät edellisvuoteen verrattuna 2,5 %. Työtapaturmia sattui 14 kpl vähemmän kuin edellisenä vuonna, ja niistä aiheutuneet pöissaolat vähenivät 51 %.

Tuottavuus- ja tasapainotustoimenpiteiden toteutuminen

Henkilöstön osaaminen on tärkeimpiä asioita myydessämme tuotteitamme ja työhyvinvoinnin kannalta tärkein yksittäinen elementti on esimiestyössä onnistuminen. Koulutamme Sakkyn yhteistyösopimuksen pohjalta kaikkia esimiehiä parantamaan työhyvinvointia, talousosaamista ja uusien toimintatapojen käyttöönottoa. Samalla tuomme koko henkilöstölle LEAN-ajattelua toiminnan kehittämisen pohjaksi. Painotamme oikeanlaista osaamista rekrytoinneissa, joissa olemme onnistuneet hyvin. Liikevaihdon kasvusta huolimatta henkilöstökulut ovat hyvin hallinnassa. Liikevaihto vakituista henkilöä kohden kasvoi v. 2018 223.510 euroon, kun se v. 2017 oli 198.273 euroa/vakituinen henkilö.

Hankintojen osalta uudistamme koko materiaalilogistiikkaa. Tavoitteena on hallita kustannuksia kokonaisuutena.

Innovaatioiden ja prosessien kehittäminen kuuluu kiinteästi meidän sertifioidun laatu järjestelmän jatkuvan parantamisen malliin. Talouden hallinta on hyvällä tasolla.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Mestarin merkittävimmistä riskeistä ovat toiminnalliset ja vahinkoriskit. Toiminnallisista riskeistä suurimpia ovat mahdolliset liikevaihdon suuret vaihtelut ja avainhenkilöiden rekrytoinnit

Merkittävimmät vahinkoriskit ovat rakentamisessa, sähkötöissä ja liikenneväylien kunnossapidossa. Toiminnasta voi aiheutua merkittäviä aineellisia vahinkoja, korvausvaatimuksia henkilövahingoista sekä toiminnan keskeytyksiä. Taloudelliset riskit ovat hyvin hallinnassa vakuutusten kautta.

Ympäristötekijät

Ympäristöä on huomioitu Mestarin auto- ja konekaluston hankinnassa laatupisteytyksenä. Pyrimme myös vaikuttamaan, että tilaajalla olisi kaikki tieto suunnitella läjitysalueita ja välivarastopaikkoja mahdollisimman kustannustehokkaasti lähelle rakentamista. Olemme mukana Ekokompassi-hankkeessa ja käytämme sen tuottamia palveluita toimintamme kehittämiseen.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Lakien ja säännösten sekä hyvän hallinto- ja johtamistavan vastaisia toimia, joista seuraisi merkittävä korvaus, kanne tai oikeusseuraamus ei ole tapahtunut vuoden 2018 aikana.

Tavoitteiden toteutuminen, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus, varojen valvonta

Talousarvion toteutumisesta, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta tai poikkeamista sekä niiden johdosta tehdyistä toimista on tiedotettu osavuositarkastuksessa neljän kuukauden välein ja toimintakertomuksessa kerran vuodessa. Johtokunnan päättämä ylijäämätavoite vuodelle 2018 tulee toteutumaan huomattavasti suurempana. Kuntatekniikka maksoi kaupungille korvausta peruspääomasta 255 150 euroa. Varojen käytön valvontaa on tehty sisäisen valvonnan suunnitelman mukaisesti ja esille ei ole tullut puutteita tai väärinkäytöksiä.

Riskienhallinnan järjestäminen

Liikelaitoksen merkittävimpiä riskejä ovat toiminnalliset ja vahinkoriskit. Toiminnallisista riskeistä suurin on tilaajien ennakoimattomista toimista aiheutuvat volyyimiriskit. Liikelaitoksen ei ole mahdollista sopeutua suuriin volyymivaihteluihin. Vahinkoriskit ovat hallinnassa vakuutusten kautta. Olemme varautuneet häiriötilanteisiin ja jatkuvuuden hallintaan. Ainoastaan polttoaineen saatavuus sähkökatkosten aikaan on ratkaisematta.

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Tilikauden aikana ei ole todettu hankinnoissa, omaisuuden luovutuksessa tai käyttöarvossa menetyksiä, merkittäviä arvon alennuksia tai jouduttu korvausvastuuseen tai muuhun oikeudelliseen vastuuseen.

Sopimustoiminta

Johdolla ei ole tiedossa sopimuksista aiheutuvia mahdollisia negatiivisia seurauksia toiminnalle.

Oma arvio riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan nykytilasta ja kehittämistarpeista

Liikelaitoksen johto katsoo, että sisäinen valvonta on pääosin tyydyttävällä tasolla.

Eniten parantamista ja kehittämistä vaatii riskien arviointi ja hallinta.

Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden ylijäämä on 1.192.139,80 euroa. Kuntatekniikkaliikelaitoksen johtokunta esittää sen siirtämistä taaseen oman pääoman erään edellisten tilikausien yli- ja alijäämä.

Kuntatekniikkaliikelaitos

TULOSLASKELMA

	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
	€	€
Liikevaihto	38 594 736,47	33 567 853,93
Liiketoiminnan muut tuotot	149 781,84	257 497,62
Tuet ja avustukset	49 211,87	52 422,19
	38 793 730,18	33 877 773,74
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-10 535 703,50	-7 967 075,26
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-67 101,41	-41 645,48
Palvelujen ostot	-14 300 399,23	-12 582 583,24
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-24 903 204,14	-20 591 303,98
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-8 369 460,09	-7 994 849,46
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-1 599 718,44	-1 525 546,03
Muut henkilösivukulut	-347 901,70	-396 503,69
Henkilöstökulut yhteensä	-10 317 080,23	-9 916 899,18
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-707 594,30	-816 029,36
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-707 594,30	-816 029,36
Liiketoiminnan muut kulut	-1 419 304,54	-1 467 523,69
Liikelylijäämä (-alijäämä)	1 446 546,97	1 086 017,53
Rahoitustuotot ja -kulut		
Kunnalle maksetut korkokulut/korkotuotot	922,23	119,67
Korvaus peruspääomasta	-255 150,00	-255 150,00
Muut rahoituskulut	-179,40	-346,25
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-254 407,17	-255 376,58
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	1 192 139,80	830 640,95
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	1 192 139,80	830 640,95
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 192 139,80	830 640,95
Tunnusluvut		
Sijoitetun pääoman tuotto, %	37,77	38,53
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	37,77	38,53
Voitto, %	3,09	2,47

Kuntatekniikkaliikelaitos**RAHOITUSLASKELMA**

	2018	2017
	€	€
Toiminta ja investoinnit		
Toiminnan rahavirta		
Liikelyläämä (-alijäämä)	1 446 546,97	1 086 017,53
Poistot ja arvonalentumiset	707 594,30	816 029,36
Rahoitustuotot ja -kulut	-254 407,17	-255 376,58
Tulorahoituksen korjauserät	-102 866,78	-112 897,05
	1 796 867,32	1 533 773,26
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-761 859,99	-576 141,62
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	102 866,78	115 640,00
	-658 993,21	-460 501,62
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 137 874,11	1 073 271,64
Rahoituksen rahavirta		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos	67 101,41	41 645,48
Saamisten muutos kunnalta	-867 629,26	-1 714 488,52
Saamisten muutos muilta	3 896,87	9 497,28
Korottomien velkojen muutos muilta	-341 243,13	590 074,12
	-1 137 874,11	-1 073 271,64
Rahoituksen rahavirta	-1 137 874,11	-1 073 271,64
Rahavarojen muutos	0,00	0,00
Tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta	3 253	1 858
Investointien tulorahoitus, %	249,4 %	285,8 %
Quick ratio	1,34	0,90
Current ratio	1,68	1,22

Kuntatekniikkaliikelaitos

TASE	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA	€	€
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset	86 122,07	93 152,51
Kiinteät rakenteet ja laitteet	7 250,57	9 063,22
Koneet ja kalusto	2 329 081,17	2 319 536,87
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	202 566,04	149 001,56
	<u>2 625 019,85</u>	<u>2 570 754,16</u>
Pysyvät vastaavat yhteensä	2 625 019,85	2 570 754,16
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	893 591,91	960 693,32
	<u>893 591,91</u>	<u>960 693,32</u>
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	1 134,00	1 134,00
Lyhytaikaiset saamiset		
Muut saamiset	3 495 916,58	2 628 287,32
Siirtosaamiset	53 070,09	56 966,96
	<u>3 548 986,67</u>	<u>2 685 254,28</u>
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	4 443 712,58	3 647 081,60
VASTAAVAA YHTEENSÄ	7 068 732,43	6 217 835,76
VASTATTAVAA	€	€
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	3 267 467,44	3 267 467,44
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	-33 372,19	-864 013,14
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 192 139,80	830 640,95
	<u>4 426 235,05</u>	<u>3 234 095,25</u>
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	1 236 789,77	1 658 453,55
Saadut ennakot	1 713,92	0,00
Siirtovelat	1 403 993,69	1 325 286,96
	<u>2 642 497,38</u>	<u>2 983 740,51</u>
Vieras pääoma yhteensä	2 642 497,38	2 983 740,51
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	7 068 732,43	6 217 835,76
LIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	62,63	52,01
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	6,81	8,81
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	1 159	-33

5.2 Muiden eriytettyjen yksiköiden tilinpäätökset

5.2.1 Pohjois-Savon pelastuslaitos

TULOSLASKELMA	1.1. - 31.12.2018 €	1.1. - 31.12.2017 €
Liikevaihto	25 509 006,03	24 458 455,10
Liiketoiminnan muut tuotot	483 283,94	535 432,05
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-1 139 378,45	-1 219 097,72
Palvelujen ostot	-2 484 436,73	-2 383 518,96
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-3 623 815,18	-3 602 616,68
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-14 415 012,52	-13 695 997,91
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-2 687 568,27	-2 612 733,42
Muut henkilösivukulut	-705 833,23	-724 919,25
Henkilöstökulut yhteensä	-17 808 414,02	-17 033 650,58
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-931 126,34	-847 573,14
Arvonalentumiset		
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-931 126,34	-847 573,14
Liiketoiminnan muut kulut	-3 418 596,97	-3 274 904,84
Liikeylijäämä (-) (alijäämä)	210 337,46	235 141,91
Rahoitustuotot ja -kulut		
Kunnalle/kuntayht. maksetut korkokulut	-12 039,16	-12 716,61
Muille maksetut korkokulut		-25,33
Muut rahoituskulut	-56,00	-40,00
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-12 095,16	-12 781,94
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	198 242,30	222 359,97
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	198 242,30	222 359,97
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	122 726,50	128 676,56
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	320 968,80	351 036,53
Tunnusluvut		
Sijoitetun pääoman tuotto, %	5,35	6,32
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	4,96	5,77
Voitto, %	0,78	0,91

POHJOIS-SAVON PELASTUSLAITOS**RAHOITUSLASKELMA**

	2018	2017
	€	€
Toiminta ja investoinnit		
Toiminnan rahavirta		
Liikelyjäämä (-alijäämä)	210 337,46	235 141,91
Poistot ja arvonalentumiset	931 126,34	847 573,14
Rahoitustuotot ja -kulut	-12 095,16	-12 781,94
Tulorahoituksen korjauserät	-17 809,68	-22 655,00
	<u>1 111 558,96</u>	<u>1 047 278,11</u>
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-1 768 203,61	-1 379 731,40
Rahoitusosuudet investointimenoihin	577 150,00	373 982,20
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	17 809,68	22 655,00
	<u>-1 173 243,93</u>	<u>-983 094,20</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta	-61 684,97	64 183,91
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys kunnalta		228 724,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys kunnalle	-143 744,80	-121 266,07
Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta		0,00
	-143 744,80	107 457,93
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	362 430,05	154 070,35
Saamisten muutos muilta	195 141,52	-604 769,66
Korottomien velkojen muutos muilta	-352 141,80	279 057,47
	205 429,77	-171 641,84
Rahoituksen rahavirta	61 684,97	-64 183,91
Tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	501 097,87	1 650 180,23
Investointien tulorahoitus, %	94,82	84,27
Quick ratio	0,96	1,01
Current ratio	0,96	1,01

POHJOIS-SAVON PELASTUSLAITOS

TASE	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA	€	€
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	19 713,84	13 444,55
	<u>19 713,84</u>	<u>13 444,55</u>
Aineelliset hyödykkeet		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	55 146,97	3 017,10
Koneet ja kalusto	4 354 432,97	4 158 098,86
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	5 194,00	0,00
	<u>4 414 773,94</u>	<u>4 161 115,96</u>
Pysyvät vastaavat yhteensä	4 434 487,78	4 174 560,51
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset kunnalta	2 502 950,41	2 865 380,46
Muut saamiset	97,48	455,05
Siirtosaamiset	1 018 780,85	1 213 564,80
	<u>3 521 828,74</u>	<u>4 079 400,31</u>
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	3 521 828,74	4 079 400,31
VASTAAVAA YHTEENSÄ	7 956 316,52	8 253 960,82
VASTATTAVAA	€	€
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	-861 451,12	-861 451,12
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	-2 267 025,53	-1 915 989,00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-320 968,80	-351 036,53
	<u>-3 449 445,45</u>	<u>-3 128 476,65</u>
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	-577 962,83	-700 689,33
	<u>-577 962,83</u>	<u>-700 689,33</u>
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat kunnalta/ kuntayhtymältä	-243 635,00	-387 379,80
	<u>-243 635,00</u>	<u>-387 379,80</u>
Lyhytaikainen		
Lainat kunnalta	-143 744,80	-143 744,80
Saadut ennakot	-10 411,38	-6 112,92
Ostovelat	-666 326,60	-514 602,93
Siirtovelat	-2 864 790,46	-3 372 954,39
	<u>-3 685 273,24</u>	<u>-4 037 415,04</u>
Vieras pääoma yhteensä	-3 928 908,24	-4 424 794,84
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	-7 956 316,52	-8 253 960,82
LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	50,7	46,4
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	15,1	17,7
Velat ja vastuut, % käyttötuloista	24,81	27,99
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000€	2 588	2 267
Lainakanta 31.12., 1000 €	387	531

5.2.2 Tilakeskus

TULOSLASKELMA (eliminoitu)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
	€	€
Liikevaihto	84 689 026,90	83 713 052,86
Liiketoiminnan muut tuotot	1 979 877,76	852 350,39
Tuet ja avustukset kunnalta	8 474,73	7 316,53
	86 677 379,39	84 572 719,78
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-10 236 943,01	-10 161 582,22
Palvelujen ostot	-27 480 621,36	-25 263 215,01
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-37 717 564,37	-35 424 797,23
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-2 292 618,77	-2 124 989,49
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-1 187 014,07	-1 145 741,39
Muut henkilösivukulut	-91 002,80	-104 033,30
Henkilöstökulut yhteensä	-3 570 635,64	-3 374 764,18
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-16 441 805,17	-16 434 987,42
Arvonalentumiset, kertaluonteiset poistot	-27 225,02	-1 570 480,35
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-16 469 030,19	-18 005 467,77
Liiketoiminnan muut kulut	-13 986 422,42	-13 168 775,75
Liikelylijäämä (-alijäämä)	14 933 726,77	14 598 914,85
Rahoitustuotot ja -kulut		
Kunnalta saadut korkotuotot	9 664,65	9 795,67
Korkotuotot muilta	0,00	340,37
Muut rahoitustuotot	0,00	0,00
Korvaus peruspääomasta	-14 550 000,00	-14 550 000,00
Muut rahoituskulut	-455,91	-630,11
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-14 540 791,26	-14 540 494,07
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	392 935,51	58 420,78
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	392 935,51	58 420,78
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	41 923,08	202 728,88
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	434 858,59	261 149,66
LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT:		
Sijoitetun pääoman tuotto, %	6,5 %	6,6 %
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	6,5 %	6,6 %
Voitto, %	0,46 %	0,07 %

TILAKESKUS

RAHOITUSLASKELMA

	v. 2018 €	v. 2017 €
Toiminta ja investoinnit		
Toiminnan rahavirta		
Liikelyljäämä (-alijäämä)	14 933 726,77	14 598 914,85
Poistot ja arvonalentumiset	16 469 030,19	18 005 467,77
Rahoitustuotot ja -kulut	-14 540 791,26	-14 540 494,07
Tulorahoituksen korjauserät	-1 108 540,46	-91 862,70
	15 753 425,24	17 972 025,85
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-24 168 421,17	-17 158 812,37
Rahoitusosuudet investointimenoihin	853 358,00	156 580,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 994 288,51	260 612,50
	-21 320 774,66	-16 741 619,87
Toiminnan ja investointien rahavirta	-5 567 349,42	1 230 405,98
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasamisten lisäykset kunnalle	-5 987,62	-16 421,98
Antolainasamisten lisäykset muilta	-20 255,00	-43 672,00
Antolainasamisten vähennykset muilta	62 286,10	6 119,90
	36 043,48	-53 974,08
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos	0,00	0,00
Saamisten muutos kunnalta	4 185 865,96	-1 496 054,10
Saamisten muutos muilta	-201 653,20	49 418,34
Korottomien velkojen muutos kunnalta	0,00	0,00
Korottomien velkojen muutos muilta	1 547 093,18	270 203,86
	5 531 305,94	-1 176 431,90
Rahoituksen rahavirta	5 567 349,42	-1 230 405,98
Rahavarojen muutos	0,00	0,00
Tunnusluvut:		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	7 034 278	8 075 510
Investointien tulorahoitus, %	72,3 %	106,2 %
Current ratio	3,24	5,68
Quick ratio	3,24	5,68

TILAKESKUS

TASE	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA	€	€
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Muut pitkävaikutteiset menot	746 253,20	1 131 531,51
	<u>746 253,20</u>	<u>1 131 531,51</u>
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet, kiinteistöjen liittymismaksut	38 000,00	38 000,00
Rakennukset	210 271 216,03	202 415 808,76
Koneet ja kalusto	2 343 801,69	2 218 479,78
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	4 715 437,98	6 350 603,92
	<u>217 368 455,70</u>	<u>211 022 892,46</u>
Sijoitukset		
Muut saamiset	1 286 754,33	1 322 797,81
	<u>1 286 754,33</u>	<u>1 322 797,81</u>
Pysyvät vastaavat yhteensä	219 401 463,23	213 477 221,78
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset kunnalta	16 442 990,19	20 628 856,15
Siirtosaamiset	456 000,00	254 346,80
	<u>16 898 990,19</u>	<u>20 883 202,95</u>
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	16 898 990,19	20 883 202,95
VASTAAVAA YHTEENSÄ	236 300 453,42	234 360 424,73
VASTATTAVAA	€	€
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	210 271 560,77	210 271 560,77
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	20 156 668,56	19 895 518,90
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	434 858,59	261 149,66
	<u>230 863 087,92</u>	<u>230 428 229,33</u>
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	213 651,00	255 574,08
	<u>213 651,00</u>	<u>255 574,08</u>
Lyhytaikainen		
Ostovelat	4 409 963,02	3 056 022,20
Muut velat	48 314,54	44 427,60
Siirtovelat	765 436,94	576 171,52
	<u>5 223 714,50</u>	<u>3 676 621,32</u>
Vieras pääoma yhteensä	5 223 714,50	3 676 621,32
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	236 300 453,42	234 360 424,73
LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT:		
Omavaraisuusaste, %	97,79 %	98,43 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	6,01 %	4,33 %
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	20 592	20 157

5.3. Liikelaitosten vaikutus kunnan talouteen

LIIKELAITOSTEN VAIKUTUS KUNNAN TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMISEEN V.2018
1000 €

	Tuloslaskelmaosa toteutumisvertailussa		Eliminoinnit			Kunnan tuloslaskelma tilinpäätökses sä
	Ydin- kaupunki	Liikelaitokset ja Muut taseyksiköt	Ydin- kaupunki	Liikelaitokset ja Muut taseyksiköt	Kunta yhteensä -taso	
Toimintatuotot						
Myyntituotot	53 691	98 023	-7 343	-26 671	-24 986	92 713
Maksutuotot	39 482	1 306	-277	-323		40 188
Tuet ja avustukset	11 686	396				12 082
Vuokratuotot	22 949	88 831	-2 001	-82 285		27 493
Muut toimintatuotot	11 552	1 965	-555	-100		12 863
Toimintatuotot yhteensä	139 359	190 521	-10 176	-109 379	-24 986	185 338
Valmistus omaan käyttöön					24 986	24 986
Toimintakulut						
Henkilöstökulut	-285 342	-41 834				-327 176
Palvelujen ostot	-377 053	-53 374	29 029	8 021		-393 377
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-17 426	-25 783	105	1 108		-41 995
Avustukset	-46 449	-64				-46 513
Vuokratulot	-79 848	-16 951	76 884	4 286		-15 628
Muut toimintakulut	-2 041	-3 838	70	52		-5 758
Toimintakulut yhteensä	-808 158	-141 844	106 088	13 466	0	-830 448
Toimintakate	-668 799	48 676	95 912	-95 912	0	-620 123
Verotulot	441 274					441 274
Valtionosuudet	197 256					197 256
Rahoitustuotot ja -kulut						
Korkotuotot	7 993	17	-487	-17		7 506
Muut rahoitustuotot	9 615	0				9 615
Liikel. korvaus peruspääomasta	18 635		-18 635			0
Korkokulut	-3 908	-487	17	487		-3 892
Muut rahoituskulut	-50	-18 636		18 635		-51
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	32 284	-19 106	-19 106	19 106	0	13 178
Vuosikate	2 016	29 570	76 807	-76 807	0	31 586
Suunnitelman mukaiset poistot	-21 145	-26 224			24	-47 344
Arvon alentumiset	-763	-27				-790
Satunnaiset erät	12 386					12 386
Poistoeron lisäys/vähennys	13	202				216
Varausten lisäys/vähennys						0
Rahastojen lisäys/vähennys						0
Tilikauden alijäämä	-7 493	3 521	76 807	-76 807	24	-3 948

LIIKELAITOSTEN VAIKUTUS KUNNAN TOIMINNAN RAHOITUKSEEN V. 2016
1000 €

	Rahoituslaskelmaosa		Eliminoinnit			Kunnan rahoituslaskelma tilinpäätöksessä
	Ydin- kaupunki	Liikelaitokset ja Muut taseyksiköt	Ydin- kaupunki	Liikelaitokset ja Muut taseyksiköt	Kunta yht. - taso	
Toiminnan ja investointien rahavirta						
Tulorahoitus						
Vuosikate	2 016	29 570	76 807	-76 807		31 586
Satunnaiset erät	12 386		0	0		12 386
Tulorahoituksen korjauserät	-11 407	-1 229	0	0		-12 636
	2 994	28 341	76 807	-76 807	0	31 335
Investoinnit						
Investointimenot	-52 421	-39 295	5 206	8		-86 502
Rahoitusosuudet investointimenoihin	107	1 444	0	0		1 551
Pysyvien vast. hyödykk. luovutustulot	16 762	7 321	-238	-5 206		18 639
	-35 551	-30 530	4 968	-5 198	0	-66 311
Toiminnan ja investointien rahavirta	-32 557	-2 189	81 775	-82 005	0	-34 976
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäykset	-8 875	-42	5 000	6		-3 911
Antolainasaamisten vähennykset	5 361	64	-964	0		4 460
	-3 514	21	4 036	6	0	549
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	83 000	5 000	0	-5 000		83 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-44 781	-964	0	964		-44 781
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-25 000	0	0	0		-25 000
	13 219	4 036	0	-4 036	0	13 219
Oman pääoman muutokset						
	1 504	-1 734		230		0
	1 504	-1 734	0	230	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Toimeksiant. varojen ja po:n muutoks.	-181			0		-181
Vaihto-omaisuuden muutos	49	66		0		115
Saamisten muutos	-6 614	-2 366		2 392		-6 587
Korottomien velkojen muutos	18 073	2 166	-2 392	-6		17 840
	11 328	-134	-2 392	2 386	0	11 188
Rahoituksen rahavirta	22 537	2 189	1 644	-1 414	0	24 956
Rahavarojen muutos	-10 020	0	83 418	-83 418	0	-10 020
Rahavarojen muutos						
Rahavarat 31.12.	40 495	0				40 495
Rahavarat 1.1.	50 515	0				50 515
Muutos	-10 020	0				-10 020

6 Allekirjoitukset ja merkinnät

Kuopion kaupunki

Tilinpäätöksen allekirjoitus

Kuopiossa 25. maaliskuuta 2019

Antti Kivelä
kaupunginhallituksen pj.

Jaakko Kosunen
kaupunginhallituksen II vpj.

Harri Auvinen
kaupunginhallituksen jäsen

Nelli Berg-Väänänen
kaupunginhallituksen jäsen

Tiina Kaartinen
kaupunginhallituksen jäsen

Allu Koskinen
kaupunginhallituksen varajäsen

Minna Reijonen
kaupunginhallituksen jäsen

Leila Savolainen
kaupunginhallituksen jäsen

Tapio Tolppanen
kaupunginhallituksen jäsen

Erkki Virtanen
kaupunginhallituksen jäsen

Veera Willman
kaupunginhallituksen jäsen

Jarmo Pirhonen
kaupunginjohtaja

Olemme tarkastaneet tilinpäätöksen

Kuopiossa _____._____ 2019

BDO Audiator Oy
tilintarkastusyhteisö

Tiina Lind
JHT, KHT

7 Luettelot ja selvitykset

7.2 Tositelajit

1	Tiliotetositteet	70	Varhe jaksotukset 1/12
2	Palvelukassat (kp-liittymä)	71	Eläkemenoperust. jaks. 1/12
3	ASTA-Muistiotositteet, tilinpäätös	72	Muut jaksotukset 1/12
4	Muistiotositteet, manuaal., tilinpäätös	73	Arviopoistot 1/12
5	Muistiotositteet, manuaaliset	74	Sumu-poistot kom
7	Kassatositteet, manuaaliset	75	Muut käyttöomaisuuskirjaukset
10	ASTA-muistiotositteet	79	Tilavuokrat sisäiset (Haahtela
12	Muistiotositteet, kuntaliitos	80	EFFICA-YPH Yksilö- ja perhehuolto
13	Ostolaskujen automaat.maksatus	81	Aineistosiirrot (Kys, Islab, Servica)
14	Rondolaskut	82	Varastolaskutus (Maisa)
15	Ostolaskujen kohdistus	83	Laitevuokraus sisäinen
17	BSM kp-liittymä ostot, Mestar	84	Konekustannuslaskutus sisäinen
20	Viitesuoritukset	85	Puhelinlaskutus sisäinen
21	Mr-suor.käsinkirjaus Intime	87	Aineistosiirrot Servica (EVÄS)
23	Mr Luottotappiot	88	K.Energia/K.Vesi sisäinen laskutus
24	Perintätsto ja uo-suoritukset	89	RONDO sisäinen laskutus
25	Myyntilaskut mitätöinti	91	Hyvityslaskujen kohdist.MRHKOH
26	Viivästyskorkolaskutus	92	Laskennalliset SL
27	Ylioppilastutkintolaskutus	93	Laskennalliset KP
28	Liikuntapalvelut (Hellewi)	94	Vyörytykset SL
29	Pusatec laskutus, liikuntahall	96	Kirjanpidon tulos
30	Lomituspalvelulaskutus	97	Kirjanpidollinen tulos, laskennallinen
31	Yleislaskutus (IntimeWeb)	98	Sisäisen laskennan tulos
32	Tilavuokrat (Haahtela)	99	Sisäisen laskennan tulos, laskennallinen
33	Varaustenhallinta (Timmi)		
34	Kansalaisopisto (Hellewi)		
35	Hammashoito (Efficca)		
36	Terveyskeskusmaksut (Aluepegasos)		
37	Työterveys (Acute)		
38	Hammashoito (Winhit 1.1.2017)		
39	Maanvuokrat (Koki)		
40	Antolainat		
42	Päivähoito (Efficca)		
43	Talvikunnossapito		
44	Lupalaskutus		
45	Venepaikkalaskutus		
46	Vesi- ja jätevesilaskutus		
47	Viljelypalstat		
48	Laitushoito (Aluepegasos)		
49	Asumispalvelut (Aluepegasos)		
50	Kotihoito (Aluepegasos)		
52	Sairaankuljetus (Saku)		
53	Lasten iltapäivähoito		
54	LK Lumenkaatolaskutus		
55	Hulevesilaskutus		
56	Painatuskeskuslaskutus		
57	Kuntalaskutus (Aluepegasos)		
61	KK-palkat ja eläkkeet		
62	Tuntipalkat		
63	Luottamushenk, palkkiot		
64	Populus Matkalaskut		